

Puualan perustutkinto

Puualan perustutkinto

Puualan ammattitaidon perusta on erilaisten puumateriaalien käyttö. Puuseppä osaa valita oikeat materiaalit, joista hän valmistaa erilaisia puutuotteita määriteltyjen mitta- ja laatuvaatimusten mukaan. Hän osaa käyttää erilaisia puusepänteollisuuden peruskoneita kuten sahoja, höyliä, jyrsimiä, porakoneita, CNC-koneita ja nauhahiomakoneita. Puusepät työskentelevät useimmiten huonekaluteollisuudessa, rakennuspuusepänteollisuudessa ja puurakentamisen yrityksissä. Puualan yritysten koko vaihtelee yhden hengen yrityksistä satoja henkilöitä työllistäviin huonekalutehtaisiin. Alalta on poistumassa ikääntyviä ammattilaisia, joiden tilalle tarvitaan uusia osaajia. Moderni puusepänteollisuus tarjoaa työpaikkoja monipuolisille puualan osaajille.

Perusteen nimi	Puualan perustutkinto
Määräyksen diaarinumero	74/011/2014
Koulutuskoodit	Puualan perustutkinto (351701)
Tutkintonimikkeet	Puuseppä (10034)
Voimaantulo	01.08.2016

SISÄLTÖ

1. Tutkinnon muodostuminen.	1
2. Tutkinnon osat.	5
2.1. Asennustyö, 5 osp.	5
2.2. Asiakaslähtöinen valmistustoiminta, 15 osp.	8
2.3. CNC-ohjelmointi ja -työstö, 30 osp.	12
2.4. CNC-työstö, 15 osp.	16
2.5. Entisöinti ja puukorjaus, 15 osp.	19
2.6. Huippuosaajana toimiminen, 15 osp.	23
2.7. Höyläämötuotteiden valmistus, 15 osp.	27
2.8. Ikkunoiden valmistus, 15 osp.	30
2.9. Kalusteiden asennus, 10 osp.	34
2.10. Kuivaustekniikka, 15 osp.	38
2.11. Levytuotteiden valmistus, 30 osp.	42
2.12. Massiivipuutuotteiden valmistus, 30 osp.	47
2.13. Matemaattis-luonnontieteellinen osaaminen, 9 osp.	51
2.14. Materiaali- ja valmistustekniikka, 30 osp.	59
2.15. Metallikalusteiden valmistus, 15 osp.	64
2.16. Ovi- ja ikkuna-asennus, 10 osp.	68
2.17. Ovien valmistus, 15 osp.	72
2.18. Pintakäsittely, 15 osp.	75
2.19. Porrasasennus, 10 osp.	79
2.20. Portaiden valmistus, 15 osp.	83
2.21. Prosessipuusepäntyöt, 30 osp.	87
2.22. Puualan tuotantoautomaatiotekniikka, 15 osp.	91
2.23. Puualan tuotteiden myynti, 15 osp.	94
2.24. Puusepäntöalan valmistustoiminta, 15 osp.	98
2.25. Puutaloelementtien valmistus, 15 osp.	101
2.26. Sisustuspuusepäntyöt, 15 osp.	106
2.27. Sosiaalinen ja kulttuurinen osaaminen, 7 osp.	109
2.28. Taivutteen valmistus, 15 osp.	118
2.29. Tekninen suunnittelu ja prototyypin valmistus, 15 osp.	121
2.30. Terästekniikka, 15 osp.	125
2.31. Terästekniikka ja konehuolto, 30 osp.	128
2.32. Työpaikkaohjaajaksi valmentautuminen, 5 osp.	133
2.33. Viestintä- ja vuorovaikutusosaaminen, 11 osp.	135
2.34. Yhteiskunnassa ja työelämässä tarvittava osaaminen, 8 osp.	168

2.35. Yrityksessä toimiminen, 15 osp.	182
2.36. Yritystoiminnan suunnittelu, 15 osp.	187
3. Ammattialan kuvaus.	193
4. Ammattialan arvoperusta.	194
5. Tutkinnon tavoitteet.	195
6. Elinikäisen oppimisen avaintaitojen kuvaus.	196

1. Tutkinnon muodostuminen

Ammatillisena peruskoulutuksena suoritettava perustutkinto muodostuu ammatillisista tutkinnon osista (135 osaamispistettä), yhteisistä tutkinnon osista (35 osaamispistettä) ja vapaasti valittavista tutkinnon osista (10 osaamispistettä). Ammatillisen perustutkinnon laajuus on 180 osaamispistettä.

Ammatillisessa peruskoulutuksessa opiskelija voi yksilöllisesti sisällyttää perustutkintoonsa enemmän tutkinnon osia, jos se on tarpeellista työelämän alakohtaisten tai paikallisten ammattitaitovaatimusten tai opiskelijan ammattitaidon syventämisen kannalta.

Puualan perustutkinnon tutkintonimike on puuseppä.

AMMATILLISET TUTKINNON OSAT 135 osp	
Pakolliset tutkinnon osat 45 osp	
Materiaali- ja valmistustekniikka, 30 osp, P	
Asiakaslähtöinen valmistustoiminta, 15 osp, P	
Valinnaiset tutkinnon osat 90 osp	
Valinnaiset tutkinnon osat 30-90 osp	
Massiivipuutuotteiden valmistus, 30 osp	
Levytuotteiden valmistus, 30 osp	
CNC-ohjelmointi ja -työstö, 30 osp	
Prosessipuusepäntyöt, 30 osp	
Terästekniikka ja konehuolto, 30 osp	
Valinnaiset tutkinnon osat 0-60 osp	
<i>Pakollisista ja valinnaisista tutkinnon osista muodostuu yhteensä 135 osp. Mikäli valitaan tutkinnon osa Asennustyöt, pitää sen lisäksi valita tutkinnon osa Kalusteiden asennus, Ovi- ja ikkuna-asennus tai Porrasasennus.</i>	
Asennustyö, 5 osp	
Kalusteiden asennus, 10 osp	
Ovi- ja ikkuna-asennus, 10 osp	
Porrasasennus, 10 osp	
Ovien valmistus, 15 osp	
Ikkunoiden valmistus, 15 osp	
Portaiden valmistus, 15 osp	
Terästekniikka, 15 osp	
Sisustuspuusepäntyöt, 15 osp	
Höyläämötuotteiden valmistus, 15 osp	
CNC-työstö, 15 osp	
Puualan tuotantoautomaatiotekniikka, 15 osp	
Metallikalusteiden valmistus, 15 osp	
Taivutteen valmistus, 15 osp	
Entisöinti ja puukorjaus, 15 osp	
Puualan tuotteiden myynti, 15 osp	
Tekninen suunnittelu ja prototyypin valmistus, 15 osp	
Puutaloelementtien valmistus, 15 osp	
Puusepäntöalan valmistustoiminta, 15 osp	
Kuivaustekniikka, 15 osp	
Pintakäsittely, 15 osp	
Yritystoiminnan suunnittelu, 15 osp	
Tutkinnon osa ammatillisesta perustutkinnosta 10-15 osp	
Tutkinnon osa ammattitutkinnosta tai erikoisammattitutkinnosta	

Tämän valinnaisen tutkinnon osan laajuudeksi lasketaan 15 osp
Tutkinnon osa ammattikorkeakouluopinnoista Tämän valinnaisen tutkinnon osan laajuudeksi lasketaan 15 osp.
Työpaikkaohjaajaksi valmentautuminen, 5 osp
Yrityksessä toimiminen, 15 osp
Huippuosaajana toimiminen, 15 osp
Paikallisiin ammattitaitovaatimuksiin perustuvia tutkinnon osia 5-15 osp <i>Tämä voi sisältää työelämän alueellisten ja paikallisten ammattitaitovaatimusten ja opiskelijan ammattitaidon syventämistarpeiden mukaisia tutkinnon osia, joiden tulee vastata laajemmin paikallisiin ammattitaitovaatimuksiin kuin pelkästään yhden yrityksen tarpeisiin. Nämä tutkinnon osat nimetään työelämän toimintakokonaisuuden pohjalta ja niille määritellään laajuus osaamispisteinä (5-15 osp). Lisäksi määritellään tutkinnon osien ammattitaitovaatimukset, osaamisen arviointi ja ammattitaidon osoittamistavat Opetushallituksen määräyksen (Osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen mitoituksen periaatteet ja arvosanojen muuntaminen ammatillisessa peruskoulutuksessa 93/011/2014) liitteessä olevan arviointitaulukon mukaisesti.</i>
Tutkinnon osa vapaasti valittavista tutkinnon osista 5-15 osp
YHTEISET TUTKINNON OSAT 35 OSP <i>Tutkinnon perusteissa määrättyjen osa-alueiden valinnaisten osaamistavoitteiden lisäksi tai niiden sijaan koulutuksen järjestäjä voi päättää erilaajuisia muita valinnaisia osaamistavoitteita. Koulutuksen järjestäjän itse päättämille valinnaisille osaamistavoitteille määritellään osaamisen arviointi ja laajuus osaamispisteinä. Tutkinnon osien valinnaiset osaamistavoitteet voivat olla myös opiskelijan aikaisemmin hankkimaa osaamista, joka tukee kyseisen tutkinnon osan ja sen osa-alueiden osaamistavoitteita.</i>
Viestintä- ja vuorovaikutusosaaminen, 11 osp, P
Matemaattis-luonnontieteellinen osaaminen, 9 osp, P
Yhteiskunnassa ja työelämässä tarvittava osaaminen, 8 osp, P
Sosiaalinen ja kulttuurinen osaaminen, 7 osp, P
VAPAASTI VALITTAVAT TUTKINNON OSAT 10 OSP <i>Vapaasti valittavat tutkinnon osat (10 osp) tukevat tutkinnon ammattitaitovaatimuksia ja osaamistavoitteita ja ne voivat koostua yhdestä tai useammasta tutkinnon osasta. Tutkinnon osat voivat olla seuraavia:</i>
Ammatillisia tutkinnon osia 10 osp <i>Tämä voi sisältää ammatillisia tutkinnon osia oman tai jonkin muun koulutusalan ammatillisista perustutkinnoista, ammattitutkinnoista tai erikoisammattitutkinnoista.</i>
Paikallisiin ammattitaitovaatimuksiin perustuvia tutkinnon osia 10 osp <i>Tämä voi sisältää työelämän alueellisten ja paikallisten ammattitaitovaatimusten ja opiskelijan ammattitaidon syventämistarpeiden mukaisia tutkinnon osia, joiden tulee vastata laajemmin paikallisiin ammattitaitovaatimuksiin kuin pelkästään yhden yrityksen tarpeisiin. Nämä tutkinnon osat nimetään työelämän toimintakokonaisuuden pohjalta ja niille määritellään laajuus osaamispisteinä. Lisäksi määritellään tutkinnon osien ammattitaitovaatimukset, osaamisen arviointi ja ammattitaidon osoittamistavat Opetushallituksen määräyksen (Osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen mitoituksen periaatteet ja arvosanojen muuntaminen ammatillisessa peruskoulutuksessa 93/011/2014) liitteessä olevan arviointitaulukon mukaisesti.</i>
Yhteisten tutkinnon osien osa-alueita tai lukio-opintoja 10 osp

Tämä voi sisältää ammatillisen perustutkinnon yhteisiä tutkinnon osia tai niiden osa-alueita tai lukio-opintoja, jotka toteutetaan lukion opetussuunnitelman perusteiden mukaisesti.

Jatko-opintovalmiuksia tai ammatillista kehittymistä tukevia opintoja | 10 osp

Tämä voi sisältää jatko-opintovalmiuksia tai ammatillista kehittymistä tukevia tutkinnon osia. Nämä tutkinnon osat nimetään ja niille määritellään laajuus osaamispisteinä. Lisäksi voidaan määritellä tutkinnon osien ammattitaitovaatimukset tai osaamistavoitteet, osaamisen arviointi ja ammattitaidon osoittamistavat. Osaaminen voidaan koulutuksen järjestäjän päätöksellä arvioida asteikolla hyväksytty/hylätty. Mikäli käytetään arviointiasteikkoa T1-K3, määrittelyssä voidaan hyödyntää Opetushallituksen määräyksen (Osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen mitoituksen periaatteet ja arvosanojen muuntaminen ammatillisessa peruskoulutuksessa 93/011/2014) liitteessä olevaa arviointitaulukkoa.

Työkokemuksen kautta hankittuun osaamiseen perustuvia yksilöllisiä tutkinnon osia | 10 osp

Työkokemuksen kautta hankittuun osaamiseen perustuvat yksilölliset tutkinnon osat voivat olla oman tai muiden alojen työssä, itsenäisessä ammatin harjoittamisessa tai yrittämisessä hankittua osaamista. Nämä tutkinnon osat nimetään ja niille määritellään laajuus osaamispisteinä. Lisäksi voidaan määritellä tutkinnon osien ammattitaitovaatimukset, osaamisen arviointi ja ammattitaidon osoittamistavat. Osaaminen voidaan koulutuksen järjestäjän päätöksellä arvioida asteikolla hyväksytty/hylätty. Mikäli käytetään arviointiasteikkoa T1-K3, määrittelyssä voidaan hyödyntää Opetushallituksen määräyksen (Osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen mitoituksen periaatteet ja arvosanojen muuntaminen ammatillisessa peruskoulutuksessa 93/011/2014) liitteessä olevaa arviointitaulukkoa.

TUTKINTOA YKSILÖLLISESTI LAAJENTAVAT TUTKINNON OSAT

Ammatillisessa peruskoulutuksessa opiskelija voi yksilöllisesti sisällyttää perustutkintoonsa enemmän tutkinnon osia, jos se on tarpeellista työelämän alakohtaisten tai paikallisten ammattitaitovaatimusten tai opiskelijan ammattitaidon syventämisen kannalta. Ne voivat olla ammatillisia tutkinnon osia tai paikallisiin ammattitaitovaatimuksiin perustuvia tutkinnon osia.

2. Tutkinnon osat

2.1. Asennustyö, 5 osp

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osaa

- tehdä asennustyön liittyvät valmistelut ja lopetustyöt
- tehdä yksinkertaisia asennustöitä
- käyttää asennustöissä tarvittavia peruskoneita, -laitteita ja työvälineitä
- lukea asennustöihin liittyviä piirustuksia ja piirrosmerkkejä
- käyttää asennustyöhön liittyviä kiinnitystarvikkeita
- tehdä asennustyöhön liittyviä laskelmia
- noudattaa työturvallisuusohjeita.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osoittaa osaamisensa ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa tekemällä jonkin puusepänteollisuuden toimialan asennustehtäviä piirustusten ja työohjeiden mukaisesti asennustyökohteessa. Työtä tehdään siinä laajuudessa, että osoitettava osaaminen vastaa kattavasti tutkinnon perusteissa määrättyjä ammattitaitovaatimuksia, arvioinnin kohteita ja kriteereitä.

Ammattiosaamisen näyttöä tai tutkintotilaisuutta voidaan jatkaa toisessa työpaikassa/työkohteessa tai ammatillisessa peruskoulutuksessa koulutuksen järjestäjän osoittamassa muussa paikassa niin, että osaamisen osoittamisen kattavuus varmistuu.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa osaamista ei voida työtä tekemällä ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa kattavasti osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla.

Arviointi

1. TYÖPROSESSIN HALLINTA

Työn suunnittelu	
Kiitettävä K3	• suunnittelee itsenäisesti työnsä ja osaa esittää vaihtoehtoisia toimintatapoja
Hyvä H2	• suunnittelee työnsä annettujen ohjeiden mukaan
Tyydyttävä T1	• suunnittelee työtään

Työn kokonaisuuden hallinta	
Kiitettävä K3	• toimii suunnitelmallisesti ja osaa ratkaista ongelmatilanteita
Hyvä H2	• toimii työssään suunnitelmallisesti vähäisellä ohjauksella
Tyydyttävä T1	• tarvitsee jonkin verran ohjausta aloituksessa ja siirryttäessä työvaiheesta toiseen

Yrityslähtöinen, laadukas ja taloudellinen toiminta

Kiitettävä K3	• käyttää materiaaleja taloudellisesti; saavuttaa työssään asetetut laatu- ja aikataavoitteet • on aloitteellinen ja toimii työyhteisön parhaaksi
Hyvä H2	• saavuttaa työssään asetetut laatuavoitteet • toimii yritteliäästi ja osaa arvioida oman työnsä taloudellisia vaikutuksia
Tyydyttävä T1	• tarvitsee jonkin verran ohjausta saavuttaakseen työssään asetetut minimitalavoitteet • asennoituu työhönsä siten, ettei tietoisesti aiheuta taloudellista vahinkoa

Oman työn arviointi

Kiitettävä K3	• arvioi työskentelyään realistisesti; osaa kehittää toimintaansa parempaan lopputulokseen pääsemiseksi • osaa esitellä valmiin asennustyön sekä tarkastaa ja keskustella sen laadusta ja korjauksista sekä laatia niistä puutelistan
Hyvä H2	• arvioi työskentelyään suhteessa tavoitteisiin realistisesti • esittelee ja arvioi omaa työtään ja sen laatua ja korjauksia työkohtaisesti sekä osallistuu puutelistan laadintaan
Tyydyttävä T1	• arvioi työskentelyään suhteessa tavoitteisiin, mutta arviointi ei kaikilta osin ole realistinen • esittelee työnsä ja arvioi sitä ja sen laatua ja korjauksia

2. TYÖMENETELMIEN, -VÄLINEIDEN JA MATERIAALIN HALLINTA

Asennustyön hallinta

Kiitettävä K3	• tekee itsenäisesti asennettavien tuotteiden vastaanottoja • asentaa lähes itsenäisesti tuotteita sekä viimeistelee työn huolellisesti
Hyvä H2	• tekee ohjeiden mukaan asennettavien tuotteiden vastaanottoja • tekee asennuksia mutta tarvitsee vähän ohjausta asennustyön eri vaiheissa
Tyydyttävä T1	• tekee jonkin verran ohjatusti asennettavien tuotteiden vastaanottoja • tekee joitakin asennuksen erillisiä työvaiheita ja avustavia töitä

Työvälineiden käyttö

Kiitettävä K3	• käyttää asennusten vaatimia peruskoneita, laitteita ja työvälineitä lähes itsenäisesti
Hyvä H2	• käyttää asennusten vaatimia peruskoneita, laitteita ja työvälineitä vähäisellä ohjauksella
Tyydyttävä T1	• käyttää ohjatusti asennusten vaatimia peruskoneita, laitteita ja työvälineitä

Materiaalien, tarvikkeiden ja tuotteiden hallinta	
Kiitettävä K3	• käyttää asennustöiden keskeisimpiä materiaaleja, tarvikkeita ja tuotteita suunnitelmien mukaan
Hyvä H2	• käyttää asennustöiden keskeisimpiä materiaaleja, tarvikkeita ja tuotteita ohjeiden mukaan
Tyydyttävä T1	• käyttää asennustöiden keskeisimpiä materiaaleja, tarvikkeita ja tuotteita, mutta tarvitsee niiden käytössä ohjausta

3. TYÖN PERUSTANA OLEVAN TIEDON HALLINTA

Piiirustusten ja piirrosmerkkien hallinta	
Kiitettävä K3	• osaa lukea asennus-piirustuksia ja soveltaa työohjeita oikein
Hyvä H2	• osaa lukea asennustyön piirustuksia ja tuntee yleisimmät piirrosmerkit
Tyydyttävä T1	• osaa lukea ohjatusti asennustyön piirustuksia ja tuntee yleisimmät piirrosmerkit

Tuotetuntemus	
Kiitettävä K3	• tuntee asennettavat tuotteet sekä niiden perusrakenteet ja asennustavat
Hyvä H2	• tuntee yleisimmät asennettavat tuotteet ja niiden perusrakenteet
Tyydyttävä T1	• tietää yleisimmät asennettavat tuotteet

Materiaalien ominaisuuksien tunteminen	
Kiitettävä K3	• tuntee ja osaa soveltaa asennustyössä käytettäviä materiaaleja ja tarvikkeita niiden eri käyttökohteissa.
Hyvä H2	• tuntee yleisimmät asennustyössä käytettävät materiaalit ja tarvikkeet sekä tietää niiden pääasialliset käyttökohteet
Tyydyttävä T1	• tietää yleisimmät asennustyössä käytettävät materiaalit ja tarvikkeet sekä tietää niiden käyttökohteita

Matematiikka ja luonnontieteet	
Kiitettävä K3	• laskee työ- ja materiaalimenekit työkohteen mukaisesti
Hyvä H2	• laskee työ- ja materiaalimenekit ohjeiden mukaan
Tyydyttävä T1	• laskee asennustyön materiaalimenekit ohjattuna

4. ELINIKÄISEN OPPIMISEN AVAINTAIDOT

Ammattietiikka	
Kiitettävä K3	• työskentelee hyvien ammattikäytänteiden mukaisesti ja työtään arvostaen
Hyvä H2	• noudattaa työyhteisön sääntöjä ja ohjeita; tekee työtä vastuuntuntoisesti ja sovitulla tavalla
Tyydyttävä T1	• noudattaa sovittuja työaikoja ja -ohjeita

Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	
Kiitettävä K3	- kehittää itsenäisesti toimintansa turvallisuutta - havaitsee ja tunnistaa työhönsä liittyvät vaarat sekä ilmoittaa niistä - arvioi suojainten, työvälineiden ja työmenetelmien soveltuvuutta kyseiseen työhön
Hyvä H2	- vastaa itsenäisesti toimintansa turvallisuudesta - noudattaa työyhteisön ohjeita; ottaa työssään huomion muut työyhteisön jäsenet - varmistaa suojaimien, työvälineiden ja materiaalien turvallisuuden; poistaa ja vie huoltoon vialliset työvälineet ja suojaimet
Tyydyttävä T1	- asennoituu myönteisesti turvalliseen toimintaan; välttää riskejä työssään - noudattaa työstä annettuja turvallisuusohjeita eikä aiheuta vaaraa - käyttää turvallisesti ohjeiden mukaisia suojaimia, työvälineitä ja työmenetelmiä

Kestävä kehitys	
Kiitettävä K3	ottaa itsenäisesti huomioon raaka-aineiden ja kemikaalien käsittelystä syntyvät ympäristövaikutukset; toimii kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti
Hyvä H2	ottaa lähes itsenäisesti huomioon raaka-aineiden ja kemikaalien käsittelystä syntyvät ympäristövaikutukset; toimii pääsääntöisesti kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti
Tyydyttävä T1	ymmärtää raaka-aineiden ja kemikaalien käsittelystä syntyvät ympäristövaikutukset; toimii ohjattuna kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti

Oppiminen ja ongelmanratkaisu	
Kiitettävä K3	ratkaisee tavallisimpia ongelmatilanteita
Hyvä H2	ratkaisee tavallisimpia ongelmatilanteita vähäisellä ohjauksella
Tyydyttävä T1	tarvitsee jonkin verran ohjausta tavallisimpien ongelmatilanteiden ratkaisussa

Vuorovaikutus ja yhteistyö	
Kiitettävä K3	osaa toimia joustavasti ja yhteistyötä edistävästi eri vuorovaikutustilanteissa
Hyvä H2	osaa toimia työn vaatimissa vuorovaikutustilanteissa
Tyydyttävä T1	pystyy toimimaan työn kannalta välttämättömissä vuorovaikutustilanteissa

2.2. Asiakaslähtöinen valmistustoiminta, 15 osp

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osaa

- selvittää asiakkaan tarpeen: tuotteen ulkonäön, mitat ja laatuvaatimukset

- laatia tarvittavat dokumentit tuotteen valmistamiseksi
- valmistaa tuotteen annettujen kriteereiden mukaisesti aikataulua noudattaen
- viimeistellä tuotteen pintakäsittelyn edellyttämällä tavalla.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osoittaa osaamisensa ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa valmistamalla itsenäisesti asiakkaan suullisia ohjeita noudattaen tai kirjallisia työsuunnitelmia tulkiten tuotteen tai tuotteen osia. Työn arvioinnissa korostetaan työn aikataulussa pysymistä ja valmiin tuotteen mittatarkkuutta ja laatua. Työtä tehdään siinä laajuudessa, että osoitettava osaaminen vastaa kattavasti tutkinnon perusteissa määrättyjä ammattitaitovaatimuksia, arvioinnin kohteita ja kriteereitä.

Ammattiosaamisen näyttöä tai tutkintotilaisuutta voidaan jatkaa toisessa työpaikassa/ työkohteessa tai ammatillisessa peruskoulutuksessa koulutuksen järjestäjän osoittamassa muussa paikassa niin, että osaamisen osoittamisen kattavuus varmistuu.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa osaamista ei voida työtä tekemällä ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa kattavasti osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla.

Arviointi

1. TYÖPROSESSIN HALLINTA

Työn suunnittelu	
Kiitettävä K3	• suunnittelee itsenäisesti työnsä ja osaa esittää vaihtoehtoisia toimintatapoja
Hyvä H2	• suunnittelee työnsä annettujen ohjeiden mukaan
Tyydyttävä T1	• tarvitsee ajoittain ohjausta suunnitellessaan työtään

Työn kokonaisuuden hallinta	
Kiitettävä K3	• toimii suunnitelmallisesti ja osaa ratkaista ongelmatilanteita
Hyvä H2	• toimii työssään suunnitelmallisesti vähäisellä ohjauksella
Tyydyttävä T1	• tarvitsee jonkin verran ohjausta aloituksessa ja siirryttäessä työvaiheesta toiseen

Yrityslähtöinen, laadukas ja taloudellinen toiminta	
Kiitettävä K3	• käyttää materiaaleja taloudellisesti; saavuttaa työssään asetetut laatu- ja aikatavoitteet • on aloitteellinen ja toimii työyhteisön parhaaksi
Hyvä H2	• saavuttaa työssään asetetut laatu- ja aikatavoitteet • toimii yritteliäästi ja osaa arvioida oman työnsä taloudellisia vaikutuksia
Tyydyttävä T1	• tarvitsee jonkin verran ohjausta saavuttaakseen työssään asetetut minimitavoitteet • asennoituu työhönsä siten, ettei tietoisesti aiheuta taloudellista vahinkoa

Oman työn arviointi	
Kiitettävä K3	arvioi työskentelyään realistisesti; osaa kehittää toimintaansa parempaan lopputulokseen pääsemiseksi
Hyvä H2	arvioi työskentelyään suhteessa tavoitteisiin realistisesti
Tyydyttävä T1	arvioi työskentelyään suhteessa tavoitteisiin, mutta arviointi ei kaikilta osin ole realistinen

2. TYÖMENETELMIEN, -VÄLINEIDEN JA MATERIAALIN HALLINTA

Työn vastaanotto	
Kiitettävä K3	- osaa itsenäisesti selvittää tuotteen ulkonäön, mittatarkkuuden ja laatukriteerit sekä muut yksityiskohdat - osaa laatia realistisen aikataulun tuotteen valmistamiselle
Hyvä H2	- osaa annettujen ohjeiden mukaan selvittää tuotteen ulkonäön, mittatarkkuuden ja laatukriteerit - osaa laatia aikataulun tuotteen valmistamiselle, mutta se vaatii hieman ohjausta
Tyydyttävä T1	- osaa ohjattuna selvittää tuotteen ulkonäön, mittatarkkuuden ja laatukriteerit - tarvitsee jonkin verran ohjausta aikataulun laatimisessa

Materiaalien käyttö	
Kiitettävä K3	osaa käyttää materiaaleja taloudellisesti ja tuotteen laatuvaatimusten mukaisesti
Hyvä H2	osaa pääsääntöisesti käyttää materiaaleja taloudellisesti ja tuotteen laatuvaatimusten mukaisesti
Tyydyttävä T1	tarvitsee opastusta materiaalien käytössä

Koneiden ja laitteiden käyttäminen	
Kiitettävä K3	- osaa itsenäisesti käyttää koneita monipuolisesti sekä suorittaa koneistukset oikeassa järjestyksessä - valmistaa tuotteen itsenäisesti, joutuisasti ja huomioiden työturvallisuuden
Hyvä H2	- osaa käyttää koneita monipuolisesti oikeilla menetelmillä - valmistaa tuotteen annettujen ohjeiden mukaan, melko joutuisasti ja huomioiden työturvallisuuden
Tyydyttävä T1	- osaa vaihtaa koneisiin terät ja tehdä yksinkertaiset asetteet - pystyy valmistamaan tuotteen ohjattuna noudattaen annettuja työturvallisuusohjeita ja aiheuttamatta vaaraa

Viimeistely	
Kiitettävä K3	osaa viimeistellä tuotteen pintakäsittelyn edellyttämällä tavalla
Hyvä H2	osaa annettujen ohjeiden mukaan viimeistellä tuotteen pintakäsittelyn edellyttämällä tavalla
Tyydyttävä T1	tarvitsee opastusta tuotteen viimeistelyssä

3. TYÖN PERUSTANA OLEVAN TIEDON HALLINTA

Koneiden käyttämiseen liittyvä tietoperusta	
Kiitettävä K3	• ammatillisen tiedon soveltaminen tuotteen valmistukseen on itsenäistä, perusteltua ja luontevaa
Hyvä H2	• ammatillisen tiedon soveltaminen tuotteen valmistukseen on itsenäistä
Tyydyttävä T1	• ammatillisen tiedon soveltaminen tuotteen valmistukseen vaatii ohjausta

Dokumentit	
Kiitettävä K3	• osaa laatia valmistuksessa tarvittavat dokumentit
Hyvä H2	• osaa laatia lähes virheettömästi valmistuksessa tarvittavat dokumentit
Tyydyttävä T1	• osaa laatia ohjattuna valmistuksessa tarvittavat dokumentit

Matematiikka ja luonnontieteet	
Kiitettävä K3	• ymmärtää tuotteen hinnan muodostumisen ja osaa itsenäisesti laskea kaikki materiaalikustannukset
Hyvä H2	• osaa laskea kaikkien tuotteen valmistamiseen käytettyjen materiaalien kustannukset
Tyydyttävä T1	• osaa laskea valmiin tuotteen materiaalikustannukset

4. ELINIKÄISEN OPPIMISEN AVAINTAIDOT

Ammattietiikka	
Kiitettävä K3	• työskentelee hyvien ammattikäytänteiden mukaisesti ja työtään arvostaen
Hyvä H2	• noudattaa työyhteisön sääntöjä ja ohjeita; tekee työtä vastuuntuntoisesti ja sovitulla tavalla
Tyydyttävä T1	• noudattaa sovittuja työaikoja ja -ohjeita

Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	
Kiitettävä K3	- kehittää itsenäisesti toimintansa turvallisuutta - arvioi suojainten, työvälineiden ja työmenetelmien soveltuvuutta kyseiseen työhön - havaitsee ja tunnistaa työhönsä liittyvät vaarat sekä ilmoittaa niistä
Hyvä H2	- vastaa itsenäisesti toimintansa turvallisuudesta - noudattaa työyhteisön ohjeita; ottaa työssään huomion muut työyhteisön jäsenet - varmistaa suojaimien, työvälineiden ja materiaalien turvallisuuden; poistaa ja vie huoltoon vialliset työvälineet ja suojaimet
Tyydyttävä T1	- asennoituu myönteisesti turvalliseen toimintaan; välttää riskejä työssään - noudattaa työstä annettuja turvallisuusohjeita eikä aiheuta vaaraa - käyttää turvallisesti ohjeiden mukaisia suojaimia, työvälineitä ja työmenetelmiä

Kestävä kehitys	
Kiitettävä K3	ottaa itsenäisesti huomioon raaka-aineiden ja kemikaalien käsittelystä syntyvät ympäristövaikutukset; toimii kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti
Hyvä H2	ottaa lähes itsenäisesti huomioon raaka-aineiden ja kemikaalien käsittelystä syntyvät ympäristövaikutukset; toimii pääsääntöisesti kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti
Tyydyttävä T1	ymmärtää raaka-aineiden ja kemikaalien käsittelystä syntyvät ympäristövaikutukset; toimii ohjattuna kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti

Vuorovaikutus ja yhteistyö	
Kiitettävä K3	osaa toimia joustavasti ja yhteistyötä edistävästi eri vuorovaikutustilanteissa
Hyvä H2	osaa toimia työn vaatimissa vuorovaikutustilanteissa
Tyydyttävä T1	pystyy toimimaan työn kannalta välttämättömissä vuorovaikutustilanteissa

Oppiminen ja ongelmanratkaisu	
Kiitettävä K3	ymmärtää ja huomioi itsenäisesti asiakkaan tarpeet tuotteen valmistuksessa
Hyvä H2	ymmärtää ja huomioi annettujen ohjeiden mukaan asiakkaan tarpeet tuotteen valmistuksessa
Tyydyttävä T1	ymmärtää ja huomioi ohjattuna asiakkaan tarpeet tuotteen valmistuksessa

2.3. CNC-ohjelmointi ja -työstö, 30 osp

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osaa

- tehdä työpiirustuksia CAD -ohjelman avulla
- 3D -mallintamisen perusteet
- valmistaa 2D – 3D CAM – työstöradat
- käyttää CNC-ohjattua työstökonetta.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osoittaa osaamisensa ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa valmistamalla itsenäisesti CNC- koneella tuotteen, jonka on piirtänyt tai mallintanut CAD-ohjelmalla. Työtä tehdään siinä laajuudessa, että osoitettava osaaminen vastaa kattavasti tutkinnon perusteissa määrättyjä ammattitaitovaatimuksia, arvioinnin kohteita ja kriteereitä.

Ammattiosaamisen näyttöä tai tutkintotilaisuutta voidaan jatkaa toisessa työpaikassa/ työkohteessa tai ammatillisessa peruskoulutuksessa koulutuksen järjestäjän osoittamassa muussa paikassa niin, että osaamisen osoittamisen kattavuus varmistuu.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa osaamista ei voida työtä tekemällä ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa kattavasti osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla.

Arviointi

1. TYÖPROSESSIN HALLINTA

Työn suunnittelu	
Kiitettävä K3	• suunnittelee itsenäisesti työnsä ja osaa esittää vaihtoehtoisia toimintatapoja
Hyvä H2	• suunnittelee työnsä annettujen ohjeiden mukaan
Tyydyttävä T1	• tarvitsee ajoittain ohjausta suunnitellessaan työtään

Työn kokonaisuuden hallinta	
Kiitettävä K3	• osaa piirtää tai mallintaa tuotteen ja tehdä siitä ohjelman sekä valmistaa tuotteen CNC-koneella
Hyvä H2	• osaa ohjattuna piirtää tai mallintaa tuotteen ja tehdä ohjelman sekä valmistaa tuotteen CNC-koneella
Tyydyttävä T1	• osaa jonkin verran ohjattuna valmistaa tuotteen CNC-koneella valmiista ohjelmista

Yrityslähtöinen, laadukas ja taloudellinen toiminta	
Kiitettävä K3	• käyttää materiaaleja taloudellisesti; saavuttaa työssään asetetut laatu- ja aikataavoitteet • on aloitteellinen ja toimii työyhteisön parhaaksi
Hyvä H2	• saavuttaa työssään asetetut laatuavoitteet • toimii yritteliäästi ja osaa arvioida oman työnsä taloudellisia vaikutuksia
Tyydyttävä T1	• tarvitsee jonkin verran ohjausta saavuttaakseen työssään asetetut minimiavoitteet • asennoituu työhönsä siten, ettei tietoisesti aiheuta taloudellista vahinkoa

Oman työn arviointi	
Kiitettävä K3	arvioi työskentelyään realistisesti; osaa kehittää toimintaansa parempaan lopputulokseen pääsemiseksi
Hyvä H2	arvioi työskentelyään suhteessa tavoitteisiin realistisesti
Tyydyttävä T1	arvioi työskentelyään suhteessa tavoitteisiin, mutta arviointi ei kaikilta osin ole realistinen

2. TYÖMENETELMIEN, -VÄLINEIDEN JA MATERIAALIN HALLINTA

Teknologia ja tietotekniikka	
Kiitettävä K3	- osaa käyttää CAD-ohjelmaa tuotteen piirtämisessä ja/tai mallintamisessa - osaa käyttää lähes itsenäisesti CAM-ohjelmaa
Hyvä H2	- osaa käyttää CAD-ohjelmaa piirtämiseen ja/tai mallintamiseen - osaa käyttää vähäisellä ohjauksella CAM-ohjelmaa
Tyydyttävä T1	- CAD-ohjelman käyttäminen vaatii jonkin verran ohjausta - CAM-ohjelman käyttäminen vaatii jonkin verran ohjausta

Työvälineiden käyttö	
Kiitettävä K3	- osaa kiinnittää terät istukoihin työturvallisesti ja tehdä tarvittavat työkalujen mittaukset - osaa tehdä koneen varustelun - osaa ohjattuna tehdä erilaisia kiinnitysmallineita sekä dokumentoida työstötiedot - osaa optimoida kaikki tuotteen tekemiseen vaikuttavat seikat tuottavuuden kannalta tehokkaasti
Hyvä H2	- osaa kiinnittää terät istukoihin työturvallisesti ja tehdä ohjattuna tarvittavat työkalujen mittaukset - osaa ohjattuna tehdä koneen varustelun - osaa käyttää erilaisia kiinnitysmallineita - osaa optimoida työstöradat tuottavuuden kannalta tehokkaasti
Tyydyttävä T1	- osaa kiinnittää terät istukoihin työturvallisesti - ymmärtää koneen varustelun merkityksen koneen käytössä - osaa paikoittaa kiinnittimet oikein ja kiinnittää kappaleen työturvallisesti - ymmärtää työstöratojen optimoinnin merkityksen tuottavuuteen

Huolto	
Kiitettävä K3	pystyy itsenäisesti tekemään koneen huollon
Hyvä H2	pystyy vähäisellä ohjauksella tekemään koneen huollon
Tyydyttävä T1	pystyy jonkin verran ohjattuna tekemään koneen huollon

Terät	
Kiitettävä K3	osaa valita oikeat terät eri materiaaleille sekä määrittää terien optimaaliset työstöarvot
Hyvä H2	osaa valita oikeat terät eri materiaaleille ja ohjattuna määrittää terien työstöarvot
Tyydyttävä T1	osaa ohjattuna valita oikeat terät eri materiaaleille

3. TYÖN PERUSTANA OLEVAN TIEDON HALLINTA

Teknologia ja tietotekniikka	
Kiitettävä K3	• hallitsee itsenäisesti CNC-tekniikan ja CAD/ CAM-ohjelman keskeiset käsitteet, sekä pystyy soveltamaan niitä työssään
Hyvä H2	• hallitsee lähes itsenäisesti CNC-tekniikan sekä CAD/ CAM-ohjelman keskeiset käsitteet
Tyydyttävä T1	• ymmärtää CNC-tekniikan keskeiset käsitteet

Materiaalituntemus	
Kiitettävä K3	• osaa valita oikeat leikkuusuunnat ja työstöarvot eri materiaaleille
Hyvä H2	• osaa vähäisellä ohjauksella valita oikeat leikkuusuunnat eri materiaaleille
Tyydyttävä T1	• ymmärtää leikkuusuunnan merkityksen eri materiaaleilla

4. ELINIKÄISEN OPPIMISEN AVAINTAIDOT

Ammattietiikka	
Kiitettävä K3	• työskentelee hyvien ammattikäytänteiden mukaisesti ja työtään arvostaen
Hyvä H2	• noudattaa työyhteisön sääntöjä ja ohjeita; tekee työtä vastuuntuntoisesti ja sovitulla tavalla
Tyydyttävä T1	• noudattaa sovittuja työaikoja ja -ohjeita

Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	
Kiitettävä K3	• kehittää itsenäisesti toimintansa turvallisuutta • havaitsee ja tunnistaa työhönsä liittyvät vaarat sekä ilmoittaa niistä • arvioi suojainten, työvälineiden ja työmenetelmien soveltuvuutta kyseiseen työhön
Hyvä H2	• vastaa itsenäisesti toimintansa turvallisuudesta • noudattaa työyhteisön ohjeita; ottaa työssään huomion muut työyhteisön jäsenet • varmistaa suojaimien, työvälineiden ja materiaalien turvallisuuden; poistaa ja vie huoltoon vialliset työvälineet ja suojaimet
Tyydyttävä T1	• asennoituu myönteisesti turvalliseen toimintaan; välttää riskejä työssään • noudattaa työstä annettuja turvallisuusohjeita eikä aiheuta vaaraa • käyttää turvallisesti ohjeiden mukaisia suojaimia, työvälineitä ja työmenetelmiä

Kestävä kehitys	
Kiitettävä K3	ottaa itsenäisesti huomioon raaka-aineiden ja kemikaalien käsittelystä syntyvät ympäristövaikutukset; toimii kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti
Hyvä H2	ottaa lähes itsenäisesti huomioon raaka-aineiden ja kemikaalien käsittelystä syntyvät ympäristövaikutukset; toimii pääsääntöisesti kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti
Tyydyttävä T1	ymmärtää raaka-aineiden ja kemikaalien käsittelystä syntyvät ympäristövaikutukset; toimii ohjattuna kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti

Vuorovaikutus ja yhteistyö	
Kiitettävä K3	osaa toimia joustavasti ja yhteistyötä edistävästi eri vuorovaikutustilanteissa
Hyvä H2	osaa toimia työn vaatimissa vuorovaikutustilanteissa
Tyydyttävä T1	pystyy toimimaan työn kannalta välttämättömissä vuorovaikutustilanteissa

2.4. CNC-työstö, 15 osp

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osaa

- työstöratojen valmistus
- käyttää CNC-konetta 3-akselisessa työstössä.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osoittaa osaamisensa ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa valmistamalla itsenäisesti CNC- koneella tuotteen. Työtä tehdään siinä laajuudessa, että osoitettava osaaminen vastaa kattavasti tutkinnon perusteissa määrättyjä ammattitaitovaatimuksia, arvioinnin kohteita ja kriteereitä.

Ammattiosaamisen näyttöä tai tutkintotilaisuutta voidaan jatkaa toisessa työpaikassa/ työkohteessa tai ammatillisessa peruskoulutuksessa koulutuksen järjestäjän osoittamassa muussa paikassa niin, että osaamisen osoittamisen kattavuus varmistuu.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa osaamista ei voida työtä tekemällä ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa kattavasti osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla.

Arviointi

1. TYÖPROSESSIN HALLINTA

Työn suunnittelu	
Kiitettävä K3	suunnittelee itsenäisesti työnsä ja osaa esittää vaihtoehtoisia toimintatapoja
Hyvä H2	suunnittelee työnsä annettujen ohjeiden mukaan
Tyydyttävä T1	tarvitsee ajoittain ohjausta suunnitellessaan työtään

Työn kokonaisuuden hallinta	
Kiitettävä K3	• toimii suunnitelmallisesti ja osaa ratkaista ongelmatilanteita
Hyvä H2	• toimii työssään suunnitelmallisesti vähäisellä ohjauksella
Tyydyttävä T1	• tarvitsee ohjausta aloituksessa ja siirryttäessä työvaiheesta toiseen

Yrityslähtöinen, laadukas ja taloudellinen toiminta	
Kiitettävä K3	• käyttää materiaaleja taloudellisesti; saavuttaa työssään asetetut laatu- ja aikataavoitteet • on aloitteellinen ja toimii työyhteisön parhaaksi
Hyvä H2	• saavuttaa työssään asetetut laatu- ja aikataavoitteet • toimii yritteliäästi ja osaa arvioida oman työnsä taloudellisia vaikutuksia
Tyydyttävä T1	• tarvitsee ohjausta saavuttaakseen työssään asetetut minimitalavoitteet • asennoituu työhönsä siten, ettei tietoisesti aiheuta taloudellista vahinkoa

Oman työn arviointi	
Kiitettävä K3	• arvioi työskentelyään realistisesti; osaa kehittää toimintaansa parempaan lopputulokseen pääsemiseksi
Hyvä H2	• arvioi työskentelyään suhteessa tavoitteisiin realistisesti
Tyydyttävä T1	• arvioi työskentelyään suhteessa tavoitteisiin, mutta arviointi ei kaikilta osin ole realistinen

2. TYÖMENETELMIEN, -VÄLINEIDEN JA MATERIAALIN HALLINTA

Koneen käyttö	
Kiitettävä K3	• osaa tehdä tuotteen valmistamiseen tarvittavat ohjelmat ja valmistaa tuotteen
Hyvä H2	• osaa ohjattuna tehdä tuotteen valmistamiseen tarvittavat ohjelmat ja valmistaa tuotteen
Tyydyttävä T1	• osaa hakea valmiin ohjelman ja ohjattuna valmistaa tuotteen

Työvälineiden käyttö	
Kiitettävä K3	• osaa kiinnittää terät istukoihin työturvallisesti ja tehdä tarvittavat työkalujen mittaukset • osaa tehdä koneen varustelun
Hyvä H2	• osaa kiinnittää terät istukoihin työturvallisesti ja tehdä ohjattuna tarvittavat työkalujen mittaukset • osaa ohjattuna tehdä koneen varustelun
Tyydyttävä T1	• osaa ohjattuna kiinnittää terät istukoihin työturvallisesti • ymmärtää koneen varustelun merkityksen koneen käytössä

Huolto	
Kiitettävä K3	pystyy itsenäisesti tekemään koneenkäyttäjälle kuuluvan huollon
Hyvä H2	pystyy vähäisellä ohjauksella tekemään koneenkäyttäjälle kuuluvan huollon
Tyydyttävä T1	pystyy ohjattuna tekemään koneenkäyttäjälle kuuluvan huollon

Terät	
Kiitettävä K3	osaa valita oikeat terät eri materiaaleille sekä määrittää terien optimaaliset työstöarvot
Hyvä H2	osaa valita oikeat terät eri materiaaleille ja ohjattuna määrittää terien työstöarvot
Tyydyttävä T1	osaa ohjattuna valita oikeat terät eri materiaaleille

3. TYÖN PERUSTANA OLEVAN TIEDON HALLINTA

Käsitteiden hallinta	
Kiitettävä K3	hallitsee itsenäisesti CNC-tekniikan ja CAD/CAM-ohjelman keskeiset käsitteet; pystyy soveltamaan niitä työssään
Hyvä H2	hallitsee lähes itsenäisesti CNC-tekniikan ja CAD/CAM-ohjelman keskeiset käsitteet
Tyydyttävä T1	ymmärtää CNC-tekniikan keskeiset käsitteet

Materiaalituntemus	
Kiitettävä K3	osaa valita oikeat leikkuusuunnat ja työstöarvot massiivipuulle
Hyvä H2	osaa vähäisellä ohjauksella valita oikeat leikkuusuunnat massiivipuulle
Tyydyttävä T1	ymmärtää leikkuusuunnan merkityksen eri materiaaleilla

4. ELINIKÄISEN OPPIMISEN AVAINTAIDOT

Ammattietiikka	
Kiitettävä K3	työskentelee hyvien ammattikäytänteiden mukaisesti ja työtään arvostaen
Hyvä H2	noudattaa työyhteisön sääntöjä ja ohjeita; tekee työtä vastuuntuntoisesti ja sovitulla tavalla
Tyydyttävä T1	noudattaa sovittuja työaikoja ja -ohjeita

Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	
Kiitettävä K3	• kehittää itsenäisesti toimintansa turvallisuutta • havaitsee ja tunnistaa työhönsä liittyvät vaarat sekä ilmoittaa niistä • arvioi suojainten, työvälineiden ja työmenetelmien soveltuvuutta kyseiseen työhön
Hyvä H2	• vastaa itsenäisesti toimintansa turvallisuudesta • noudattaa työyhteisön ohjeita; ottaa työssään huomion muut työyhteisön jäsenet • varmistaa suojaimien, työvälineiden ja materiaalien turvallisuuden; poistaa ja vie huoltoon vialliset työvälineet ja suojaimet
Tyydyttävä T1	• asennoituu myönteisesti turvalliseen toimintaan; välttää riskejä työssään • noudattaa työstä annettuja turvallisuusohjeita eikä aiheuta vaaraa • käyttää turvallisesti ohjeiden mukaisia suojaimia, työvälineitä ja työmenetelmiä

Kestävä kehitys	
Kiitettävä K3	• ottaa itsenäisesti huomioon raaka-aineiden ja kemikaalien käsittelystä syntyvät ympäristövaikutukset; toimii kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti
Hyvä H2	• ottaa lähes itsenäisesti huomioon raaka-aineiden ja kemikaalien käsittelystä syntyvät ympäristövaikutukset; toimii pääsääntöisesti kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti
Tyydyttävä T1	• ymmärtää raaka-aineiden ja kemikaalien käsittelystä syntyvät ympäristövaikutukset; toimii ohjattuna kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti

Vuorovaikutus ja yhteistyö	
Kiitettävä K3	• osaa toimia joustavasti ja yhteistyötä edistävästi eri vuorovaikutustilanteissa
Hyvä H2	• osaa toimia työn vaatimissa vuorovaikutustilanteissa
Tyydyttävä T1	• pystyy toimimaan työn kannalta välttämättömissä vuorovaikutustilanteissa

2.5. Entisöinti ja puukorjaus, 15 osp

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osaa

- määrittää kalusteen kunnostustarpeen
- valita kalusteeseen käytettävät materiaalit
- käyttää soveltuvia liimoja
- korjata rikkoutuneet puuosat ja liitokset vaurioittamatta ehjänä säilyneitä kohtia.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osoittaa osaamisensa ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa entisöimällä tai kunnostamalla vanhan kalusteen, oven tai ikkunan

pintakäsiteltävään kuntoon perinteisin menetelmin ja vanhaa kunnioittaen. Työtä tehdään siinä laajuudessa, että osoitettava osaaminen vastaa kattavasti tutkinnon perusteissa määrättyjä ammattitaitovaatimuksia, arvioinnin kohteita ja kriteereitä.

Ammattiosaamisen näyttöä tai tutkintotilaisuutta voidaan jatkaa toisessa työpaikassa/ työkohteessa tai ammatillisessa peruskoulutuksessa koulutuksen järjestäjän osoittamassa muussa paikassa niin, että osaamisen osoittamisen kattavuus varmistuu.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa osaamista ei voida työtä tekemällä ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa kattavasti osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla.

Arviointi

1. TYÖPROSESSIEIEN HALLINTA

Suunnitelmallisuus	
Kiitettävä K3	osaa suunnitella työnsä kulun ja etenee työssään suunnitelmallisesti ilman ohjausta
Hyvä H2	osallistuu oman työnsä suunnitteluun ja etenee työssään suunnitelmallisesti vähäisellä ohjauksella
Tyydyttävä T1	etenee työssään annettuja ohjeita noudattaen

Työkokonaisuuden hallinta	
Kiitettävä K3	pystyy itsenäiseen työskentelyyn valvonnan alla
Hyvä H2	hallitsee työkokonaisuuden, mutta tarvitsee ajoittain ohjausta
Tyydyttävä T1	tuntee työkokonaisuuden, mutta tarvitsee jatkuvaa ohjausta

Yrityslähtöinen, laadukas ja taloudellinen toiminta	
Kiitettävä K3	- käyttää materiaaleja taloudellisesti; saavuttaa työssään asetetut laatu- ja aikataavoitteet - on aloitteellinen ja toimii työyhteisön parhaaksi
Hyvä H2	- saavuttaa työssään asetetut laatu- ja aikataavoitteet - toimii yritteliäästi ja osaa arvioida oman työnsä taloudellisia vaikutuksia
Tyydyttävä T1	- tarvitsee ohjausta saavuttaakseen työssään asetetut minimitalavoitteet - asennoituu työhönsä siten, ettei tietoisesti aiheuta taloudellista vahinkoa

Oman työn arviointi	
Kiitettävä K3	arvioi työskentelyään realistisesti; osaa kehittää toimintaansa parempaan lopputulokseen pääsemiseksi
Hyvä H2	arvioi työskentelyään suhteessa tavoitteisiin realistisesti
Tyydyttävä T1	arvioi työskentelyään suhteessa tavoitteisiin, mutta arviointi ei kaikilta osin ole realistinen

2. TYÖMENETELMIEN, -VÄLINEIDEN JA MATERIAALIN HALLINTA

Työmenetelmät	
Kiitettävä K3	• valitsee oikeat työmenetelmät ja osaa kunnostaa tai entisöidä perinteisin menetelmin
Hyvä H2	• valitsee oikeat työmenetelmät sekä hallitsee niiden käytön annettujen ohjeiden mukaan
Tyydyttävä T1	• käyttää ohjattuna oikeita työmenetelmiä ja -välineitä

Materiaalien käyttö	
Kiitettävä K3	• osaa lisäksi ohjattuna valmistella ja käyttää perinteisiä materiaaleja • osaa harkiten ottaa käyttöön uudemman ja tarkoituksenmukaisemman materiaalin, jos kohde vaatii • osaa tutkia, tunnistaa ja dokumentoida aiemmin käytettyjä materiaaleja
Hyvä H2	• osaa valita materiaalit • osaa korvata vanhan materiaalin uudella vastaavalla aineella • tunnistaa käytettyjä perinteisiä materiaaleja
Tyydyttävä T1	• osaa ohjattuna valita materiaalit • kunnioittaa vanhaa esinettä ja kysyy neuvoa, ennen kuin aloittaa työt

3. TYÖN PERUSTANA OLEVAN TIEDON HALLINTA

Kunnostusmenetelmät	
Kiitettävä K3	• osaa esinekohtaisesti suunnitella säilyttävän konservoinnin, alkuperäisasuun palauttavan entisöinnin tai korjauksen ja kunnostuksen käyttökuntoon
Hyvä H2	• tietää, mikä ero on konservoinnilla, entisöinnillä ja korjauksella
Tyydyttävä T1	• kunnioittaa vanhaa esinettä ja kysyy neuvoa

Materiaalit ja rakenteet	
Kiitettävä K3	• tunnistaa materiaaleista ja rakenteista esineen aikakauden
Hyvä H2	• tunnistaa eri materiaaleja ja rakenteita
Tyydyttävä T1	• ymmärtää vanhan esineen vaatimukset materiaalien valinnalle

Tyllisuunnat	
Kiitettävä K3	• tunnistaa tuotteen tyylisuunnan
Hyvä H2	• tuntee eri tyylisuuntia
Tyydyttävä T1	• osaa etsiä tietoa tyylisuunnista

4. ELINIKÄISEN OPPIMISEN AVAINTAIDOT

Ammattietiikka	
Kiitettävä K3	työskentelee hyvien ammattikäytänteiden mukaisesti ja työtään arvostaen
Hyvä H2	noudattaa työyhteisön sääntöjä ja ohjeita; tekee työtä vastuuntuntoisesti ja sovitulla tavalla
Tyydyttävä T1	noudattaa sovittuja työaikoja ja -ohjeita

Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	
Kiitettävä K3	- kehittää itsenäisesti toimintansa turvallisuutta - havaitsee ja tunnistaa työhönsä liittyvät vaarat sekä ilmoittaa niistä - arvioi suojainten, työvälineiden ja työmenetelmien soveltuvuutta kyseiseen työhön
Hyvä H2	- vastaa itsenäisesti toimintansa turvallisuudesta - noudattaa työyhteisön ohjeita; ottaa työssään huomioon muut työyhteisön jäsenet - varmistaa suojaimien, työvälineiden ja materiaalien turvallisuuden; poistaa ja vie huoltoon vialliset työvälineet ja suojaimet
Tyydyttävä T1	- asennoituu myönteisesti turvalliseen toimintaan; välttää riskejä työssään - noudattaa työstä annettuja turvallisuusohjeita eikä aiheuta vaaraa - käyttää turvallisesti ohjeiden mukaisia suojaimia, työvälineitä ja työmenetelmiä

Kestävä kehitys	
Kiitettävä K3	ottaa itsenäisesti huomioon raaka-aineiden ja kemikaalien käsittelystä syntyvät ympäristövaikutukset; toimii kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti
Hyvä H2	ottaa lähes itsenäisesti huomioon raaka-aineiden ja kemikaalien käsittelystä syntyvät ympäristövaikutukset; toimii pääsääntöisesti kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti
Tyydyttävä T1	ymmärtää raaka-aineiden ja kemikaalien käsittelystä syntyvät ympäristövaikutukset; toimii ohjattuna kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti

Vuorovaikutus ja yhteistyö	
Kiitettävä K3	osaa toimia joustavasti ja yhteistyötä edistävästi eri vuorovaikutustilanteissa
Hyvä H2	osaa toimia työn vaatimissa vuorovaikutustilanteissa
Tyydyttävä T1	pystyy toimimaan työn kannalta välttämättömissä vuorovaikutustilanteissa

2.6. Huippuosaajana toimiminen, 15 osp

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija osaa

- työskennellä alan huippuosaamista vaativissa tehtävissä
- hallita alan työt ja työtehtäväkokonaisuudet sekä laajan materiaalivalikoiman
- huomioida huipputuotannon, -tuotteen tai -palvelun laatuvaatimukset
- ratkoa ongelmia ja sopeutua muutoksiin
- varmistaa työturvallisuusmääräyksien ja -ohjeiden toteutumisen
- kommunikoida asiakkaan kanssa äidinkielellään ja vähintään yhdellä itselleen vieraalla kielellä
- arvioida ja uudistaa omaa osaamistaan
- mitoittaa omat henkiset voimavaransa työtehtävän mukaan
- kehittää työtä ja työympäristöä
- toimia alan verkostoissa
- osallistua työyhteisön kehittämiseen.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija osoittaa osaamisensa ammattiosaamisen näytössä toimimalla huippuosaamista vaativissa oman alan työtilanteissa. Osaaminen on mahdollista osoittaa myös kansallisissa ja kansainvälisissä kilpailutilanteissa. Työtä tehdään siinä laajuudessa, että osoitettava osaaminen vastaa kattavasti tutkinnon perusteissa määrättyjä ammattitaitovaatimuksia, arvioinnin kohteita ja kriteereitä.

Ammattiosaamisen näyttöä voidaan jatkaa toisessa työpaikassa/työkohteessa tai koulutuksen järjestäjän osoittamassa muussa paikassa niin, että osaamisen osoittamisen kattavuus varmistuu.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa osaamista ei voida työtä tekemällä ammattiosaamisen näytössä kattavasti osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla.

Arviointi

TYÖPROSESSIEIN HALLINTA

Työn suunnittelu	
Kiitettävä K3	• asettaa tavoitteensa ja suunnittelee oman työnsä itsenäisesti ja aikataulun realistiseksi ja vaiheiltaan toteuttamiskelpoiseksi muuttuvissa olosuhteissa huomioiden korkeat laatuvaatimukset ja kykenee tarvittaessa muuttamaan suunnitelmaa
Hyvä H2	• asettaa tavoitteensa ja suunnittelee oman työnsä ja aikataulun realistiseksi ja toteuttamiskelpoiseksi muuttuvissa olosuhteissa huomioiden korkeat laatuvaatimukset
Tyydyttävä T1	• asettaa tavoitteensa ja suunnittelee oman työnsä ja aikataulun realistiseksi ja toteuttamiskelpoiseksi huomioiden korkeat laatuvaatimukset

Työn arviointi	
Kiitettävä K3	arvioi realistisesti työnsä onnistumista ja omaa osaamistaan sekä perustelee arviotaan ja määrittelee kehittämistarpeitaan
Hyvä H2	arvioi realistisesti työnsä onnistumista ja omaa osaamistaan sekä perustelee arviotaan
Tyydyttävä T1	arvioi työnsä onnistumista ja omaa osaamistaan

Toimiminen työssä ja työyhteisössä	
Kiitettävä K3	osallistuu työyhteisön työhyvinvoinnin kehittämiseen sekä tukee yhdessä muiden kanssa työympäristön kehittymistä huippuosaamisen vaatimalle tasolle.
Hyvä H2	pyrkii aktiivisesti edistämään työyhteisön työhyvinvointia sekä kehittämään työympäristöään yhdessä muiden kanssa.
Tyydyttävä T1	toimii työssään työyhteisön työhyvinvointia edistävästi sekä kehittää työympäristöään yhdessä muiden kanssa.

TYÖMENETELMIEN, -VÄLINEIDEN JA MATERIAALIN HALLINTA

Työtehtävään ja työympäristöön soveltuvan työmenetelmän ja työvälineiden sekä materiaalin valinta ja käyttö	
Kiitettävä K3	- valitsee rohkeasti uusiakin työmenetelmiä, työvälineitä ja materiaaleja sekä käyttää niitä sujuvasti muuttuvissa tilanteissa - työskentelee järjestelmällisesti, tarkasti ja varmasti sekä luovasti ja innovatiivisesti
Hyvä H2	- valitsee omatoimisesti työmenetelmät, työvälineet ja materiaalit sekä käyttää niitä muuttuvissa tilanteissa - työskentelee huolellisesti ja rauhallisesti sekä luovasti ja innovatiivisesti
Tyydyttävä T1	- käyttää omatoimisesti työmenetelmiä, työvälineitä ja materiaaleja - työskentelee huolellisesti

Laadukas ja kestävä kehityksen mukainen toiminta	
Kiitettävä K3	- toimii sitoutuneesti yrityksen tai organisaation laatu- ja kestävä kehityksen tavoitteiden mukaisesti sekä kehittää toimintamalleja näiden tavoitteiden aikaansaamiseksi - kehittää aktiivisesti osaamistaan ja työtapojaan haastavien työtehtävien tasolle
Hyvä H2	- toimii aktiivisesti yrityksen tai organisaation laatu- ja kestävä kehityksen tavoitteiden mukaisesti ja havaitsee kehittämiskohteita - kehittää aktiivisesti osaamistaan ja työtapojaan
Tyydyttävä T1	- toimii yrityksen tai organisaation laatu- ja kestävä kehityksen tavoitteiden mukaisesti - kehittää osaamistaan ja työtapojaan

Kustannustehokas ja tuloksellinen toiminta	
Kiitettävä K3	- työskentelee yrittäjämäisellä asenteella huomioiden ajan ja muut käytettävissä olevat resurssit kustannustehokkaasti ja yrityksen tai organisaation tuloksellisuutta edistävästi - korjaa toimintaa sovittujen ratkaisujen mukaan - edistää itsenäisesti toiminnan jatkuvuutta ja pysyviä asiakassuhteita - ennakoi muutoksia, jotta voi helpommin sopeutua niihin ja työskentelee pitkäjänteisesti työtään itsenäisesti kehittäen huippuosaamista vaativissa työtehtävissä.
Hyvä H2	- toimii oma-aloitteisesti aika ja muut käytettävissä olevat resurssit huomioiden kustannustehokkaasti ja yrityksen tai organisaation tuloksellisuutta edistävästi - neuvottelee ja etsii ratkaisuja poikkeamille - edistää aktiivisesti toiminnan jatkuvuutta ja pysyviä asiakassuhteita - sopeutuu nopeasti muutoksiin ja työskentelee pitkäjänteisesti työtään kehittäen huippuosaamista vaativissa työtehtävissä.
Tyydyttävä T1	- toimii aika- ja muut käytettävissä olevat resurssit huomioiden kustannustehokkaasti ja tuloksellisesti - havaitsee poikkeamia - toimii työssään edistäen pysyviä asiakassuhteita - sopeutuu muutoksiin ja työskentelee pitkäjänteisesti huippuosaamista vaativissa työtehtävissä.

TYÖN PERUSTANA OLEVAN TIEDON HALLINTA

Työssä tarvittavan tiedon hallinta ja soveltaminen	
Kiitettävä K3	hankkii ja soveltaa itsenäisesti työssä tarvittavaa tietoa vaihtelevissa työtilanteissa ja perustelee ratkaisujaan hankkimansa tiedon pohjalta.
Hyvä H2	hankkii ja soveltaa työssä tarvittavaa tietoa omatoimisesti ja pystyy ratkomaan ongelmatilanteita yhdessä muiden kanssa.
Tyydyttävä T1	hankkii ja käyttää työssä tarvittavaa tietoa omatoimisesti ja kysyy tarvittaessa neuvoa.

ELINIKÄISEN OPPIMISEN AVAINTAIDOT

Oppiminen ja ongelmanratkaisu	
Kiitettävä K3	- uudistaa omaa osaamistaan yksilöllisen kehityssuunnitelman mukaisesti niin, että se tukee kasvua alan huippuammattilaiseksi - selviytyy itsenäisesti ongelmatilanteista ja pystyy perustelemaan valintansa
Hyvä H2	- laatii itselleen yksilöllisen kehityssuunnitelman omista lähtökohdistaan niin, että se tukee kasvua alan huippuammattilaiseksi - selviytyy itsenäisesti ongelmatilanteista
Tyydyttävä T1	- laatii itselleen yksilöllisen kehityssuunnitelman omista lähtökohdistaan - selviytyy tavallisimmista ongelmatilanteista oppimateriaaleja ja ohjekirjoja hyödyntäen

Vuorovaikutus ja yhteistyö	
Kiitettävä K3	• kommunikoi sujuvasti asiakkaiden kanssa ja työyhteisössä omalla kielellään sekä vähintään yhdellä itselle vieraalla kielellä • toimii työryhmän aktiivisena jäsenenä ja työyhteisön huippuammattilaisena osaamistaan muille välittäen
Hyvä H2	• kommunikoi asiakkaiden kanssa ja työyhteisössä omalla kielellään sekä vähintään yhdellä itselle vieraalla kielellä • toimii työryhmän aktiivisena jäsenenä ja sopeutuu hyvin työyhteisöön
Tyydyttävä T1	• kommunikoi asiakkaiden kanssa ja työyhteisössä omalla kielellään sekä välttävästi vähintään yhdellä itselle vieraalla kielellä • toimii työryhmän aktiivisena jäsenenä ja sopeutuu työyhteisöön

Ammattietiikka	
Kiitettävä K3	• käyttäytyy hyvin ja noudattaa työaikoja • on ylpeä ammatistaan ja osaamisestaan, toimii vastuullisesti ja kehittää työtään alan ammattieettisten periaatteiden mukaan
Hyvä H2	• käyttäytyy asiallisesti ja noudattaa työaikoja • toimii vastuullisesti ja oma-aloitteisesti alan ammattieettisten periaatteiden mukaan
Tyydyttävä T1	• käyttäytyy työpaikan sääntöjen mukaisesti ja noudattaa työaikoja • toimii vastuullisesti ja noudattaa alan ammattieettisiä periaatteita

Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	
Kiitettävä K3	• ottaa vastuun oman ja työtiimin toiminnan työturvallisuudesta, noudattaa työturvallisuusmääräyksiä ja -ohjeita sekä havaitsee ilmoittaa havaitsemistaan työhönsä liittyvistä vaaroista • työskentelee ergonomisesti ja pitää työympäristönsä siistinä koko työprosessin ajan myös haasteellisissa työtilanteissa ja osallistuu työolosuhteiden kehittämiseen • ylläpitää aktiivisesti omaa työhyvinvointiaan, edistää terveellisiä elämäntapoja sekä kannustaa tähän myös muita työyhteisön jäseniä.
Hyvä H2	• ottaa vastuun oman toimintansa työturvallisuudesta ja havaitsee työhönsä liittyvät vaarat sekä noudattaa työturvallisuusmääräyksiä ja -ohjeita • työskentelee ergonomisesti ja pitää työympäristönsä siistinä koko työprosessin ajan myös haasteellisissa työtilanteissa • ylläpitää aktiivisesti omaa työhyvinvointiaan ja edistää terveellisiä elämäntapoja.
Tyydyttävä T1	• ottaa vastuun oman toimintansa työturvallisuudesta ja noudattaa työturvallisuusmääräyksiä ja -ohjeita • työskentelee ergonomisesti ja pitää työympäristönsä siistinä koko työprosessin ajan • ylläpitää omaa työhyvinvointiaan ja noudattaa terveellisiä elämäntapoja.

2.7. Höyläämöt tuotteiden valmistus, 15 osp

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osaa

- työskennellä muotohöylällä
- tehdä asetteen muotohöylällä
- tehdä koneen käyttöön liittyvät päivittäiset huoltotoimenpiteet
- ratkaista häiriötilanteet
- seurata tuotannon laatua ja tehdä tarvittavat korjaustoimenpiteet.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osoittaa osaamisensa ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa mitallistamalla ja profiloimalla sahatavaraa muotohöylällä. Työtä tehdään siinä laajuudessa, että osoitettava osaaminen vastaa kattavasti tutkinnon perusteissa määrättyjä ammattitaitovaatimuksia, arvioinnin kohteita ja kriteereitä.

Ammattiosaamisen näyttöä tai tutkintotilaisuutta voidaan jatkaa toisessa työpaikassa/ työkohteessa tai ammatillisessa peruskoulutuksessa koulutuksen järjestäjän osoittamassa muussa paikassa niin, että osaamisen osoittamisen kattavuus varmistuu.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa osaamista ei voida työtä tekemällä ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa kattavasti osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla.

Arviointi

1. TYÖPROSESSIN HALLINTA

Työn suunnittelu	
Kiitettävä K3	• suunnittelee itsenäisesti työnsä ja osaa esittää vaihtoehtoisia toimintatapoja
Hyvä H2	• suunnittelee työnsä annettujen ohjeiden mukaan
Tyydyttävä T1	• suunnittelee ohjattuna työtään

Työn kokonaisuuden hallinta	
Kiitettävä K3	• toimii suunnitelmallisesti ja osaa ratkaista ongelmatilanteita
Hyvä H2	• toimii työssään suunnitelmallisesti vähäisellä ohjauksella
Tyydyttävä T1	• tarvitsee ohjausta aloituksessa ja siirryttäessä työvaiheesta toiseen

Yrityslähtöinen, laadukas ja taloudellinen toiminta

Kiitettävä K3	• käyttää materiaaleja taloudellisesti; saavuttaa työssään asetetut laatu- ja aikatavoitteet • on aloitteellinen ja toimii työyhteisön parhaaksi
Hyvä H2	• saavuttaa työssään asetetut laatu- ja aikatavoitteet • toimii yritteliäästi ja osaa arvioida oman työnsä taloudellisia vaikutuksia
Tyydyttävä T1	• tarvitsee ohjausta saavuttaakseen työssään asetetut minimitaloudelliset tavoitteet • asennoituu työhönsä siten, ettei tietoisesti aiheuta taloudellista vahinkoa

Oman työn arviointi

Kiitettävä K3	• arvioi työskentelyään realistisesti; osaa kehittää toimintaansa parempaan lopputulokseen pääsemiseksi
Hyvä H2	• arvioi työskentelyään suhteessa tavoitteisiin realistisesti
Tyydyttävä T1	• arvioi työskentelyään suhteessa tavoitteisiin, mutta arviointi ei kaikilta osin ole realistinen

2. TYÖMENETELMIEN, -VÄLINEIDEN JA MATERIAALIN HALLINTA

Asetteen teko

Kiitettävä K3	• osaa tehdä asetteet itsenäisesti piirustusten tai muiden työohjeiden mukaan • osaa itsenäisesti säätää koneen ohjaimet ja painimet ja työn kuluessa tehdä niihin tarvittaessa muutoksia • osaa itsenäisesti määritellä ja säätää oikean syöttönopeuden
Hyvä H2	• osaa tehdä asetteet vähäisellä ohjauksella annettujen ohjeiden mukaan • osaa ohjeiden mukaan tehdä ohjaimien ja painimien perussäädöt • osaa säätää koneen syöttönopeutta ohjeistuksen mukaan
Tyydyttävä T1	• osaa ohjattuna asettaa kursot koneelle • osaa ohjattuna säätää koneen ohjaimet ja painimet • tietää kuinka koneen syöttönopeutta säädetään

Huolto

Kiitettävä K3	• tekee itsenäisesti koneenkäyttäjälle määrätyt koneen huoltotoimenpiteet
Hyvä H2	• huoltaa konetta annettujen ohjeiden mukaan vähäisellä ohjauksella
Tyydyttävä T1	• osaa ohjatusti tehdä yksinkertaisia koneen päivittäisiä huoltotehtäviä

Terien kunto

Kiitettävä K3	• osaa ennakoida työn kuluessa terien kunnon
Hyvä H2	• havaitsee työn laadusta terien kunnon
Tyydyttävä T1	• tunnistaa ohjattuna huonokuntoiset terät

Materiaalituntemus	
Kiitettävä K3	tietää tavallisimpien puulajien vaikutuksen koneen säätöihin ja lopputulokseen
Hyvä H2	osaa itsenäisesti ja oikein syöttää materiaalia koneeseen
Tyydyttävä T1	osaa ohjattuna syöttää oikein työstettävää materiaalia koneeseen

3. TYÖN PERUSTANA OLEVAN TIEDON HALLINTA

Koneet ja laitteet	
Kiitettävä K3	tuntee hyvin koneet ja niissä käytettävät laitteet sekä niiden säätömahdollisuudet
Hyvä H2	tuntee koneet ja niissä käytettävät laitteet
Tyydyttävä T1	tietää päällisin puolin koneet ja niissä käytettävät laitteet

Terät	
Kiitettävä K3	osaa itsenäisesti valita oikeat terät
Hyvä H2	tietää eri terätyyppien käyttökohteet
Tyydyttävä T1	tuntee tavallisimmin käytettävät terätyypit ja tietää miten niiden kunto vaikuttaa valmiin pinnan laatuun

Materiaalit	
Kiitettävä K3	tuntee yleisimmät höyläämöt tuotteissa käytettävät puulajit, niiden käyttökohteet ja ominaisuudet höyläyksessä
Hyvä H2	tuntee yleisimmät höyläämöt tuotteissa käytettävät puulajit ja niiden käyttökohteet
Tyydyttävä T1	tietää yleisimmät höyläämöt tuotteissa käytettävät kotimaiset puulajit ja niiden käyttökohteet

Höyläämöt tuotteet	
Kiitettävä K3	tuntee yleisimmät laatuluokat
Hyvä H2	tuntee yleisimmät höyläämöt tuotteet ja niiden käyttökohteet
Tyydyttävä T1	tietää yleisimmät höyläämöt tuotteet

4. ELINIKÄISEN OPPIMISEN AVAINTAIDOT

Ammattietiikka	
Kiitettävä K3	työskentelee hyvien ammattikäytänteiden mukaisesti ja työtään arvostaen
Hyvä H2	noudattaa työyhteisön sääntöjä ja ohjeita; tekee työtä vastuuntuntoisesti ja sovitulla tavalla
Tyydyttävä T1	noudattaa sovittuja työaikoja ja -ohjeita

Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	
Kiitettävä K3	- kehittää itsenäisesti toimintansa turvallisuutta - havaitsee ja tunnistaa työhönsä liittyvät vaarat sekä ilmoittaa niistä - arvioi suojainten, työvälineiden ja työmenetelmien soveltuvuutta kyseiseen työhön
Hyvä H2	- vastaa itsenäisesti toimintansa turvallisuudesta - noudattaa työyhteisön ohjeita; ottaa työssään huomioon muut työyhteisön jäsenet - varmistaa suojaimien, työvälineiden ja materiaalien turvallisuuden; poistaa ja vie huoltoon vialliset työvälineet ja suojaimet
Tyydyttävä T1	- asennoituu myönteisesti turvalliseen toimintaan; välttää riskejä työssään - noudattaa työstä annettuja turvallisuusohjeita eikä aiheuta vaaraa - käyttää turvallisesti ohjeiden mukaisia suojaimia, työvälineitä ja työmenetelmiä

Kestävä kehitys	
Kiitettävä K3	ottaa itsenäisesti huomioon raaka-aineiden ja kemikaalien käsittelystä syntyvät ympäristövaikutukset; toimii kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti
Hyvä H2	ottaa lähes itsenäisesti huomioon raaka-aineiden ja kemikaalien käsittelystä syntyvät ympäristövaikutukset; toimii pääsääntöisesti kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti
Tyydyttävä T1	ymmärtää raaka-aineiden ja kemikaalien käsittelystä syntyvät ympäristövaikutukset; toimii ohjattuna kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti

Vuorovaikutus ja yhteistyö	
Kiitettävä K3	osaa toimia joustavasti ja yhteistyötä edistävästi eri vuorovaikutustilanteissa
Hyvä H2	osaa toimia työn vaatimissa vuorovaikutustilanteissa
Tyydyttävä T1	pystyy toimimaan työn kannalta välttämättömissä vuorovaikutustilanteissa

2.8. Ikkunoiden valmistus, 15 osp

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osaa

- lukea työpiirustuksia
- valita oikeat materiaalit ja tarvikkeet
- käyttää valmistuksen peruskoneita
- kokoonpanon ja perusheloituksen
- viimeistellä tuote pintakäsittely vaiheeseen
- etsiä RT- kortistosta tarvittavia tietoja ja standardeja
- laatia tarvittavat dokumentit tuotteesta.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osoittaa osaamisensa ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa valmistamalla saamiensa dokumenttien mukaiset ikkunat ennalta sovittujen laatu ja mittatarkkuusvaatimusten mukaisesti. Työtä tehdään siinä laajuudessa, että osoitettava osaaminen vastaa kattavasti tutkinnon perusteissa määrättyjä ammattitaitovaatimuksia, arvioinnin kohteita ja kriteereitä.

Ammattiosaamisen näyttöä tai tutkintotilaisuutta voidaan jatkaa toisessa työpaikassa/ työkohteessa tai ammatillisessa peruskoulutuksessa koulutuksen järjestäjän osoittamassa muussa paikassa niin, että osaamisen osoittamisen kattavuus varmistuu.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa osaamista ei voida työtä tekemällä ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa kattavasti osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla.

Arviointi

1. TYÖPROSESSIN HALLINTA

Työn suunnittelu	
Kiitettävä K3	suunnittelee itsenäisesti työnsä ja osaa esittää vaihtoehtoisia toimintatapoja
Hyvä H2	suunnittelee työnsä annettujen ohjeiden mukaan
Tyydyttävä T1	suunnittelee ohjattuna työtään

Työn kokonaisuuden hallinta	
Kiitettävä K3	toimii suunnitelmallisesti ja osaa ratkaista ongelmatilanteita
Hyvä H2	toimii työssään suunnitelmallisesti vähäisellä ohjauksella
Tyydyttävä T1	tarvitsee jonkin verran ohjausta aloituksessa ja siirryttäessä työvaiheesta toiseen

Yrityslähtöinen, laadukas ja taloudellinen toiminta	
Kiitettävä K3	- käyttää materiaaleja taloudellisesti; saavuttaa työssään asetetut laatu- ja aikataavoitteet - on aloitteellinen ja toimii työyhteisön parhaaksi
Hyvä H2	- saavuttaa työssään asetetut laatutavoitteet - toimii yritteliäästi ja osaa arvioida oman työnsä taloudellisia vaikutuksia
Tyydyttävä T1	- tarvitsee ohjausta saavuttaakseen työssään asetetut minimitalavoitteet - asenoituu työhönsä siten, ettei tietoisesti aiheuta taloudellista vahinkoa

Oman työn arviointi	
Kiitettävä K3	arvioi työskentelyään realistisesti; osaa kehittää toimintaansa parempaan lopputulokseen pääsemiseksi
Hyvä H2	arvioi työskentelyään suhteessa tavoitteisiin realistisesti
Tyydyttävä T1	arvioi työskentelyään suhteessa tavoitteisiin, mutta arviointi ei kaikilta osin ole realistinen

2. TYÖMENETELMIEN, -VÄLINEIDEN JA MATERIAALIN HALLINTA

Työmenetelmien hallinta	
Kiitettävä K3	pystyy itsenäisesti valitsemaan oikeat työmenetelmät
Hyvä H2	pystyy ohjeiden mukaan käyttämään oikeita työmenetelmiä
Tyydyttävä T1	käyttää ohjattuna oikeita työmenetelmiä

Materiaalien käyttö	
Kiitettävä K3	osaa itsenäisesti valita oikeat materiaalit; ymmärtää materiaalien taloudellisen käytön tärkeyden
Hyvä H2	osaa itsenäisesti valita ja käyttää oikeita materiaaleja
Tyydyttävä T1	osaa käyttää oikeita materiaaleja

Koneiden ja välineiden käyttö	
Kiitettävä K3	toimii itsenäisesti koneistustehtävissä
Hyvä H2	toimii ohjeiden mukaan koneistustehtävissä
Tyydyttävä T1	osaa käyttää valmistuksessa tarvittavia koneita turvallisesti

Viimeistely	
Kiitettävä K3	osaa itsenäisesti viimeistellä tuotteen pintakäsittelyn vaatimalla tavalla
Hyvä H2	osaa annettujen ohjeiden mukaan viimeistellä tuotteen pintakäsittelyn vaatimalla tavalla
Tyydyttävä T1	osaa jonkin verran ohjattuna viimeistellä tuotteen pintakäsittelyn edellyttämällä tavalla

Kokoonpano ja helotus	
Kiitettävä K3	pystyy itsenäiseen työskentelyyn
Hyvä H2	työskentelee lähes itsenäisesti ohjeiden mukaan
Tyydyttävä T1	työskentelee ohjatusti

3. TYÖN PERUSTANA OLEVAN TIEDON HALLINTA

Materiaalituntemus	
Kiitettävä K3	tunnistaa tarvittavat tarvikkeet ja materiaalit
Hyvä H2	tunnistaa käytettävät materiaalit; osaa etsiä tietoa tarvikkeista
Tyydyttävä T1	tunnistaa käytettäviä materiaaleja

RT-kortiston hallinta	
Kiitettävä K3	osaa itsenäisesti etsiä tietoja kortistosta ja soveltaa niitä työssään
Hyvä H2	osaa itsenäisesti etsiä tietoja kortistosta
Tyydyttävä T1	osaa avustettuna etsiä tietoja kortistosta

4. ELINIKÄISEN OPPIMISEN AVAINTAIDOT

Ammattietiikka	
Kiitettävä K3	työskentelee hyvien ammattikäytänteiden mukaisesti ja työtään arvostaen
Hyvä H2	noudattaa työyhteisön sääntöjä ja ohjeita; tekee työtä vastuuntuntoisesti ja sovitulla tavalla
Tyydyttävä T1	noudattaa sovittuja työaikoja ja -ohjeita

Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	
Kiitettävä K3	- kehittää itsenäisesti toimintansa turvallisuutta - havaitsee ja tunnistaa työhönsä liittyvät vaarat sekä ilmoittaa niistä - arvioi suojainten, työvälineiden ja työmenetelmien soveltuvuutta kyseiseen työhön
Hyvä H2	- vastaa itsenäisesti toimintansa turvallisuudesta - noudattaa työyhteisön ohjeita; ottaa työssään huomion muut työyhteisön jäsenet - varmistaa suojaimien, työvälineiden ja materiaalien turvallisuuden; poistaa ja vie huoltoon vialliset työvälineet ja suojaimet
Tyydyttävä T1	- asennoituu myönteisesti turvalliseen toimintaan; välttää riskejä työssään - noudattaa työstä annettuja turvallisuusohjeita eikä aiheuta vaaraa - käyttää turvallisesti ohjeiden mukaisia suojaimia, työvälineitä ja työmenetelmiä

Kestävä kehitys	
Kiitettävä K3	ottaa itsenäisesti huomioon raaka-aineiden ja kemikaalien käsittelystä syntyvät ympäristövaikutukset; toimii kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti
Hyvä H2	ottaa lähes itsenäisesti huomioon raaka-aineiden ja kemikaalien käsittelystä syntyvät ympäristövaikutukset; toimii pääsääntöisesti kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti
Tyydyttävä T1	ymmärtää raaka-aineiden ja kemikaalien käsittelystä syntyvät ympäristövaikutukset; toimii ohjattuna kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti

Vuorovaikutus ja yhteistyö	
Kiitettävä K3	osaa toimia joustavasti ja yhteistyötä edistävästi eri vuorovaikutustilanteissa
Hyvä H2	osaa toimia työn vaatimissa vuorovaikutustilanteissa
Tyydyttävä T1	pystyy toimimaan työn kannalta välttämättömissä vuorovaikutustilanteissa

2.9. Kalusteiden asennus, 10 osp

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osaa

- suunnitella työnsä rakennuspiirustuksien ja kalustekaavioiden avulla
- tehdä asennuspaikan järjestely, purku- ja suojaustöitä
- vastaanottaa kalusteasennukseen tarvittavat tuotteet ja materiaalit
- tarkistaa tuotteen oikean laadun ja määrän
- käyttää kalusteasennuksessa tarvittavia koneita ja laitteita
- asentaa kalusteet kalustekaavioiden mukaan
- tehdä tarvittavat dokumentit saapuvista tuotteista sekä laatia puutelistan ja luovuttaa tekemänsä työn.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osoittaa osaamisensa ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa asentamalla kiintokalusteasennuksen, kuten keittiö-, kylpyhuone- ja säilytyskalusteiden sekä myymälä-, toimisto- ja erikoiskalusteiden asennuksen kalustekaavioiden ja työohjeiden mukaisesti rakennustyömaalla. Työtä tehdään siinä laajuudessa, että osoitettava osaaminen vastaa kattavasti tutkinnon perusteissa määrättyjä ammattitaitovaatimuksia, arvioinnin kohteita ja kriteereitä.

Ammattiosaamisen näyttöä tai tutkintotilaisuutta voidaan jatkaa toisessa työpaikassa/ työkohteessa tai ammatillisessa peruskoulutuksessa koulutuksen järjestäjän osoittamassa muussa paikassa niin, että osaamisen osoittamisen kattavuus varmistuu.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa osaamista ei voida työtä tekemällä ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa kattavasti osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla.

Arviointi

1. TYÖPROSESSIN HALLINTA

Työn suunnittelu	
Kiitettävä K3	• suunnittelee itsenäisesti työnsä ja osaa esittää vaihtoehtoisia toimintatapoja
Hyvä H2	• suunnittelee työnsä annettujen ohjeiden mukaan
Tyydyttävä T1	• suunnittelee ohjattuna työtään

Työn kokonaisuuden hallinta	
Kiitettävä K3	• toimii suunnitelmallisesti ja osaa ratkaista ongelmatilanteita
Hyvä H2	• toimii työssään suunnitelmallisesti vähäisellä ohjauksella
Tyydyttävä T1	• tarvitsee jonkin verran ohjausta aloituksessa ja siirryttäessä työvaiheesta toiseen

Yrityslähtöinen, laadukas ja taloudellinen toiminta	
Kiitettävä K3	• käyttää materiaaleja taloudellisesti; saavuttaa työssään asetetut laatu- ja aikataavoitteet • on aloitteellinen ja toimii työyhteisön parhaaksi
Hyvä H2	• saavuttaa työssään asetetut laatu- ja aikataavoitteet • toimii yritteliäästi ja osaa arvioida oman työnsä taloudellisia vaikutuksia
Tyydyttävä T1	• tarvitsee ohjausta saavuttaakseen työssään asetetut minimitalavoitteet • asennoituu työhönsä siten, ettei tietoisesti aiheuta taloudellista vahinkoa

Oman työn arviointi	
Kiitettävä K3	• arvioi työskentelyään realistisesti, osaa kehittää toimintaansa parempaan lopputulokseen pääsemiseksi • osaa esitellä valmiin asennustyön sekä tarkastaa ja keskustella sen laadusta ja korjauksista sekä laatia niistä puutelistan
Hyvä H2	• arvioi työskentelyään suhteessa tavoitteisiin realistisesti • esittelee ja arvioi omaa työtään ja sen laatua ja korjauksia työkohtaisesti sekä osallistuu puutelistan laadintaan
Tyydyttävä T1	• arvioi työskentelyään suhteessa tavoitteisiin, mutta arviointi ei kaikilta osin ole realistinen • esittelee ohjattuna työnsä ja arvioi sitä ja sen laatua ja korjauksia

2. TYÖMENETELMIEN, -VÄLINEIDEN JA MATERIAALIN HALLINTA

Asennustyön valmistelu ja vastaanotto	
Kiitettävä K3	• tekee asennukseen liittyvät järjestely-, purku- ja suojaustyöt itsenäisesti • vastaanottaa asennukseen kuuluvat tuotteet ja valmistelee ne asennusta varten • tarkistaa asennettavien tuotteiden laadun ja määrän sekä laatii puutelistan; kykenee tilamaan tarvittavat täydennystuotteet itsenäisesti
Hyvä H2	• tekee asennukseen liittyvät järjestely-, purku- ja suojaustyöt ohjeiden mukaan • vastaanottaa asennukseen kuuluvat tuotteet ja valmistelee ne asennusta varten ohjeiden mukaan • tarkistaa asennettavien tuotteiden laadun ja määrän sekä osallistuu puutelistan laadintaan
Tyydyttävä T1	• tekee asennukseen liittyvät järjestely-, purku- ja suojaustyöt ohjattuna • vastaanottaa ohjattuna asennukseen kuuluvat tuotteet ja valmistelee ne asennusta varten • tarkistaa ohjattuna asennettavien tuotteiden laadun ja määrän

Kalusteasennuksen hallinta	
Kiitettävä K3	tekee kalusteasennuksen asennustyöt itsenäisesti sekä osaa soveltaa kaluste- ja asennuskaavioita siten, että lopputulos on kaavioiden mukainen
Hyvä H2	tekee kalusteasennuksen asennustöitä, mutta tarvitsee vielä ohjausta työn eri vaiheissa ja asennusmenetelmien toteuttamisessa
Tyydyttävä T1	tekee kalusteasennuksen erillisiä työvaiheita ja avustavia töitä ohjatusti

Asennusohjeet ja rakennusmääräykset	
Kiitettävä K3	toimii asennusohjeiden ja rakennusmääräysten mukaan
Hyvä H2	osaa pääsääntöisesti toimia asennusohjeiden ja rakennusmääräysten mukaan
Tyydyttävä T1	tarvitsee ohjausta ymmärtääkseen asennusohjeita ja rakennusmääräyksiä

Työvälineiden käyttö	
Kiitettävä K3	osaa käyttää kalusteasennuksessa käytettäviä koneita, laitteita ja työvälineitä
Hyvä H2	käyttää kalusteasennuksessa käytettäviä koneita, laitteita ja työvälineitä vähäisellä ohjauksella
Tyydyttävä T1	käyttää ohjatusti kalusteasennuksessa käytettäviä koneita, laitteita ja työvälineitä

Materiaalien ja tuotteiden hallinta	
Kiitettävä K3	käyttää asennukseen liittyviä tuotteita ja materiaaleja kalustekaavion ja suunnitelmien mukaan
Hyvä H2	käyttää asennukseen liittyviä tuotteita ja materiaaleja ohjeiden mukaan vähäisellä ohjauksella
Tyydyttävä T1	käyttää ohjatusti asennukseen liittyviä tuotteita ja materiaaleja

3. TYÖN PERUSTANA OLEVAN TIEDON HALLINTA

Kalustekaaviot ja rakennuspiirustukset	
Kiitettävä K3	osaa lukea asennuskohteen kalustekaavioita sekä rakennuspiirustuksia osaten soveltaa kaavioita niin, että lopputulos on suunnitelmien mukainen
Hyvä H2	osaa lukea asennuskohteen kalustekaavioita ja rakennuspiirustuksia ymmärtäen niiden merkintöjä
Tyydyttävä T1	osaa ohjatusti lukea asennuskohteen kalustekaavioita ja rakennuspiirustuksia sekä niiden merkintöjä

Asennettavien tuotteiden ja materiaalien tuntemus	
Kiitettävä K3	soveltaa työssään asennukseen tulevia tuotteita ja niiden rakenteita sekä materiaaleja, mekanisme ja erilaisia kiinnitystapoja
Hyvä H2	tuntee asennukseen tulevat tuotteet ja niiden rakenteet, materiaalit ja mekanismit sekä kiinnitystavat
Tyydyttävä T1	tietää asennukseen tulevat tuotteet, materiaalit ja mekanismit sekä kiinnitystavat

Asennusohjeet ja rakennusmääräykset	
Kiitettävä K3	osaa itsenäisesti hakea ja soveltaa tietoa yleisimpien kalusteisiin asennettavien laitteiden asennusohjeista ja kalusteisiin liittyvistä rakennusmääräyksistä
Hyvä H2	tuntee yleisimpien kalusteisiin asennettavien laitteiden asennusohjeet ja kalusteisiin liittyvät rakennusmääräykset
Tyydyttävä T1	tietää, että asennusohjeet ja kalusteisiin liittyvät rakennusmääräykset ohjaavat asennustoimintaa

4. ELINIKÄISEN OPPIMISEN AVAINTAIDOT

Ammattietiikka	
Kiitettävä K3	työskentelee hyvien ammattikäytänteiden mukaisesti ja työtään arvostaen
Hyvä H2	noudattaa työyhteisön sääntöjä ja ohjeita; tekee työtä vastuuntuntoisesti ja sovitulla tavalla
Tyydyttävä T1	noudattaa sovittuja työaikoja ja -ohjeita

Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	
Kiitettävä K3	- kehittää itsenäisesti toimintansa turvallisuutta - havaitsee ja tunnistaa työhönsä liittyvät vaarat sekä ilmoittaa niistä - arvioi suojainten, työvälineiden ja työmenetelmien soveltuvuutta kyseiseen työhön
Hyvä H2	- vastaa itsenäisesti toimintansa turvallisuudesta - noudattaa työyhteisön ohjeita; ottaa työssään huomion muut työyhteisön jäsenet - varmistaa suojaimien, työvälineiden ja materiaalien turvallisuuden; poistaa ja vie huoltoon vialliset työvälineet ja suojaimet
Tyydyttävä T1	- asennoituu myönteisesti turvalliseen toimintaan; välttää riskejä työssään - noudattaa työstä annettuja turvallisuusohjeita eikä aiheuta vaaraa - käyttää turvallisesti ohjeiden mukaisia suojaimia, työvälineitä ja työmenetelmiä

Kestävä kehitys	
Kiitettävä K3	ottaa itsenäisesti huomioon raaka-aineiden ja kemikaalien käsittelystä syntyvät ympäristövaikutukset; toimii kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti
Hyvä H2	ottaa lähes itsenäisesti huomioon raaka-aineiden ja kemikaalien käsittelystä syntyvät ympäristövaikutukset; toimii pääsääntöisesti kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti
Tyydyttävä T1	ymmärtää raaka-aineiden ja kemikaalien käsittelystä syntyvät ympäristövaikutukset; toimii ohjattuna kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti

Vuorovaikutus ja yhteistyö	
Kiitettävä K3	osaa toimia joustavasti ja yhteistyötä edistävästi eri vuorovaikutustilanteissa
Hyvä H2	osaa toimia työn vaatimissa vuorovaikutustilanteissa
Tyydyttävä T1	pystyy toimimaan työn kannalta välttämättömissä vuorovaikutustilanteissa

2.10. Kuivaustekniikka, 15 osp

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osaa

- määritellä puun alku- ja loppukosteuden punnitus- ja sähköisellä menetelmällä
- suunnitella ja hoitaa kuivausprosessia
- tehdä kuivauskuorman sekä valmistella sen kuivausprosessia varten
- käyttää kuivaamo
- valita puulajikohtaisen kuivauskaavan/-ohjeen ja käyttää sitä.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osoittaa osaamisensa ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa valmistamalla kuivauskuorman sekä seuraamalla ja hoitamalla kuivausprosessia annettuja ohjeita noudattaen. Työtä tehdään siinä laajuudessa, että osoitettava osaaminen vastaa kattavasti tutkinnon perusteissa määrättyjä ammattitaitovaatimuksia, arvioinnin kohteita ja kriteereitä.

Ammattiosaamisen näyttöä tai tutkintotilaisuutta voidaan jatkaa toisessa työpaikassa/ työkohteessa tai ammatillisessa peruskoulutuksessa koulutuksen järjestäjän osoittamassa muussa paikassa niin, että osaamisen osoittamisen kattavuus varmistuu.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa osaamista ei voida työtä tekemällä ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa kattavasti osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla.

1. TYÖPROSESSIN HALLINTA

Työn suunnittelu	
Kiitettävä K3	suunnittelee itsenäisesti työnsä ja osaa esittää vaihtoehtoisia toimintatapoja
Hyvä H2	suunnittelee työnsä annettujen ohjeiden mukaan
Tyydyttävä T1	tarvitsee ajoittain ohjausta suunnitellessaan työtään

Työn kokonaisuuden hallinta	
Kiitettävä K3	toimii suunnitelmallisesti ja osaa ratkaista ongelmatilanteita
Hyvä H2	toimii työssään suunnitelmallisesti vähäisellä ohjauksella
Tyydyttävä T1	tarvitsee ohjausta aloituksessa ja siirryttäessä työvaiheesta toiseen

Yrityslähtöinen, laadukas ja taloudellinen toiminta	
Kiitettävä K3	- käyttää materiaaleja taloudellisesti; saavuttaa työssään asetetut laatu- ja aikatavoitteet - on aloitteellinen ja toimii työyhteisön parhaaksi
Hyvä H2	- saavuttaa työssään asetetut laatu- ja aikatavoitteet - toimii yritteliäästi ja osaa arvioida oman työnsä taloudellisia vaikutuksia
Tyydyttävä T1	- tarvitsee ohjausta saavuttaakseen työssään asetetut minimitalvoitteet - asennoituu työhönsä siten, ettei tietoisesti aiheuta taloudellista vahinkoa

Oman työn arviointi	
Kiitettävä K3	arvioi työskentelyään realistisesti; osaa kehittää toimintaansa parempaan lopputulokseen pääsemiseksi
Hyvä H2	arvioi työskentelyään suhteessa tavoitteisiin realistisesti
Tyydyttävä T1	arvioi työskentelyään suhteessa tavoitteisiin, mutta arviointi ei kaikilta osin ole realistinen

2. TYÖMENETELMIEN, -VÄLINEIDEN JA MATERIAALIN HALLINTA

Kuivausprosessin hallinta	
Kiitettävä K3	- osaa huomioida erilaiset lähtökohdat kuivausohjelman valinnassa ja käyttää sitä itsenäisesti - osaa tarkkailla kuivausprosessin etenemistä sekä tehdä muutoksia tarvittaessa ohjelmiin - tunnistaa erilaiset kuivausvirheet ja tietää tavanomaisimmat syyt niiden syntymiseen - osaa tehdä kuivauskuorman itsenäisesti
Hyvä H2	- osaa valita kuivausohjelman ja käyttää sitä - osaa tarkkailla kuivausprosessin etenemistä sekä tehdä muutoksia tarvittaessa ohjelmiin ohjattuna - tunnistaa erilaiset kuivausvirheet annettujen ohjeiden mukaan - osaa tehdä kuivauskuorman annettujen ohjeiden mukaisesti
Tyydyttävä T1	- osaa ohjattuna valita kuivausohjelman - osaa tarkkailla kuivausprosessin etenemistä sekä tehdä mahdollisen hälytyksen kuivausprosessin aikana - tunnistaa erilaiset kuivausvirheet ohjattuna - tarvitsee ohjausta kuivauskuorman teossa

Puun kosteuden määrittäminen	
Kiitettävä K3	suorittaa itsenäisesti vaaditut mittaukset ja osaa apuna käyttää graafisia käyrästöjä määrittäessään puun kosteutta
Hyvä H2	suorittaa alku- ja loppukosteuden mittaukset sekä punnitusmenetelmällä että sähköisellä kosteusmittarilla annettujen ohjeiden mukaisesti
Tyydyttävä T1	suorittaa alku- ja loppukosteuden mittaamisen sähköisellä kosteusmittarilla annettujen ohjeiden mukaan

3. TYÖN PERUSTANA OLEVAN TIEDON HALLINTA

Puun kosteus	
Kiitettävä K3	- tietää kosteuden merkityksen puuaineeseen ja sen käyttäytymiseen sekä ymmärtää mistä se johtuu - osaa määritellä puun tasapainokosteuden
Hyvä H2	- tietää kosteuden merkityksen puuaineeseen ja sen käyttäytymiseen sekä tietää eri kuivuusasteet käyttökohteen mukaan - tuntee puun tasapainokosteuden ja tietää siihen vaikuttavat tekijät
Tyydyttävä T1	- tietää kosteuden merkityksen puuaineeseen ja sen käyttäytymiseen - tietää puun tasapainokosteuden käsitteenä

Kuivausmenetelmät	
Kiitettävä K3	tuntee eri kuivausmenetelmät ja valitsee oikean kuivausmenetelmän käyttötarkoituksen mukaan
Hyvä H2	tuntee erilaisia kuivausmenetelmiä ja osaa valita ne oikein käyttötarkoituksen mukaan vähäisellä ohjauksella
Tyydyttävä T1	tietää erilaisia kuivausmenetelmiä

Kuivausprosessi	
Kiitettävä K3	osaa hahmottaa mitä olosuhteiden muutos vaikuttaa lopputulokseen
Hyvä H2	tietää kuivausvaiheet ja kuivaamossa vallitsevien olosuhteiden merkityksen sahatavaran kuivumisnopeuteen ja laatuun
Tyydyttävä T1	tietää kuivausvaiheet ja kuivaamossa vallitsevat olosuhteet

Kuivaamotyypit	
Kiitettävä K3	tuntee erilaiset kuivaamotyypit, niiden ominaisuudet ja toimintaperiaatteet
Hyvä H2	tietää kuivaamotyypit ja niiden käyttökohteet
Tyydyttävä T1	tietää eri kuivaamotyyppieä

Laatu	
Kiitettävä K3	tunnistaa kuivausvirheet ja tietää pääsääntöisesti mistä ne johtuvat
Hyvä H2	tunnistaa kuivausvirheet
Tyydyttävä T1	tietää kuivauslaadun käsitteenä ja tuntee yleisimmät kuivausvirheet

4. ELINIKÄISEN OPPIMISEN AVAINTAIDOT

Ammattietiikka	
Kiitettävä K3	työskentelee hyvien ammattikäytänteiden mukaisesti ja työtään arvostaen
Hyvä H2	noudattaa työyhteisön sääntöjä ja ohjeita; tekee työtä vastuuntuntoisesti ja sovitulla tavalla
Tyydyttävä T1	noudattaa sovittuja työaikoja ja -ohjeita

Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	
Kiitettävä K3	- kehittää itsenäisesti toimintansa turvallisuutta - havaitsee ja tunnistaa työhönsä liittyvät vaarat sekä ilmoittaa niistä - arvioi suojainten, työvälineiden ja työmenetelmien soveltuvuutta kyseiseen työhön
Hyvä H2	- vastaa itsenäisesti toimintansa turvallisuudesta - noudattaa työyhteisön ohjeita; ottaa työssään huomioon muut työyhteisön jäsenet - varmistaa suojaimien, työvälineiden ja materiaalien turvallisuuden; poistaa ja vie huoltoon vialliset työvälineet ja suojaimet
Tyydyttävä T1	- asennoituu myönteisesti turvalliseen toimintaan; välttää riskejä työssään - noudattaa työstä annettuja turvallisuusohjeita eikä aiheuta vaaraa - käyttää turvallisesti ohjeiden mukaisia suojaimia, työvälineitä ja työmenetelmiä

Kestävä kehitys	
Kiitettävä K3	ottaa itsenäisesti huomioon raaka-aineiden ja kemikaalien käsittelystä syntyvät ympäristövaikutukset; toimii kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti
Hyvä H2	ottaa lähes itsenäisesti huomioon raaka-aineiden ja kemikaalien käsittelystä syntyvät ympäristövaikutukset; toimii pääsääntöisesti kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti
Tyydyttävä T1	ymmärtää raaka-aineiden ja kemikaalien käsittelystä syntyvät ympäristövaikutukset; toimii ohjattuna kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti

Vuorovaikutus ja yhteistyö	
Kiitettävä K3	osaa toimia joustavasti ja yhteistyötä edistävästi eri vuorovaikutustilanteissa
Hyvä H2	osaa toimia työn vaatimissa vuorovaikutustilanteissa
Tyydyttävä T1	pystyy toimimaan työn kannalta välttämättömissä vuorovaikutustilanteissa

2.11. Levytuotteiden valmistus, 30 osp

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osaa

- tehdä asetteita ja säätöjä levykalusteita jalostaville koneille
- valita ja suorittaa terien vaihtoja käyttämiinsä koneisiin
- käyttää sekä konelinjan koneita, että yksittäisiä koneita
- käyttää numeerista työstötekniikkaa levytuotteiden valmistuksessa
- pinnoittaa puutuotealan levyjä
- tuottaa laadukkaita ja mittatarkkoja komponentteja
- tehdä levykalusteiden kokoonpanoja

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osoittaa osaamisensa ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa tekemällä puutuotealan levyjen jalostamista valmiiksi tuotteiksi, kuten kiintokalusteiksi, huonekaluiksi, tai niiden osakomponenteiksi, tai suorittamalla erilaisten levyjen jatkojalostamista. Valmistaminen voi tapahtua joko konelinjoilla tai yksittäisillä koneilla puutuotealan tehtaassa. Työtä tehdään siinä laajuudessa, että osoitettava osaaminen vastaa kattavasti tutkinnon perusteissa määrättyjä ammattitaitovaatimuksia, arvioinnin kohteita ja kriteereitä.

Ammattiosaamisen näyttöä tai tutkintotilaisuutta voidaan jatkaa toisessa työpaikassa/ työkohteessa tai ammatillisessa peruskoulutuksessa koulutuksen järjestäjän osoittamassa muussa paikassa niin, että osaamisen osoittamisen kattavuus varmistuu.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa osaamista ei voida työtä tekemällä ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa kattavasti osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla.

Arviointi

1. TYÖPROSESSIN HALLINTA

Työn suunnittelu	
Kiitettävä K3	suunnittelee itsenäisesti työnsä ja osaa esittää vaihtoehtoisia toimintatapoja
Hyvä H2	suunnittelee työnsä annettujen ohjeiden mukaan
Tyydyttävä T1	tarvitsee ajoittain ohjausta suunnitellessaan työtään

Työn kokonaisuuden hallinta	
Kiitettävä K3	toimii suunnitelmallisesti osaten ratkaista ongelmatilanteita
Hyvä H2	toimii työssään suunnitelmallisesti vähäisellä ohjauksella
Tyydyttävä T1	tarvitsee jonkin verran ohjausta aloituksessa ja siirryttäessä työvaiheesta toiseen

Yrityslähtöinen, laadukas ja taloudellinen toiminta	
Kiitettävä K3	- osaa käyttää materiaaleja taloudellisesti; saavuttaa työssään asetetut laatu- ja aikatavoitteet - on aloitteellinen ja toimii työyhteisön parhaaksi
Hyvä H2	- saavuttaa työssään asetetut laatu- ja aikatavoitteet - toimii yritteliäästi ja osaa arvioida oman työnsä taloudellisia vaikutuksia
Tyydyttävä T1	- tarvitsee ohjausta saavuttaakseen työssään asetetut minimitalvoitteet - asennoituu työhönsä siten, ettei tietoisesti aiheuta taloudellista vahinkoa

Oman työn arviointi	
Kiitettävä K3	arvioi työskentelyään realistisesti; osaa kehittää toimintaansa parempaan lopputulokseen pääsemiseksi
Hyvä H2	arvioi työskentelyään suhteessa tavoitteisiin realistisesti
Tyydyttävä T1	arvioi työskentelyään suhteessa tavoitteisiin, mutta arviointi ei kaikilta osin ole realistinen

2. TYÖMENETELMIEN, -VÄLINEIDEN JA MATERIAALIN HALLINTA

Materiaalin valinta	
Kiitettävä K3	valitsee tuotteissa tarvittavat materiaalit itsenäisesti
Hyvä H2	valitsee tuotteissa tarvittavat materiaalit lähes itsenäisesti
Tyydyttävä T1	tarvitsee ohjausta tuotteiden materiaalin valinnassa

Kone asetteiden teko	
Kiitettävä K3	pystyy valitsemaan itsenäisesti työstöissä tarvittavat terät ja tekemään koneiden asetteet valmistusdokumenttien mukaisesti
Hyvä H2	pystyy tekemään lähes itsenäisesti koneiden asetteet ja valitsemaan terät valmistusdokumenttien mukaisesti
Tyydyttävä T1	suoriutuu lähes itsenäisesti yksittäisten koneiden asetteiden teosta

Koneiden käytön ylläpito	
Kiitettävä K3	- suoriutuu koneiden käytöstä ongelmitta ja osaa ylläpitää laadukasta tuotantoa - tunnistaa itsenäisesti työstökoneiden terien vaihdon tarpeen; osaa vaihtaa terät itsenäisesti
Hyvä H2	- suoriutuu koneiden käytöstä lähes itsenäisesti - seuraa koneiden ja terien kuntoa, mutta ei osaa ajoittaa terien vaihtoa
Tyydyttävä T1	- tarvitsee jonkin verran ohjausta koneiden käytössä - osaa vaihtaa teriä työstökoneisiin

Numeeristen työstökoneiden käyttäminen	
Kiitettävä K3	itsenäisen koneiden käytön lisäksi osaa tehdä muutoksia työstöohjelmiin
Hyvä H2	pystyy itsenäiseen koneiden käyttämiseen
Tyydyttävä T1	tarvitsee jonkin verran ohjausta koneiden käyttämisessä

Levyjen pinnoittaminen (viilujen sahaus tai leikkaus, yhtyeenliittäminen ja liimaus)	
Kiitettävä K3	hallitsee kaikki levyjen pinnoittamisen liittyvät työvaiheet itsenäisesti
Hyvä H2	pystyy pienen ohjauksen jälkeen suorittamaan levyjen pinnoittamistyön eri vaiheita
Tyydyttävä T1	hallitsee perusasiat, mutta ei kokonaisuutta; eri työvaiheiden hallinnassa on puutteita

Valmistettujen osien viimeistely ja laaduntarkkailu	
Kiitettävä K3	selviytyy kaikilta osin moitteettomasti viimeistelystä ja laaduntarkkailusta
Hyvä H2	selviytyy osien viimeistelyistä, mutta laaduntarkkailu vaatii hieman ohjausta
Tyydyttävä T1	osaa tehdä viimeistelyjä, mutta viimeistelyssä ja laaduntarkkailussa on puutteita

Kokoonpanon hallinta	
Kiitettävä K3	• suoriutuu tuotteiden kokoonpanosta itsenäisesti
Hyvä H2	• suoriutuu jo suuremmasta kokoonpanosta ja helojen kiinnittämisestä lähes itsenäisesti
Tyydyttävä T1	• suoriutuu yksikertaisista osakokoonpanoista ja annettujen helojen kiinnittämisestä

Laadukas työskentely	
Kiitettävä K3	• soveltaa itsenäisesti levykalustevalmistuksen laatuohjeita käytäntöön
Hyvä H2	• osaa käyttää levykalustevalmistuksen laatuohjeita
Tyydyttävä T1	• tietää laadukkaan levykalustevalmistuksen periaatteet

3. TYÖN PERUSTANA OLEVAN TIEDON HALLINTA

Valmistusdokumentit	
Kiitettävä K3	• osaa viedä valmistusta itsenäisesti eteenpäin dokumenttien avulla
Hyvä H2	• ymmärtää tuotannon dokumentteja ja toimii niiden mukaan pienellä opastuksella
Tyydyttävä T1	• tunnistaa tuotannon dokumentit ja osaa lukea niitä ohjatusti

Materiaalituntemus	
Kiitettävä K3	• tunnistaa levytuotevalmistuksen yleisimmät käytetyt materiaalit; tietää niiden ominaisuuksia ja käyttökohteita • pystyy itsenäisesti hinnoittelemaan valmistettuja materiaali-erien huomioiden kaikki materiaalit • osaa itsenäisesti hakea ja soveltaa erilaisia rakenne- ja liitosratkaisuja käytäntöön
Hyvä H2	• tunnistaa levytuotevalmistuksen yleisimmät käytetyt materiaalit • osaa hakea ja esittää erilaisia rakenneratkaisuja • pystyy hinnoittelemaan valmistettavan tuotteen materiaalit
Tyydyttävä T1	• tunnistaa levytuotevalmistuksen tavanomaisimpia puu materiaaleja • pystyy ohjatusti laskemaan materiaalmääriä • tietää alalla käytettäviä rakenneratkaisuja

Koneiden käyttämiseen liittyvä tietoperusta	
Kiitettävä K3	• ammatillisen tiedon soveltaminen tuotantoon on itsenäistä, perusteltua ja luontevaa
Hyvä H2	• ammatillisen tiedon soveltaminen tuotantoon on itsenäistä
Tyydyttävä T1	• ammatillisen tiedon soveltaminen tuotantoon vaatii ohjausta

Standardit	
Kiitettävä K3	osaa käyttää ja soveltaa kalustevalmistusta ohjaavia standardeja
Hyvä H2	osaa käyttää kalustevalmistusta ohjaavia standardeja
Tyydyttävä T1	tietää standardimitoituksen peruseriaatteen

4. ELINIKÄISEN OPPIMISEN AVAINTAIDOT

Ammattietiikka	
Kiitettävä K3	työskentelee hyvien ammattikäytänteiden mukaisesti ja työtään arvostaen
Hyvä H2	noudattaa työyhteisön sääntöjä ja ohjeita; tekee työtä vastuuntuntoisesti ja sovitulla tavalla
Tyydyttävä T1	noudattaa sovittuja työaikoja ja -ohjeita

Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	
Kiitettävä K3	- kehittää itsenäisesti toimintansa turvallisuutta - havaitsee ja tunnistaa työhönsä liittyvät vaarat sekä ilmoittaa niistä - arvioi suojainten, työvälineiden ja työmenetelmien soveltuvuutta kyseiseen työhön
Hyvä H2	- vastaa itsenäisesti toimintansa turvallisuudesta - noudattaa työyhteisön ohjeita; ottaa työssään huomioon muut työyhteisön jäsenet - varmistaa suojaimien, työvälineiden ja materiaalien turvallisuuden; poistaa ja vie huoltoon vialliset työvälineet ja suojaimet
Tyydyttävä T1	- asennoituu myönteisesti turvalliseen toimintaan; välttää riskejä työssään - noudattaa työstä annettuja turvallisuusohjeita eikä aiheuta vaaraa - käyttää turvallisesti ohjeiden mukaisia suojaimia, työvälineitä ja työmenetelmiä

Kestävä kehitys	
Kiitettävä K3	ottaa itsenäisesti huomioon raaka-aineiden ja kemikaalien käsittelystä syntyvät ympäristövaikutukset; toimii kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti
Hyvä H2	ottaa lähes itsenäisesti huomioon raaka-aineiden ja kemikaalien käsittelystä syntyvät ympäristövaikutukset; toimii pääsääntöisesti kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti
Tyydyttävä T1	ymmärtää raaka-aineiden ja kemikaalien käsittelystä syntyvät ympäristövaikutukset; toimii ohjattuna kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti

Oppiminen ja ongelmanratkaisu	
Kiitettävä K3	ratkaisee työssään esiintyviä ongelmatilanteita ja osaa esittää ratkaisuvaihtoehtoja; välttää joutumasta niihin
Hyvä H2	osaa esittää ongelmallisiin tilanteisiin ratkaisuja
Tyydyttävä T1	osaa kysyä ongelmatilanteissa neuvoa

Vuorovaikutus ja yhteistyö	
Kiitettävä K3	osaa toimia joustavasti ja yhteistyötä edistävästi eri vuorovaikutustilanteissa
Hyvä H2	osaa toimia työn vaatimissa vuorovaikutustilanteissa
Tyydyttävä T1	pystyy toimimaan työn kannalta välttämättömissä vuorovaikutustilanteissa

2.12. Massiivipuutuotteiden valmistus, 30 osp

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osaa

- valmistaa massiivipuutuotteita tai niiden osia
- lukea työpiirustuksia ja laatia osaluettelon
- valita tuotteen käyttökohteeseen soveltuvat puu- ja muut materiaalit
- käyttää valmistuksessa käytettäviä puuntyöstökoneita, laitteita ja teriä
- valita massiivipuutuotteen valmistukseen liittyviä erilaisia liitosmenetelmiä, mallineita ja/tai valmistustekniikoita
- toimia asiakaslähtöisesti.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osoittaa osaamisensa ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa valmistamalla massiivipuutuotteen annettujen ohjeiden mukaisesti käyttäen puusepänalan keskeisimpiä työstökoneita. Työtä tehdään siinä laajuudessa, että osoitettava osaaminen vastaa kattavasti tutkinnon perusteissa määrättyjä ammattitaitovaatimuksia, arvioinnin kohteita ja kriteereitä.

Ammattiosaamisen näyttöä tai tutkintotilaisuutta voidaan jatkaa toisessa työpaikassa/ työkohteessa tai ammatillisessa peruskoulutuksessa koulutuksen järjestäjän osoittamassa muussa paikassa niin, että osaamisen osoittamisen kattavuus varmistuu.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa osaamista ei voida työtä tekemällä ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa kattavasti osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla.

Arviointi

1. TYÖPROSESSIN HALLINTA

Työn suunnittelu	
Kiitettävä K3	suunnittelee itsenäisesti työnsä
Hyvä H2	suunnittelee työnsä annettujen ohjeiden mukaan
Tyydyttävä T1	tarvitsee ajoittain ohjausta suunnitellessaan työtään

Työn kokonaisuuden hallinta	
Kiitettävä K3	• toimii suunnitelmallisesti ja itsenäisesti
Hyvä H2	• toimii työssään suunnitelmallisesti vähäisellä ohjauksella
Tyydyttävä T1	• tarvitsee alussa jonkin verran ohjausta aloituksessa ja siirryttäessä työvaiheesta toiseen

Yrityslähtöinen, laadukas ja taloudellinen toiminta	
Kiitettävä K3	• osaa käyttää materiaaleja taloudellisesti; saavuttaa työssään asetetut laatu- ja aikatavoitteet • on aloitteellinen ja toimii työyhteisön parhaaksi
Hyvä H2	• saavuttaa työssään asetetut laatu- ja aikatavoitteet • toimii yritteliäästi ja osaa arvioida oman työnsä taloudellisia vaikutuksia
Tyydyttävä T1	• tarvitsee jonkin verran ohjausta saavuttaakseen työssään asetetut minimitalvoitteet • asennoituu työhönsä siten ettei tietoisesti aiheuta taloudellista vahinkoa

Oman työn arviointi	
Kiitettävä K3	• arvioi työskentelyään realistisesti ja itsenäisesti
Hyvä H2	• arvioi työskentelyään suhteessa tavoitteisiin realistisesti
Tyydyttävä T1	• arvioi työskentelyään suhteessa tavoitteisiin, mutta arviointi ei kaikilta osin ole realistinen

2. TYÖMENETELMIEN, -VÄLINEIDEN JA MATERIAALIN HALLINTA

Tuotteiden valmistus	
Kiitettävä K3	• valitsee oikeat työmenetelmät sekä osaa toimia itsenäisesti • osaa valmistaa erilaisia mallineita lähes itsenäisesti
Hyvä H2	• valitsee oikeat työmenetelmät sekä hallitsee käytön annettujen ohjeiden mukaan • osaa valmistaa mallineita ohjeiden mukaisesti
Tyydyttävä T1	• käyttää ohjattuna oikeita työmenetelmiä • osaa käyttää mallineita valmistuksessa

Koneiden ja laitteiden käyttäminen	
Kiitettävä K3	• hallitsee koneiden ja laitteiden turvallisen käytön; käyttää välineitä tehokkaasti • osaa valita, vaihtaa ja asettaa kuhunkin työvaiheeseen sopivimmat terät sekä valita terille sopivat työstöarvot itsenäisesti
Hyvä H2	• hallitsee koneiden ja laitteiden turvallisen työskentelyn; osaa tehdä asetteita annettujen ohjeiden mukaisesti • osaa valita, vaihtaa ja asettaa terät ja työstöarvot annettujen ohjeiden mukaisesti
Tyydyttävä T1	• osaa käyttää koneita ja laitteita sekä tehdä asetteita ohjattuna työturvallisuuden huomioiden • osaa vaihtaa ja asettaa terät ja työstöarvot ohjattuna

Viimeistely ja laaduntarkkailu	
Kiitettävä K3	viimeistelee työvaiheet itsenäisesti ja laadukkaasti
Hyvä H2	selviytyy osien viimeistelyistä, mutta laaduntarkkailussa on pieniä puutteita
Tyydyttävä T1	osaa tehdä viimeistelyjä, mutta viimeistelyssä ja laaduntarkkailussa on puutteita

Materiaalin valinta	
Kiitettävä K3	osaa valita itsenäisesti tuotteeseen oikeat materiaalit ja käyttää niitä taloudellisesti
Hyvä H2	osaa valita tuotteeseen oikeat materiaalit annettujen ohjeiden mukaisesti
Tyydyttävä T1	tarvitsee jonkin verran ohjausta osataksaan valita tuotteeseen oikeat materiaalit

3. TYÖN PERUSTANA OLEVAN TIEDON HALLINTA

Piirustusten lukutaito	
Kiitettävä K3	osaa lukea piirustuksia
Hyvä H2	lukee piirustuksia lähes itsenäisesti
Tyydyttävä T1	tunnistaa tuotannon piirustukset ja osaa lukea niitä ohjatusti

Liimaustekniikka	
Kiitettävä K3	tuntee tavallisimmat käytössä olevat liimat, niiden käyttökohteet ja niiden ominaisuudet, sekä osaa itsenäisesti valita oikean liimausmenetelmän
Hyvä H2	tietää mitä liimaa käytetään tavanomaisiin käyttökohteisiin ja tuntee erilaisia liimausmenetelmiä
Tyydyttävä T1	tietää, että eri käyttökohteissa käytetään erilaisia liimoja ja liimausmenetelmiä

Materiaalituntemus	
Kiitettävä K3	- tunnistaa yleisimmät puulajit ominaisuuksineen ja osaa valita sopivan raaka-aineen käyttökohteen mukaan - ymmärtää kuivauksen merkityksen puuainekselle - tuntee puun tärkeimmät fysikaaliset ja kemialliset ominaisuudet ja ymmärtää niiden merkityksen
Hyvä H2	- tunnistaa kotimaiset puulajit sekä niiden keskeisimmät ominaisuudet - ymmärtää kuivauksen merkityksen puuainekselle - tuntee puun tärkeimmät fysikaaliset ja kemialliset ominaisuudet
Tyydyttävä T1	- tunnistaa yleisimmät kotimaiset puulajit - tietää, että kuivauksella on merkitystä puuainekselle - tunnistaa puun tärkeimmät fysikaaliset ja kemialliset ominaisuudet ohjattuna

Helat	
Kiitettävä K3	tunnistaa erilaisia heloja ja kiinnittimiä sekä osaa asentaa ne itsenäisesti oikeisiin kohteisiin
Hyvä H2	tunnistaa erilaisia heloja ja kiinnittimiä sekä osaa asentaa ne annettujen ohjeiden mukaisesti
Tyydyttävä T1	tunnistaa erilaisia heloja ja kiinnittimiä sekä osaa asentaa ne ohjattuna

Materiaalilaskenta	
Kiitettävä K3	laskee itsenäisesti tuotteeseen menneen materiaalin ja sen hinnan sekä osaa tehdä vertailuja eri vaihtoehdoista
Hyvä H2	ymmärtää materiaalilaskennan perusteet sekä osaa laskea lähes itsenäisesti tuotteeseen menneen materiaalin ja sen hinnan
Tyydyttävä T1	ymmärtää materiaalilaskennan perusteet sekä osaa laskea ohjattuna tuotteeseen menneen materiaalin ja sen hinnan

Terästekniikka	
Kiitettävä K3	- osaa valita kuhunkin työvaiheeseen sopivimmat terät sekä niille työstön edellyttämät pyörimis- ja syöttönopeudet - tuntee teräaineet ominaisuuksineen ja osaa valita terän käyttökohteen mukaan
Hyvä H2	- tunnistaa kuhunkin työvaiheeseen sopivimmat terät annettujen ohjeiden mukaisesti - tietää eri teräaineita merkintöineen ja tietää joitain käyttökohteita
Tyydyttävä T1	- tunnistaa eri työvaiheisiin liittyvät terät ohjattuna - tunnistaa ohjattuna eri teräaineita

4. ELINIKÄISEN OPPIMISEN AVAINTAIDOT

Ammattietiikka	
Kiitettävä K3	työskentelee hyvien ammattikäytänteiden mukaisesti ja työtään arvostaen
Hyvä H2	noudattaa työyhteisön sääntöjä ja ohjeita; tekee työtä vastuuntuntoisesti ja sovitulla tavalla
Tyydyttävä T1	noudattaa sovittuja työaikoja ja -ohjeita

Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	
Kiitettävä K3	- kehittää itsenäisesti toimintansa turvallisuutta - havaitsee ja tunnistaa työhönsä liittyvät vaarat sekä ilmoittaa niistä - arvioi suojainten, työvälineiden ja työmenetelmien soveltuvuutta kyseiseen työhön
Hyvä H2	- vastaa itsenäisesti toimintansa turvallisuudesta - noudattaa työyhteisön ohjeita; ottaa työssään huomion muut työyhteisön jäsenet - varmistaa suojaimien, työvälineiden ja materiaalien turvallisuuden; poistaa ja vie huoltoon vialliset työvälineet ja suojaimet
Tyydyttävä T1	- asennoituu myönteisesti turvalliseen toimintaan; välttää riskejä työssään - noudattaa työstä annettuja turvallisuusohjeita eikä aiheuta vaaraa - käyttää turvallisesti ohjeiden mukaisia suojaimia, työvälineitä ja työmenetelmiä

Kestävä kehitys	
Kiitettävä K3	ottaa itsenäisesti huomioon raaka-aineiden ja kemikaalien käsittelystä syntyvät ympäristövaikutukset; toimii kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti
Hyvä H2	ottaa lähes itsenäisesti huomioon raaka-aineiden ja kemikaalien käsittelystä syntyvät ympäristövaikutukset; toimii pääsääntöisesti kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti
Tyydyttävä T1	ymmärtää raaka-aineiden ja kemikaalien käsittelystä syntyvät ympäristövaikutukset; toimii ohjattuna kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti

Vuorovaikutus ja yhteistyö	
Kiitettävä K3	osaa toimia joustavasti ja yhteistyötä edistävästi eri vuorovaikutustilanteissa
Hyvä H2	osaa toimia työn vaatimissa vuorovaikutustilanteissa
Tyydyttävä T1	pystyy toimimaan työn kannalta välttämättömissä vuorovaikutustilanteissa

2.13. Matemaattis-luonnontieteellinen osaaminen, 9 osp

Tutkinnon osan tulee sisältää kaikkien kolmen osa-alueen pakolliset osaamistavoitteet (yhteensä 6 osaamispistettä). Lisäksi tutkinnon osan tulee sisältää valinnaisia osaamistavoitteita milta tahansa osa-alueelta tai osa-alueilta siten, että opiskelijalle kertyy yhteensä 9 osaamispisteen edestä matemaattis-luonnontieteellistä osaamista.

Matematiikka

Matematiikka

Pakolliset osaamistavoitteet, 3 osp

Opiskelija

- osaa peruslaskutoimitukset, prosenttilaskennan ja mittayksiköiden muunnokset *oman alan* ja arkielämän edellyttämässä laajuudessa
- osaa laskea pinta-aloja ja tilavuuksia
- osaa soveltaa geometriaa *oman alan* tehtävien vaatimassa laajuudessa ja hahmottaa tilaa ja muotoja kolmiulotteisesti
- osaa käyttää sopivia matemaattisia menetelmiä *oman alan* ongelmien ratkaisussa
- osaa arvioida tulosten oikeellisuutta ja suuruusluokkaa
- osaa käyttää matemaattisten ongelmien ratkaisussa apuna laskinta, tietokonetta ja tarvittaessa muita matematiikan apuvälineitä.

Arviointi

ARVIOINNIN KOHTEET

Peruslaskutoimituksien ja prosenttilaskujen toteuttaminen sekä mittayksiköiden muuntaminen	
Kiitettävä K3	• soveltaa ammattialalla ja arkielämään tarvittavia laskutoimituksia ja arvioi tulosten tarkkuustasoa
Hyvä H2	• suorittaa sujuvasti ammattiin ja arkielämään liittyvät laskutoimitukset
Tyydyttävä T1	• laskee tavanomaisimmat työtehtäviin ja arkielämään liittyvät laskutoimitukset

Pinta-alojen ja tilavuuksien laskeminen, geometrian soveltaminen	
Kiitettävä K3	• soveltaa työtehtäviin pinta-ala- ja tilavuuslaskutoimituksia ja arvioi tuloksia
Hyvä H2	• laskee sujuvasti tavanomaisimmat pinta-ala- ja tilavuuslaskutoimitukset
Tyydyttävä T1	• laskee tavanomaisimmat pinta-ala- ja tilavuuslaskutoimitukset

Matemaattisten ongelmien ratkaiseminen	
Kiitettävä K3	• soveltaa matemaattisia menetelmiä ammattialaan liittyvien ongelmien ratkaisussa ja asettelussa sekä arvioi tulosten luotettavuutta ja tarkkuustasoa
Hyvä H2	• ratkaisee ammattiin liittyviä ongelmia matemaattisten menetelmien avulla
Tyydyttävä T1	• ratkaisee työtehtäviin liittyvät keskeiset matemaattiset ongelmat hyödyntäen yksinkertaisia laskutoimituksia

Matemaattisten tulosten oikeellisuuden varmistaminen	
Kiitettävä K3	• varmistaa monipuolisten laskelmien oikeellisuuden ja suuruusluokan
Hyvä H2	• varmistaa laskelmien oikeellisuuden
Tyydyttävä T1	• varmistaa yksinkertaisten laskelmien oikeellisuuden

Laskimen ja muiden apuvälineiden käyttäminen	
Kiitettävä K3	• hyödyntää monipuolisesti ja tehokkaasti laskimen ja muiden apuvälineiden ominaisuuksia ammattialaan liittyvien ongelmien ratkaisemiseen.
Hyvä H2	• käyttää sujuvasti laskinta ja muita apuvälineitä ammattialaan liittyvien ongelmien ratkaisemiseen.
Tyydyttävä T1	• käyttää laskinta ja muita apuvälineitä työtehtäviin liittyvien matemaattisten perustehtävien ratkaisemiseen.

Valinnaiset osaamistavoitteet, 3 osp

Opiskelija

- osaa ilmaista muuttujien välisiä riippuvuuksia matemaattisilla lausekkeilla
- osaa muodostaa ja laatii omaan alaan liittyviä yhtälöitä, lausekkeita, taulukoita ja piirroksia
- osaa ratkaista työssä tarpeellisia matemaattisia tehtäviä yhtälöillä, päättelöllä tai kuvaajien avulla
- osaa arvioida tulosten oikeellisuutta ja suuruusluokkaa
- osaa soveltaa arki- ja työelämässä tarvittavaa talousmatematiikkaa, kuten kannattavuus-, kustannus-, verotus- ja lainalaskelmia
- osaa kerätä ja ryhmitellä omaan alaan liittyvää tietoa.

Arviointi

ARVIOINNIN KOHTEET

Matemaattisten lausekkeiden käyttäminen	
Kiitettävä K3	• muodostaa ja käyttää matemaattisia lausekkeita
Hyvä H2	• muodostaa ja käyttää yksinkertaisia matemaattisia lausekkeita
Tyydyttävä T1	• käyttää yksinkertaisia matemaattisia lausekkeita

Yhtälöiden, lausekkeiden, taulukoiden ja piirrosten käyttäminen alakohtaisissa tehtävissä	
Kiitettävä K3	• käyttää soveltaen yhtälöitä, lausekkeita, taulukoita ja piirroksia alakohtaisissa tehtävissä
Hyvä H2	• käyttää yhtälöitä, lausekkeita, taulukoita ja piirroksia alakohtaisissa tehtävissä
Tyydyttävä T1	• käyttää ohjeen mukaan yhtälöitä, lausekkeita, taulukoita ja piirroksia alakohtaisissa tehtävissä

Talousmatematiikan soveltaminen	
Kiitettävä K3	tekee kustannus- ja kannattavuusvertailuja käyttäen talousmatematiikkaa ja tekee vertailujen pohjalta perusteltuja johtopäätöksiä
Hyvä H2	tekee kustannus- ja kannattavuusvertailuja käyttäen talousmatematiikkaa
Tyydyttävä T1	tekee yksinkertaisia kustannus- ja kannattavuusvertailuja käyttäen talousmatematiikkaa

Matemaattisten tulosten oikeellisuuden varmistaminen	
Kiitettävä K3	varmistaa monipuolisten laskelmien oikeellisuuden ja suuruusluokan
Hyvä H2	varmistaa laskelmien oikeellisuuden
Tyydyttävä T1	varmistaa yksinkertaisten laskelmien oikeellisuuden

Tiedon kerääminen ja ryhmitteleminen	
Kiitettävä K3	kerää tietoa monipuolisesti ja soveltaen ja käyttäen tiedonlähteenä tilastoja, taulukoita ja graafisia esityksiä ja ryhmittelee niiden pohjalta tietoa erilaisiin tarpeisiin.
Hyvä H2	kerää ja ryhmittelee tietoa tarpeen mukaan, käyttäen lähteenä tilastoja, taulukoita ja graafisia esityksiä.
Tyydyttävä T1	kerää graafista ja taulukoitua tietoa eri lähteistä.

Fysiikka ja kemia

Fysiikka ja kemia

Pakolliset osaamistavoitteet, 2 osp

Opiskelija

- osaa soveltaa *oman alan* kannalta keskeisiä fysiikan käsitteitä, ilmiöitä ja lainalaisuuksia
- osaa ottaa työssään huomioon *oman alan* kannalta keskeisiä kemian ilmiöitä ja aineiden erityisominaisuuksia
- osaa säilyttää, käyttää ja hävittää *omalla alalla* tarvittavia aineita.

Arviointi

ARVIOINNIN KOHTEET

Fysiikan käsitteiden, ilmiöiden ja lainalaisuuksien soveltaminen	
Kiitettävä K3	tuntee fysiikan käsitteitä ja lainalaisuuksia niin, että pystyy työtehtävissään itsenäisesti ottamaan huomioon niihin liittyvät ilmiöt
Hyvä H2	tuntee fysiikan käsitteitä ja lainalaisuuksia niin, että pystyy työtehtävissään ottamaan huomioon niihin liittyvät ilmiöt
Tyydyttävä T1	tuntee fysiikan käsitteitä ja lainalaisuuksia niin, että pystyy työtehtävissään ottamaan huomioon niihin liittyvät ilmiöt, mutta tarvitsee joissakin kohdin ohjausta

Kemiallisten aineiden ja niiden ominaisuuksien huomioon ottaminen työssä	
Kiitettävä K3	ottaa omatoimisesti huomioon työssään käytettävien tavallisimpien kemiallisten aineiden ominaisuudet, reaktiot ja ympäristöriskit niin, ettei vaaranna omaa, muiden eikä ympäristön turvallisuutta ja opastaa muitakin turvalliseen työskentelyyn
Hyvä H2	ottaa huomioon työssään käytettävien tavallisimpien kemiallisten aineiden ominaisuudet, reaktiot ja ympäristöriskit niin, ettei vaaranna omaa, muiden eikä ympäristön turvallisuutta
Tyydyttävä T1	ottaa huomioon työssään käytettävien tavallisimpien kemiallisten aineiden ominaisuudet, reaktiot ja ympäristöriskit niin, ettei vaaranna omaa, muiden eikä ympäristön turvallisuutta, mutta tarvitsee jonkin verran ohjausta

Kemikaalien säilyttäminen, käsittely ja hävittäminen	
Kiitettävä K3	käsittelee, säilyttää ja hävittää oikein työtehtävissään tarvittavia kemikaaleja toimien itsenäisesti ja sujuvasti.
Hyvä H2	käsittelee, säilyttää ja hävittää oikein työtehtävissään tarvittavia kemikaaleja.
Tyydyttävä T1	käsittelee, säilyttää ja hävittää oikein työtehtävissään tarvittavia kemikaaleja, mutta tarvitsee osin ohjausta.

Valinnaiset osaamistavoitteet, 3 osp

Opiskelija

- osaa soveltaa *oman alan* kannalta keskeisiä mekaniikan, lämpöopin ja sähköopin peruskäsitteitä ja lainalaisuuksia ja ottaa ne huomioon työssään
- osaa valmistaa *alalla* tarvittavia aineeseoksia
- osaa tehdä kokeellisia havaintoja ja mittauksia *oman alan* kannalta keskeisistä fysikaalisista ja kemiallisista ilmiöistä
- osaa kerätä, käsitellä ja analysoida tekemiään kokeellisia havaintoja ja mittauksia
- osaa arvioida saamiensa kokeellisten havaintojen ja mittaustulosten luotettavuutta, tarkkuutta ja mielekkyyttä.

Arviointi

ARVIOINNIN KOHTEET

Lämpöopin, mekaniikan ja sähköopin lainalaisuuksien tunteminen ja huomioon ottaminen työssä	
Kiitettävä K3	tuntee lämpöopin, mekaniikan ja sähköopin lainalaisuuksia niin, että ottaa työtehtävissään itsenäisesti huomioon niihin liittyvät ilmiöt
Hyvä H2	tuntee lämpöopin, mekaniikan ja sähköopin lainalaisuuksia niin, että ottaa työtehtävissään huomioon niihin liittyvät ilmiöt
Tyydyttävä T1	tuntee lämpöopin, mekaniikan ja sähköopin lainalaisuuksia niin, että ottaa työtehtävissään huomioon niihin liittyvät ilmiöt, mutta tarvitsee joissakin kohdin ohjausta

Aineseosten valmistaminen	
Kiitettävä K3	laskee itsenäisesti ja joustavasti pitoisuuksia ja aineiden määriä myös reaktioyhtälöiden avulla erilaisissa työtilanteissa eri tietolähteistä hankkimansa tiedon mukaan
Hyvä H2	laskee pitoisuuksia ja aineiden määriä myös reaktioyhtälöiden avulla sekä hankkii tietoa kemikaalien käyttöturvallisuustiedotteista
Tyydyttävä T1	laskee ohjattuna pitoisuuksia ja aineiden määriä myös reaktioyhtälöiden avulla sekä hankkii ohjeen mukaan tietoa kemikaalien käyttöturvallisuustiedotteista

Havainnointi ja mittaaminen	
Kiitettävä K3	käyttää mittauksiin ja kokeelliseen havainnointiin sopivimpia menetelmiä ja välineitä sujuvasti ja toteuttaa työnsä järjestelmällisesti ja huolellisesti
Hyvä H2	toteuttaa mittaukset ja kokeellisen havainnoinnin käyttäen tavallisimpia menetelmiä ja välineitä omatoimisesti
Tyydyttävä T1	toteuttaa mittaukset ja kokeellisen havainnoinnin käyttäen tavallisimpia menetelmiä ja välineitä ohjatussa työtilanteessa

Mittaustulosten kerääminen, käsittely ja analysointi	
Kiitettävä K3	kerää itsenäisesti mittaus- ja kokeellisen työskentelyn tulokset, esittää ne kuvaajilla ja taulukoilla ja laskee niistä lopullisen tuloksen analysoinnin jälkeen
Hyvä H2	kerää mittaus- ja kokeellisen työskentelyn tulokset, esittää ne kuvaajilla ja taulukoilla ja laskee niistä lopullisen tuloksen analysoinnin jälkeen
Tyydyttävä T1	kerää mittaus- ja kokeellisen työskentelyn tulokset, esittää ne mahdollisilla kuvaajilla ja taulukoilla ja laskee niistä lopullisen tuloksen, mutta tarvitsee joissakin asioissa ohjausta

Mittaustulosten luotettavuuden, tarkkuuden ja mielekkyyden arviointi	
Kiitettävä K3	arvioi itsenäisesti mittaustulosten luotettavuutta ja määrittelee virhetekijät sekä ilmoittaa tuloksen oikealla tarkkuudella.
Hyvä H2	arvioi mittaustulosten luotettavuutta ja määrittelee virhetekijöitä sekä ilmoittaa tuloksen oikealla tarkkuudella.
Tyydyttävä T1	arvioi mittaustulosten luotettavuutta ja määrittelee joitakin virhetekijöitä sekä ilmoittaa tuloksen oikealla tarkkuudella, mutta tarvitsee ajoittain ohjausta.

Tieto- ja viestintätekniikka sekä sen hyödyntäminen

Tieto- ja viestintätekniikka sekä sen hyödyntäminen

Pakolliset osaamistavoitteet, 1 osp

Opiskelija

- osaa käyttää yleisimpiä tieto- ja viestintätekniikan sovelluksia ja hyödyntää niiden käyttöön tarkoitettuja ohjeita ja oppaita
- osaa suojata verkkoidentiteettiään ja yksityisyyttään

- osaa toimia tekijänoikeus-, tietoturva- ja tietosujoaohjeiden ja -määräysten mukaisesti
- osaa tiedostojen eri säilytys- ja lähetysmuodot.

Arviointi

ARVIOINNIN KOHTEET

Tieto- ja viestintätekniiikan sovellusten käyttäminen	
Kiitettävä K3	• käyttää sovelluksia monipuolisesti eri tilanteiden ja tarpeiden mukaan
Hyvä H2	• käyttää sujuvasti tarvitsemiaan sovelluksia
Tyydyttävä T1	• käyttää tarvitsemiaan sovelluksia mutta tarvitsee ajoittain ohjausta

Ohjeiden ja oppaiden käyttäminen	
Kiitettävä K3	• käyttää sujuvasti ohjeita ja oppaita ja ratkaisee niiden avulla erilaisia ongelmia
Hyvä H2	• käyttää sujuvasti ohjeita ja oppaita
Tyydyttävä T1	• käyttää ohjeita ja oppaita, mutta tarvitsee ajoittain ohjausta

Verkkoidentiteetin ja yksityisyyden suojaaminen	
Kiitettävä K3	• luo verkkoidentiteetin, arvioi sen käyttöön liittyviä riskejä ja valitsee laitteisiin ja käyttötapoihin sopivat suojautumismenetelmät • valitsee erilaisiin tilanteisiin sopivan verkkoyhteyden suojaustason • osaa valita tilanteeseen sopivan turvallisen tavan koti- ja ulkomaiselle maksuliikenteelle
Hyvä H2	• luo verkkoidentiteetin sekä arvioi sen käyttöön liittyviä riskejä ja suojautumismenetelmiä • valitsee tilanteeseen sopivan verkkoyhteyden suojaustason • osaa valita turvallisen tavan koti- ja ulkomaiselle maksuliikenteelle
Tyydyttävä T1	• luo ohjattuna verkkoidentiteetin sekä arvioi sen käyttöön liittyviä riskejä ja suojautumismenetelmiä • valitsee ohjattuna tilanteeseen sopivan verkkoyhteyden suojaustason • osaa valita turvallisen tavan maksuliikenteelle kotimaassa

Ohjeiden ja määräysten noudattaminen	
Kiitettävä K3	- noudattaa itsenäisesti tekijänoikeus-, tietoturva- ja tietosuojaohteita ja -määräyksiä, pitää tietojaan ajan tasalla ja ohjaa tarvittaessa muita - noudattaa verkkokäytön etikettiä
Hyvä H2	- noudattaa itsenäisesti tekijänoikeus-, tietoturva- ja tietosuojaohteita ja -määräyksiä - noudattaa verkkokäytön etikettiä
Tyydyttävä T1	- noudattaa toiminnassaan tekijänoikeus-, tietoturva- ja tietosuojaohteita ja -määräyksiä, mutta tarvitsee ajoittain ohjausta - noudattaa verkkokäytön etikettiä

Tiedostojen säilyttäminen ja lähettäminen	
Kiitettävä K3	valitsee tarkoituksenmukaiset tiedostojen säilytys- ja lähetysmuodot huomioiden tietoturvan.
Hyvä H2	valitsee tarkoituksenmukaiset tiedostojen säilytys- ja lähetysmuodot.
Tyydyttävä T1	osaa käyttää yleisimpiä tiedostojen säilytys- ja lähetysmuotoja.

Valinnaiset osaamistavoitteet, 3 osp

Opiskelija

- osaa perehtyä erilaisten tietojärjestelmien sovelluksiin, joita voidaan hyödyntää *omalla ammattialalla*
- osaa ratkaista yleisimpiin tieto- ja viestintätekniikan sovelluksiin liittyviä ongelmia
- osaa ottaa käyttöön uusia tieto- ja viestintätekniikan laitteita ja sovelluksia
- osaa toimia sähköisissä medioissa oman osaamisensa kehittämiseksi ja jakamiseksi
- osaa hyödyntää digitaalisia materiaaleja *ammattillisen kasvun* kuvaamisessa sekä osaamisensa ja ammattitaitonsa markkinoinnissa.

Arviointi

ARVIOINNIN KOHTEET

Ammattialakohtaisten tietojärjestelmäsovelluksien hyödyntäminen	
Kiitettävä K3	hakee tietoa aktiivisesti ammattialalla tapahtuvasta tietojärjestelmäsovellusten kehittymisestä
Hyvä H2	hakee tietoa ammattialalle kehitteillä olevista tietojärjestelmäsovelluksista
Tyydyttävä T1	hakee tietoa itselleen uusista ammattialalla käytettävistä tietojärjestelmäsovelluksista

Laitteiden ja sovellusten käyttöön ottaminen	
Kiitettävä K3	ottaa sujuvasti käyttöön itselleen uusia laitteita ja sovelluksia ja pystyy tarvittaessa opastamaan muita
Hyvä H2	ottaa sujuvasti käyttöön itselleen uusia laitteita ja sovelluksia
Tyydyttävä T1	ottaa käyttöön itselleen uusia laitteita ja sovelluksia mutta tarvitsee ajoittain ohjausta

Sähköisen median hyödyntäminen	
Kiitettävä K3	hakee monipuolisesti alaansa liittyvää tietoa ja toimii aktiivisesti tv-t-verkkoja hyödyntävissä verkostoissa ja arvioi löytämänsä tietoa kriittisesti
Hyvä H2	hakee alaansa liittyvää tietoa, toimii tv-t-verkkoja hyödyntävissä verkostoissa ja arvioi löytämänsä tietoa kriittisesti
Tyydyttävä T1	hakee alaansa liittyvää tietoa, toimii tv-t-verkkoja hyödyntävissä verkostoissa ja arvioi löytämänsä tiedon käyttöarvoa, mutta tarvitsee ajoittain ohjausta

Digitaalisen materiaalin hyödyntäminen	
Kiitettävä K3	kuvaaa ammatillista osaamistaan monipuolisesti digitaalisilla materiaaleilla ja hyödyntää niitä tehokkaasti työnhaussa.
Hyvä H2	käyttää digitaalisia materiaaleja osaamisensa ja ammattitaitonsa kuvaamiseen ja hyödyntää niitä työnhaussa.
Tyydyttävä T1	käyttää digitaalisia materiaaleja osaamisensa ja ammattitaitonsa kuvaamiseen tarviten ajoittain ohjausta.

2.14. Materiaali- ja valmistustekniikka, 30 osp

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osaa

- lukea ammattiopirustuksia ja suunnitella sen mukaan työjärjestyksen
- laatia yksinkertaisia ammattiopirustuksia
- laatia katkaisu- ja paloitteluluettelon
- käyttää alan mittavälineitä
- käyttää materiaaleja ja muita aineita käyttökohteen mukaan oikein
- mitata puutavaran kosteuden
- valmistaa tuotteiden rakenteita ja liitoksia
- valmistaa tuotteita määritettyjen laatuvaatimusten mukaan
- viimeistellä valmistamansa tuotteet pintakäsittelyn edellyttämällä tavalla
- pintakäsittää tuotteen tarkoituksenmukaisella tavalla
- työskennellä työturvallisesti, huomioiden myös Atex-direktiivin velvoitteet
 - työturvallisuuskortin ja tulityökortin suorittamiseen vaadittavat valmiudet sekä tiedollisesti ja taidollisesti EA1 vastaavat taidot
- ylläpitää työpaikan järjestystä ja siivota työpisteensä.

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osaa käyttää vähintään seuraavia peruskoneita:

- pyörösaha
- vannesaha
- oikohöylä
- tasohöylä
- alajyrsin
- yläjyrsin
- monikaraporakone
- paineilmapuristin
- CNC - kone
- nauhahiomakone

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osoittaa osaamisensa ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa valmistamalla itsenäisesti suullisia ohjeita noudattaen tai kirjallisia työsuunnitelmia tulkiten yksinkertaisen tuotteen tai tuotteen osia. Painopiste on työturvallisessa ja ergonomisessa työskentelyssä sekä koneiden käytön hallinnassa. Työtä tehdään siinä laajuudessa, että osoitettava osaaminen vastaa kattavasti tutkinnon perusteissa määrättyjä ammattitaitovaatimuksia, arvioinnin kohteita ja kriteereitä.

Ammattiosaamisen näyttöä tai tutkintotilaisuutta voidaan jatkaa toisessa työpaikassa/ työkohteessa tai ammatillisessa peruskoulutuksessa koulutuksen järjestäjän osoittamassa muussa paikassa niin, että osaamisen osoittamisen kattavuus varmistuu.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa osaamista ei voida työtä tekemällä ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa kattavasti osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla.

Arviointi

TYÖPROSESSIN HALLINTA

Työn suunnittelu	
Kiitettävä K3	suunnittelee itsenäisesti työnsä ja osaa esittää vaihtoehtoisia toimintatapoja
Hyvä H2	suunnittelee työnsä annettujen ohjeiden mukaan
Tyydyttävä T1	tarvitsee ajoittain ohjausta suunnitellessaan työtään

Työn kokonaisuuden hallinta	
Kiitettävä K3	toimii suunnitelmallisesti ja osaa ratkaista ongelmatilanteita
Hyvä H2	toimii työssään suunnitelmallisesti vähäisellä ohjauksella
Tyydyttävä T1	tarvitsee jonkin verran ohjausta aloituksessa ja siirryttäessä työvaiheesta toiseen

Yrityslähtöinen, laadukas ja taloudellinen toiminta	
Kiitettävä K3	- käyttää materiaaleja taloudellisesti; saavuttaa työssään asetetut laatu- ja aikatavoitteet - on aloitteellinen ja toimii työyhteisön parhaaksi
Hyvä H2	- saavuttaa työssään asetetut laatu- ja aikatavoitteet - toimii yritteliäästi ja osaa arvioida oman työnsä taloudellisia vaikutuksia
Tyydyttävä T1	- tarvitsee jonkin verran ohjausta saavuttaakseen työssään asetetut minimitaloudelliset tavoitteet - asennoituu työhönsä siten, ettei tietoisesti aiheuta taloudellista vahinkoa

Oman työn arviointi	
Kiitettävä K3	arvioi työskentelyään realistisesti; osaa kehittää toimintaansa parempaan lopputulokseen pääsemiseksi
Hyvä H2	arvioi työskentelyään suhteessa tavoitteisiin realistisesti
Tyydyttävä T1	arvioi työskentelyään suhteessa tavoitteisiin, mutta arviointi ei kaikilta osin ole realistinen

TYÖMENETELMIEN, -VÄLINEIDEN JA MATERIAALIN HALLINTA

Tekninen piirtäminen	
Kiitettävä K3	osaa piirtää osa- ja kokoonpanokuvia
Hyvä H2	osaa piirtää annettujen ohjeiden mukaan osa- tai kokoonpanokuvia
Tyydyttävä T1	osaa lukea tuotepiirustuksia

Materiaaliluettelojen laadinta	
Kiitettävä K3	osaa laatia materiaaliluetteloja
Hyvä H2	osaa laatia lähes virheettömästi materiaaliluetteloja
Tyydyttävä T1	tarvitsee ajoittain ohjausta laatiessaan materiaaliluetteloja

Mittaimet	
Kiitettävä K3	käyttää työssä tarvittavia mittalaitteita tehokkaasti, monipuolisesti ja luotettavasti
Hyvä H2	hallitsee rulla- ja työntömitan käytön luontevasti ja luotettavasti; osaa käyttää muita mittaimia ohjeistettuna
Tyydyttävä T1	osaa käyttää rullamittaa luotettavasti ja työntömittaa pääsääntöisesti oikein

Koneiden ja laitteiden käyttäminen	
Kiitettävä K3	- osaa valita ja asettaa lähes itsenäisesti oikeat terät ja työstöarvot - työskentelee lähes itsenäisesti huomioiden työturvallisuuden ja siisteyden - osaa itsenäisesti käyttää peruskoneita ja tehdä niille asetteita
Hyvä H2	- osaa valita ja asettaa annettujen ohjeiden mukaan oikeat terät ja työstöarvot - työskentelee annettujen ohjeiden mukaan huomioiden työturvallisuuden ja siisteyden - osaa itsenäisesti käyttää lähes kaikkia peruskoneita, mutta tarvitsee vähäistä ohjausta asetteiden teossa
Tyydyttävä T1	- tarvitsee ajoittain ohjausta valitessaan ja asettaessaan oikeat terät ja työstöarvot - työskentelee ohjattuna huomioiden työturvallisuuden ja siisteyden - osaa lähes itsenäisesti käyttää melkein kaikkia peruskoneita, mutta tarvitsee ohjausta asetteiden teossa

Materiaalien valinta	
Kiitettävä K3	osaa itsenäisesti valita tuotteeseen määritellyt materiaalit
Hyvä H2	osaa annettujen ohjeiden mukaan valita tuotteeseen määritellyt materiaalit
Tyydyttävä T1	tarvitsee jonkin verran ohjausta osataksaan valita tuotteeseen määritellyt materiaalit

Viimeistely ja laaduntarkkailu	
Kiitettävä K3	selviytyy kaikilta osin moitteettomasti viimeistelystä ja laaduntarkkailusta
Hyvä H2	selviytyy osien viimeistelyistä, mutta laaduntarkkailussa on pieniä puutteita
Tyydyttävä T1	osaa tehdä viimeistelyjä, mutta viimeistelyssä ja laaduntarkkailussa on useita puutteita

Pintakäsittely	
Kiitettävä K3	osaa pintakäsitellä ruiskulla tuotteen osia laatuvaatimusten mukaan
Hyvä H2	osaa pintakäsitellä ohjatusti ruiskulla tuotteen osia
Tyydyttävä T1	osaa pintakäsitellä käsityövälineillä tuotteen minimivaatimusten mukaisesti

Kone- ja terähuolto	
Kiitettävä K3	- osaa teroittaa käsityökalujen terät oikea-aikaisesti ja itsenäisesti - osaa suorittaa itsenäisesti ja oikea-aikaisesti useimmat koneille tehtävät perushuollot
Hyvä H2	- osaa teroittaa käsityökalujen terät - osaa suorittaa koneille tehtävät perushuollot
Tyydyttävä T1	- osaa teroittaa käsityökalujen terät, mutta lopputuloksessa on puutteita - osallistuu koneiden huoltotoimiin

TYÖN PERUSTANA OLEVAN TIEDON HALLINTA

Materiaalituntemus	
Kiitettävä K3	- tunnistaa yleisimmät puusepänteollisuudessa käytettävät puulajit; tietää niiden käyttökohteet - tunnistaa yleisimmät puusepänteollisuudessa käytettävät levymateriaalit; tietää niiden ominaisuudet ja käyttökohteet - tuntee puun fysikaaliset ja kemialliset ominaisuudet ja niiden vaikutuksen; tietää puun rakenteen merkityksen puuntyöstössä - tunnistaa yleisimmät puusepänteollisuudessa käytettävät liimat ja muut materiaalit; tietää niiden käyttökohteet
Hyvä H2	- tunnistaa yleisimmät puusepänteollisuudessa käytettävät puulajit - tunnistaa yleisimmät puusepänteollisuudessa käytettävät levymateriaalit - ymmärtää puumateriaalien anisotrooppisuuden merkityksen tuotteiden valmistukseen ja rakenteisiin - tunnistaa yleisimmät puusepänteollisuudessa käytettävät liimat ja muut materiaalit
Tyydyttävä T1	- tietää yleisimmät puusepänteollisuudessa käytettävät puulajit - tietää puusepänteollisuudessa käytettävät yleisimmät levymateriaalit - ymmärtää, miten puu käyttäytyy kosteuden muuttuessa - tietää yleisimmät puusepänteollisuudessa käytettävät liimat ja muut materiaalit

Kuivaustekniikka	
Kiitettävä K3	osaa määrittää puun kosteuden punnitusmenetelmällä ja hallitsee käsitteen tasapainokosteus
Hyvä H2	ymmärtää miksi puutavara kuivataan käyttökosteuteen
Tyydyttävä T1	osaa määrittää puun kosteuden

Matematiikka ja luonnontieteet	
Kiitettävä K3	ymmärtää tuotteen hinnan muodostumisen ja osaa itsenäisesti laskea kaikki materiaalikustannukset
Hyvä H2	osaa laskea kaikkien tuotteen valmistamiseen käytettyjen materiaalien kustannukset
Tyydyttävä T1	osaa laskea valmiin tuotteen materiaalikustannukset

ELINIKÄISEN OPPIMISEN AVAINTAIDOT

Ammattietiikka	
Kiitettävä K3	työskentelee hyvien ammattikäytänteiden mukaisesti ja työtään arvostaen
Hyvä H2	noudattaa työyhteisön sääntöjä ja ohjeita; tekee työtä vastuuntuntoisesti ja sovitulla tavalla
Tyydyttävä T1	noudattaa sovittuja työaikoja ja -ohjeita

Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	
Kiitettävä K3	- kehittää itsenäisesti toimintansa turvallisuutta - havaitsee ja tunnistaa työhönsä liittyvät vaarat sekä ilmoittaa niistä - arvioi suojainten, työvälineiden ja työmenetelmien soveltuvuutta kyseiseen työhön - suorittanut ensiapu-, tulityö- ja työturvallisuuskoulutuksen
Hyvä H2	- vastaa itsenäisesti toimintansa turvallisuudesta - noudattaa työyhteisön ohjeita; ottaa työssään huomion muut työyhteisön jäsenet - varmistaa suojaimien, työvälineiden ja materiaalien turvallisuuden; poistaa ja vie huoltoon vialliset työvälineet ja suojaimet - suorittanut ensiapu-, tulityö- ja työturvallisuuskoulutuksen
Tyydyttävä T1	- asennoituu myönteisesti turvalliseen toimintaan; välttää riskejä työssään - noudattaa työstä annettuja turvallisuusohjeita eikä aiheuta vaaraa - käyttää turvallisesti ohjeiden mukaisia suojaimia, työvälineitä ja työmenetelmiä - suorittanut ensiapu-, tulityö- ja työturvallisuuskoulutuksen

Kestävä kehitys	
Kiitettävä K3	ottaa itsenäisesti huomioon raaka-aineiden ja kemikaalien käsittelystä syntyvät ympäristövaikutukset; toimii kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti
Hyvä H2	ottaa lähes itsenäisesti huomioon raaka-aineiden ja kemikaalien käsittelystä syntyvät ympäristövaikutukset; toimii pääsääntöisesti kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti
Tyydyttävä T1	ymmärtää raaka-aineiden ja kemikaalien käsittelystä syntyvät ympäristövaikutukset; toimii ohjattuna kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti

Vuorovaikutus ja yhteistyö	
Kiitettävä K3	osaa toimia joustavasti ja yhteistyötä edistävästi eri vuorovaikutustilanteissa
Hyvä H2	osaa toimia työn vaatimissa vuorovaikutustilanteissa
Tyydyttävä T1	pystyy toimimaan työn kannalta välttämättömissä vuorovaikutustilanteissa

2.15. Metallikalusteiden valmistus, 15 osp

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osaa

- käyttää oikeita materiaaleja
- käyttää turvallisesti metallikalusteiden valmistuksessa yleisesti käytettäviä koneita ja laitteita
- leikata ja taivuttaa metallilevyjä ja -putkia
- hitsata yksinkertaisia liitoksia
- käyttää erilaisia mekaanisia liitostapoja (niittaus, ruuvaus, liimaus).

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osoittaa osaamisensa ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa valmistamalla metallisen kalusteen tai sen osia tuotantolaitoksessa tai muussa mahdollisimman hyvin todellisia olosuhteita vastaavassa paikassa. Työtä tehdään siinä laajuudessa, että osoitettava osaaminen vastaa kattavasti tutkinnon perusteissa määrättyjä ammattitaitovaatimuksia, arvioinnin kohteita ja kriteereitä.

Ammattiosaamisen näyttöä tai tutkintotilaisuutta voidaan jatkaa toisessa työpaikassa/ työkohteessa tai ammatillisessa peruskoulutuksessa koulutuksen järjestäjän osoittamassa muussa paikassa niin, että osaamisen osoittamisen kattavuus varmistuu.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa osaamista ei voida työtä tekemällä ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa kattavasti osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla.

Arviointi

1. TYÖPROSESSIN HALLINTA

Työn suunnittelu	
Kiitettävä K3	suunnittelee itsenäisesti työnsä ja osaa esittää vaihtoehtoisia toimintatapoja
Hyvä H2	suunnittelee työnsä annettujen ohjeiden mukaan
Tyydyttävä T1	suunnittelee ohjattuna työtään

Työn kokonaisuuden hallinta	
Kiitettävä K3	toimii suunnitelmallisesti ja osaa ratkaista ongelmatilanteita
Hyvä H2	toimii työssään suunnitelmallisesti vähäisellä ohjauksella
Tyydyttävä T1	tarvitsee ohjausta aloituksessa ja siirryttäessä työvaiheesta toiseen

Yrityslähtöinen, laadukas ja taloudellinen toiminta	
Kiitettävä K3	- käyttää materiaaleja taloudellisesti; saavuttaa työssään asetetut laatu- ja aikataavoitteet - on aloitteellinen ja toimii työyhteisön parhaaksi
Hyvä H2	- saavuttaa työssään asetetut laatu- ja aikataavoitteet - toimii yritteliäästi ja osaa arvioida oman työnsä taloudellisia vaikutuksia
Tyydyttävä T1	- tarvitsee ohjausta saavuttaakseen työssään asetetut minimitalavoitteet - asennoituu työhönsä siten, ettei tietoisesti aiheuta taloudellista vahinkoa

Oman työn arviointi	
Kiitettävä K3	arvioi työskentelyään realistisesti; osaa kehittää toimintaansa parempaan lopputulokseen pääsemiseksi
Hyvä H2	arvioi työskentelyään suhteessa tavoitteisiin realistisesti
Tyydyttävä T1	arvioi työskentelyään suhteessa tavoitteisiin, mutta arviointi ei kaikilta osin ole realistinen

2. TYÖMENETELMIEN, VÄLINEIDEN, JA MATERIAALIEN HALLINTA

Koneet ja laitteet	
Kiitettävä K3	työskentelee itsenäisesti ja tarvittaessa kysyy neuvoa
Hyvä H2	osaa työskennellä vähäisellä ohjauksella ja osaa kysyä neuvoa
Tyydyttävä T1	osaa ohjattuna työskennellä koneilla

Materiaalit	
Kiitettävä K3	osaa hyödyntää materiaalien ominaisuuksia
Hyvä H2	tuntee materiaalien perusasiat
Tyydyttävä T1	osaa ohjattuna käsitellä ja käyttää materiaaleja

Työmenetelmät	
Kiitettävä K3	osaa valita oikean työmenetelmän ja pystyy työskentelemään lähes itsenäisesti
Hyvä H2	osaa käyttää ohjeiden mukaisesti oikeita työmenetelmiä
Tyydyttävä T1	osaa ohjattuna käyttää oikeita työmenetelmiä

3. TYÖN PERUSTANA OLEVAN TIEDON HALLINTA

Materiaalit	
Kiitettävä K3	tuntee yleisimpien materiaalien ominaisuudet ja käyttökohteet
Hyvä H2	tietää perusasiat yleisimmistä materiaaleista ja niiden toimitusmuodoista
Tyydyttävä T1	tietää yleisimmät käytettävät materiaalit ja osaa etsiä tietoa ohjattuna

Työmenetelmät	
Kiitettävä K3	tuntee työmenetelmien perustana olevan tiedon
Hyvä H2	tuntee käytettävät työmenetelmät ja tekniikat ja niiden käyttökohteet
Tyydyttävä T1	tietää pääpiirteittäin käytettävät menetelmät

Matematiikka ja luonnontieteet	
Kiitettävä K3	osaa suunnitella materiaalinkäytön taloudellisuutta
Hyvä H2	osaa laskea materiaalikustannukset
Tyydyttävä T1	osaa laskea materiaalimenekin

4. ELINIKÄISEN OPPIMISEN AVAINTAIDOT

Ammattietiikka	
Kiitettävä K3	työskentelee hyvien ammattikäytänteiden mukaisesti ja työtään arvostaen
Hyvä H2	noudattaa työyhteisön sääntöjä ja ohjeita; tekee työtä vastuuntuntoisesti ja sovitulla tavalla
Tyydyttävä T1	noudattaa sovittuja työaikoja ja -ohjeita

Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	
Kiitettävä K3	- kehittää itsenäisesti toimintansa turvallisuutta - havaitsee ja tunnistaa työhönsä liittyvät vaarat sekä ilmoittaa niistä - arvioi suojainten, työvälineiden ja työmenetelmien soveltuvuutta kyseiseen työhön
Hyvä H2	- vastaa itsenäisesti toimintansa turvallisuudesta - noudattaa työyhteisön ohjeita; ottaa työssään huomioon muut työyhteisön jäsenet - varmistaa suojaimien, työvälineiden ja materiaalien turvallisuuden; poistaa ja vie huoltoon vialliset työvälineet ja suojaimet
Tyydyttävä T1	- asennoituu myönteisesti turvalliseen toimintaan; välttää riskejä työssään - noudattaa työstä annettuja turvallisuusohjeita eikä aiheuta vaaraa - käyttää turvallisesti ohjeiden mukaisia suojaimia, työvälineitä ja työmenetelmiä

Kestävä kehitys	
Kiitettävä K3	ottaa itsenäisesti huomioon raaka-aineiden ja kemikaalien käsittelystä syntyvät ympäristövaikutukset; toimii kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti
Hyvä H2	ottaa lähes itsenäisesti huomioon raaka-aineiden ja kemikaalien käsittelystä syntyvät ympäristövaikutukset; toimii pääsääntöisesti kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti
Tyydyttävä T1	ymmärtää raaka-aineiden ja kemikaalien käsittelystä syntyvät ympäristövaikutukset; toimii ohjattuna kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti

Vuorovaikutus ja yhteistyö	
Kiitettävä K3	osaa toimia joustavasti ja yhteistyötä edistävästi eri vuorovaikutustilanteissa
Hyvä H2	osaa toimia työn vaatimissa vuorovaikutustilanteissa
Tyydyttävä T1	pystyy toimimaan työn kannalta välttämättömissä vuorovaikutustilanteissa

2.16. Ovi- ja ikkuna-asennus, 10 osp

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osaa

- suunnitella työnsä piirustuksien ja työohjeiden avulla
- tehdä tarvittavat työkohteen järjestely, purku- ja suojaustyöt
- vastaanottaa ja varastoida ovi- ja ikkuna-asennuksiin tarvittavat tuotteet ja materiaalit
- tarkistaa asennettavien tuotteiden laadun ja määrän sekä laatia puutelistan
- tehdä ikkunoiden ja ovien asennustöitä
- käyttää ovi- ja ikkuna-asennustöiden vaatimia koneita, laitteita ja työvälineitä
- tehdä asennustyöhön liittyviä laskelmia.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osoittaa osaamisensa ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa asentamalla ikkunoita tai ovia tai ikkunaelementtejä piirustusten mukaisesti rakennustyökohteessa. Työtä tehdään siinä laajuudessa, että osoitettava osaaminen vastaa kattavasti tutkinnon perusteissa määrättyjä ammattitaitovaatimuksia, arvioinnin kohteita ja kriteereitä.

Ammattiosaamisen näyttöä tai tutkintotilaisuutta voidaan jatkaa toisessa työpaikassa/ työkohteessa tai ammatillisessa peruskoulutuksessa koulutuksen järjestäjän osoittamassa muussa paikassa niin, että osaamisen osoittamisen kattavuus varmistuu.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa osaamista ei voida työtä tekemällä ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa kattavasti osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla.

Arviointi

1. TYÖPROSESSIN HALLINTA

Työn suunnittelu	
Kiitettävä K3	• suunnittelee itsenäisesti työnsä ja osaa esittää vaihtoehtoisia toimintatapoja
Hyvä H2	• suunnittelee työnsä annettujen ohjeiden mukaan
Tyydyttävä T1	• suunnittelee ohjattuna työtään

Työn kokonaisuuden hallinta	
Kiitettävä K3	• toimii suunnitelmallisesti ja osaa ratkaista ongelmatilanteita
Hyvä H2	• toimii työssään suunnitelmallisesti vähäisellä ohjauksella
Tyydyttävä T1	• tarvitsee ohjausta aloituksessa ja siirryttäessä työvaiheesta toiseen

Yrityslähtöinen, laadukas ja taloudellinen toiminta	
Kiitettävä K3	- käyttää materiaaleja taloudellisesti; saavuttaa työssään asetetut laatu- ja aikataavoitteet - on aloitteellinen ja toimii työyhteisön parhaaksi
Hyvä H2	- saavuttaa työssään asetetut laatu- ja aikataavoitteet - toimii yritteliäästi ja osaa arvioida oman työnsä taloudellisia vaikutuksia
Tyydyttävä T1	- tarvitsee ohjausta saavuttaakseen työssään asetetut minimitalvoitteet - asennoituu työhönsä siten, ettei tietoisesti aiheuta taloudellista vahinkoa

Oman työn arviointi	
Kiitettävä K3	- arvioi työskentelyään realistisesti; osaa kehittää toimintaansa parempaan lopputulokseen pääsemiseksi - osaa esitellä valmiin asennustyön sekä tarkastaa ja keskustella sen laadusta ja korjauksista sekä laatia niistä puutelistan
Hyvä H2	- arvioi työskentelyään suhteessa tavoitteisiin realistisesti - esittelee ja arvioi omaa työtään ja sen laatua ja korjauksia työkohtaisesti sekä osallistuu puutelistan laadintaan
Tyydyttävä T1	- arvioi työskentelyään suhteessa tavoitteisiin, mutta arviointi ei kaikilta osin ole realistinen - esittelee ohjattuna työnsä ja arvioi sitä ja sen laatua ja korjauksia

2. TYÖMENETELMIEN, -VÄLINEIDEN JA MATERIAALIN HALLINTA

Asennustyön valmistelu ja vastaanotto	
Kiitettävä K3	- tekee itsenäisesti asennukseen liittyvät järjestely-, purku- ja suojaustyöt - vastaanottaa ja varastoi itsenäisesti tuotteet ja materiaalit - tarkistaa asennettavien tuotteiden laadun ja määrän oikein; laatii puutelistan
Hyvä H2	- tekee asennukseen liittyvät järjestely-, purku- ja suojaustyöt ohjeiden mukaan - vastaanottaa ja varastoi tuotteet ja materiaalit ohjeiden perusteella - tarkistaa asennettavien tuotteiden laadun ja määrän pääsääntöisesti oikein; osallistuu puutelistan laadintaan
Tyydyttävä T1	- tekee asennukseen liittyvät järjestely-, purku- ja suojaustyöt ohjatusti - vastaanottaa ja varastoi ohjattuna tuotteet ja materiaalit - tarkistaa asennettavien tuotteiden laadun ja määrän ohjatusti

Ikkuna- ja oviaasennustöiden hallinta	
Kiitettävä K3	asentaa itsenäisesti ikkunan ja -oven tiivistyksineen ja listoituksineen
Hyvä H2	tekee ikkuna- ja oviaasennuksen, mutta tarvitsee ohjausta asennustyön eri vaiheissa
Tyydyttävä T1	tekee ikkuna- ja oviaasennuksien erillisiä työvaiheita ja avustavia töitä

Työvälineiden käyttö	
Kiitettävä K3	• käyttää koneita, laitteita ja työvälineitä itsenäisesti
Hyvä H2	• käyttää koneita, laitteita ja työvälineitä vähäisellä ohjauksella
Tyydyttävä T1	• käyttää ohjatusti koneita, laitteita ja työvälineitä

Materiaalien ja tuotteiden hallinta	
Kiitettävä K3	• käyttää asennukseen liittyviä tuotteita ja materiaaleja suunnitelmien mukaan
Hyvä H2	• käyttää asennukseen liittyviä tuotteita ja materiaaleja ohjeiden mukaan vähäisellä ohjauksella
Tyydyttävä T1	• käyttää ohjatusti asennukseen liittyviä tuotteita ja materiaaleja

3. TYÖN PERUSTANA OLEVAN TIEDON HALLINTA

Piirustusten ja työohjeiden hallinta	
Kiitettävä K3	• lukee ikkunoiden ja ovien asennuspiirustuksia ja työohjeita; osaa tehdä niiden pohjalta työsuunnitelmia
Hyvä H2	• lukee ikkunoiden ja ovien asennuspiirustuksia ja työohjeita; osaa keskustella niiden pohjalta
Tyydyttävä T1	• lukee ohjatusti piirustuksia

Rakenteet	
Kiitettävä K3	• tuntee hyvin yleisimmät ikkunoiden ja ovien perusrakenteet, tyypimerkinnot ja niiden varusteet
Hyvä H2	• tuntee yleisimmät ikkunoiden ja ovien perusrakenteet ja tyypimerkinnot
Tyydyttävä T1	• tietää yleisimmät ikkunoiden ja ovien perusrakenteet

Materiaalit	
Kiitettävä K3	• tuntee ja osaa soveltaa asennustyössä käytettäviä materiaaleja ja tarvikkeita niiden eri käyttökohteissa
Hyvä H2	• tuntee yleisimmät asennustyössä käytettävät materiaalit ja tarvikkeet sekä tietää niiden pääasialliset käyttökohteet
Tyydyttävä T1	• tunnistaa yleisimmät asennustyössä käytettävät materiaalit ja tarvikkeet sekä tietää niiden käyttökohteita

Matematiikka ja luonnontieteet	
Kiitettävä K3	• laskee työ- ja materiaalimenekit työkohteen mukaisesti
Hyvä H2	• laskee työ- ja materiaalimenekit ohjeiden mukaan
Tyydyttävä T1	• laskee ohjattuna työ- ja materiaalimenekit

4. ELINIKÄISEN OPPIMISEN AVAINTAIDOT

Ammattietiikka	
Kiitettävä K3	työskentelee hyvien ammattikäytänteiden mukaisesti ja työtään arvostaen
Hyvä H2	noudattaa työyhteisön sääntöjä ja ohjeita; tekee työtä vastuuntuntoisesti ja sovitulla tavalla
Tyydyttävä T1	noudattaa sovittuja työaikoja ja -ohjeita

Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	
Kiitettävä K3	- kehittää itsenäisesti toimintansa turvallisuutta - havaitsee ja tunnistaa työhönsä liittyvät vaarat sekä ilmoittaa niistä - arvioi suojainten, työvälineiden ja työmenetelmien soveltuvuutta kyseiseen työhön
Hyvä H2	- vastaa itsenäisesti toimintansa turvallisuudesta - noudattaa työyhteisön ohjeita; ottaa työssään huomioon muut työyhteisön jäsenet - varmistaa suojaimien, työvälineiden ja materiaalien turvallisuuden; poistaa ja vie huoltoon vialliset työvälineet ja suojaimet
Tyydyttävä T1	- asennoituu myönteisesti turvalliseen toimintaan; välttää riskejä työssään - noudattaa työstä annettuja turvallisuusohjeita eikä aiheuta vaaraa - käyttää turvallisesti ohjeiden mukaisia suojaimia, työvälineitä ja työmenetelmiä

Kestävä kehitys	
Kiitettävä K3	ottaa itsenäisesti huomioon raaka-aineiden ja kemikaalien käsittelystä syntyvät ympäristövaikutukset; toimii kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti
Hyvä H2	ottaa lähes itsenäisesti huomioon raaka-aineiden ja kemikaalien käsittelystä syntyvät ympäristövaikutukset; toimii pääsääntöisesti kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti
Tyydyttävä T1	ymmärtää raaka-aineiden ja kemikaalien käsittelystä syntyvät ympäristövaikutukset; toimii ohjattuna kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti

Oppiminen ja ongelmanratkaisu	
Kiitettävä K3	ratkaisee tavallisimpia ongelmatilanteita
Hyvä H2	ratkaisee tavallisimpia ongelmatilanteita vähäisellä ohjauksella
Tyydyttävä T1	tarvitsee ohjausta tavallisimpien ongelmatilanteiden ratkaisussa

Vuorovaikutus ja yhteistyö	
Kiitettävä K3	osaa toimia joustavasti ja yhteistyötä edistävasti eri vuorovaikutustilanteissa
Hyvä H2	osaa toimia työn vaatimissa vuorovaikutustilanteissa
Tyydyttävä T1	pystyy toimimaan työn kannalta välttämättömissä vuorovaikutustilanteissa

2.17. Ovien valmistus, 15 osp

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osaa

- lukea työpiirustuksia
- valita oikeat materiaalit ja tarvikkeet
- käyttää valmistuksen peruskoneita
- kokoonpanon ja perusheloituksen
- etsiä RT- kortistosta tarvittavia tietoja ja standardeja
- viimeistellä tuotteen pintakäsittelyvaiheeseen.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osoittaa osaamisensa ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa valmistamalla saamiensa dokumenttien mukaiset ovet ennalta sovittujen laatu ja mittatarkkuusvaatimusten mukaisesti. Työtä tehdään siinä laajuudessa, että osoitettava osaaminen vastaa kattavasti tutkinnon perusteissa määrättyjä ammattitaitovaatimuksia, arvioinnin kohteita ja kriteereitä.

Ammattiosaamisen näyttöä tai tutkintotilaisuutta voidaan jatkaa toisessa työpaikassa/ työkohteessa tai ammatillisessa peruskoulutuksessa koulutuksen järjestäjän osoittamassa muussa paikassa niin, että osaamisen osoittamisen kattavuus varmistuu.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa osaamista ei voida työtä tekemällä ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa kattavasti osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla.

Arviointi

1. TYÖPROSESSIN HALLINTA

Työn suunnittelu	
Kiitettävä K3	suunnittelee itsenäisesti työnsä ja osaa esittää vaihtoehtoisia toimintatapoja
Hyvä H2	suunnittelee työnsä annettujen ohjeiden mukaan
Tyydyttävä T1	suunnittelee ohjattuna työtään

Työn kokonaisuuden hallinta	
Kiitettävä K3	toimii suunnitelmallisesti ja osaa ratkaista ongelmatilanteita
Hyvä H2	toimii työssään suunnitelmallisesti vähäisellä ohjauksella
Tyydyttävä T1	tarvitsee jonkin verran ohjausta aloituksessa ja siirryttäessä työvaiheesta toiseen

Yrityslähtöinen, laadukas ja taloudellinen toiminta	
Kiitettävä K3	• käyttää materiaaleja taloudellisesti; saavuttaa työssään asetetut laatu- ja aikatavoitteet • on aloitteellinen ja toimii työyhteisön parhaaksi
Hyvä H2	• saavuttaa työssään asetetut laatu- ja aikatavoitteet • toimii yritteliäästi ja osaa arvioida oman työnsä taloudellisia vaikutuksia
Tyydyttävä T1	• tarvitsee ohjausta saavuttaakseen työssään asetetut minimitalvoitteet • asennoituu työhönsä siten, ettei tietoisesti aiheuta taloudellista vahinkoa

Oman työn arviointi	
Kiitettävä K3	• arvioi työskentelyään realistisesti; osaa kehittää toimintaansa parempaan lopputulokseen pääsemiseksi
Hyvä H2	• arvioi työskentelyään suhteessa tavoitteisiin realistisesti
Tyydyttävä T1	• arvioi työskentelyään suhteessa tavoitteisiin, mutta arviointi ei kaikilta osin ole realistinen

2. TYÖMENETELMIEN, -VÄLINEIDEN JA MATERIAALIN HALLINTA

Työmenetelmien hallinta	
Kiitettävä K3	• pystyy itsenäisesti valitsemaan oikeat työmenetelmät
Hyvä H2	• pystyy ohjeiden mukaan käyttämään oikeita työmenetelmiä
Tyydyttävä T1	• käyttää oikeita työmenetelmiä

Materiaalien käyttö	
Kiitettävä K3	• osaa itsenäisesti valita oikeat materiaalit ja ymmärtää materiaalien taloudellisen käytön tärkeyden
Hyvä H2	• osaa itsenäisesti valita oikeat materiaalit
Tyydyttävä T1	• osaa ohjattuna käyttää oikeita materiaaleja

Koneiden ja välineiden käyttö	
Kiitettävä K3	• toimii itsenäisesti koneistustehtävissä
Hyvä H2	• toimii ohjeiden mukaan koneistustehtävissä
Tyydyttävä T1	• osaa jonkin verran ohjattuna käyttää valmistuksessa tarvittavia koneita turvallisesti

Viimeistely	
Kiitettävä K3	• osaa itsenäisesti viimeistellä tuotteen pintakäsittelyn vaatimalla tavalla
Hyvä H2	• osaa annettujen ohjeiden mukaan viimeistellä tuotteen pintakäsittelyn vaatimalla tavalla
Tyydyttävä T1	• osaa viimeistellä tuotteen pintakäsittelyn edellyttämällä tavalla

Kokoonpano ja helotus	
Kiitettävä K3	pystyy itsenäiseen työskentelyyn
Hyvä H2	työskentelee lähes itsenäisesti ohjeiden mukaan
Tyydyttävä T1	työskentelee ohjatusti

3. TYÖN PERUSTANA OLEVAN TIEDON HALLINTA

Materiaalituntemus	
Kiitettävä K3	tunnistaa käytettävät tarvikkeet ja materiaalit
Hyvä H2	tunnistaa käytettävät materiaalit; osaa etsiä tietoa tarvikkeista
Tyydyttävä T1	tunnistaa käytettäviä materiaaleja

RT-kortiston hallinta	
Kiitettävä K3	osaa etsiä itsenäisesti tietoja kortistosta ja soveltaa niitä työssään
Hyvä H2	osaa etsiä itsenäisesti tietoja kortistosta
Tyydyttävä T1	osaa etsiä avustettuna tietoja kortistosta

4. ELINIKÄISEN OPPIMISEN AVAINTAIDOT

Ammattietiikka	
Kiitettävä K3	työskentelee hyvien ammattikäytänteiden mukaisesti ja työtään arvostaen
Hyvä H2	noudattaa työyhteisön sääntöjä ja ohjeita; tekee työtä vastuuntuntoisesti ja sovitulla tavalla
Tyydyttävä T1	noudattaa sovittuja työaikoja ja -ohjeita

Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	
Kiitettävä K3	- kehittää itsenäisesti toimintansa turvallisuutta - havaitsee ja tunnistaa työhönsä liittyvät vaarat sekä ilmoittaa niistä - arvioi suojainten, työvälineiden ja työmenetelmien soveltuvuutta kyseiseen työhön
Hyvä H2	- vastaa itsenäisesti toimintansa turvallisuudesta - noudattaa työyhteisön ohjeita; ottaa työssään huomion muut työyhteisön jäsenet - varmistaa suojaimien, työvälineiden ja materiaalien turvallisuuden; poistaa ja vie huoltoon vialliset työvälineet ja suojaimet
Tyydyttävä T1	- asennoituu myönteisesti turvalliseen toimintaan; välttää riskejä työssään - noudattaa työstä annettuja turvallisuusohjeita eikä aiheuta vaaraa - käyttää turvallisesti ohjeiden mukaisia suojaimia, työvälineitä ja työmenetelmiä

Kestävä kehitys	
Kiitettävä K3	ottaa itsenäisesti huomioon raaka-aineiden ja kemikaalien käsittelystä syntyvät ympäristövaikutukset; toimii kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti
Hyvä H2	ottaa lähes itsenäisesti huomioon raaka-aineiden ja kemikaalien käsittelystä syntyvät ympäristövaikutukset; toimii pääsääntöisesti kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti
Tyydyttävä T1	ymmärtää raaka-aineiden ja kemikaalien käsittelystä syntyvät ympäristövaikutukset; toimii ohjattuna kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti

Vuorovaikutus ja yhteistyö	
Kiitettävä K3	osaa toimia joustavasti ja yhteistyötä edistävästi eri vuorovaikutustilanteissa
Hyvä H2	osaa toimia työn vaatimissa vuorovaikutustilanteissa
Tyydyttävä T1	pystyy toimimaan työn kannalta välttämättömissä vuorovaikutustilanteissa

2.18. Pintakäsittely, 15 osp

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osaa

- tehdä vaadittavat hiontatyöt käsin ja koneellisesti
- tehdä esikäsittelyinä vaadittavat korjaukset, paikkaukset ja kittaukset, huomioonottaen tuotteen lopullisen ulkonäön
- valmistaa käytettävät aineet käyttökuntoon turvallisesti, huomioiden työturvallisuuden ja ympäristön
- tehdä petsausta, lakkausta ja maalausta sekä käsityövälineillä että ruiskuilla, esimerkiksi hajoitusilma- tai airmix-ruiskuilla
- puhdistaa ja huoltaa käytettävät työvälineet
- huolehtia syntyvistä jätteistä.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osoittaa osaamisensa ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa maalaamalla ja/tai lakkaamalla käsityövälineillä ja ruiskulla puuvalmiin tuotteen. Työtä tehdään siinä laajuudessa, että osoitettava osaaminen vastaa kattavasti tutkinnon perusteissa määrättyjä ammattitaitovaatimuksia, arvioinnin kohteita ja kriteereitä.

Ammattiosaamisen näyttöä tai tutkintotilaisuutta voidaan jatkaa toisessa työpaikassa/ työkohteessa tai ammatillisessa peruskoulutuksessa koulutuksen järjestäjän osoittamassa muussa paikassa niin, että osaamisen osoittamisen kattavuus varmistuu.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa osaamista ei voida työtä tekemällä ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa kattavasti osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla.

Arviointi

1. TYÖPROSESSIN HALLINTA

Työn suunnittelu	
Kiitettävä K3	suunnittelee itsenäisesti työnsä ja osaa esittää vaihtoehtoisia toimintatapoja
Hyvä H2	suunnittelee työnsä annettujen ohjeiden mukaan
Tyydyttävä T1	suunnittelee ohjattuna työtään

Työn kokonaisuuden hallinta	
Kiitettävä K3	- toimii suunnitelmallisesti ja osaa ratkaista ongelmatilanteita - pääsee itsenäisesti laatuvaatimukset täyttävään lopputulokseen
Hyvä H2	- toimii työssään suunnitelmallisesti vähäisellä ohjauksella - pääsee vähäisen ohjauksen avulla laatuvaatimukset täyttävään lopputulokseen
Tyydyttävä T1	- tarvitsee ohjausta aloituksessa ja siirryttäessä työvaiheesta toiseen - pääsee ohjauksen avulla valmiin pinnan vähimmäislaatuvaatimukset täyttävään lopputulokseen

Yrityslähtöinen, laadukas ja taloudellinen toiminta	
Kiitettävä K3	- käyttää materiaaleja taloudellisesti; saavuttaa työssään asetetut laatu- ja aikataavoitteet - on aloitteellinen ja toimii työyhteisön parhaaksi
Hyvä H2	- saavuttaa työssään asetetut laatuvaatimukset - toimii yritteliäästi ja osaa arvioida oman työnsä taloudellisia vaikutuksia
Tyydyttävä T1	- tarvitsee ohjausta saavuttaakseen työssään asetetut minimivaatimukset - asennoituu työhönsä siten, ettei tietoisesti aiheuta taloudellista vahinkoa

Oman työn arviointi	
Kiitettävä K3	arvioi työskentelyään realistisesti; osaa kehittää toimintaansa parempaan lopputulokseen pääsemiseksi
Hyvä H2	arvioi työskentelyään suhteessa tavoitteisiin ja yleisiin laatuvaatimuksiin realistisesti
Tyydyttävä T1	arvioi työskentelyään suhteessa tavoitteisiin, mutta arviointi ei kaikilta osin ole realistinen

2. TYÖMENETELMIEN, -VÄLINEIDEN JA MATERIAALIN HALLINTA

Työmenetelmien hallinta	
Kiitettävä K3	hallitsee menetelmät hyvin; osaa itsenäisesti valita oikeat työmenetelmät
Hyvä H2	osaa valita käsiteltävään kohteeseen oikeat työmenetelmät
Tyydyttävä T1	tuntee puutuotteiden pintakäsittelyssä käytettävät työmenetelmät ja osaa toimia ohjatusti

Työvälineet	
Kiitettävä K3	osaa itsenäisesti valita ja käyttää työvälineitä ja pitää ne käyttökunnossa
Hyvä H2	- osaa itsenäisesti valita ja käyttää työvälineitä, mutta niiden säätö vaatii ohjausta - osaa itsenäisesti puhdistaa työvälineet oikeilla menetelmillä
Tyydyttävä T1	- tuntee työvälineet, mutta niiden käyttö vaatii ohjausta - osaa ohjattuna puhdistaa työvälineet

Materiaalit	
Kiitettävä K3	- pystyy itsenäisesti valitsemaan oikeat materiaalit ja laittamaan ne käyttökuntoon - osaa hahmottaa lähes itsenäisesti oikean levitysmäärän
Hyvä H2	- osaa ohjattuna valita oikeat materiaalit ja osaa itsenäisesti laittaa ne käyttökuntoon - huolehtii itsenäisesti pakkausten sulkemisesta ja materiaalien säilytyksestä - osaa toimia käyttöturvallisuustiedotteiden pohjalta - osaa laskea ja mitata levitysmäärät; pääsee ohjattuna lähes oikeisiin levitysmääriin
Tyydyttävä T1	- osaa ohjattuna laittaa käytettävät materiaalit käyttökuntoon - osaa ohjattuna huolehtia materiaaleista - osaa etsiä käyttöturvallisuustiedotteet - tietää mitä levitysmäärä tarkoittaa

Kestävä kehitys	
Kiitettävä K3	välttää työssään turhien jätteiden syntymistä
Hyvä H2	osaa itsenäisesti käsitellä ja lajitella jätteet annettujen ohjeiden mukaan
Tyydyttävä T1	tunnistaa työstään muodostuvat ongelmajätteet ja tietää, kuinka ne käsitellään

3. TYÖN PERUSTANA OLEVAN TIEDON HALLINTA

Materiaalituntemus	
Kiitettävä K3	- tuntee pintakäsittely- ja pohjustusmateriaalien ominaisuudet ja niiden vaikutuksen lopulliseen pintaan - tietää hionnan vaikutuksen lopullisen pinnan laatuun
Hyvä H2	- osaa valita oikeat materiaalit työkohteeseen - tietää kuhunkin työvaiheeseen soveltuvat hiomakarkeudet, niiden käyttötavat ja työmenetelmät
Tyydyttävä T1	- tuntee tavallisimmat pintakäsittely- ja pohjustusaineet sekä niiden käyttökohteet - tietää pääpiirteittäin kuhunkin työvaiheeseen soveltuvat hiomakarkeudet

Työkalu- ja laitetuntemus	
Kiitettävä K3	tuntee käytettävät laitteet ja osaa säätää ruiskut
Hyvä H2	tuntee käytettävät laitteet ja tietää ruiskujen säätöjen vaikutuksen lopputulokseen
Tyydyttävä T1	tuntee tavallisimmat hiontalaitteet, käsityökalut ja ruiskut sekä niiden käyttökohteet

Ammatilliset tiedot	
Kiitettävä K3	tuntee sekä osaa valita itsenäisesti oikeat työtavat ja -menetelmät
Hyvä H2	tuntee ja osaa valita ohjattuna oikeat työtavat ja -menetelmät
Tyydyttävä T1	tuntee pintakäsittelyn ja kuivauksen tavallisimmat menetelmät ja työtavat

Matematiikan ja luonnontieteiden taidot	
Kiitettävä K3	osaa laskea työsuorituksessa tarvittavan ainemenekin hukka mukaan lukien
Hyvä H2	osaa laskea työsuorituksessa tarvittavan ainemenekin
Tyydyttävä T1	osaa ohjatusti laskea sekoitussuhteista annettujen ohjeiden mukaiset ainemäärät

4. ELINIKÄISEN OPPIMISEN AVAINTAIDOT

Ammattietiikka	
Kiitettävä K3	työskentelee hyvien ammattikäytänteiden mukaisesti ja työtään arvostaen
Hyvä H2	noudattaa työyhteisön sääntöjä ja ohjeita; tekee työtä vastuuntuntoisesti ja sovitulla tavalla
Tyydyttävä T1	noudattaa sovittuja työaikoja ja -ohjeita

Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	
Kiitettävä K3	- kehittää itsenäisesti toimintansa turvallisuutta - havaitsee ja tunnistaa työhönsä liittyvät vaarat sekä ilmoittaa niistä - arvioi suojainten, työvälineiden ja työmenetelmien soveltuvuutta kyseiseen työhön
Hyvä H2	- vastaa itsenäisesti toimintansa turvallisuudesta - noudattaa työyhteisön ohjeita; ottaa työssään huomioon muut työyhteisön jäsenet - varmistaa suojaimien, työvälineiden ja materiaalien turvallisuuden; poistaa ja vie huoltoon vialliset työvälineet ja suojaimet
Tyydyttävä T1	- asennoituu myönteisesti turvalliseen toimintaan; välttää riskejä työssään - noudattaa työstä annettuja turvallisuusohjeita eikä aiheuta vaaraa - käyttää turvallisesti ohjeiden mukaisia suojaimia, työvälineitä ja työmenetelmiä

Kestävä kehitys	
Kiitettävä K3	ottaa itsenäisesti huomioon raaka-aineiden ja kemikaalien käsittelystä syntyvät ympäristövaikutukset; toimii kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti
Hyvä H2	ottaa lähes itsenäisesti huomioon raaka-aineiden ja kemikaalien käsittelystä syntyvät ympäristövaikutukset; toimii pääsääntöisesti kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti
Tyydyttävä T1	ymmärtää raaka-aineiden ja kemikaalien käsittelystä syntyvät ympäristövaikutukset; toimii ohjattuna kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti

Vuorovaikutus ja yhteistyö	
Kiitettävä K3	osaa toimia joustavasti ja yhteistyötä edistävästi eri vuorovaikutustilanteissa
Hyvä H2	osaa toimia työn vaatimissa vuorovaikutustilanteissa
Tyydyttävä T1	pystyy toimimaan työn kannalta välttämättömissä vuorovaikutustilanteissa

2.19. Porrasasennus, 10 osp

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osaa

- suunnitella työnsä piirustuksien ja työohjeiden avulla
- tehdä työkohteen järjestely-, purku- ja suojaustöitä
- vastaanottaa ja varastoida porrasasennukseen tarvittavat tuotteet ja materiaalit
- tarkistaa asennettavien tuotteiden laadun ja määrän sekä laatia puutelistan
- asentaa puurakenteisia portaita piirustusten mukaisesti
- käyttää porrasasennusten vaatimia koneita, laitteita ja muita työvälineitä.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osoittaa osaamisensa ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa asentamalla puurakenteisia portaita tai porraselementtejä piirustusten mukaisesti rakennustyökohteessa, joka voi olla uudis- tai saneerauskohde. Työtä tehdään siinä laajuudessa, että osoitettava osaaminen vastaa kattavasti tutkinnon perusteissa määrättyjä ammattitaitovaatimuksia, arvioinnin kohteita ja kriteereitä.

Ammattiosaamisen näyttöä tai tutkintotilaisuutta voidaan jatkaa toisessa työpaikassa/työkohteessa tai ammatillisessa peruskoulutuksessa koulutuksen järjestäjän osoittamassa muussa paikassa niin, että osaamisen osoittamisen kattavuus varmistuu.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa osaamista ei voida työtä tekemällä ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa kattavasti osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla.

Arviointi

1. TYÖPROSESSIN HALLINTA

Työn suunnittelu	
Kiitettävä K3	suunnittelee itsenäisesti työnsä ja osaa esittää vaihtoehtoisia toimintatapoja
Hyvä H2	suunnittelee työnsä annettujen ohjeiden mukaan
Tyydyttävä T1	suunnittelee ohjattuna työtään

Työn kokonaisuuden hallinta	
Kiitettävä K3	toimii suunnitelmallisesti ja osaa ratkaista ongelmatilanteita
Hyvä H2	toimii työssään suunnitelmallisesti vähäisellä ohjauksella
Tyydyttävä T1	tarvitsee ohjausta aloituksessa ja siirryttäessä työvaiheesta toiseen

Yrityslähtöinen, laadukas ja taloudellinen toiminta	
Kiitettävä K3	- käyttää materiaaleja taloudellisesti; saavuttaa työssään asetetut laatu- ja aikataavoitteet - on aloitteellinen ja toimii työyhteisön parhaaksi
Hyvä H2	- saavuttaa työssään asetetut laatu- ja aikataavoitteet - toimii yritteliäästi ja osaa arvioida oman työnsä taloudellisia vaikutuksia
Tyydyttävä T1	- tarvitsee ohjausta saavuttaakseen työssään asetetut minimitaavoitteet - asennoituu työhönsä siten, ettei tietoisesti aiheuta taloudellista vahinkoa

Oman työn arviointi	
Kiitettävä K3	- arvioi työskentelyään realistisesti, osaa kehittää toimintaansa parempaan lopputulokseen pääsemiseksi - osaa esitellä valmiin asennustyön sekä tarkastaa ja keskustella sen laadusta ja korjauksista sekä laatia niistä puutelistan
Hyvä H2	- arvioi työskentelyään suhteessa tavoitteisiin realistisesti - esittelee ja arvioi omaa työtään ja sen laatua ja korjauksia työkohtaisesti sekä osallistuu puutelistan laadintaan
Tyydyttävä T1	- arvioi työskentelyään suhteessa tavoitteisiin, mutta arviointi ei kaikilta osin ole realistinen - esittelee ohjattuna työnsä ja arvioi sitä ja sen laatua ja korjauksia

2. TYÖMENETELMIEN, -VÄLINEIDEN JA MATERIAALIN HALLINTA

Asennustyön valmistelu ja vastaanotto	
Kiitettävä K3	• tekee itsenäisesti asennukseen liittyvät järjestely-, purku- ja suojaustyöt • vastaanottaa ja varastoi itsenäisesti tuotteet ja materiaalit • tarkistaa asennettavien tuotteiden laadun ja määrän oikein; laatii puutelistan
Hyvä H2	• tekee asennukseen liittyvät järjestely-, purku- ja suojaustyöt ohjeiden mukaan • vastaanottaa ja varastoi tuotteet ja materiaalit ohjeiden perusteella • tarkistaa asennettavien tuotteiden laadun ja määrän pääsääntöisesti oikein; osallistuu puutelistan laadintaan
Tyydyttävä T1	• tekee asennukseen liittyvät järjestely-, purku- ja suojaustyöt ohjatusti • vastaanottaa ja varastoi ohjattuna tuotteet ja materiaalit • tarkistaa asennettavien tuotteiden laadun ja määrän ohjatusti

Asennustöiden hallinta	
Kiitettävä K3	• asentaa lähes itsenäisesti portaat ja kaiteet sekä viimeistelee työn huolellisesti
Hyvä H2	• tekee porrasasennuksen mutta tarvitsee vähän ohjausta asennustyön eri vaiheissa
Tyydyttävä T1	• tekee porrasasennuksen erillisiä työvaiheita ja avustavia töitä

Kokoonpano ja varustelu	
Kiitettävä K3	• tekee portaiden kokoonpanon ja varustelun lähes itsenäisesti asennuskohteen mukaan
Hyvä H2	• tekee portaiden kokoonpanoa varustelua työohjeiden mukaan
Tyydyttävä T1	• tekee ohjatusti portaiden kokoonpanoa ja varustelua yksin tai työryhmän jäsenenä

Työvälineiden käyttö	
Kiitettävä K3	• käyttää koneita, laitteita ja työvälineitä itsenäisesti
Hyvä H2	• käyttää koneita, laitteita ja työvälineitä vähäisellä ohjauksella
Tyydyttävä T1	• käyttää ohjatusti koneita, laitteita ja työvälineitä

Materiaalien ja tuotteiden hallinta	
Kiitettävä K3	• käyttää asennukseen liittyviä tuotteita ja materiaaleja suunnitelmien mukaan
Hyvä H2	• käyttää asennukseen liittyviä tuotteita ja materiaaleja ohjeiden mukaan vähäisellä ohjauksella
Tyydyttävä T1	• käyttää ohjatusti asennukseen liittyviä tuotteita ja materiaaleja

3. TYÖN PERUSTANA OLEVAN TIEDON HALLINTA

Piirustusten ja työohjeiden hallinta	
Kiitettävä K3	• lukee portaiden asennuspiirustuksia ja työohjeita; osaa tehdä niiden pohjalta työsuunnitelmia
Hyvä H2	• lukee portaiden asennuspiirustuksia ja työohjeita; osaa keskustella niiden pohjalta
Tyydyttävä T1	• lukee ohjatusti piirustuksia ja työohjeita

Rakenteet	
Kiitettävä K3	• tuntee hyvin yleisimmät portaiden perusrakenteet, mallit ja niiden varusteet; pystyy keskustelemaan rakennevaihtoehdoista
Hyvä H2	• tuntee yleisimmät portaiden perusrakenteet, mallit ja niiden varusteet
Tyydyttävä T1	• tietää yleisimmät portaiden perusrakenteet

Materiaalit	
Kiitettävä K3	• tuntee ja osaa soveltaa asennustyössä käytettäviä materiaaleja ja tarvikkeita niiden eri käyttökohteissa.
Hyvä H2	• tuntee yleisimmät asennustyössä käytettävät materiaalit ja tarvikkeet sekä tietää niiden pääasialliset käyttökohteet
Tyydyttävä T1	• tunnistaa yleisimmät asennustyössä käytettävät materiaalit ja tarvikkeet sekä tietää niiden käyttökohteita

Matematiikka ja luonnontieteet	
Kiitettävä K3	• laskee työ- ja materiaalimenekit työkohteen mukaisesti
Hyvä H2	• laskee työ- ja materiaalimenekit ohjeiden mukaan
Tyydyttävä T1	• laskee ohjattuna työ- ja materiaalimenekit

4. ELINIKÄISEN OPPIMISEN AVAINTAIDOT

Ammattietiikka	
Kiitettävä K3	• työskentelee hyvien ammattikäytänteiden mukaisesti ja työtään arvostaen
Hyvä H2	• noudattaa työyhteisön sääntöjä ja ohjeita; tekee työtä vastuuntuntoisesti ja sovitulla tavalla
Tyydyttävä T1	• noudattaa sovittuja työaikoja ja -ohjeita

Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	
Kiitettävä K3	• kehittää itsenäisesti toimintansa turvallisuutta • havaitsee ja tunnistaa työhönsä liittyvät vaarat sekä ilmoittaa niistä • arvioi suojainten, työvälineiden ja työmenetelmien soveltuvuutta kyseiseen työhön
Hyvä H2	• vastaa itsenäisesti toimintansa turvallisuudesta • noudattaa työyhteisön ohjeita; ottaa työssään huomion muut työyhteisön jäsenet • varmistaa suojaimien, työvälineiden ja materiaalien turvallisuuden; poistaa ja vie huoltoon vialliset työvälineet ja suojaimet
Tyydyttävä T1	• asennoituu myönteisesti turvalliseen toimintaan; välttää riskejä työssään • noudattaa työstä annettuja turvallisuusohjeita eikä aiheuta vaaraa • käyttää turvallisesti ohjeiden mukaisia suojaimia, työvälineitä ja työmenetelmiä

Kestävä kehitys	
Kiitettävä K3	• ottaa itsenäisesti huomioon raaka-aineiden ja kemikaalien käsittelystä syntyvät ympäristövaikutukset; toimii kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti
Hyvä H2	• ottaa lähes itsenäisesti huomioon raaka-aineiden ja kemikaalien käsittelystä syntyvät ympäristövaikutukset; toimii pääsääntöisesti kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti
Tyydyttävä T1	• ymmärtää raaka-aineiden ja kemikaalien käsittelystä syntyvät ympäristövaikutukset; toimii ohjattuna kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti

Vuorovaikutus ja yhteistyö	
Kiitettävä K3	• osaa toimia joustavasti ja yhteistyötä edistävästi eri vuorovaikutustilanteissa
Hyvä H2	• osaa toimia työn vaatimissa vuorovaikutustilanteissa
Tyydyttävä T1	• pystyy toimimaan työn kannalta välttämättömissä vuorovaikutustilanteissa

2.20. Portaiden valmistus, 15 osp

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osaa

- lukea työpiirustuksia
- valita oikeat materiaalit ja tarvikkeet
- käyttää valmistuksen peruskoneita
- kokoonpanon ja perusheloituksen
- viimeistellä tuote pintakäsittelyvaiheeseen
- etsiä RT- kortistosta ja muista rakentamismääräyksistä tarvittavia tietoja ja standardeja.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osoittaa osaamisensa ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa valmistamalla saamiensa dokumenttien mukaiset portaavat ennalta sovittujen laatu ja mittatarkkuusvaatimusten mukaisesti. Työtä tehdään siinä laajuudessa, että osoitettava osaaminen vastaa kattavasti tutkinnon perusteissa määrättyjä ammattitaitovaatimuksia, arvioinnin kohteita ja kriteereitä.

Ammattiosaamisen näyttöä tai tutkintotilaisuutta voidaan jatkaa toisessa työpaikassa/ työkohteessa tai ammatillisessa peruskoulutuksessa koulutuksen järjestäjän osoittamassa muussa paikassa niin, että osaamisen osoittamisen kattavuus varmistuu.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa osaamista ei voida työtä tekemällä ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa kattavasti osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla.

Arviointi

1.TYÖPROSESSIN HALLINTA

Työn suunnittelu	
Kiitettävä K3	suunnittelee itsenäisesti työnsä ja osaa esittää vaihtoehtoisia toimintatapoja
Hyvä H2	suunnittelee työnsä annettujen ohjeiden mukaan
Tyydyttävä T1	suunnittelee ohjattuna työtään

Työn kokonaisuuden hallinta	
Kiitettävä K3	toimii suunnitelmallisesti ja osaa ratkaista ongelmatilanteita
Hyvä H2	toimii työssään suunnitelmallisesti vähäisellä ohjauksella
Tyydyttävä T1	tarvitsee jonkin verran ohjausta aloituksessa ja siirryttäessä työvaiheesta toiseen

Yrityslähtöinen, laadukas ja taloudellinen toiminta	
Kiitettävä K3	- käyttää materiaaleja taloudellisesti; saavuttaa työssään asetetut laatu- ja aikataavoitteet - on aloitteellinen ja toimii työyhteisön parhaaksi
Hyvä H2	- saavuttaa työssään asetetut laatuavoitteet - toimii yritteliäästi ja osaa arvioida oman työnsä taloudellisia vaikutuksia
Tyydyttävä T1	- tarvitsee ohjausta saavuttaakseen työssään asetetut minimitalvoitteet - asenoituu työhönsä siten, ettei tietoisesti aiheuta taloudellista vahinkoa

Oman työn arviointi	
Kiitettävä K3	arvioi työskentelyään realistisesti; osaa kehittää toimintaansa parempaan lopputulokseen pääsemiseksi
Hyvä H2	arvioi työskentelyään suhteessa tavoitteisiin realistisesti
Tyydyttävä T1	arvioi työskentelyään suhteessa tavoitteisiin, mutta arviointi ei kaikilta osin ole realistinen

2. TYÖMENETELMIEN, -VÄLINEIDEN JA MATERIAALIN HALLINTA

Työmenetelmien hallinta	
Kiitettävä K3	pystyy itsenäisesti valitsemaan oikeat työmenetelmät
Hyvä H2	pystyy ohjeiden mukaan käyttämään oikeita työmenetelmiä
Tyydyttävä T1	käyttää jonkin verran ohjattuna oikeita työmenetelmiä

Materiaalien käyttö	
Kiitettävä K3	osaa itsenäisesti valita oikeat materiaalit ja ymmärtää materiaalien taloudellisen käytön tärkeyden
Hyvä H2	osaa itsenäisesti valita ja käyttää oikeita materiaaleja
Tyydyttävä T1	osaa käyttää oikeita materiaaleja

Koneiden ja välineiden käyttö	
Kiitettävä K3	toimii itsenäisesti koneistustehtävissä
Hyvä H2	toimii ohjeiden mukaan koneistustehtävissä
Tyydyttävä T1	osaa käyttää valmistuksessa tarvittavia koneita turvallisesti

Viimeistely	
Kiitettävä K3	osaa itsenäisesti viimeistellä tuotteen pintakäsittelyn vaatimalla tavalla
Hyvä H2	osaa annettujen ohjeiden mukaan viimeistellä tuotteen pintakäsittelyn vaatimalla tavalla
Tyydyttävä T1	osaa jonkin verran ohjattuna viimeistellä tuotteen pintakäsittelyn edellyttämällä tavalla

Kokoonpano ja helotus	
Kiitettävä K3	pystyy itsenäiseen työskentelyyn
Hyvä H2	työskentelee lähes itsenäisesti ohjeiden mukaan
Tyydyttävä T1	työskentelee ohjatusti

3. TYÖN PERUSTANA OLEVAN TIEDON HALLINTA

Materiaalituntemus	
Kiitettävä K3	tunnistaa tarvittavat tarvikkeet ja materiaalit
Hyvä H2	tunnistaa käytettävät materiaalit ja osaa etsiä tietoa tarvikkeista
Tyydyttävä T1	tunnistaa käytettäviä materiaaleja

Määräysten hallinta	
Kiitettävä K3	osaa itsenäisesti etsiä tietoja kortistoista ja soveltaa niitä työssään
Hyvä H2	osaa itsenäisesti etsiä tietoja kortistoista
Tyydyttävä T1	osaa avustettuna etsiä tietoja kortistoista

4. ELINIKÄISEN OPPIMISEN AVAINTAIDOT

Ammattietiikka	
Kiitettävä K3	työskentelee hyvien ammattikäytänteiden mukaisesti ja työtään arvostaen
Hyvä H2	noudattaa työyhteisön sääntöjä ja ohjeita; tekee työtä vastuuntuntoisesti ja sovitulla tavalla
Tyydyttävä T1	noudattaa sovittuja työaikoja ja -ohjeita

Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	
Kiitettävä K3	- kehittää itsenäisesti toimintansa turvallisuutta - havaitsee ja tunnistaa työhönsä liittyvät vaarat sekä ilmoittaa niistä - arvioi suojainten, työvälineiden ja työmenetelmien soveltuvuutta kyseiseen työhön
Hyvä H2	- vastaa itsenäisesti toimintansa turvallisuudesta - noudattaa työyhteisön ohjeita; ottaa työssään huomion muut työyhteisön jäsenet - varmistaa suojaimien, työvälineiden ja materiaalien turvallisuuden; poistaa ja vie huoltoon vialliset työvälineet ja suojaimet
Tyydyttävä T1	- asennoituu myönteisesti turvalliseen toimintaan; välttää riskejä työssään - noudattaa työstä annettuja turvallisuusohjeita eikä aiheuta vaaraa - käyttää turvallisesti ohjeiden mukaisia suojaimia, työvälineitä ja työmenetelmiä

Kestävä kehitys	
Kiitettävä K3	ottaa itsenäisesti huomioon raaka-aineiden ja kemikaalien käsittelystä syntyvät ympäristövaikutukset; toimii kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti
Hyvä H2	ottaa lähes itsenäisesti huomioon raaka-aineiden ja kemikaalien käsittelystä syntyvät ympäristövaikutukset; toimii pääsääntöisesti kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti
Tyydyttävä T1	ymmärtää raaka-aineiden ja kemikaalien käsittelystä syntyvät ympäristövaikutukset; toimii ohjattuna kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti

Vuorovaikutus ja yhteistyö	
Kiitettävä K3	osaa toimia joustavasti ja yhteistyötä edistävästi eri vuorovaikutustilanteissa
Hyvä H2	osaa toimia työn vaatimissa vuorovaikutustilanteissa
Tyydyttävä T1	pystyy toimimaan työn kannalta välttämättömissä vuorovaikutustilanteissa

2.21. Prosessipuusepäntyöt, 30 osp

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osaa

- työskennellä puusepänteollisuuden työprosessissa ohjeiden mukaisesti, normaalijoutuisuudella
- asettaa ja tehdä säätöjä tuotantoprosessin konelinjan koneille
- valita ja vaihtaa teriä konelinjan koneisiin sekä suorittaa muut linjanhoitajalle kuuluvat huolto- ja puhdistustehtävät
- seurata ja valvoa tuotantoprosessissa tuotettujen tuotteiden laatua ja koneiden kuntoa
- toimia mahdollisissa ongelmatilanteissa oikealla tavalla
- käyttää tuotantoprosessin automaatiotekniikkaa
- tuotantokohtaisesti hyödyntää numeerista työstötekniikkaa valmistuksessa
- toimia työryhmässä
- käyttää tuotannon seurantarjestelmiä.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osoittaa osaamisensa ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa tekemällä prosessinomaisessa valmistustoiminnassa puun jatkojalostusta korkealaatuiseksi ja mittatarkoiksi puusepäntalan tuotteiksi, puuta jalostavissa tehtaissa tai mahdollisimman aidossa prosessityön valmistuksen ympäristössä. Työt voivat kohdistua esimerkiksi saha – ja puutavaran jatkojalostamiseen, erilaisten kantavien puurakenteiden, puulevyjen tai erilaisten puurakentamisen sisustustuotteiden valmistamiseen. Työtä tehdään siinä laajuudessa, että osoitettava osaaminen vastaa kattavasti tutkinnon perusteissa määrättyjä ammattitaitovaatimuksia, arvioinnin kohteita ja kriteereitä.

Ammattiosaamisen näyttöä tai tutkintotilaisuutta voidaan jatkaa toisessa työpaikassa/ työkohteessa tai ammatillisessa peruskoulutuksessa koulutuksen järjestäjän osoittamassa muussa paikassa niin, että osaamisen osoittamisen kattavuus varmistuu.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa osaamista ei voida työtä tekemällä ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa kattavasti osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla.

Arviointi

1. TYÖPROSESSIN HALLINTA

Työn suunnittelu	
Kiitettävä K3	• suunnittelee itsenäisesti työnsä ja osaa esittää vaihtoehtoisia toimintatapoja
Hyvä H2	• suunnittelee työnsä annettujen ohjeiden mukaan
Tyydyttävä T1	• tarvitsee ajoittain ohjausta suunnitellessaan työtään

Työn kokonaisuuden hallinta	
Kiitettävä K3	- noudattaa työaikoja - toimii suunnitelmallisesti osaten ratkaista ongelmatilanteita
Hyvä H2	- noudattaa työaikoja - toimii työssään suunnitelmallisesti vähäisellä ohjauksella
Tyydyttävä T1	- noudattaa työaikoja - tarvitsee ohjausta aloituksessa ja siirryttäessä työvaiheesta toiseen

Yrityslähtöinen, laadukas ja taloudellinen toiminta	
Kiitettävä K3	- osaa käyttää materiaaleja taloudellisesti; saavuttaa työssään asetetut laatu- ja aikatavoitteet - on aloitteellinen ja toimii työyhteisön parhaaksi
Hyvä H2	- saavuttaa työssään asetetut laatu- ja aikatavoitteet - toimii yritteliäästi ja osaa arvioida oman työnsä taloudellisia vaikutuksia
Tyydyttävä T1	- tarvitsee ohjausta saavuttaakseen työssään asetetut minimitalvoitteet - asennoituu työhönsä siten, ettei tietoisesti aiheuta taloudellista vahinkoa

Oman työn arviointi	
Kiitettävä K3	arvioi työskentelyään realistisesti; osaa kehittää toimintaansa parempaan lopputulokseen pääsemiseksi
Hyvä H2	arvioi työskentelyään suhteessa tavoitteisiin realistisesti
Tyydyttävä T1	arvioi työskentelyään suhteessa tavoitteisiin, mutta arviointi ei kaikilta osin ole realistinen

2. TYÖMENETELMIEN, -VÄLINEIDEN JA MATERIAALIN HALLINTA

Materiaalin vastaanottaminen, seuranta ja lajittelu	
Kiitettävä K3	- vastaanottaa prosessissa tarvittavia materiaaleja; osaa seurata materiaalikulutusta ja raportoida siitä - hallitsee itsenäisesti materiaalin oikeaoppisen visuaalisen lajittelun
Hyvä H2	- vastaanottaa prosessissa tarvittavia materiaaleja itsenäisesti - osaa lähes oikeaoppisesti suorittaa materiaalin visuaalisen lajittelun
Tyydyttävä T1	- vastaanottaa materiaaleja yhdessä kokeneemman työparityöntekijän kanssa - tarvitsee ohjausta materiaalin visuaaliseen lajitteluun

Prosessityöskentely	
Kiitettävä K3	- osaa tehdä koneasetteita useampiin tuotantoprosessin koneisiin - osaa käyttää ja tehdä säätöjä useammille koneille - suoriutuu itsenäisesti tuotantoprosessin laaduntarkkailusta - käyttää itsenäisesti erilaisia tuotannon mittalaitteita
Hyvä H2	- hallitsee koneasetteiden teon yksittäiselle koneelle - osaa käyttää ja tehdä säätöjä tuotantoprosessin yksittäiselle koneelle - pystyy suorittamaan tuotantoprosessin laaduntarkkailua lähes itsenäisesti - käyttää tuotannon mittalaitteita lähes itsenäisesti
Tyydyttävä T1	- tarvitsee kokeneemman työparin apua koneasetteiden teossa - osaa käyttää tuotantoprosessin koneita - osaa suorittaa tuotantoprosessin laadun tarkkailua työparin ohjauksessa - tarvitsee kokeneemman työparin apua erilaisten tuotannossa olevien mittalaitteiden käyttämisessä

Tuotannon automaatio	
Kiitettävä K3	- pystyy itsenäisesti käyttämään tuotannossa olevaa automaatiota - käyttää itsenäisesti numeerista konetta; tarvittaessa osaa tehdä muutoksia työstöohjelmiin
Hyvä H2	- suoriutuu lähes itsenäisesti tuotannon automaation käytöstä - pystyy itsenäisesti käyttämään numeerista konetta
Tyydyttävä T1	- tarvitsee ohjausta tuotannossa olevan automaation käytössä - käyttää ohjeiden avulla numeerista työstökonetta

Prosessituotannon viimeistelytoimet	
Kiitettävä K3	hallitsee ohjeiden mukaisesti lopputuotteen laadun valvontaan, pakkaamiseen ja lähettämiseen liittyvät työtehtävät
Hyvä H2	suoriutuu osasta lopputuotantoon kuluvista toimista jo itsenäisesti
Tyydyttävä T1	tarvitsee kokeneemman työparin ohjausta suoriutuakseen valmistettujen tuotteiden viimeistelystä, ja pakkauksesta ja lähettämiseen liittyvistä asioista

3. TYÖN PERUSTANA OLEVAN TIEDON HALLINTA

Piirustusten lukutaito	
Kiitettävä K3	luettuaan piirustuksia osaa viedä valmistusta itsenäisesti eteenpäin
Hyvä H2	tunnistaa tuotannon piirustukset ja osaa lukea niitä
Tyydyttävä T1	tunnistaa tuotannon piirustukset ja osaa lukea niitä ohjatusti

Materiaalituntemus	
Kiitettävä K3	- tunnistaa valmistuksen yleisimmät käytetyt materiaalit ja tietää niiden ominaisuuksia ja käyttökohteita - osaa itsenäisesti hakea ja esittää erilaisia rakenne- ja liitosratkaisuja käytäntöön
Hyvä H2	- tunnistaa myös valmistuksessa käytettävät muut raaka-aineet - osaa hakea ja esittää erilaisia rakenneratkaisuja
Tyydyttävä T1	- tunnistaa valmistuksen tavanomaisin puumateriaalit - tietää valmistuksessa käytettäviä rakenneratkaisuja

Matematiikka ja luonnontieteet	
Kiitettävä K3	osaa itsenäisesti soveltaa alaan liittyvään valmistukseen matematiikkaa
Hyvä H2	osaa laskea itsenäisesti valmistukseen kuuluvia laskuja
Tyydyttävä T1	osaa työparin avustuksella laskea valmistukseen kuuluvia laskuja

Koneiden käyttämiseen liittyvä tietoperusta	
Kiitettävä K3	ammattillisen tiedon soveltaminen tuotantoon on itsenäistä, perusteltua ja luontevaa
Hyvä H2	ammattillisen tiedon soveltaminen tuotantoon on itsenäistä
Tyydyttävä T1	ammattillisen tiedon soveltamisessa tuotantoon on vielä kehitettävää

Laadukas työskentely	
Kiitettävä K3	soveltaa itsenäisesti laatuohjeita käytäntöön
Hyvä H2	osaa käyttää valmistuksen laatuohjeita
Tyydyttävä T1	tietää laadukkaan valmistuksen periaatteet

Standardit	
Kiitettävä K3	osaa käyttää ja soveltaa tuotantoa ohjaavia standardeja tuotantoon
Hyvä H2	tietää, mitä tuotantoa ohjaavilla standardeilla tarkoitetaan ja mitä ne sisältävät
Tyydyttävä T1	tietää mitä tuotantoa ohjaavilla standardeilla tarkoitetaan

4. ELINIKÄISEN OPPIMISEN AVAINTAIDOT

Ammattietiikka	
Kiitettävä K3	työskentelee hyvien ammattikäytänteiden mukaisesti ja työtään arvostaen
Hyvä H2	noudattaa työyhteisön sääntöjä ja ohjeita; tekee työtä vastuuntuntoisesti ja sovitulla tavalla
Tyydyttävä T1	noudattaa sovittuja työaikoja ja -ohjeita

Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	
Kiitettävä K3	- kehittää itsenäisesti toimintansa turvallisuutta - havaitsee ja tunnistaa työhönsä liittyvät vaarat sekä ilmoittaa niistä - arvioi suojainten, työvälineiden ja työmenetelmien soveltuvuutta kyseiseen työhön
Hyvä H2	- vastaa itsenäisesti toimintansa turvallisuudesta - noudattaa työyhteisön ohjeita; ottaa työssään huomion muut työyhteisön jäsenet - varmistaa suojaimien, työvälineiden ja materiaalien turvallisuuden; poistaa ja vie huoltoon vialliset työvälineet ja suojaimet
Tyydyttävä T1	- asennoituu myönteisesti turvalliseen toimintaan; välttää riskejä työssään - noudattaa työstä annettuja turvallisuusohjeita eikä aiheuta vaaraa - käyttää turvallisesti ohjeiden mukaisia suojaimia, työvälineitä ja työmenetelmiä

Kestävä kehitys	
Kiitettävä K3	ottaa itsenäisesti huomioon raaka-aineiden ja kemikaalien käsittelystä syntyvät ympäristövaikutukset; toimii kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti
Hyvä H2	ottaa lähes itsenäisesti huomioon raaka-aineiden ja kemikaalien käsittelystä syntyvät ympäristövaikutukset; toimii pääsääntöisesti kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti
Tyydyttävä T1	ymmärtää raaka-aineiden ja kemikaalien käsittelystä syntyvät ympäristövaikutukset; toimii ohjattuna kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti

Vuorovaikutus ja yhteistyö	
Kiitettävä K3	osaa toimia joustavasti ja yhteistyötä edistävästi eri vuorovaikutustilanteissa
Hyvä H2	osaa toimia työn vaatimissa vuorovaikutustilanteissa
Tyydyttävä T1	pystyy toimimaan työn kannalta välttämättömissä vuorovaikutustilanteissa

2.22. Puualan tuotantoautomaatiotekniikka, 15 osp

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osaa

- lukea kytkentä kaavioita ja etsiä toimintahäiriöiden syitä vikatilanteissa sekä tehdä tarvittavia korjaustoimenpiteitä
- tehdä pneumatiikka-, hydraulikka- tai ohjelmoitavien järjestelmien kytkentätehtäviä.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osoittaa osaamisensa ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa tekemällä pneumaattisten, hydraulisten- tai ohjelmoitavien järjestelmien perushuoltotöitä puualan tuotantolaitoksissa. Työtä tehdään siinä laajuudessa, että osoitettava

osaaminen vastaa kattavasti tutkinnon perusteissa määrättyjä ammattitaitovaatimuksia, arvioinnin kohteita ja kriteereitä.

Ammattiosaamisen näyttöä tai tutkintotilaisuutta voidaan jatkaa toisessa työpaikassa/ työkohteessa tai ammatillisessa peruskoulutuksessa koulutuksen järjestäjän osoittamassa muussa paikassa niin, että osaamisen osoittamisen kattavuus varmistuu.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa osaamista ei voida työtä tekemällä ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa kattavasti osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla.

Arviointi

1. TYÖPROSESSIN HALLINTA

Työn suunnittelu	
Kiitettävä K3	suunnittelee itsenäisesti työnsä ja osaa esittää vaihtoehtoisia toimintatapoja
Hyvä H2	suunnittelee työnsä annettujen ohjeiden mukaan
Tyydyttävä T1	suunnittelee ohjattuna työtään

Työn kokonaisuuden hallinta	
Kiitettävä K3	toimii suunnitelmallisesti ja osaa ratkaista ongelmatilanteita
Hyvä H2	toimii työssään suunnitelmallisesti vähäisellä ohjauksella
Tyydyttävä T1	tarvitsee ohjausta aloituksessa ja siirryttäessä työvaiheesta toiseen

Yrityslähtöinen, laadukas ja taloudellinen toiminta	
Kiitettävä K3	- käyttää materiaaleja taloudellisesti; saavuttaa työssään asetetut laatu- ja aikataavoitteet - on aloitteellinen ja toimii työyhteisön parhaaksi
Hyvä H2	- saavuttaa työssään asetetut laatu- ja aikataavoitteet - toimii yritteliäästi ja osaa arvioida oman työnsä taloudellisia vaikutuksia
Tyydyttävä T1	- tarvitsee ohjausta saavuttaakseen työssään asetetut minimitalavoitteet - asennoituu työhönsä siten, ettei tietoisesti aiheuta taloudellista vahinkoa

Oman työn arviointi	
Kiitettävä K3	arvioi työskentelyään realistisesti; osaa kehittää toimintaansa parempaan lopputulokseen pääsemiseksi
Hyvä H2	arvioi työskentelyään suhteessa tavoitteisiin realistisesti
Tyydyttävä T1	arvioi työskentelyään suhteessa tavoitteisiin, mutta arviointi ei kaikilta osin ole realistinen

2. TYÖMENETELMIEN, -VÄLINEIDEN JA MATERIAALIN HALLINTA

Työmenetelmät ja -välineet	
Kiitettävä K3	• valitsee tilanteeseen parhaiten soveltuvan työmenetelmän taloudellisen ja laadukkaan lopputuloksen aikaansaamiseksi • valitsee tilanteeseen parhaiten soveltuvat työvälineet, käyttää niitä oikein sekä huoltaa käyttämänsä välineet
Hyvä H2	• valitsee tilanteeseen tarkoituksenmukaisen työmenetelmän hyväksyttävän lopputuloksen saamiseksi. • käyttää ja huoltaa työvälineitä oma-aloitteisesti ohjeiden mukaisesti
Tyydyttävä T1	• valitsee ohjattuna tilanteeseen sopivan työmenetelmän hyväksyttävän lopputuloksen saamiseksi • käyttää ja huoltaa työvälineitä ohjattuna

Komponentit ja tarvikkeet	
Kiitettävä K3	• käyttää tarvikkeita ja komponentteja huolellisesti ja taloudellisesti
Hyvä H2	• käyttää tarvikkeita ja komponentteja niiden ominaisuuksien edellyttämällä tavalla.
Tyydyttävä T1	• valitsee ja käyttää ohjattuna tarvikkeita ja komponentteja

3. TYÖN PERUSTANA OLEVAN TIEDON HALLINTA

Komponentit ja tarvikkeet	
Kiitettävä K3	• tuntee yleisimmät komponentit ja tarvikkeet sekä niiden käyttökohteet
Hyvä H2	• tuntee yleisimmät komponentit ja tarvikkeet
Tyydyttävä T1	• tietää yleisimmät komponentit ja tarvikkeet

Käsitteiden hallinta ja piirustusten lukeminen	
Kiitettävä K3	• hallitsee ja soveltaa tietojaan oma-aloitteisesti
Hyvä H2	• osaa soveltaa tietojaan vähäisellä ohjauksella
Tyydyttävä T1	• tietää yleisimpien järjestelmien peruskäsitteet

4. ELINIKÄISEN OPPIMISEN AVAINTAIDOT

Ammattietiikka	
Kiitettävä K3	• työskentelee hyvien ammattikäytänteiden mukaisesti ja työtään arvostaen
Hyvä H2	• noudattaa työyhteisön sääntöjä ja ohjeita; tekee työtä vastuuntuntoisesti ja sovitulla tavalla
Tyydyttävä T1	• noudattaa sovittuja työaikoja ja -ohjeita

Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	
Kiitettävä K3	• kehittää itsenäisesti toimintansa turvallisuutta • havaitsee ja tunnistaa työhönsä liittyvät vaarat sekä ilmoittaa niistä • arvioi suojainten, työvälineiden ja työmenetelmien soveltuvuutta kyseiseen työhön
Hyvä H2	• vastaa itsenäisesti toimintansa turvallisuudesta • noudattaa työyhteisön ohjeita; ottaa työssään huomion muut työyhteisön jäsenet • varmistaa suojaimien, työvälineiden ja materiaalien turvallisuuden; poistaa ja vie huoltoon vialliset työvälineet ja suojaimet
Tyydyttävä T1	• asennoituu myönteisesti turvalliseen toimintaan; välttää riskejä työssään • noudattaa työstä annettuja turvallisuusohjeita eikä aiheuta vaaraa • käyttää turvallisesti ohjeiden mukaisia suojaimia, työvälineitä ja työmenetelmiä

Kestävä kehitys	
Kiitettävä K3	• ottaa itsenäisesti huomioon raaka-aineiden ja kemikaalien käsittelystä syntyvät ympäristövaikutukset; toimii kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti
Hyvä H2	• ottaa lähes itsenäisesti huomioon raaka-aineiden ja kemikaalien käsittelystä syntyvät ympäristövaikutukset; toimii pääsääntöisesti kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti
Tyydyttävä T1	• ymmärtää raaka-aineiden ja kemikaalien käsittelystä syntyvät ympäristövaikutukset; toimii ohjattuna kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti

Vuorovaikutus ja yhteistyö	
Kiitettävä K3	• osaa toimia joustavasti ja yhteistyötä edistävästi eri vuorovaikutustilanteissa
Hyvä H2	• osaa toimia työn vaatimissa vuorovaikutustilanteissa
Tyydyttävä T1	• pystyy toimimaan työn kannalta välttämättömissä vuorovaikutustilanteissa

2.23. Puualan tuotteiden myynti, 15 osp

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osaa

- myynnin ja asiakaspalvelun
- tuotteiden varastoinnin
- dokumentoinnin
- tuotteiden lähetystoiminnan
- käyttää trukkia.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osoittaa osaamisensa ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa käytännön myynnin asiakaspalvelutehtävissä, varastoinnissa ja lähetystoiminnassa asiakkaalle. Työtä tehdään siinä laajuudessa, että osoitettava osaaminen vastaa kattavasti tutkinnon perusteissa määrättyjä ammattitaitovaatimuksia, arvioinnin kohteita ja kriteereitä.

Ammattiosaamisen näyttöä tai tutkintotilaisuutta voidaan jatkaa toisessa työpaikassa/ työkohteessa tai ammatillisessa peruskoulutuksessa koulutuksen järjestäjän osoittamassa muussa paikassa niin, että osaamisen osoittamisen kattavuus varmistuu.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa osaamista ei voida työtä tekemällä ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa kattavasti osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla.

Arviointi

1. TYÖPROSESSIN HALLINTA

Työn suunnittelu	
Kiitettävä K3	suunnittelee itsenäisesti työnsä ja osaa esittää vaihtoehtoisia toimintatapoja
Hyvä H2	suunnittelee työnsä annettujen ohjeiden mukaan
Tyydyttävä T1	suunnittelee ohjattuna työtään

Työn kokonaisuuden hallinta	
Kiitettävä K3	toimii suunnitelmallisesti ja osaa ratkaista ongelmatilanteita
Hyvä H2	toimii työssään suunnitelmallisesti vähäisellä ohjauksella
Tyydyttävä T1	tarvitsee ohjausta aloituksessa ja siirryttäessä työvaiheesta toiseen

Asiakaspalvelu	
Kiitettävä K3	hallitsee asiakaspalvelun
Hyvä H2	tietää asiakaspalvelun merkityksen ja osaa toimia lähes itsenäisesti
Tyydyttävä T1	ymmärtää asiakaspalvelun merkityksen työssään mutta palvelussa puutteita

Yrityslähtöinen, laadukas ja taloudellinen toiminta	
Kiitettävä K3	- on aloitteellinen ja toimii työyhteisön parhaaksi - saavuttaa työssään asetetut laatu- ja aikatavoitteet
Hyvä H2	- toimii yritteliäästi ja osaa arvioida oman työnsä taloudellisia vaikutuksia - saavuttaa työssään asetetut laatu- ja aikatavoitteet
Tyydyttävä T1	- asennoituu työhönsä siten, ettei tietoisesti aiheuta taloudellista vahinkoa - tarvitsee ohjausta saavuttaakseen työssään asetetut minimitalvoitteet

Oman työn arviointi	
Kiitettävä K3	arvioi työskentelyään realistisesti; osaa kehittää toimintaansa parempaan lopputulokseen pääsemiseksi
Hyvä H2	arvioi työskentelyään suhteessa tavoitteisiin realistisesti
Tyydyttävä T1	arvioi työskentelyään suhteessa tavoitteisiin, mutta arviointi ei kaikilta osin ole realistinen

2. TYÖMENETELMIEN, -VÄLINEIDEN JA MATERIAALIN HALLINTA

Työvälineet	
Kiitettävä K3	osaa käyttää tarvittavia välineitä ja laitteita
Hyvä H2	osaa käyttää lähes itsenäisesti tarvittavia välineitä ja laitteita
Tyydyttävä T1	osaa käyttää ohjattuna tarvittavia välineitä ja laitteita

Materiaalien siirtäminen	
Kiitettävä K3	osaa oikeaoppisen ja turvallisen trukin käyttämisen ja materiaalin varastoinen, purkauksen ja lastauksen
Hyvä H2	osaa käyttää trukkia ja hallitsee erilaisten siirrettävien materiaalien vahingoittumattoman käsittelyn
Tyydyttävä T1	osaa ajaa trukilla ja siirtää materiaaleja, mutta taakan käsittelyssä on puutteita

Myyntityö	
Kiitettävä K3	osaa itsenäisesti tehdä myyntityötä
Hyvä H2	osaa lähes itsenäisesti tehdä myyntityötä
Tyydyttävä T1	osaa tehdä ohjattuna myyntityötä vanhemman työntekijän kanssa

3. TYÖN PERUSTANA OLEVAN TIEDON HALLINTA

Myynnin tehtävät	
Kiitettävä K3	hallitsee myynnin tehtävät sekä vaiheet ja osaa hyödyntää näitä itsenäisesti
Hyvä H2	tietää myynnin tehtävät sekä vaiheet ja osaa hyödyntää näitä lähes itsenäisesti työssään
Tyydyttävä T1	tunnistaa ohjattuna myynnin tehtävät sekä vaiheet

Tuotetuntemus	
Kiitettävä K3	tuntee tuotevalikoiman sekä tuotteiden ominaisuudet ja käyttökohteet
Hyvä H2	tuntee tuotevalikoiman ja käyttökohteet
Tyydyttävä T1	tuntee tuoteryhmät

4. ELINIKÄISEN OPPIMISEN AVAINTAIDOT

Ammattietiikka	
Kiitettävä K3	työskentelee hyvien ammattikäytänteiden mukaisesti ja työtään arvostaen
Hyvä H2	noudattaa työyhteisön sääntöjä ja ohjeita; tekee työtä vastuuntuntoisesti ja sovitulla tavalla
Tyydyttävä T1	noudattaa sovittuja työaikoja ja -ohjeita

Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	
Kiitettävä K3	- kehittää itsenäisesti toimintansa turvallisuutta - havaitsee ja tunnistaa työhönsä liittyvät vaarat sekä ilmoittaa niistä - arvioi suojainten, työvälineiden ja työmenetelmien soveltuvuutta kyseiseen työhön
Hyvä H2	- vastaa itsenäisesti toimintansa turvallisuudesta - noudattaa työyhteisön ohjeita; ottaa työssään huomioon muut työyhteisön jäsenet - varmistaa suojaimien, työvälineiden ja materiaalien turvallisuuden; poistaa ja vie huoltoon vialliset työvälineet ja suojaimet
Tyydyttävä T1	- asennoituu myönteisesti turvalliseen toimintaan; välttää riskejä työssään - noudattaa työstä annettuja turvallisuusohjeita eikä aiheuta vaaraa - käyttää turvallisesti ohjeiden mukaisia suojaimia, työvälineitä ja työmenetelmiä

Kestävä kehitys	
Kiitettävä K3	ottaa itsenäisesti huomioon raaka-aineiden ja kemikaalien käsittelystä syntyvät ympäristövaikutukset; toimii kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti
Hyvä H2	ottaa lähes itsenäisesti huomioon raaka-aineiden ja kemikaalien käsittelystä syntyvät ympäristövaikutukset; toimii pääsääntöisesti kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti
Tyydyttävä T1	ymmärtää raaka-aineiden ja kemikaalien käsittelystä syntyvät ympäristövaikutukset; toimii ohjattuna kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti

Vuorovaikutus ja yhteistyö	
Kiitettävä K3	osaa toimia joustavasti ja yhteistyötä edistävästi eri vuorovaikutustilanteissa
Hyvä H2	osaa toimia työn vaatimissa vuorovaikutustilanteissa
Tyydyttävä T1	pystyy toimimaan työn kannalta välttämättömissä vuorovaikutustilanteissa

2.24. Puusepänanalan valmistustoiminta, 15 osp

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osaa

- hyödyntää puualan teknisen valmistuksen, tuotannon suunnittelun lähdeaineistoja ja asiantuntijatietoja.
- käyttää tuotannon vaatimia koneita ja laitteita
- valmistaa tuotteita tuotannon ohjeiden mukaisesti
- viimeistellä tuotteet pintakäsittelyn vaatimalla tavalla
- työskennellä sarjatyön vaatimusten mukaisesti
- huoltaa ja pitää käyttökuntoisina valmistuksessa tarvittavia koneita, laitteita ja työvälineitä
- ylläpitää työpaikalla järjestystä ja siisteyttä.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osoittaa osaamisensa ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa työskentelemällä puusepänanalan tuotantolinjalla tai yrityksessä. Työtä tehdään siinä laajuudessa, että osoitettava osaaminen vastaa kattavasti tutkinnon perusteissa määrättyjä ammattitaitovaatimuksia, arvioinnin kohteita ja kriteereitä.

Ammattiosaamisen näyttöä tai tutkintotilaisuutta voidaan jatkaa toisessa työpaikassa/ työkohteessa tai ammatillisessa peruskoulutuksessa koulutuksen järjestäjän osoittamassa muussa paikassa niin, että osaamisen osoittamisen kattavuus varmistuu.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa osaamista ei voida työtä tekemällä ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa kattavasti osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla.

Arviointi

1. TYÖPROSESSIN HALLINTA

Työn suunnittelu	
Kiitettävä K3	• suunnittelee itsenäisesti työnsä ja osaa esittää vaihtoehtoisia toimintatapoja
Hyvä H2	• suunnittelee työnsä annettujen ohjeiden mukaan
Tyydyttävä T1	• tarvitsee ajoittain ohjausta suunnitellessaan työtään

Työn kokonaisuuden hallinta	
Kiitettävä K3	• toimii suunnitelmallisesti ja osaa ratkaista ongelmatilanteita
Hyvä H2	• toimii työssään suunnitelmallisesti vähäisellä ohjauksella
Tyydyttävä T1	• tarvitsee ohjausta aloituksessa ja siirryttäessä työvaiheesta toiseen

Yrityslähtöinen, laadukas ja taloudellinen toiminta	
Kiitettävä K3	• käyttää materiaaleja taloudellisesti; saavuttaa työssään asetetut laatu- ja aikatavoitteet • on aloitteellinen ja toimii työyhteisön parhaaksi
Hyvä H2	• saavuttaa työssään asetetut laatuavoitteet • toimii yritteliäästi ja osaa arvioida oman työnsä taloudellisia vaikutuksia
Tyydyttävä T1	• tarvitsee ohjausta saavuttaakseen työssään asetetut minimitalvoitteet • asennoituu työhönsä siten, ettei tietoisesti aiheuta taloudellista vahinkoa

Oman työn arviointi	
Kiitettävä K3	• arvioi työskentelyään realistisesti; osaa kehittää toimintaansa parempaan lopputulokseen pääsemiseksi
Hyvä H2	• arvioi työskentelyään suhteessa tavoitteisiin realistisesti
Tyydyttävä T1	• arvioi työskentelyään suhteessa tavoitteisiin, mutta arviointi ei kaikilta osin ole realistinen

2. TYÖMENETELMIEN, -VÄLINEIDEN JA MATERIAALIN HALLINTA

Piirustusten ja työohjeiden hallinta	
Kiitettävä K3	• toimii itsenäisesti piirustusten ja työohjeiden mukaan
Hyvä H2	• osaa lähes itsenäisesti käyttää piirustuksia ja työohjeita
Tyydyttävä T1	• käyttää ohjattuna piirustuksia ja työohjeita

Materiaalien tuntemus	
Kiitettävä K3	• osaa itsenäisesti valita käyttökohteeseen soveltuvat materiaalit • huomioi itsenäisesti käyttökohteen asettamat kosteus- ja lujuusvaatimukset puutavaralle
Hyvä H2	• osaa lähes itsenäisesti valita käyttökohteeseen soveltuvat materiaalit • huomioi lähes itsenäisesti käyttökohteen asettamat kosteus- ja lujuusvaatimukset puutavaralle
Tyydyttävä T1	• osaa ohjattuna valita käyttökohteeseen soveltuvat materiaalit • ymmärtää käyttökohteen asettamat kosteus- ja lujuusvaatimukset puutavaralle

Tuotteen valmistus	
Kiitettävä K3	• osaa valmistaa itsenäisesti laatuvaatimusten mukaisen tuotteen, sarjatyöhön soveltuvin menetelmin
Hyvä H2	• osaa valmistaa lähes itsenäisesti laatuvaatimusten mukaisen tuotteen, pääsääntöisesti sarjatyöhön soveltuvin menetelmin
Tyydyttävä T1	• osaa valmistaa ohjattuna laatuvaatimusten mukaisen tuotteen

koneiden ja laitteiden huolto ja ylläpito	
Kiitettävä K3	havaitsee kunnostuksen tarpeessa olevat terät ja koneen huoltokohteet ja osaa tehdä itsenäisesti tarvittavat huoltotoimenpiteet
Hyvä H2	havaitsee kunnostuksen tarpeessa olevat terät ja koneen huoltokohteet ja osaa lähes itsenäisesti tehdä tarvittavat huoltotoimenpiteet
Tyydyttävä T1	ymmärtää terien ja koneiden kunnon merkityksen ja osaa ohjattuna tehdä huoltotoimenpiteitä

3. TYÖN PERUSTANA OLEVAN TIEDON HALLINTA

Työpaikan yleisen ohjeistuksen hallinta	
Kiitettävä K3	ymmärtää itsenäisesti työpaikan ohjeistuksen
Hyvä H2	ymmärtää lähes itsenäisesti työpaikan ohjeistuksen
Tyydyttävä T1	ymmärtää ohjattuna työpaikan ohjeistuksen

Materiaalit	
Kiitettävä K3	tuntee materiaalien merkityksen tuotteiden valmistukseen ja vaikutuksen rakenteisiin
Hyvä H2	ymmärtää pääsääntöisesti materiaalien merkityksen tuotteiden valmistukseen ja rakenteisiin
Tyydyttävä T1	tuntee yleisimmät käytettävät materiaalit

Materiaalikustannusten laskeminen	
Kiitettävä K3	ymmärtää tuotteen hinnan muodostumisen ja osaa itsenäisesti laskea materiaalikustannukset
Hyvä H2	ymmärtää tuotteen hinnan muodostumisen ja osaa lähes itsenäisesti laskea materiaalikustannukset
Tyydyttävä T1	ymmärtää pääpiirteittäin tuotteen hinnan muodostumisen ja osaa avustettuna laskea materiaalikustannukset

4. ELINIKÄISEN OPPIMISEN AVAINTAIDOT

Ammattietiikka	
Kiitettävä K3	työskentelee hyvien ammattikäytänteiden mukaisesti ja työtään arvostaen
Hyvä H2	noudattaa työyhteisön sääntöjä ja ohjeita; tekee työtä vastuuntuntoisesti ja sovitulla tavalla
Tyydyttävä T1	noudattaa sovittuja työaikoja ja -ohjeita

Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	
Kiitettävä K3	• kehittää itsenäisesti toimintansa turvallisuutta • havaitsee ja tunnistaa työhönsä liittyvät vaarat sekä ilmoittaa niistä • arvioi suojainten, työvälineiden ja työmenetelmien soveltuvuutta kyseiseen työhön
Hyvä H2	• vastaa itsenäisesti toimintansa turvallisuudesta • noudattaa työyhteisön ohjeita; ottaa työssään huomioon muut työyhteisön jäsenet • varmistaa suojaimien, työvälineiden ja materiaalien turvallisuuden; poistaa ja vie huoltoon vialliset työvälineet ja suojaimet
Tyydyttävä T1	• asennoituu myönteisesti turvalliseen toimintaan; välttää riskejä työssään • noudattaa työstä annettuja turvallisuusohjeita eikä aiheuta vaaraa • käyttää turvallisesti ohjeiden mukaisia suojaimia, työvälineitä ja työmenetelmiä

Kestävä kehitys	
Kiitettävä K3	• ottaa itsenäisesti huomioon raaka-aineiden ja kemikaalien käsittelystä syntyvät ympäristövaikutukset; toimii kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti
Hyvä H2	• ottaa lähes itsenäisesti huomioon raaka-aineiden ja kemikaalien käsittelystä syntyvät ympäristövaikutukset; toimii pääsääntöisesti kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti
Tyydyttävä T1	• ymmärtää raaka-aineiden ja kemikaalien käsittelystä syntyvät ympäristövaikutukset; toimii ohjattuna kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti

Vuorovaikutus ja yhteistyö	
Kiitettävä K3	• osaa toimia joustavasti ja yhteistyötä edistävästi eri vuorovaikutustilanteissa
Hyvä H2	• osaa toimia työn vaatimissa vuorovaikutustilanteissa
Tyydyttävä T1	• pystyy toimimaan työn kannalta välttämättömissä vuorovaikutustilanteissa

2.25. Puutaloelementtien valmistus, 15 osp

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osaa

- lukea piirustuksia niin, että kykenee valmistamaan puutalon elementtejä
- työstää elementeissä käytettäviä erilaisia, pääasiassa puupohjaisia, materiaaleja
- käyttää tavallisimpia puusepänkoneita, -käsityövälineitä sekä erilaisia paineilmakäyttöisiä naulaimia
- käyttää trukkia
- yhdessä vanhemman ammattihenkilön kanssa parityöskennellen asentaa oikeaoppisesti puuelementteihin tulevat materiaalit kuten
 - kantavat runko-osat
 - eristeet

- elementtirungon sisäpuoliset materiaalit
- elementtirungon ulkopuoliset materiaalit
- elementtirungon sisään asennettavat rakennusosat ja -materiaalit
- kiinnittää elementteihin ovet, ikkunat ja tarvittavat vuorilaudat
- valmistaa päätykolmion.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osoittaa osaamisensa ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa valmistamalla pääasiassa puupohjaisista rakennusmateriaaleista rakentamisessa tarvittavia elementtejä tehdasmaisessa työympäristössä. Työtä tehdään siinä laajuudessa, että osoitettava osaaminen vastaa kattavasti tutkinnon perusteissa määrättyjä ammattitaitovaatimuksia, arvioinnin kohteita ja kriteereitä.

Ammattiosaamisen näyttöä tai tutkintotilaisuutta voidaan jatkaa toisessa työpaikassa/ työkohteessa tai ammatillisessa peruskoulutuksessa koulutuksen järjestäjän osoittamassa muussa paikassa niin, että osaamisen osoittamisen kattavuus varmistuu.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa osaamista ei voida työtä tekemällä ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa kattavasti osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla.

Arviointi

1. TYÖPROSESSIN HALLINTA

Työn suunnittelu	
Kiitettävä K3	• suunnittelee itsenäisesti työnsä ja osaa esittää vaihtoehtoisia toimintatapoja
Hyvä H2	• suunnittelee työnsä annettujen ohjeiden mukaan
Tyydyttävä T1	• tarvitsee ajoittain ohjausta suunnitellessaan työtään

Työn kokonaisuuden hallinta	
Kiitettävä K3	• toimii suunnitelmallisesti ja osaa ratkaista ongelmatilanteita
Hyvä H2	• toimii työssään suunnitelmallisesti vähäisellä ohjauksella
Tyydyttävä T1	• tarvitsee ohjausta aloituksessa ja siirryttäessä työvaiheesta toiseen

Yrityslähtöinen, laadukas ja taloudellinen toiminta	
Kiitettävä K3	• käyttää materiaaleja taloudellisesti; saavuttaa työssään asetetut laatu- ja aikataavoitteet • on aloitteellinen ja toimii työyhteisön parhaaksi
Hyvä H2	• saavuttaa työssään asetetut laatuavoitteet • toimii yritteliäästi ja osaa arvioida oman työnsä taloudellisia vaikutuksia
Tyydyttävä T1	• tarvitsee ohjausta saavuttaakseen työssään asetetut minimitalavoitteet • asennoituu työhönsä siten, ettei tietoisesti aiheuta taloudellista vahinkoa

Oman työn arviointi	
Kiitettävä K3	arvioi työskentelyään realistisesti; osaa kehittää toimintaansa parempaan lopputulokseen pääsemiseksi
Hyvä H2	arvioi työskentelyään suhteessa tavoitteisiin realistisesti
Tyydyttävä T1	arvioi työskentelyään suhteessa tavoitteisiin, mutta arviointi ei kaikilta osin ole realistinen

2. TYÖMENETELMIEN, -VÄLINEIDEN JA MATERIAALIN HALLINTA

Materiaalien valinta	
Kiitettävä K3	osaa valita piirustusten perusteella elementteihin tulevat erilaiset materiaalit
Hyvä H2	osaa tehdä materiaalivalinnat lähes itsenäisesti
Tyydyttävä T1	osaa työparin avustamana suorittaa materiaalivalintoja

Työvälineiden hallinta	
Kiitettävä K3	osaa sujuvasti käyttää oikeita työvälineitä vaihtelevissa tilanteissa
Hyvä H2	käyttää oikeita työkaluja työvaiheiden mukaisesti
Tyydyttävä T1	käyttää tavanomaisia työvälineitä, mutta tarvitsee välillä ohjausta

Puuelementtien valmistaminen ja muiden rakennusosien valmistaminen	
Kiitettävä K3	- suoriutuu elementtivalmistamisen erilaisista työvaiheista lähes itsenäisesti - suoriutuu lähes tasavertaisena jäsenenä parityöskentelystä
Hyvä H2	- suoriutuu elementtivalmistamisen erilaisista työvaiheista ohjattuna - pystyy toimimaan annettujen ohjeiden mukaisesti parityöskentelyssä
Tyydyttävä T1	- tekee elementtivalmistamiseen liittyviä avustavia töitä - toimii avustavana osapuolena parityöskentelyssä

Materiaalien siirtäminen	
Kiitettävä K3	osaa oikeaoppisen ja turvallisen trukin käyttämisen ja materiaalin varastoinnin, purkauksen ja lastauksen
Hyvä H2	osaa käyttää trukkia ja hallitsee erilaisten siirrettävien materiaalien vahingoittumattoman käsittelyn
Tyydyttävä T1	osaa ajaa trukilla ja siirtää materiaaleja, mutta taakan käsittelyssä on puutteita

3. TYÖN PERUSTANA OLEVAN TIEDON HALLINTA

Piirustusten lukeminen	
Kiitettävä K3	tietää piirustusmerkit ja osaa lukea piirustuksia sekä suoraan että peilikuvamaisesti
Hyvä H2	tietää piirustusmerkit ja osaa hakea piirustuksista tarvitsemansa tiedon
Tyydyttävä T1	tuntee käytetyimmät piirustusmerkinnät

Materiaalien tunteminen ja käyttäminen	
Kiitettävä K3	- tuntee kaikki elementtirakenteissa käytettävät materiaalit ja niiden oikeaoppisen asentamisen - osaa asentaa elementeissä käytettävät erilaiset materiaalit – ja rakenneosat taloudellisesti, sekä halliten eri materiaalilajikkeiden lajittelun itsenäisesti
Hyvä H2	- tuntee puupohjaisten materiaalien ja lämmöneristeiden lisäksi elementtien sisälle asennettavia muita rakenne- ja rakennusosia - osaa asentaa yllä mainittuja materiaaleja oikeaoppisesti elementteihin
Tyydyttävä T1	- tuntee yleisimmät puupohjaiset materiaalit ja lämmöneristeet - osaa asentaa yllä mainittuja materiaaleja oikeaoppisesti elementteihin

Elementtirakenteet	
Kiitettävä K3	on elementtimäärittämisen lisäksi perillä myös erilaisista rakenneleikkauksista
Hyvä H2	osaa selvittää elementtiluettelosta talokokonaisuuteen tulevat osaelementit
Tyydyttävä T1	tuntee erilaiset puutaloelementtirakenteet

Turvallisuusmääräykset	
Kiitettävä K3	- toimii turvallisuusmääräysten mukaisesti välttämällä vaaratilanteita - osaa myös tarvittaessa antaa ensiapua
Hyvä H2	toimii turvallisuusmääräysten mukaisesti
Tyydyttävä T1	tuntee elementtivalmistukseen liittyviä turvallisuusmääräyksiä

4. ELINIKÄISEN OPPIMISEN AVAINTAIDOT

Ammattietiikka	
Kiitettävä K3	työskentelee hyvien ammattikäytänteiden mukaisesti ja työtään arvostaen
Hyvä H2	noudattaa työyhteisön sääntöjä ja ohjeita; tekee työtä vastuuntuntoisesti ja sovitulla tavalla
Tyydyttävä T1	noudattaa sovitut työaikoja ja -ohjeita

Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	
Kiitettävä K3	• kehittää itsenäisesti toimintansa turvallisuutta • havaitsee ja tunnistaa työhönsä liittyvät vaarat sekä ilmoittaa niistä • arvioi suojainten, työvälineiden ja työmenetelmien soveltuvuutta kyseiseen työhön
Hyvä H2	• vastaa itsenäisesti toimintansa turvallisuudesta • noudattaa työyhteisön ohjeita; ottaa työssään huomioon muut työyhteisön jäsenet • varmistaa suojaimien, työvälineiden ja materiaalien turvallisuuden; poistaa ja vie huoltoon vialliset työvälineet ja suojaimet
Tyydyttävä T1	• asennoituu myönteisesti turvalliseen toimintaan; välttää riskejä työssään • noudattaa työstä annettuja turvallisuusohjeita eikä aiheuta vaaraa • käyttää turvallisesti ohjeiden mukaisia suojaimia, työvälineitä ja työmenetelmiä

Kestävä kehitys	
Kiitettävä K3	• ottaa itsenäisesti huomioon raaka-aineiden ja kemikaalien käsittelystä syntyvät ympäristövaikutukset; toimii kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti
Hyvä H2	• ottaa lähes itsenäisesti huomioon raaka-aineiden ja kemikaalien käsittelystä syntyvät ympäristövaikutukset; toimii pääsääntöisesti kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti
Tyydyttävä T1	• ymmärtää raaka-aineiden ja kemikaalien käsittelystä syntyvät ympäristövaikutukset; toimii ohjattuna kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti

Oppiminen ja ongelmanratkaisu	
Kiitettävä K3	• ratkaisee työssään esiintyviä ongelmatilanteita ja osaa esittää niihin ratkaisuvaihtoehtoja; välttää joutumasta ongelmallisiin tilanteisiin
Hyvä H2	• jouduttuaan ongelmallisiin tilanteisiin osaa esittää niihin ratkaisuja
Tyydyttävä T1	• osaa kysyä ongelmatilanteissa neuvoa, että ei joudu ongelmallisiin tilanteisiin

Vuorovaikutus ja yhteistyö	
Kiitettävä K3	• osaa toimia joustavasti ja yhteistyötä edistävästi eri vuorovaikutustilanteissa
Hyvä H2	• osaa toimia työn vaatimissa vuorovaikutustilanteissa
Tyydyttävä T1	• pystyy toimimaan työn kannalta välttämättömissä vuorovaikutustilanteissa

2.26. Sisustuspuusepäntyöt, 15 osp

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osaa

- suunnitella työnsä rakennuspiirustusten ja työohjeiden avulla
- käyttää eri mittalaitteita ja tehdä sisärakentamiseen liittyviä mittauksia
- vastaanottaa ja varastoida sisustustöihin tarvittavat tuotteet ja materiaalit
- tehdä puumateriaaleista valmistetuilla tuotteilla sisustus- ja asennustöitä
- tarvittaessa tehdä pienimuotoisia sisäpintojen korjauksia
- käyttää sisustustöissä tarvittavia koneita, laitteita ja työvälineitä.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osoittaa osaamisensa ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa tekemällä asennus-, kunnostus- ja viimeistelytöitä työkohteessa puualan tuotteilla. Kohteina voi olla esimerkiksi asunnot, julkiset tilat, liiketilat tai toimistot. Työtä tehdään siinä laajuudessa, että osoitettava osaaminen vastaa kattavasti tutkinnon perusteissa määrättyjä ammattitaitovaatimuksia, arvioinnin kohteita ja kriteereitä.

Ammattiosaamisen näyttöä tai tutkintotilaisuutta voidaan jatkaa toisessa työpaikassa/työkohteessa tai ammatillisessa peruskoulutuksessa koulutuksen järjestäjän osoittamassa muussa paikassa niin, että osaamisen osoittamisen kattavuus varmistuu.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa osaamista ei voida työtä tekemällä ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa kattavasti osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla.

Arviointi

1. TYÖPROSESSIN HALLINTA

Työn suunnittelu	
Kiitettävä K3	• suunnittelee itsenäisesti työnsä ja osaa esittää vaihtoehtoisia toimintatapoja
Hyvä H2	• suunnittelee työnsä annettujen ohjeiden mukaan
Tyydyttävä T1	• suunnittelee ohjattuna työtään

Työn kokonaisuuden hallinta	
Kiitettävä K3	• toimii suunnitelmallisesti ja osaa ratkaista ongelmatilanteita
Hyvä H2	• toimii työssään suunnitelmallisesti vähäisellä ohjauksella
Tyydyttävä T1	• tarvitsee ohjausta aloituksessa ja siirryttäessä työvaiheesta toiseen

Yrityslähtöinen, laadukas ja taloudellinen toiminta	
Kiitettävä K3	• käyttää materiaaleja taloudellisesti; saavuttaa työssään asetetut laatu- ja aikataavoitteet • on aloitteellinen ja toimii työyhteisön parhaaksi
Hyvä H2	• saavuttaa työssään asetetut laatuavoitteet • toimii yritteliäästi ja osaa arvioida oman työnsä taloudellisia vaikutuksia
Tyydyttävä T1	• tarvitsee ohjausta saavuttaakseen työssään asetetut minimitalvoitteet • asennoituu työhönsä siten, ettei tietoisesti aiheuta taloudellista vahinkoa

Oman työn arviointi	
Kiitettävä K3	• arvioi työskentelyään realistisesti; osaa kehittää toimintaansa parempaan lopputulokseen pääsemiseksi • osaa esitellä valmiin asennustyön sekä tarkastaa ja keskustella sen laadusta ja korjauksista sekä laatia niistä puutelistan
Hyvä H2	• arvioi työskentelyään suhteessa tavoitteisiin realistisesti • esittelee ja arvioi omaa työtään ja sen laatua ja korjauksia työkohtaisesti sekä osallistuu puutelistan laadintaan
Tyydyttävä T1	• arvioi työskentelyään suhteessa tavoitteisiin, mutta arviointi ei kaikilta osin ole realistinen • esittelee ohjattuna työnsä ja arvioi sitä ja sen laatua ja korjauksia

2. TYÖMENETELMIEN, -VÄLINEIDEN JA MATERIAALIN HALLINTA

Sisustustyöt	
Kiitettävä K3	• tekee työnsä lähes itsenäisesti työohjeiden tai dokumenttien mukaan • tekee itsenäisesti pienimuotoisia sisäpintojen korjauksia
Hyvä H2	• tekee työnsä vähäisellä ohjauksella ohjeiden mukaisesti • tekee lähes itsenäisesti pienimuotoisia sisäpintojen korjauksia
Tyydyttävä T1	• tekee sisustamisen erillisiä työvaiheita ja avustavia töitä ohjattuna • tekee ohjattuna pienimuotoisia sisäpintojen korjauksia

Työvälineiden hallinta	
Kiitettävä K3	• käyttää sisustustöiden vaatimia koneita, laitteita ja työvälineitä lähes itsenäisesti
Hyvä H2	• käyttää sisustustöiden vaatimia koneita, laitteita ja työvälineitä vähäisellä ohjauksella
Tyydyttävä T1	• käyttää ohjatusti sisustustöiden vaatimia koneita, laitteita ja työvälineitä

Materiaalien ja tuotteiden hallinta	
Kiitettävä K3	• käyttää sisustustöihin liittyviä tuotteita ja materiaaleja suunnitelmien mukaan
Hyvä H2	• käyttää sisustustöihin liittyviä tuotteita ja materiaaleja ohjeiden mukaan vähäisellä ohjauksella
Tyydyttävä T1	• käyttää ohjatusti sisustustöihin liittyviä tuotteita ja materiaaleja

3. TYÖN PERUSTANA OLEVAN TIEDON HALLINTA

Piirustusten ja työsuunnitelmien hallinta	
Kiitettävä K3	• osaa lukea piirustuksia ja työsuunnitelmia; osaa keskustella ja muokata suunnitelmia työkohteeseen sopivaksi
Hyvä H2	• osaa lukea piirustuksia ja työsuunnitelmia; osaa keskustella niiden pohjalta työtehtävistä
Tyydyttävä T1	• osaa lukea ohjatusti sisustustöihin liittyviä piirustuksia; tutustuu työsuunnitelmiin

Materiaalien ominaisuuksien tunteminen	
Kiitettävä K3	• tuntee ja osaa soveltaa työssä käytettäviä materiaaleja ja tarvikkeita niiden eri käyttökohteissa.
Hyvä H2	• tuntee yleisimmät työssä käytettävät materiaalit ja tarvikkeet sekä tietää niiden pääasialliset käyttökohteet
Tyydyttävä T1	• tietää yleisimmät työssä käytettävät materiaalit ja tarvikkeet sekä tietää niiden käyttökohteita

Matematiikka ja luonnontieteet	
Kiitettävä K3	• laskee työ- ja materiaalimenekit työkohteen mukaisesti
Hyvä H2	• laskee työ- ja materiaalimenekit ohjeiden mukaan
Tyydyttävä T1	• laskee työkohteen materiaalimenekit ohjattuna

4. ELINIKÄISEN OPPIMISEN AVAINTAIDOT

Ammattietiikka	
Kiitettävä K3	• työskentelee hyvien ammattikäytänteiden mukaisesti ja työtään arvostaen
Hyvä H2	• noudattaa työyhteisön sääntöjä ja ohjeita; tekee työtä vastuuntuntoisesti ja sovitulla tavalla
Tyydyttävä T1	• noudattaa sovittuja työaikoja ja -ohjeita

Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	
Kiitettävä K3	• kehittää itsenäisesti toimintansa turvallisuutta • havaitsee ja tunnistaa työhönsä liittyvät vaarat sekä ilmoittaa niistä • arvioi suojainten, työvälineiden ja työmenetelmien soveltuvuutta kyseiseen työhön
Hyvä H2	• vastaa itsenäisesti toimintansa turvallisuudesta • noudattaa työyhteisön ohjeita; ottaa työssään huomion muut työyhteisön jäsenet • varmistaa suojaimien, työvälineiden ja materiaalien turvallisuuden; poistaa ja vie huoltoon vialliset työvälineet ja suojaimet
Tyydyttävä T1	• asennoituu myönteisesti turvalliseen toimintaan; välttää riskejä työssään • noudattaa työstä annettuja turvallisuusohjeita eikä aiheuta vaaraa • käyttää turvallisesti ohjeiden mukaisia suojaimia, työvälineitä ja työmenetelmiä

Kestävä kehitys	
Kiitettävä K3	• ottaa itsenäisesti huomioon raaka-aineiden ja kemikaalien käsittelystä syntyvät ympäristövaikutukset; toimii kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti
Hyvä H2	• ottaa lähes itsenäisesti huomioon raaka-aineiden ja kemikaalien käsittelystä syntyvät ympäristövaikutukset; toimii pääsääntöisesti kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti
Tyydyttävä T1	• ymmärtää raaka-aineiden ja kemikaalien käsittelystä syntyvät ympäristövaikutukset; toimii ohjattuna kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti

Vuorovaikutus ja yhteistyö	
Kiitettävä K3	• osaa toimia joustavasti ja yhteistyötä edistävästi eri vuorovaikutustilanteissa
Hyvä H2	• osaa toimia työn vaatimissa vuorovaikutustilanteissa
Tyydyttävä T1	• pystyy toimimaan työn kannalta välttämättömissä vuorovaikutustilanteissa

2.27. Sosiaalinen ja kulttuurinen osaaminen, 7 osp

Tutkinnon osan tulee sisältää osaamistavoitteita vähintään yhdeltä siihen kuuluvalla osa-alueella tai useammalta osa-alueelta siten, että opiskelijalle kertyy yhteensä 7 osaamispisteen edestä sosiaalista ja kulttuurista osaamista. Sosiaalinen ja kulttuurinen osaaminen -tutkinnon osaan voidaan sisällyttää muiden yhteisten tutkinnon osien osa-alueiden valinnaisia osaamistavoitteita. Nämä osaamistavoitteet voivat olla myös koulutuksen järjestäjän päättämiä yhteisten tutkinnon osien osa-alueiden valinnaisia osaamistavoitteita tai opiskelijan aikaisemmin hankkimaa osaamista, joka tukee tutkinnon osan ja sen osa-alueiden osaamistavoitteita.

Kulttuurien tuntemus

Kulttuurien tuntemus

Valinnaiset osaamistavoitteet, 3 osp

Opiskelija

- osaa toimia tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden periaatteita noudattaen ja edistää omalta osaltaan tasa-arvoa ja kaikkien yhdenvertaista kohtelua
- osaa toimia, käyttäytyä ja pukeutua tilanteen mukaisesti ja työkuulttuurin edellyttämällä tavalla
- osaa tunnistaa eri kulttuurien peruspiirteitä ja kulttuurista monimuotoisuutta *omalla alallaan*
- osaa ottaa huomioon eri kulttuuriryhmien keskeiset traditiot ja niiden vaikutukset toimintaan *omalla alallaan*
- osaa välittää *oman alan* historiaa, perinteitä ja muuttuneita käytäntöjä sekä vertailla niitä muiden kulttuurien piirteisiin.

Arviointi

ARVIOINNIN KOHTEET

Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden periaatteiden noudattaminen	
Kiitettävä K3	• toimii kulttuurienvälisissä ristiriitatilanteissa eettisesti kestäväällä tavalla hyödyntämällä hankkimaansa tietoa ihmisryhmien erilaisista elämänmuodoista
Hyvä H2	• edistää toiminnallaan yksilöiden ja ihmisryhmien kulttuuristen arvojen, uskomusten ja näkemysten vuorovaikutusta ja ymmärrystä
Tyydyttävä T1	• kunnioittaa kulttuurista moninaisuutta ja ihmisoikeuksia sekä toimii oikeudenmukaisesti

Tehtävän mukaisen toimintakulttuurin toteuttaminen	
Kiitettävä K3	• kehittää päivittäisissä työtehtävissään työpaikan toimintakulttuurin edellyttämiä toimintatapoja ja -käytäntöjä
Hyvä H2	• ottaa pukeutumisessa, käyttäytymisessä ja toiminnassaan oma-aloitteisesti huomioon työpaikan toimintakulttuurin vaatimukset
Tyydyttävä T1	• tunnistaa työtehtävän edellyttämän pukeutumisen, käyttäytymisen ja toiminnan vaatimukset

Kulttuurien peruspiirteiden ja monimuotoisuuden tunnistaminen	
Kiitettävä K3	• tunnistaa omaehtoisesti kulttuurista monimuotoisuutta ja toimii luontevasti ja aloitteellisesti kulttuurienvälisissä tilanteissa
Hyvä H2	• tunnistaa kulttuurisen monimuotoisuuden ja sen vaikutuksia toimintatapoihin
Tyydyttävä T1	• havaitsee arkipäivän elämään liittyviä kulttuurisia käytäntöjä ja huomaa niiden vaikutuksia toiminnassa

Kulttuurien erityispiirteiden huomioon ottaminen	
Kiitettävä K3	ottaa omassa toiminnassaan huomioon kulttuurisen monimuotoisuuden ja kehittää sen pohjalta toimintaansa
Hyvä H2	ottaa huomioon työtehtävissään kulttuurisen monimuotoisuuden edellyttämät toimintatavat
Tyydyttävä T1	toimii työssään ohjattuna erilaisten kulttuuristen käytäntöjen edellyttämällä tavalla

Perinteiden ja käytäntöjen kehittäminen	
Kiitettävä K3	kehittää oman alansa käytäntöjä ja lähestymistapoja perinteiden ja kulttuurivaikutteiden pohjalta.
Hyvä H2	tunnistaa oman alan historiaa, lähestymistapoja ja käytäntöjä sekä vertailee niitä eri kulttuurien kesken.
Tyydyttävä T1	havaitsee muutoksia oman alan käytännöissä ja tunnistaa erilaisia kulttuurisia ongelmanratkaisutapoja.

Taide ja kulttuuri

Taide ja kulttuuri

Valinnaiset osaamistavoitteet, 3 osp

Opiskelija

- osaa tunnistaa taiteen ja kulttuurin eri ilmenemismuotoja ja hyödyntää niitä
- osaa tutkia, ilmaista ja tulkita kulttuurista todellisuutta (esimerkiksi musiikin, tanssin, teatterin, kirjallisuuden, median, kuvataiteen tai käsityön keinoin)
- osaa arvioida ja soveltaa monimuotoista suomalaista kulttuuriperintöä ja *oman alan* vakiintuneita käytäntöjä
- osaa noudattaa kulttuurisesti kestävä kehityksen periaatteita ja ymmärtää valintojensa kulttuuriset vaikutukset
- osaa kehittää taiteelle ominaisten esittämisen tapojen ja materiaalien, oman ilmaisun, suunnitteluprosessien, palvelu- ja tuotemuotoilun ja estetiikan tuntemustaan *omalla alallaan* ja soveltaa hankkimaansa taiteen ja kulttuurin osaamistaan omassa työssään.

Arviointi

ARVIOINNIN KOHTEET

Taiteen ja kulttuurin tunnistaminen ja hyödyntäminen	
Kiitettävä K3	uudistaa oppilaitoksen kulttuuria hyödyntämällä taiteen lähestymistapoja tai osallistumalla yhteisten tapahtumien järjestämiseen
Hyvä H2	ylläpitää oppilaitoksen kulttuuria, ja sen esteettistä ilmettä sekä osallistuu jonkun tapahtuman järjestämiseen
Tyydyttävä T1	osallistuu taide- ja kulttuuritapahtumiin

Oma tuottaminen ja tulkitseminen	
Kiitettävä K3	suunnittelee, kehittää, toteuttaa ja arvioi kokemuksiaan ja tutkimuksiaan esittävän teoksen
Hyvä H2	suunnittelee, toteuttaa ja arvioi ajatuksiaan, kokemuksiaan ja tutkimuksiaan esittävän teoksen
Tyydyttävä T1	osallistuu ohjattuna ajatuksiaan ja kokemuksiaan esittävän teoksen toteuttamiseen ja tulkintaan

Kulttuuriperinnön soveltaminen	
Kiitettävä K3	kehittää kulttuuriperintöä tuottamalla siihen omaan ideointiin ja arviointiin perustuvaa uutta sisältöä
Hyvä H2	välittää eteenpäin kulttuuriperintöä hyödyntämällä sitä aktiivisesti omassa tuottamisessa ja toiminnassa
Tyydyttävä T1	tunnistaa monimuotoista kulttuuriperintöä ja käyttää sitä omassa tuottamisessa ja toiminnassa

Kestävän kehityksen periaatteiden noudattaminen	
Kiitettävä K3	toimii johdonmukaisesti kestävän kehityksen periaatteiden ja elinkaariajattelun vaatimusten mukaisesti valintoja tehdessään
Hyvä H2	tiedostaa kestävän kehityksen periaatteet ja elinkaariajattelun vaatimukset sekä ottaa niitä aktiivisesti huomioon valintoja tehdessään
Tyydyttävä T1	tunnistaa kestävän kehityksen osa-alueet ja perustaa omat ratkaisunsa elinkaariajattelulle

Suunnitteluprosessin toteuttaminen	
Kiitettävä K3	kerää taustatietoa, suunnittelee, seuraa toteutusta, arvioi ja kehittää edelleen aktiivisesti teoksen, tuotteen tai palvelun muotoilun prosessia.
Hyvä H2	suunnittelee, toteuttaa ja arvioi ja edelleen kehittää teoksen, tuotteen tai palvelun muotoilun prosessia.
Tyydyttävä T1	suunnittelee, toteuttaa ja arvioi ohjattuna teoksen, tuotteen tai palvelun muotoilun prosessia.

Etiikka

Etiikka

Valinnaiset osaamistavoitteet, 3 osp

Opiskelija

- pohtii arvojen, normien ja katsomusten merkitystä omassa elämässään ja ihmisten välisissä suhteissa
- osaa arvioida ihmisoikeuksien, oikeudenmukaisuuden ja kestävän kehityksen vaikutuksia *oman alan* kannalta
- osaa hankkia tietoa *oman alan* ja muiden alojen ammattieettisestä tietoperustasta
- tunnistaa eettisiä tilanteita ja osaa toimia eettisten periaatteiden mukaisesti
- osaa tunnistaa omien ja toisten arvojen merkitystä työtilanteissa sekä osaa ratkaista *oman alan* työelämän arvo- ja normiristiriitoja.

ARVIOINNIN KOHTEET

Eettisten kysymysten pohtiminen	
Kiitettävä K3	pohtii arvojen, normien ja erilaisten katsomusten merkitystä omassa elämässään, ihmisten välisissä suhteissa, työelämässä ja yhteiskunnassa
Hyvä H2	keskusteleee eettisistä, katsomuksellisista sekä omaan elämäänsä ja ihmissuhteisiinsa liittyvistä kysymyksistä ja arvoista
Tyydyttävä T1	keskusteleee ohjattuna omaan elämäänsä ja ihmissuhteisiinsa liittyvistä arvoista sekä eettisistä ja katsomuksellisista kysymyksistä

Arvojen vaikutusten arvioiminen	
Kiitettävä K3	arvioi työelämän ja oman alansa eettisiä kysymyksiä ihmisoikeuksien, oikeudenmukaisuuden ja kestävän kehityksen kannalta
Hyvä H2	tunnistaa oman alansa eettisiä kysymyksiä ihmisoikeuksien, oikeudenmukaisuuden ja kestävän kehityksen kannalta
Tyydyttävä T1	osoittaa tuntevansa keskeiset kansainväliset ihmisoikeussopimukset sekä niiden Suomea koskevat sitoumukset

Ammattieettisen tietoperustan hakeminen	
Kiitettävä K3	vertailee tietoa oman alan ja muiden alojen ammattieettisestä tietoperustasta ja hyödyntää sitä työnsä ammatillisena voimavarana
Hyvä H2	hankkii tietoa oman alansa ja muiden alojen ammattieettisestä tietoperustasta ja hyödyntää sitä omassa elämässään ja työssään
Tyydyttävä T1	hakee ohjattuna tietoa oman alansa eettisistä kysymyksistä ja hyödyntää tietoperustaa tutuissa tilanteissa

Eettisten tilanteiden tunnistaminen ja eettisesti toimiminen	
Kiitettävä K3	toimii itsenäisesti osoittaen rehellisyyttä ja vastuullisuutta, kunnioittaa toisten näkemyksiä ja osaa perustella toimintansa eettistä perustaa
Hyvä H2	toimii vastuullisesti ja eettisesti työnsä ja työelämän erilaisissa tilanteissa sekä käyttäytyy työssään ja ihmissuhteissaan hyvien tapojen mukaisesti
Tyydyttävä T1	toimii hyvien tapojen mukaisesti ja vastuullisesti työssään ja sen ongelmatilanteissa, mutta tarvitsee tukea ja ohjausta uusissa tilanteissa

Arvojen tunnistaminen ja arvo- ja normiristiriitojen käsitteleminen työssä	
Kiitettävä K3	osaa tehdä ratkaisuehdotuksia työelämän arvo- ja normiristiriitoihin eettisesti hyväksyttävällä tavalla.
Hyvä H2	tunnistaa ammattinsa eettisiä ongelmatilanteita ja hakee niihin ratkaisua yhdessä muiden kanssa sekä arvioi ratkaisun vaikutuksia keskeisten osapuolten näkökulmista.
Tyydyttävä T1	osaa ohjattuna havaita ammattinsa eettisiä ongelmatilanteita ja ratkaisee yhdessä yhteisönsä jäsenten kanssa työhönsä liittyviä arvo- ja normiristiriitoja eettisesti.

Psykologia

Psykologia

Valinnaiset osaamistavoitteet, 3 osp

Opiskelija

- osaa havainnoida ja ymmärtää ihmisen toimintaan vaikuttavia psykologisia tekijöitä
- osaa hyödyntää kehityspsykologista tietoa työssään erilaisissa vuorovaikutus- ja ryhmätilanteissa
- osaa selittää omaa ja muiden käyttäytymistä psykologisen tiedon avulla
- osaa toimia psyykkistä hyvinvointiaan ja *oman alan* työtehtävistä suoriutumista edistävästi
- osaa arvioida *työhönsä liittyviä* ihmissuhde- ja asiakaspalvelutilanteita ja toimia psykologista tietoa käyttäen.

Arviointi

ARVIOINNIN KOHTEET

Havainnoiminen ja toiminnan ymmärtäminen	
Kiitettävä K3	soveltaa kognitiivisen psykologian ja persoonallisuuspsykologian tietoa tavallisiin työelämän tilanteisiin ja selittää niiden avulla sekä omaa että muiden ihmisten toimintaa
Hyvä H2	käyttää psykologista tietoa ihmisten toiminnan ymmärtämisessä tavallisissa arki- ja työelämän tilanteissa
Tyydyttävä T1	tuntee psykologian keskeisiä käsitteitä ja ymmärtää niiden yhteyden ihmisen toimintaan

Psykologisen tiedon hyödyntäminen	
Kiitettävä K3	ymmärtää yksilön psyykkisen kehityksen mahdollisia ongelmia ja ymmärtää, että kehitykseen voidaan vaikuttaa
Hyvä H2	havainnoi ja ymmärtää psyykkisen kehityksen perustana olevien tekijöiden välisiä yhteyksiä eri elämänvaiheissa ja eri-ikäisinä
Tyydyttävä T1	soveltaa keskeisintä tietoa yksilön psyykkisen kehityksen perustana olevista psykologisista, biologisista ja sosiaalisista tekijöistä

Psyyken vaikutuksen huomioiminen käyttäytymiseen	
Kiitettävä K3	tiedostaa omia ja toisten tunteita sekä hallitsee työelämässä tunteitaan ja asenteitaan tilanteen vaatimalla tavalla
Hyvä H2	toimiessaan erilaisten ihmisten kanssa työ- ja opiskeluyhteisössään ymmärtää motivaation ja sitoutumisen vaikutuksen työsuorituksiin
Tyydyttävä T1	ottaa huomioon motivaation, tunteiden ja sitoutumisen merkityksen omaan suoriutumiseensa

Psyykkisen työ- ja toimintakyvyn ylläpitäminen	
Kiitettävä K3	tiedostaa omaan jaksamiseensa ja stressinhallintaan vaikuttavia psyykkisiä tekijöitä sekä osaa vaikuttaa niihin jaksamistaan edistävasti
Hyvä H2	tietää psyykkisen hyvinvoinnin ylläpitämisen keinoja ja vaikuttaa työyhteisön hyvinvointiin myönteisellä tavalla
Tyydyttävä T1	edistää ohjatusti psyykkistä työ- ja toimintakykyään

Toimiminen ihmissuhde- ja vuorovaikutustilanteissa	
Kiitettävä K3	soveltaa psykologista tietoa toimiessaan työpaikan eri rooleissa ja toimii yhteistyökykyisesti erilaisista yhteiskunnallisista oloista ja kulttuuritaustoista lähtöisin olevien ihmisten kanssa.
Hyvä H2	tietää roolien, normien ja ryhmädynamiikan merkityksen ihmisten välisessä toiminnassa sekä tunnistaa erilaisia johtamistapoja ja niiden vaikutusta työkuultuuriin.
Tyydyttävä T1	käyttää psykologista tietoa toimiessaan työpaikan tavanomaisissa asiakaspalvelu- ja vuorovaikutustilanteissa.

Ympäristöosaaminen

Ympäristöosaaminen

Valinnaiset osaamistavoitteet, 3 osp

Opiskelija

- osaa noudattaa ympäristölainsäädäntöä sekä toimia *oman alan* laatu-, ympäristö- ja turvallisuusjärjestelmien ja kestävä kehityksen periaatteiden mukaisesti
- hallitsee ammattitaidon kannalta keskeisten tuotteiden elinkaaren
- osaa toimia luonnon monimuotoisuuden säilyttäen
- osaa sopeutua ilmastonmuutokseen työ- ja toimintatapavalinnoilla
- osaa edistää energia- ja materiaalitehokkuutta ja ehkäisee jätteiden syntyä
- osaa omassa toiminnassaan ottaa huomioon mahdolliset ympäristövaikutukset, kuten päästöt ilmaan, veteen tai maaperään
- osaa lajitella jätteet ja hyödyntää kierrätyksen mahdollisuudet *omalla alallaan*.

ARVIOINNIN KOhteet

Lainsäädännön, turvallisuusjärjestelmien ja kestävän kehityksen periaatteiden noudattaminen	
Kiitettävä K3	- noudattaa keskeisiä ympäristöön liittyviä säädöksiä, määräyksiä ja ohjeita sekä ennakoi tulevia muutoksia - osallistuu aktiivisesti työpaikkansa ympäristö-, laatu- ja turvallisuusjärjestelmien rakentamiseen ja/tai kehittämiseen - perustaa toimintansa esimerkilliseen ympäristön kunnioittamiseen - toimii ekotehokkuutta edistäen - osallistuu aktiivisesti lähiympäristönsä kulttuuriperinnön vaalimiseen ja edistää sitä ammatissaan - kunnioittaa kanssaihminen arvoja ja oikeuksia ja pyrkii noudattamaan tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden periaatteita
Hyvä H2	- noudattaa keskeisiä ympäristöön liittyviä säädöksiä, määräyksiä ja ohjeita - toimii ympäristö-, laatu- ja turvallisuusjärjestelmien mukaisesti - perustaa toimintansa ympäristön kunnioittamiseen - toimii ekotehokkaasti - vaalii kulttuuriperintöä ammatissaan - kunnioittaa kanssaihminen arvoja ja oikeuksia
Tyydyttävä T1	- noudattaa ohjattuna keskeisiä ympäristöön liittyviä säädöksiä, määräyksiä ja ohjeita - toimii ohjattuna ympäristö-, laatu- ja turvallisuusjärjestelmien mukaisesti - ei vahingoita toiminnallaan ympäristöä - toimii ohjattuna ekotehokkaasti - vaalii ohjattuna kulttuuriperintöä ammatissaan - toimii työssään suvaitsevasti

Elinkaariajattelun toteuttaminen	
Kiitettävä K3	valitsee sellaisia tuotteita ja palveluita, jotka elinkaarivaikutuksiltaan rasittavat vähän luonnon kantokykyä sekä perustelee valintansa
Hyvä H2	valitsee sellaisia tuotteita ja palveluita, jotka elinkaarivaikutuksiltaan rasittavat vähän luonnon kantokykyä
Tyydyttävä T1	valitsee ohjattuna sellaisia tuotteita ja palveluita, jotka elinkaarivaikutuksiltaan rasittavat vähän luonnon kantokykyä

Luonnon monimuotoisuuden säilyttäminen	
Kiitettävä K3	edistää toiminnallaan luonnon monimuotoisuuden säilyttämistä
Hyvä H2	pyrkii aktiivisesti toiminnallaan luonnon monimuotoisuuden säilyttämiseen
Tyydyttävä T1	pyrkii toiminnallaan luonnon monimuotoisuuden säilyttämiseen

Ilmastonmuutokseen sopeutuminen	
Kiitettävä K3	• edistää sellaisten työ- ja toimintatapojen käyttöä, joilla sopeutuminen ilmastonmuutokseen on mahdollista
Hyvä H2	• valitsee työ- ja toimintatavat, joilla sopeutuminen ilmastonmuutokseen on mahdollista
Tyydyttävä T1	• valitsee ohjattuna työ- ja toimintatavat, joilla sopeutuminen ilmastonmuutokseen on mahdollista

Energia- ja materiaalitehokkuuden edistäminen sekä jätteiden synnyn ehkäiseminen	
Kiitettävä K3	• edistää energiatehokasta välineiden ja materiaalien käyttöä • edistää tehokasta materiaalien käyttöä • toimii aktiivisesti jätteiden synnyn ehkäisemiseksi
Hyvä H2	• valitsee energiatehokkuutta edistäviä välineitä ja materiaaleja • huomioi materiaalitehokkuuden valinnoissaan • ehkäisee jätteiden syntyä
Tyydyttävä T1	• valitsee ohjattuna energiatehokkuutta edistäviä välineitä ja materiaaleja • huomioi ohjattuna materiaalitehokkuuden valinnoissaan • ehkäisee ohjattuna jätteiden syntyä tavanomaisissa työtehtävissä

Toiminnan ympäristövaikutuksien huomioon ottaminen	
Kiitettävä K3	• ennakoii toiminnot, jotka saattavat aiheuttaa päästöjä ilmaan, veteen tai maaperään • havaitsee työssään tavallisimpia ympäristöriskitekijöitä ja löytää niihin ratkaisuja • ohjaa aktiivisesti omalla esimerkillään estämään päästöjen syntymistä
Hyvä H2	• tunnistaa toiminnot, jotka saattavat aiheuttaa päästöjä ilmaan, veteen tai maaperään • havaitsee työssään tavallisimpia ympäristöriskitekijöitä ja löytää niihin ratkaisuehdotuksia • ohjaa omalla esimerkillään estämään päästöjen syntymistä
Tyydyttävä T1	• tunnistaa ohjattuna toiminnot, jotka saattavat aiheuttaa päästöjä ilmaan, veteen tai maaperään • havaitsee työssään tavallisimpia ympäristöriskitekijöitä ja löytää niihin ohjattuna ratkaisuehdotuksia • pyrkii toiminnallaan estämään päästöjen syntymistä

Jätteiden lajittelu ja kierrätys	
Kiitettävä K3	- tunnistaa itsenäisesti jätejakeet - lajittelee jätteet ja etsii uusia kierrätyksen mahdollisuuksia - ohjaa kustannussäästöihin.
Hyvä H2	- tunnistaa jätejakeet - lajittelee jätteet ohjeiden mukaan ja hyödyntää kierrätyksen mahdollisuudet - arvioi kustannussäästöjä.
Tyydyttävä T1	- tunnistaa ohjeiden mukaisesti tutut jätejakeet - lajittelee syntyvän jätteen ohjatusti tavanomaisissa työtehtävissä ja pyrkii hyödyntämään kierrätyksen mahdollisuudet - arvioi ohjattuna kustannussäästöjä.

2.28. Taivutteen valmistus, 15 osp

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osaa

- suunnitella työnsä piirustusten ja materiaalitietojen avulla
- valita ja työstää raaka-aineet lopputuotteen edellyttämällä tavalla
- käyttää tarvittavia koneita ja laitteita, sekä tehdä asetteet
- tarkastaa tuotteen laatu, rakenne ja mittatarkkuuden.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osoittaa osaamisensa ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa tekemällä taivutetuotteen tai tuotteen osia työpaikalla tai muissa tiloissa sellaisissa prosesseissa, jotka täyttävät ammatille tyypillisen tuotannon ehdot ja tunnusmerkit. Työtä tehdään siinä laajuudessa, että osoitettava osaaminen vastaa kattavasti tutkinnon perusteissa määrättyjä ammattitaitovaatimuksia, arvioinnin kohteita ja kriteereitä.

Ammattiosaamisen näyttöä tai tutkintotilaisuutta voidaan jatkaa toisessa työpaikassa/ työkohteessa tai ammatillisessa peruskoulutuksessa koulutuksen järjestäjän osoittamassa muussa paikassa niin, että osaamisen osoittamisen kattavuus varmistuu.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa osaamista ei voida työtä tekemällä ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa kattavasti osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla.

Arviointi

1. TYÖPROSESSIEEN HALLINTA

Suunnitelmallisuus	
Kiitettävä K3	osaa suunnitella työnsä kulun ja etenee työssään suunnitelmallisesti ilman ohjausta
Hyvä H2	osallistuu oman työnsä suunnitteluun ja etenee työssään suunnitelmallisesti vähäisellä ohjauksella
Tyydyttävä T1	etenee työssään annettuja ohjeita noudattaen

Työkokonaisuuden hallinta	
Kiitettävä K3	pystyy itsenäiseen työskentelyyn valvonnan alla
Hyvä H2	hallitsee työkokonaisuuden, mutta tarvitsee ajoittain ohjausta
Tyydyttävä T1	tuntee työkokonaisuuden, mutta tarvitsee jatkuvaa ohjausta

Yrityslähtöinen, laadukas ja taloudellinen toiminta	
Kiitettävä K3	- käyttää materiaaleja taloudellisesti; saavuttaa työssään asetetut laatu- ja aikatavoitteet - on aloitteellinen ja toimii työyhteisön parhaaksi
Hyvä H2	- saavuttaa työssään asetetut laatu- ja aikatavoitteet - toimii yritteliäästi ja osaa arvioida oman työnsä taloudellisia vaikutuksia
Tyydyttävä T1	- tarvitsee ohjausta saavuttaakseen työssään asetetut minimitalvoitteet - asennoituu työhönsä siten, ettei tietoisesti aiheuta taloudellista vahinkoa

Oman työn arviointi	
Kiitettävä K3	arvioi työskentelyään realistisesti; osaa kehittää toimintaansa parempaan lopputulokseen pääsemiseksi
Hyvä H2	arvioi työskentelyään suhteessa tavoitteisiin realistisesti
Tyydyttävä T1	arvioi työskentelyään suhteessa tavoitteisiin, mutta arviointi ei kaikilta osin ole realistinen

2. TYÖMENETELMIEN, -VÄLINEIDEN JA MATERIAALIN HALLINTA

Materiaalin ja tekniikan valinta	
Kiitettävä K3	- valitsee tuotteen valmistamiseen tarvittavat materiaalit, rakenteet sekä koneet ja välineet itsenäisesti - tuntee laatumääritykset, käyttää oikeita materiaaleja taloudellisesti ja osaa suorittaa tuotteille laaduntarkastukset
Hyvä H2	- valitsee tuotteen valmistamiseen tarvittavat materiaalit sekä koneet ja välineet lähes itsenäisesti - tuntee laatumääritykset, käyttää oikeita materiaaleja taloudellisesti ja osaa suorittaa tuotteille laaduntarkastukset lähes itsenäisesti
Tyydyttävä T1	- tarvitsee ohjausta tuotteiden materiaalin valinnassa - tarvitsee ohjausta toiminnassaan

Koneiden, laitteiden ja välineiden käyttö	
Kiitettävä K3	pystyy itsenäisesti tekemään asetteet ja säädöt
Hyvä H2	pystyy lähes itsenäisesti tekemään asetteet ja säädöt
Tyydyttävä T1	tarvitsee ohjausta asetteiden teossa, säädöissä ja koneiden käytössä

Välineiden huolto	
Kiitettävä K3	tunnistaa poikkeamat koneiden ja laitteiden toiminnassa sekä huoltaa niitä omatoimisesti
Hyvä H2	tunnistaa poikkeamat koneiden ja laitteiden toiminnassa sekä huoltaa niitä lähes omatoimisesti
Tyydyttävä T1	tarvitsee ohjausta

3. TYÖN PERUSTANA OLEVAN TIEDON HALLINTA

Piirustusten ja ohjeiden ymmärtäminen	
Kiitettävä K3	osaa lukea piirustuksia ja ohjeita sekä soveltaa tietoja omatoimisesti
Hyvä H2	osaa lukea piirustuksia ja ohjeita sekä soveltaa tietoja lähes omatoimisesti
Tyydyttävä T1	tarvitsee ohjausta ohjeiden ja piirustusten lukemisessa

Materiaalitietous	
Kiitettävä K3	- tuntee käytettävät materiaalit ja osaa käyttää niitä itsenäisesti - tuntee sovellettavat järjestelmät sekä osaa soveltaa näitä itsenäisesti työssään
Hyvä H2	- tuntee käytettävät materiaalit ja osaa käyttää niitä lähes itsenäisesti - tuntee sovellettavat järjestelmät sekä osaa soveltaa näitä lähes itsenäisesti työssään
Tyydyttävä T1	- materiaalituntemus puutteellista - soveltaa opastuksen avulla

4. ELINIKÄISEN OPPIMISEN AVAINTAIDOT

Ammattietiikka	
Kiitettävä K3	työskentelee hyvien ammattikäytänteiden mukaisesti ja työtään arvostaen
Hyvä H2	noudattaa työyhteisön sääntöjä ja ohjeita; tekee työtä vastuuntuntoisesti ja sovitulla tavalla
Tyydyttävä T1	noudattaa sovittuja työaikoja ja -ohjeita

Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	
Kiitettävä K3	• kehittää itsenäisesti toimintansa turvallisuutta • havaitsee ja tunnistaa työhönsä liittyvät vaarat sekä ilmoittaa niistä • arvioi suojainten, työvälineiden ja työmenetelmien soveltuvuutta kyseiseen työhön
Hyvä H2	• vastaa itsenäisesti toimintansa turvallisuudesta • noudattaa työyhteisön ohjeita; ottaa työssään huomion muut työyhteisön jäsenet • varmistaa suojaimien, työvälineiden ja materiaalien turvallisuuden; poistaa ja vie huoltoon vialliset työvälineet ja suojaimet
Tyydyttävä T1	• asennoituu myönteisesti turvalliseen toimintaan; välttää riskejä työssään • noudattaa työstä annettuja turvallisuusohjeita eikä aiheuta vaaraa • käyttää turvallisesti ohjeiden mukaisia suojaimia, työvälineitä ja työmenetelmiä

Kestävä kehitys	
Kiitettävä K3	• ottaa itsenäisesti huomioon raaka-aineiden ja kemikaalien käsittelystä syntyvät ympäristövaikutukset; toimii kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti
Hyvä H2	• ottaa lähes itsenäisesti huomioon raaka-aineiden ja kemikaalien käsittelystä syntyvät ympäristövaikutukset; toimii pääsääntöisesti kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti
Tyydyttävä T1	• ymmärtää raaka-aineiden ja kemikaalien käsittelystä syntyvät ympäristövaikutukset; toimii ohjattuna kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti

Vuorovaikutus ja yhteistyö	
Kiitettävä K3	• osaa toimia joustavasti ja yhteistyötä edistävästi eri vuorovaikutustilanteissa
Hyvä H2	• osaa toimia työn vaatimissa vuorovaikutustilanteissa
Tyydyttävä T1	• pystyy toimimaan työn kannalta välttämättömissä vuorovaikutustilanteissa

2.29. Tekninen suunnittelu ja prototyypin valmistus, 15 osp

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osaa

- tehdä erilaisia rakenneratkaisuja tuotteen valmistamiseksi
- huomioida valmistuksessa käytettävän konekannan
- huomioida tuotteelle asetetun budjetin
- kommunikoida rakentavasti suunnittelijan kanssa koko prosessin ajan
- suhtautua kriittisesti prototyyppiin
- löytää parannusehdotuksia prototyyppiin ja valmistustekniikkaan.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osoittaa osaamisensa ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa valmistamalla prototyypin suunnitelmasta, osallistuen aktiivisesti teknisten yksityiskohtien suunnitteluun ja toteutukseen. Hän esittää prototyypin ulkonäköön, toimintaan ja valmistusmenetelmiin parannusehdotukset. Työtä tehdään siinä laajuudessa, että osoitettava osaaminen vastaa kattavasti tutkinnon perusteissa määrättyjä ammattitaitovaatimuksia, arvioinnin kohteita ja kriteereitä.

Ammattiosaamisen näyttöä tai tutkintotilaisuutta voidaan jatkaa toisessa työpaikassa/ työkohteessa tai ammatillisessa peruskoulutuksessa koulutuksen järjestäjän osoittamassa muussa paikassa niin, että osaamisen osoittamisen kattavuus varmistuu.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa osaamista ei voida työtä tekemällä ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa kattavasti osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla.

Arviointi

1. TYÖPROSESSIN HALLINTA

Työn suunnittelu	
Kiitettävä K3	suunnittelee itsenäisesti työnsä ja osaa esittää vaihtoehtoisia toimintatapoja
Hyvä H2	suunnittelee työnsä annettujen ohjeiden mukaan
Tyydyttävä T1	suunnittelee ohjattuna työtään

Työn kokonaisuuden hallinta	
Kiitettävä K3	toimii suunnitelmallisesti ja osaa ratkaista ongelmatilanteita
Hyvä H2	toimii työssään suunnitelmallisesti vähäisellä ohjauksella
Tyydyttävä T1	tarvitsee ohjausta aloituksessa ja siirryttäessä työvaiheesta toiseen

Yrityslähtöinen, laadukas ja taloudellinen toiminta	
Kiitettävä K3	- käyttää materiaaleja taloudellisesti; saavuttaa työssään asetetut laatu- ja aikataavoitteet - on aloitteellinen ja toimii työyhteisön parhaaksi
Hyvä H2	- saavuttaa työssään asetetut laatu- ja aikataavoitteet - toimii yritteliäästi ja osaa arvioida oman työnsä taloudellisia vaikutuksia
Tyydyttävä T1	- tarvitsee ohjausta saavuttaakseen työssään asetetut minimitalavoitteet - asennoituu työhönsä siten, ettei tietoisesti aiheuta taloudellista vahinkoa

Oman työn arviointi	
Kiitettävä K3	arvioi työskentelyään realistisesti; osaa kehittää toimintaansa parempaan lopputulokseen pääsemiseksi
Hyvä H2	arvioi työskentelyään suhteessa tavoitteisiin realistisesti
Tyydyttävä T1	arvioi työskentelyään suhteessa tavoitteisiin, mutta arviointi ei kaikilta osin ole realistinen

2. TYÖMENETELMIEN, -VÄLINEIDEN JA MATERIAALIEN HALLINTA

Materiaalien valinta	
Kiitettävä K3	- osaa itsenäisesti valita tarkoitukseen parhaiten soveltuvat materiaalit - osaa itsenäisesti valita tarkoitukseen parhaiten soveltuvat helat
Hyvä H2	- osaa lähes itsenäisesti valita tarkoitukseen soveltuvat materiaalit - osaa lähes itsenäisesti valita tarkoitukseen soveltuvat helat
Tyydyttävä T1	- osaa ohjattuna valita tarkoitukseen soveltuvat materiaalit - osaa ohjattuna valita tarkoitukseen soveltuvat helat

Estetiikka	
Kiitettävä K3	valmistaa itsenäisesti esteettisesti, rakenteellisesti ja toiminnallisesti tarkoitukseen soveltuvan prototyypin
Hyvä H2	valmistaa lähes itsenäisesti esteettisesti ja toiminnallisesti tarkoitukseen melko hyvin soveltuvan prototyypin
Tyydyttävä T1	valmistaa ohjattuna esteettisesti ja toiminnallisesti tarkoitukseen käyttökelpoisen prototyypin

Viimeistely ja laaduntarkkailu	
Kiitettävä K3	selviytyy kaikilta osin moitteettomasti viimeistelystä ja laaduntarkkailusta
Hyvä H2	selviytyy osien viimeistelyistä, mutta laaduntarkkailussa on pieniä puutteita
Tyydyttävä T1	osaa tehdä viimeistelyjä, mutta viimeistelyssä ja laaduntarkkailussa on useampia puutteita

3. TYÖN PERUSTANA OLEVAN TIEDON HALLINTA

Estetiikka	
Kiitettävä K3	- tuntee aikaisemmat ja nykyiset tyyli-suunnat, sekä tunnistaa niiden vaikutukset tuotteen suunnittelussa - arvioi kriittisesti ja realistisesti prototyypin valmistustekniset esteettiset, toiminnalliset ja rakenteelliset ominaisuudet
Hyvä H2	- tuntee aikaisempia ja nykyisiä tyyli-suuntia sekä havaitsee niiden selkeimmät piirteet tuotteen suunnittelussa - arvioi melko kriittisesti ja realistisesti prototyypin valmistustekniset esteettiset, toiminnalliset ja rakenteelliset ominaisuudet
Tyydyttävä T1	- tuntee aikaisempia ja nykyisiä tyyli-suuntia sekä ymmärtää ohjatusti niiden merkityksen tuotteen suunnittelussa - ymmärtää ohjattuna prototyypin valmistustekniset esteettiset, toiminnalliset ja rakenteelliset ominaisuudet

Materiaalien ominaisuuksien tunteminen	
Kiitettävä K3	tuntee ja osaa soveltaa työssä käytettäviä materiaaleja ja tarvikkeita niiden eri käyttökohteissa.
Hyvä H2	tuntee yleisimmät työssä käytettävät materiaalit ja tarvikkeet sekä tietää niiden pääasialliset käyttökohteet
Tyydyttävä T1	tietää yleisimmät työssä käytettävät materiaalit ja tarvikkeet sekä tietää niiden käyttökohteita

Matematiikka ja luonnontieteet	
Kiitettävä K3	osaa suunnitella materiaalikäytön ja työmenetelmien taloudellisuutta
Hyvä H2	osaa laskea materiaalikustannukset
Tyydyttävä T1	osaa laskea materiaalinemokin

4. ELINIKÄISEN OPPIMISEN AVAINTAIDOT

Ammattietiikka	
Kiitettävä K3	työskentelee hyvien ammattikäytänteiden mukaisesti ja työtään arvostaen
Hyvä H2	noudattaa työyhteisön sääntöjä ja ohjeita; tekee työtä vastuuntuntoisesti ja sovitulla tavalla
Tyydyttävä T1	noudattaa sovittuja työaikoja ja -ohjeita

Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	
Kiitettävä K3	- kehittää itsenäisesti toimintansa turvallisuutta - havaitsee ja tunnistaa työhönsä liittyvät vaarat sekä ilmoittaa niistä - arvioi suojainten, työvälineiden ja työmenetelmien soveltuvuutta kyseiseen työhön
Hyvä H2	- vastaa itsenäisesti toimintansa turvallisuudesta - noudattaa työyhteisön ohjeita; ottaa työssään huomioon muut työyhteisön jäsenet - varmistaa suojaimien, työvälineiden ja materiaalien turvallisuuden; poistaa ja vie huoltoon vialliset työvälineet ja suojaimet
Tyydyttävä T1	- asennoituu myönteisesti turvalliseen toimintaan; välttää riskejä työssään - noudattaa työstä annettuja turvallisuusohjeita eikä aiheuta vaaraa - käyttää turvallisesti ohjeiden mukaisia suojaimia, työvälineitä ja työmenetelmiä

Kestävä kehitys	
Kiitettävä K3	ottaa itsenäisesti huomioon raaka-aineiden ja kemikaalien käsittelystä syntyvät ympäristövaikutukset; toimii kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti
Hyvä H2	ottaa lähes itsenäisesti huomioon raaka-aineiden ja kemikaalien käsittelystä syntyvät ympäristövaikutukset; toimii pääsääntöisesti kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti
Tyydyttävä T1	ymmärtää raaka-aineiden ja kemikaalien käsittelystä syntyvät ympäristövaikutukset; toimii ohjattuna kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti

Vuorovaikutus ja yhteistyö	
Kiitettävä K3	osaa toimia joustavasti ja yhteistyötä edistävästi eri vuorovaikutustilanteissa
Hyvä H2	osaa toimia työn vaatimissa vuorovaikutustilanteissa
Tyydyttävä T1	pystyy toimimaan työn kannalta välttämättömissä vuorovaikutustilanteissa

2.30. Terästekniikka, 15 osp

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osaa

- määritellä terien kunnon ja tunnistaa niissä olevat kunnostustarpeet
- suorittaa yleisimpien puuntyöstöterien kunnostuksen
- suorittaa yleisimpien puuntyöstöterien teroituksen koneilla.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osoittaa osaamisensa ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa tekemällä teroitustöitä terähuollon työtehtävissä. Työtä tehdään siinä

laajuudessa, että osoitettava osaaminen vastaa kattavasti tutkinnon perusteissa määrättyjä ammattitaitovaatimuksia, arvioinnin kohteita ja kriteereitä.

Ammattiosaamisen näyttöä tai tutkintotilaisuutta voidaan jatkaa toisessa työpaikassa/ työkohteessa tai ammatillisessa peruskoulutuksessa koulutuksen järjestäjän osoittamassa muussa paikassa niin, että osaamisen osoittamisen kattavuus varmistuu.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa osaamista ei voida työtä tekemällä ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa kattavasti osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla.

Arviointi

1. TYÖPROSESSIN HALLINTA

Työn suunnittelu	
Kiitettävä K3	suunnittelee itsenäisesti työnsä ja osaa esittää vaihtoehtoisia toimintatapoja
Hyvä H2	suunnittelee työnsä annettujen ohjeiden mukaan
Tyydyttävä T1	suunnittelee ohjattuna työtään

Työn kokonaisuuden hallinta	
Kiitettävä K3	toimii suunnitelmallisesti ja osaa ratkaista ongelmatilanteita
Hyvä H2	toimii työssään suunnitelmallisesti vähäisellä ohjauksella
Tyydyttävä T1	tarvitsee ohjausta aloituksessa ja siirryttäessä työvaiheesta toiseen

Yrityslähtöinen, laadukas ja taloudellinen toiminta	
Kiitettävä K3	- käyttää materiaaleja taloudellisesti; saavuttaa työssään asetetut laatu- ja aikataavoitteet - on aloitteellinen ja toimii työyhteisön parhaaksi
Hyvä H2	- saavuttaa työssään asetetut laatu- ja aikataavoitteet - toimii yritteliäästi ja osaa arvioida oman työnsä taloudellisia vaikutuksia
Tyydyttävä T1	- tarvitsee ohjausta saavuttaakseen työssään asetetut minimitalavoitteet - asennoituu työhönsä siten, ettei tietoisesti aiheuta taloudellista vahinkoa

Oman työn arviointi	
Kiitettävä K3	arvioi työskentelyään realistisesti; osaa kehittää toimintaansa parempaan lopputulokseen pääsemiseksi
Hyvä H2	arvioi työskentelyään suhteessa tavoitteisiin realistisesti
Tyydyttävä T1	arvioi työskentelyään suhteessa tavoitteisiin, mutta arviointi ei kaikilta osin ole realistinen

2. TYÖMENETELMIEN, -VÄLINEIDEN JA -MATERIAALIEN HALLINTA

Teroitusajankohdan ja terän kunnon määrittäminen	
Kiitettävä K3	osaa määritellä terän kunnon sekä tunnistaa kunnostustarpeen
Hyvä H2	osaa määritellä ohjeiden mukaan terän kunnon sekä tunnistaa kunnostustarpeen
Tyydyttävä T1	osaa määritellä ohjattuna terän kunnon ja tunnistaa kunnostustarpeen

Työmenetelmät	
Kiitettävä K3	käyttää työssään itsenäisesti teroituslaitteita ja -välineitä; huoltaa sekä kunnostaa työvälineet ja varusteet ohjeiden mukaan
Hyvä H2	ohjeiden mukaan käyttää työssään teroituslaitteita ja -välineitä; huoltaa ja kunnostaa työvälineet ja varusteet
Tyydyttävä T1	käyttää työssään teroituslaitteita ja -välineitä ohjattuna

3. TYÖN PERUSTANA OLEVAN TIEDON HALLINTA

Käsitteiden hallinta	
Kiitettävä K3	hallitsee ja soveltaa tietojaan käytäntöön
Hyvä H2	hallitsee terätekniikan peruskäsitteet
Tyydyttävä T1	tietää tärkeimmät terätekniikan peruskäsitteet

Materiaalituntemus	
Kiitettävä K3	tuntee hionta- ja terämateriaalit sekä tuntee niiden välisen riippuvuuden
Hyvä H2	tietää eri hionta- ja terämateriaalien eroavaisuudet
Tyydyttävä T1	tietää tavallisimmat hiontaja terämateriaalit

4. ELINIKÄISEN OPPIMISEN AVAINTAIDOT

Ammattietiikka	
Kiitettävä K3	työskentelee hyvien ammattikäytänteiden mukaisesti ja työtään arvostaen
Hyvä H2	noudattaa työyhteisön sääntöjä ja ohjeita; tekee työtä vastuuntuntoisesti ja sovitulla tavalla
Tyydyttävä T1	noudattaa sovittuja työaikoja ja -ohjeita

Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	
Kiitettävä K3	- kehittää itsenäisesti toimintansa turvallisuutta - havaitsee ja tunnistaa työhönsä liittyvät vaarat sekä ilmoittaa niistä - arvioi suojainten, työvälineiden ja työmenetelmien soveltuvuutta kyseiseen työhön
Hyvä H2	- vastaa itsenäisesti toimintansa turvallisuudesta - noudattaa työyhteisön ohjeita; ottaa työssään huomion muut työyhteisön jäsenet - varmistaa suojaimien, työvälineiden ja materiaalien turvallisuuden; poistaa ja vie huoltoon vialliset työvälineet ja suojaimet
Tyydyttävä T1	- asennoituu myönteisesti turvalliseen toimintaan; välttää riskejä työssään - noudattaa työstä annettuja turvallisuusohjeita eikä aiheuta vaaraa - käyttää turvallisesti ohjeiden mukaisia suojaimia, työvälineitä ja työmenetelmiä

Kestävä kehitys	
Kiitettävä K3	ottaa itsenäisesti huomioon raaka-aineiden ja kemikaalien käsittelystä syntyvät ympäristövaikutukset; toimii kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti
Hyvä H2	ottaa lähes itsenäisesti huomioon raaka-aineiden ja kemikaalien käsittelystä syntyvät ympäristövaikutukset; toimii pääsääntöisesti kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti
Tyydyttävä T1	ymmärtää raaka-aineiden ja kemikaalien käsittelystä syntyvät ympäristövaikutukset; toimii ohjattuna kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti

Oppiminen ja ongelman ratkaisu	
Kiitettävä K3	tiedostaa oppimistarpeensa, oppimisprosessinsa ja tyyliänsä
Hyvä H2	osaa arvioida omaa oppimistaan ja työnsä onnistumista
Tyydyttävä T1	osaa soveltaa oppimaansa tietoa työtehtävissä

Vuorovaikutus ja yhteistyö	
Kiitettävä K3	osaa toimia joustavasti ja yhteistyötä edistävästi eri vuorovaikutustilanteissa
Hyvä H2	osaa toimia työn vaatimissa vuorovaikutustilanteissa
Tyydyttävä T1	pystyy toimimaan työn kannalta välttämättömissä vuorovaikutustilanteissa

2.31. Terästekniikka ja konehuolto, 30 osp

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osaa tutkinnon osaa

- määrittää puuntyöstöterän kunnon ja tunnistaa niissä olevat viat
- valmistaa teräaihiosta muototeriä

- suorittaa yleisimpien puuntyöstöterien teroitus sekä teroittaa tavanomaiset käsityökalut
- valita oikean pyörimis- ja syöttönopeuden työstetyn pinnan laatuvaatimusten mukaan
- asettaa terät, koota tarvittavat teräpakat sekä tehdä niillä vaadittavat asetukset työstökoneelle
- tehdä huoltosuunnitelman, huollon sekä sen dokumentoinnin puuntyöstökoneille.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osoittaa osaamisensa ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa tekemällä teroitus-, asetus- ja huoltotöitä terähuollon työtehtävissä. Työtä tehdään siinä laajuudessa, että osoitettava osaaminen vastaa kattavasti tutkinnon perusteissa määrättyjä ammattitaitovaatimuksia, arvioinnin kohteita ja kriteereitä.

Ammattiosaamisen näyttöä tai tutkintotilaisuutta voidaan jatkaa toisessa työpaikassa/ työkohteessa tai ammatillisessa peruskoulutuksessa koulutuksen järjestäjän osoittamassa muussa paikassa niin, että osaamisen osoittamisen kattavuus varmistuu.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa osaamista ei voida työtä tekemällä ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa kattavasti osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla.

Arviointi

1. TYÖPROSESSIN HALLINTA

Työn suunnittelu	
Kiitettävä K3	• suunnittelee itsenäisesti työnsä ja osaa esittää vaihtoehtoisia toimintatapoja
Hyvä H2	• suunnittelee työnsä annettujen ohjeiden mukaan
Tyydyttävä T1	• suunnittelee ohjattuna työtään

Työn kokonaisuuden hallinta	
Kiitettävä K3	• toimii suunnitelmallisesti ja osaa ratkaista ongelmatilanteita
Hyvä H2	• toimii työssään suunnitelmallisesti vähäisellä ohjauksella
Tyydyttävä T1	• tarvitsee jonkin verran ohjausta aloituksessa ja siirryttäessä työvaiheesta toiseen

Yrityslähtöinen, laadukas ja taloudellinen toiminta	
Kiitettävä K3	• käyttää materiaaleja taloudellisesti; saavuttaa työssään asetetut laatu- ja aikatavoitteet • on aloitteellinen ja toimii työyhteisön parhaaksi
Hyvä H2	• saavuttaa työssään asetetut laatu- ja aikatavoitteet • toimii yritteliäästi ja osaa arvioida oman työnsä taloudellisia vaikutuksia
Tyydyttävä T1	• tarvitsee ohjausta saavuttaakseen työssään asetetut minimitaloudelliset tavoitteet • asennoituu työhönsä siten, ettei tietoisesti aiheuta taloudellista vahinkoa

Oman työn arviointi	
Kiitettävä K3	arvioi työskentelyään realistisesti; osaa kehittää toimintaansa parempaan lopputulokseen pääsemiseksi
Hyvä H2	arvioi työskentelyään suhteessa tavoitteisiin realistisesti
Tyydyttävä T1	arvioi työskentelyään suhteessa tavoitteisiin, mutta arviointi ei kaikilta osin ole realistinen

2. TYÖMENETELMIEN, -VÄLINEIDEN JA MATERIAALIN HALLINTA

Työmenetelmät ja koneet	
Kiitettävä K3	käyttää työssään itsenäisesti teroituslaitteita ja -välineitä; huoltaa sekä kunnostaa työvälineet ja varusteet ohjeiden mukaan
Hyvä H2	ohjeiden mukaan käyttää työssään teroituslaitteita ja -välineitä; huoltaa ja kunnostaa työvälineet ja varusteet
Tyydyttävä T1	käyttää työssään teroituslaitteita ja -välineitä ohjattuna

Materiaalien käyttö	
Kiitettävä K3	käyttää tarvikkeita ja materiaaleja huolellisesti ja taloudellisesti ottaen huomioon kestävän kehityksen
Hyvä H2	käyttää tarvikkeita ja materiaaleja niiden ominaisuuksien edellyttämällä tavalla
Tyydyttävä T1	valitsee ja käyttää tarvikkeita ja materiaaleja annettujen dokumenttien ja ohjeiden mukaan

Muototerien teko	
Kiitettävä K3	pystyy tekemään lähes itsenäisesti suunnitelman mukaisen muototerän
Hyvä H2	pystyy tekemään vähäisellä ohjauksella suunnitelman mukaisen muototerän sekä osaa huomioida terän- ja puuta työstettäessä syntyvän muodon eron
Tyydyttävä T1	pystyy tekemään ohjattuna suunnitelman mukaisen muototerän

Koneasetteen teko	
Kiitettävä K3	tekee itsenäisesti suunnitelman mukaisen asetteen työstökoneelle
Hyvä H2	tekee vähäisellä ohjauksella asetteen työstökoneelle
Tyydyttävä T1	tekee ohjattuna suunnitelman mukaisen asetteen työstökoneelle

Huoltosuunnitelman teko ja koneiden huolto	
Kiitettävä K3	pystyy tekemään itsenäisesti koneiden huoltosuunnitelman ja suunnitelman mukaisen huollon
Hyvä H2	pystyy tekemään vähäisellä ohjauksella koneiden huoltosuunnitelman ja suunnitelman mukaisen huollon
Tyydyttävä T1	osaa tehdä ohjattuna koneiden huoltosuunnitelman ja sen mukaisen huollon

3. TYÖN PERUSTANA OLEVAN TIEDON HALLINTA

Materiaalit	
Kiitettävä K3	- tuntee hionta- ja terämateriaalit sekä tuntee niiden välisen riippuvuuden - tuntee tavallisimmat konehuollon materiaalit ja niiden tärkeimmät ominaisuudet
Hyvä H2	- tietää eri hionta- ja terämateriaalien eroavaisuudet - tietää tavallisimmat konehuollon materiaalit
Tyydyttävä T1	- tietää tavallisimmat hionta- ja terämateriaalit - tietää tavallisimmat konehuollossa käytetyt voiteluaineet

Käsitteiden hallinta	
Kiitettävä K3	hallitsee ja soveltaa tietojaan käytäntöön
Hyvä H2	hallitsee terätekniikan peruskäsitteet
Tyydyttävä T1	tietää tärkeimmät terätekniikan peruskäsitteet

Teroitusajankohdan ja terän kunnon määrittäminen	
Kiitettävä K3	- osaa määritellä itsenäisesti oikean teroitusajankohdan tuotannon kannalta järkevästi - osaa määritellä itsenäisesti terän kunnon ja tunnistaa siinä olevat viat ja vikojen syntymisen syyt sekä arvioida syntyvää työstöjälkeä
Hyvä H2	- osaa määritellä lähes itsenäisesti oikean teroitusajankohdan tuotannon kannalta järkevästi - osaa määritellä lähes itsenäisesti terän kunnon ja tunnistaa siinä olevat viat ja vikojen syntymisen syyt sekä arvioida syntyvää työstöjälkeä
Tyydyttävä T1	- osaa määritellä ohjattuna oikean teroitusajankohdan tuotannon kannalta järkevästi - osaa määritellä jonkin verran ohjattuna terän kunnon ja tunnistaa siinä olevat viat

Koneiden huoltotarpeen määrittäminen	
Kiitettävä K3	osaa määritellä itsenäisesti koneille tuotantotaloudellisesti järkevän ajan kohdan huollolle
Hyvä H2	osaa määritellä lähes itsenäisesti koneille tuotantotaloudellisesti järkevän ajankohdan huollolle
Tyydyttävä T1	osaa määritellä ohjattuna koneille tuotantotaloudellisesti järkevän ajankohdan huollolle

Terien huoltotavan määrittäminen	
Kiitettävä K3	osaa valita itsenäisesti huoltomenetelmät
Hyvä H2	osaa valita lähes itsenäisesti kullekin teräaineelle ja terätyypille oikeat huoltomenetelmät
Tyydyttävä T1	osaa valita ohjattuna kullekin teräaineelle ja terätyypille oikeat huoltomenetelmät, koneet ja hiomalaikat

4. ELINIKÄISEN OPPIMISEN AVAINTAIDOT

Ammattietiikka	
Kiitettävä K3	työskentelee hyvien ammattikäytänteiden mukaisesti ja työtään arvostaen
Hyvä H2	noudattaa työyhteisön sääntöjä ja ohjeita; tekee työtä vastuuntuntoisesti ja sovitulla tavalla
Tyydyttävä T1	noudattaa sovittuja työaikoja ja -ohjeita

Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	
Kiitettävä K3	- kehittää itsenäisesti toimintansa turvallisuutta - havaitsee ja tunnistaa työhönsä liittyvät vaarat sekä ilmoittaa niistä - arvioi suojainten, työvälineiden ja työmenetelmien soveltuvuutta kyseiseen työhön
Hyvä H2	- vastaa itsenäisesti toimintansa turvallisuudesta - noudattaa työyhteisön ohjeita; ottaa työssään huomion muut työyhteisön jäsenet - varmistaa suojaimien, työvälineiden ja materiaalien turvallisuuden; poistaa ja vie huoltoon vialliset työvälineet ja suojaimet
Tyydyttävä T1	- asennoituu myönteisesti turvalliseen toimintaan; välttää riskejä työssään - noudattaa työstä annettuja turvallisuusohjeita eikä aiheuta vaaraa - käyttää turvallisesti ohjeiden mukaisia suojaimia, työvälineitä ja työmenetelmiä

Kestävä kehitys	
Kiitettävä K3	ottaa itsenäisesti huomioon raaka-aineiden ja kemikaalien käsittelystä syntyvät ympäristövaikutukset; toimii kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti
Hyvä H2	ottaa lähes itsenäisesti huomioon raaka-aineiden ja kemikaalien käsittelystä syntyvät ympäristövaikutukset; toimii pääsääntöisesti kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti
Tyydyttävä T1	ymmärtää raaka-aineiden ja kemikaalien käsittelystä syntyvät ympäristövaikutukset; toimii ohjattuna kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti

Oppiminen ja ongelman ratkaisu	
Kiitettävä K3	tiedostaa oppimistarpeensa, oppimisprosessinsa ja tyyliinsä
Hyvä H2	osaa arvioida omaa oppimistaan ja työnsä onnistumista
Tyydyttävä T1	osaa soveltaa oppimaansa tietoa työtehtävissä

Vuorovaikutus ja yhteistyö	
Kiitettävä K3	osaa toimia joustavasti ja yhteistyötä edistävästi eri vuorovaikutustilanteissa
Hyvä H2	osaa toimia työn vaatimissa vuorovaikutustilanteissa
Tyydyttävä T1	pystyy toimimaan työn kannalta välttämättömissä vuorovaikutustilanteissa

2.32. Työpaikkaohjaajaksi valmentautuminen, 5 osp

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija osaa

- tunnistaa työpaikalla työssäoppimiseen tai ammattiosaamisen näyttöön sopivat työtehtävät ja selvittää niiden arvioinnin kohteet ja arviointikriteerit
- neuvotella työyhteisössä työssäoppimisen ja ammattiosaamisen näyttöjen toteuttamisesta
- valmistella yhteistyössä opettajan ja työpaikkaohjaajan kanssa työssäoppimisen ja ammattiosaamisen näytön suunnitelmia
- perehdyttää muita opiskelijoita työpaikalla tai oppilaitoksissa tehtäviin töihin, toimintatapoihin ja sääntöihin
- esitellä alansa työ- ja koulutusmahdollisuuksia esimerkiksi työelämään tutustumisjaksolla oleville opiskelijoille
- käydä ohjauskeskusteluja, kehittää toimintaansa palautteen perusteella ja sovitella näkemyseroja
- toimia erilaisten oppijoiden ja työtovereiden kanssa
- vastaanottaa ja antaa kehittävää palautetta
- itsearvioida työssäoppimisen ja ammattiosaamisen näyttöään ennalta sovittujen arvioinnin kohteiden ja arviointikriteereiden mukaan
- arvioida työhönsä liittyvät työturvallisuusriskit sekä hän osaa toimia ja ohjata myös muita toimimaan työturvallisuusohjeiden mukaisesti.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija osoittaa osaamisensa tekemällä suunnitelman ammattiosaamisen näytöstä tai työssäoppimisesta. Hän perehtyy työyhteisön toimintaan, työtehtäviin, työkuultuuriin ja sääntöihin sekä arvioi työyhteisön työturvallisuusriskit ja työergonomiakysymykset oman työn osalta. Opiskelija kartoittaa mahdollisuudet toteuttaa työssäoppimista ja ammattiosaamisen näyttöjä työpaikalla. Opiskelija analysoi oman työssäoppimisensa ja ammattiosaamisen näyttönsä arvioinnit.

Ammattiosaamisen näyttö toteutetaan pääsääntöisesti jonkin muun ammattiosaamisen näytön yhteydessä.

Ammattiosaamisen näyttöä voidaan jatkaa toisessa työpaikassa/työkohteessa tai koulutuksen järjestäjän osoittamassa muussa paikassa niin, että osaamisen osoittamisen kattavuus varmistuu.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa osaamista ei voida työtä tekemällä ammattiosaamisen näytössä kattavasti osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla.

TYÖPROSESSIN HALLINTA

Oman työn suunnittelu ja suunnitelmien tekeminen	
Kiitettävä K3	valmistelee itsenäisesti ja aloitteellisesti työssäoppimisen ja ammattiosaamisen näyttöjen suunnitelmaa
Hyvä H2	valmistelee annettujen ohjeiden mukaan työssäoppimisen ja ammattiosaamisen näytön suunnitelmia
Tyydyttävä T1	valmistelee ohjattuna työssäoppimisen ja ammattiosaamisen näytön suunnitelmia

Työn kokonaisuuden hallinta	
Kiitettävä K3	etenee työssään sujuvasti sovittaen työnsä työympäristön muuhun toimintaan
Hyvä H2	tekee annetut tehtävät omatoimisesti
Tyydyttävä T1	tarvitsee ajoittaista ohjausta

TYÖMENETELMIEN, -VÄLINEIDEN JA MATERIAALIN HALLINTA

Opiskelijan ohjaaminen	
Kiitettävä K3	perehdyttää muita opiskelijoita, toimii joustavasti erilaisten ihmisten kanssa ja sovittelee näkemyseroja
Hyvä H2	perehdyttää ohjeiden mukaisesti muita opiskelijoita ja käy ohjauskeskusteluja
Tyydyttävä T1	perehdyttää ohjattuna muita opiskelijoita

Opiskelijan arviointi	
Kiitettävä K3	käy rakentavia palautekeskusteluja sekä itsearvioi työssäoppimisen ja ammattiosaamisen näytöt ennalta sovittujen arvioinnin kohteiden ja kriteereiden mukaan
Hyvä H2	vastaanottaa ja antaa palautetta työtehtävistä ja itsearvioi työssäoppimisen ja ammattiosaamisen näytöt sovittujen arvioinnin kohteiden ja kriteereiden mukaan
Tyydyttävä T1	vastaanottaa ja antaa ohjattuna palautetta työtehtävistä sekä itsearvioi ohjattuna työssäoppimisen ja ammattiosaamisen näytöt sovittujen arvioinnin kohteiden ja kriteereiden mukaan

TYÖN PERUSTANA OLEVAN TIEDON HALLINTA

Oman alan työelämän ja ammatillisen koulutuksen tunteminen	
Kiitettävä K3	esittelee itsenäisesti ja monipuolisesti alansa työ- ja koulutusmahdollisuuksia
Hyvä H2	esittelee alansa työ- ja koulutusmahdollisuuksia
Tyydyttävä T1	esittelee joitakin alansa työ- ja koulutusmahdollisuuksia

Opetussuunnitelmien tunteminen	
Kiitettävä K3	tunnistaa itsenäisesti työssäoppimisjaksolla opiskeltavat asiat ja ammattiosaamisen näytöillä arvioitavan osaamisen
Hyvä H2	tunnistaa ohjeiden mukaisesti työssäoppimisjaksolla opiskeltavat asiat ja ammattiosaamisen näytöillä arvioitavan osaamisen
Tyydyttävä T1	tunnistaa ohjattuna työssäoppimisjaksolla opiskeltavat asiat ja ammattiosaamisen näytöillä arvioitavan osaamisen

ELINIKÄISEN OPPIMISEN AVAINTAIDOT

Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	
Kiitettävä K3	arvioi työhönsä liittyvät työturvallisuusriskit sekä toimii ja ohjaa myös muita toimimaan työturvallisuusohjeiden mukaisesti
Hyvä H2	arvioi työhönsä liittyvät työturvallisuusriskit sekä toimii työturvallisuusohjeiden mukaisesti
Tyydyttävä T1	arvioi työhönsä liittyvät työturvallisuusriskit sekä toimii työturvallisuusohjeiden mukaisesti

2.33. Viestintä- ja vuorovaikutusosaaminen, 11 osp

Tutkinnon osan tulee sisältää kaikkien kolmen osa-alueen pakolliset osaamistavoitteet (yhteensä 8 osaamispistettä). Lisäksi tutkinnon osan tulee sisältää valinnaisia osaamistavoitteita miltä tahansa osa-alueelta tai osa-alueilta siten, että opiskelijalle kertyy yhteensä 11 osaamispisteen edestä viestintä- ja vuorovaikutusosaamista. Opiskelija voi opiskella äidinkielen sovellusta suomi toisena kielenä, jos hänen äidinkielenä ei ole suomi, ruotsi tai saame tai hänellä on muutoin monikielinen tausta. Ammatillisessa peruskoulutuksessa vieraan kielen osaamistavoitteet ja osaamisen arviointi on eriytetty sen mukaan, onko opiskelijan vallitsema kieli hänelle A- vai B-kieli. Valittu vieras kieli voi olla opiskelijalle aivan uusikin kieli, jolloin sovelletaan B-kielen tavoitteita ja arviointia. A- ja B-kielillä tarkoitetaan seuraavaa: A-kieli = peruskoulun 1.–6. vuosiluokilla alkava vieras kieli B-kieli = peruskoulun vuosiluokilla 7.–9. alkava vieras kieli

Äidinkieli

Äidinkieli, suomi

Pakolliset osaamistavoitteet, 5 osp

Opiskelija

- osaa viestiä ja toimia erilaisissa vuorovaikutustilanteissa
- ymmärtää omaan alaan liittyvien tärkeimpien tekstilajien käytänteet, olennaisen sisällön ja tarkoituksen
- osaa hakea tietoa eri tietolähteistä ja käyttää tietoa sekä noudattaa lähteiden käytön periaatteita
- osaa hyödyntää mediaa ja verkon tarjoamia viestintä- ja vuorovaikutusvälineitä opiskelussaan sekä tehdä ammattiosaamistaan näkyväksi
- osaa laatia alaan liittyviä kirjallisia töitä
- osaa hyödyntää äidinkielen oppimisen luku- ja opiskelustrategioita
- ymmärtää äidinkielen sekä kirjallisuuden ja muun kulttuurin merkityksen alan ja ammatin kannalta
- osaa arvioida ja kehittää omaa äidinkielen taitoaan.

ARVIOINNIN KOHTEET

Viestintä- ja vuorovaikutustilanteissa toimiminen	
Kiitettävä K3	- perustelee monipuolisesti näkemyksiään ja toimii erilaisissa vuorovaikutustilanteissa asiakaslähtöisesti, joustavasti ja vakuuttavasti - osallistuu aktiivisesti ja rakentavasti keskusteluun ja kantaa osaltaan vastuuta ryhmätilanteissa viestintäilmapiiiristä - toimii joustavasti ja rakentavasti erilaisissa työhön liittyvissä asiakas- ja ryhmätilanteissa - toimii oman alansa viestintätilanteissa joustavasti ja pitää erilaisia esityksiä tilanteen ja oman alan edellyttämällä tavalla
Hyvä H2	- perustelee monipuolisesti mielipiteensä ja väitteensä yhteistyö- ja ryhmätilanteissa - osallistuu keskusteluun, vie keskustelua tavoitteen suunnassa eteenpäin - toimii asiallisesti ja kohteliaasti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa ja työhön liittyvissä asiakas- ja ryhmätilanteissa - pitää erilaisia esityksiä käyttäen tilanteen vaatimaa asiatyyliä ja alan termistöä
Tyydyttävä T1	- ilmaisee asiallisesti mielipiteensä yhteistyö- ja ryhmätilanteissa - osallistuu keskusteluun käyttämällä puheenvuoroja - toimii tarkoituksenmukaisella tavalla työelämän vuorovaikutustilanteissa - pitää lyhyen esityksen käyttäen tilanteen vaatimaa kieltä ja asiatyyliä

Tekstien ja tekstilajien ymmärtäminen	
Kiitettävä K3	ymmärtää sekä tekstin tarkoituksen ja sanoman että yksityiskohtien merkityksen, tekee johtopäätöksiä ja arvioi tekstin sisältöä ja ilmaisutapaa
Hyvä H2	ymmärtää ammattitaidon kannalta keskeisten tekstien päätarkoituksen ja tulkitsee tekstien merkityksiä
Tyydyttävä T1	tuntee työelämän tekstilajeja ja vertailee niitä

Tiedon hankkiminen	
Kiitettävä K3	- hakee tietoa erilaisista lähteistä ja vaikeaselkoisistakin teksteistä sekä arvioi kriittisesti niiden luotettavuutta - osaa viitata käyttämiinsä lähteisiin ja tarvittaessa pyytää niihin käyttöluvan
Hyvä H2	- hankkii ammattialaansa liittyvää tietoa erilaisista lähteistä ja arvioi lähteiden luotettavuutta - tuntee tekijänoikeudet oikeutena ja velvoitteena, noudattaa tekijänoikeuksia mm. ilmoittamalla lähteensä
Tyydyttävä T1	- hakee ammattialansa kannalta keskeistä tietoa selkeistä teksteistä - noudattaa tekijänoikeuksia, mutta tarvitsee joskus ohjausta

Mediataidot ja verkkoviestinnän hyödyntäminen	
Kiitettävä K3	• käyttää monipuolisesti viestintävälineitä ja arvioi kriittisesti mediatekstejä • dokumentoi ja kuvaa oppimistaan ja osaamistaan eri medioiden avulla • viestii ammatillisuutta osoittaen digitaalisen ympäristön vuorovaikutustilanteissa
Hyvä H2	• käyttää keskeisiä viestintävälineitä ja osaa arvioida mediatekstejä • tekee ammattiosaamistaan näkyväksi eri medioiden avulla • viestii digitaalisissa ympäristöissä sopivaa kieltä käyttäen
Tyydyttävä T1	• käyttää oman alansa ammattijulkaisuja ja mediatekstejä • käyttää ohjattuna eri medioita ammattitaitonsa esittelyyn • viestii digitaalisissa ympäristöissä sovittujen periaatteiden mukaisesti

Alan kirjallisten töiden laatiminen	
Kiitettävä K3	• hallitsee kielenkäytön perusnormit sekä hioo tuottamiensa tekstien kieli- ja ulkoasua • tuottaa tavoitteellisesti ja työstää tekstejään oman arvion ja palautteen pohjalta • laatii asianmukaisia asiakirjoja ja osaa soveltaa asiakirjamalleja
Hyvä H2	• käyttää sujuvaa lause- ja virkerakennetta ja jaksottaa tekstiä • tuottaa ammattitaidon kannalta keskeisiä tekstejä • laatii asianmukaiset asiakirjat
Tyydyttävä T1	• kirjoittaa oikeinkirjoituksen perussääntöjen mukaisesti • tuottaa ammattitaidon kannalta keskeisiä tekstejä, mutta tarvitsee ajoittain ohjausta • laatii mallin mukaan asiakirjoja

Luku- ja opiskelustrategioiden hyödyntäminen	
Kiitettävä K3	• arvioi omaa luku- ja opiskelustrategiaansa ja parantaa sitä palautteen pohjalta
Hyvä H2	• tekee muistiinpanoja, tiivistää hankkimaansa tietoa ja käyttää lähteitä omassa tekstissään
Tyydyttävä T1	• tekee muistiinpanoja ja tiivistää ydinasioita kuullun, luetun ja nähdyn pohjalta

Äidinkielen sekä kirjallisuuden ja muun kulttuurin merkityksen ymmärtäminen	
Kiitettävä K3	• osaa arvioida äidinkielen merkitystä omalla alallaan ja sen asemaa monikielisessä yhteiskunnassa sekä työelämän että yksilön kannalta • ymmärtää kirjallisuuden tai muun kulttuurin merkityksen alalla toimimisessa
Hyvä H2	• ymmärtää äidinkielen merkitystä omalla alallaan ja monikielisessä työelämässä • tietää, mihin kirjallisuutta tai muuta kulttuuria voi alalla käyttää
Tyydyttävä T1	• tiedostaa äidinkielen taidon merkityksen omalla alallaan • tuntee esimerkkejä omaan alaan liittyvästä kirjallisuudesta tai muusta kulttuurista

Oman äidinkielen taidon arvioiminen	
Kiitettävä K3	arvioi realistisesti omaa kielenkäyttöään ja lukutaitoaan, tunnistaa vahvuuksiaan, kehittämiskohteitaan ja kehittää taitojaan palautteen pohjalta.
Hyvä H2	arvioi realistisesti omaa kielenkäyttöään ja lukutaitoaan, tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan.
Tyydyttävä T1	arvioi äidinkielen taitoaan ja lukutaitoaan saamansa palautteen pohjalta ja kertoo, mitä siinä voisi parantaa.

Valinnaiset osaamistavoitteet, 3 osp

Opiskelija

- osaa kehittää viestintä- ja vuorovaikutustaitojaan
- osaa kehittää esiintymis- ja ryhmätöitä taitojaan
- osaa käyttää ja tulkita erilaisia tekstilajeja
- tuntee kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin muotoja ja merkitystä.

Arviointi

ARVIOINNIN KOHTEET

Viestintä- ja vuorovaikutustaitojen kehittäminen	
Kiitettävä K3	- ylläpitää puhuessaan vuorovaikutusta, havainnollistaa puheenvuoroaan ja rakentaa sen sisällön loogiseksi - viestii rakentavasti myös ristiriita- ja ongelmatilanteissa - soveltaa sanattoman viestinnän sääntöjä vuorovaikutuksessaan ja vertailee merkityksiä myös eri kulttuurien välillä
Hyvä H2	- toimii kohteliaasti ja joustavasti vuorovaikutustilanteissa erilaisissa ympäristöissä - ottaa viestinnässään huomioon vastaanottajan, tilanteen ja alansa vaatimukset - ottaa huomioon sanattoman viestinnän vaikutuksia omassa ilmaisussaan
Tyydyttävä T1	- ilmaisee asiallisesti mielipiteensä ja perustelee ne vakuuttavasti - ottaa vuorovaikutuksessa toisten näkemykset huomioon - ymmärtää henkilöiden sanattoman viestinnän merkityksen ja vaikutuksia sanoman vastaanottoon

Esiintymis- ja ryhmätyötaitojen kehittäminen	
Kiitettävä K3	• esittää sekä spontaanin että itsenäisesti valmistellun esityksen haastavastakin aiheesta, havainnollistaa esitystään ja rakentaa sen sisällön loogiseksi • tunnistaa oman toimintansa vaikutukset ryhmän toimintaan ja kannustaa ryhmän muita jäseniä toimimaan • hallitsee joustavasti kokous- ja neuvottelukäytännöt
Hyvä H2	• saa puhuessaan kontaktin kuulijoihinsa ja osaa rakentaa puheenvuoronsa niin, että sitä on helppo seurata • vie ryhmän työskentelyä eteenpäin aktiivisesti ja arvostaa muiden näkökantoja • noudattaa työelämän kokous- ja neuvottelukäytäntöjä
Tyydyttävä T1	• esittää sekä spontaanin että valmistellun puheenvuoron tai puhe-esityksen itselleen tutusta aiheesta • toimii ryhmätyötilanteessa yhteistyöhakuisesti osana ryhmää • toimii työelämän kokous- ja neuvottelukäytäntöjen mukaisesti, mutta tarvitsee ajoittain ohjausta

Ammatillinen monilukutaito ja tekstien tuottaminen	
Kiitettävä K3	• soveltaa vaihdellen eri ilmaisutapoja ja tekstilajeja omissa teksteissään ja erilaisissa kieliympäristöissä • tekee havaintoja ammatillisista tekstilajeista, muokkaa niitä ja arvioi kielellisten valintojen vaikutuksia • toimii joustavasti osana kirjoitusprosessia, kun tekstiä tuotetaan yhdessä muiden kanssa
Hyvä H2	• tarkastelee tekstilajien eri ilmaisutapoja kriittisesti • muokkaa tuottamiaan ammatillisia tekstejä palautteen perusteella • antaa ja vastaanottaa rakentavaa palautetta yhdessä tuotetusta tekstistä
Tyydyttävä T1	• tuntee tekstilajien tilanteenmukaisen käytön vaatimuksia • käyttää mallin mukaan eri ammatillisia tekstilajeja • tuottaa tekstiä ryhmänä yhdessä muiden kanssa

Kielen ja kulttuurin tunteminen	
Kiitettävä K3	• soveltaa monipuolisesti kulttuurienvälistä osaamistaan ja arvostaa kulttuurista moninaisuutta • hankkii monipuolisia lukukokemuksia sekä arvioi kirjallisuuden ja muiden taidemuotojen merkitystä.
Hyvä H2	• ottaa huomioon kulttuurienvälisen viestinnän omassa vuorovaikutuksessaan • arvioi lukemiaan kirjoja ja kokemiaan muita taidemuotoja.
Tyydyttävä T1	• on perillä oman kielen ja kulttuurienvälisen viestinnän merkityksestä • tutustuu kirjallisuuden eri lajeihin ja muihin taidemuotoihin.

Äidinkieli, saame

Pakolliset osaamistavoitteet, 5 osp

Opiskelija

- osaa viestiä ja toimia erilaisissa vuorovaikutustilanteissa

- ymmärtää omaan alaan liittyvien tärkeimpien tekstilajien käytänteet, olennaisen sisällön ja tarkoituksen
 - osaa käyttää kielitaitoaan tiedon hankkimisessa ja kriittisessä arvioimisessa
 - osaa hyödyntää mediaa ja verkon tarjoamia viestintä- ja vuorovaikutusvälineitä opiskelussaan sekä tehdä ammattiosaamistaan näkyväksi
 - kehittää saamen kielen kirjoittamisen taitojaan ja osaa laatia alaan liittyviä kirjallisia töitä
 - osaa hyödyntää äidinkielen oppimisen luku- ja opiskelustrategioita
-
- tuntee kielellisen ja kulttuurin identiteetin merkitystä monimuotoisessa yhteiskunnassa
 - osaa arvioida ja kehittää omaa äidinkielen taitoaan.

Arviointi

ARVIOINNIN KOHTEET

Viestintä- ja vuorovaikutustilanteissa toimiminen	
Kiitettävä K3	• toimii monipuolisesti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa ja perustelee näkemyksiään rakentavasti ottaen huomioon toisten näkemykset • toimii joustavasti ja rakentavasti erilaisissa työhön liittyvissä asiakas- ja ryhmätilanteissa • toimii oman alansa viestintätilanteissa joustavasti ja pitää erilaisia esityksiä saamen kielellä tilanteen ja oman alan edellyttämällä tavalla
Hyvä H2	• viestii aktiivisesti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa ottaen huomioon toisten näkemykset • toimii asiallisesti ja kohteliaasti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa ja työhön liittyvissä asiakas- ja ryhmätilanteissa • pitää erilaisia esityksiä käyttäen tilanteen vaatimaa saamen yleiskieltä ja alan termistöä
Tyydyttävä T1	• toimii erilaisissa vuorovaikutustilanteissa ja tuo esille näkemyksiään • toimii tarkoituksenmukaisella tavalla työelämän tilanteissa • pitää lyhyen esityksen käyttäen tilanteen vaatimaa saamen yleiskieltä

Tekstien ja tekstilajien ymmärtäminen	
Kiitettävä K3	• ymmärtää sekä tekstin tarkoituksen ja sanoman että yksityiskohtien merkityksen, tekee johtopäätöksiä ja arvioi tekstin sisältöä ja ilmaisutapaa
Hyvä H2	• ymmärtää tekstin tarkoituksen ja pääsisällön sekä osaa yhdistää ja vertailla sen yksityiskohtia omiin kokemuksiinsa ja tietoihinsa suhteuttaen
Tyydyttävä T1	• ymmärtää ammattitaidon kannalta keskeisten tekstien päätarkoituksen ja osaa yhdistää tietoja omiin kokemuksiinsa ja tietoihinsa

Tiedon hankkiminen	
Kiitettävä K3	• hakee tietoa erilaisista lähteistä ja vaikeaselkoisistakin teksteistä sekä arvioi kriittisesti niiden luotettavuutta
Hyvä H2	• hankkii ammattialaansa liittyvää tietoa erilaisista lähteistä ja arvioi myös lähteiden luotettavuutta
Tyydyttävä T1	• hakee ammattialansa kannalta keskeistä tietoa selkeistä lähteistä

Mediataidot ja verkkoviestinnän hyödyntäminen	
Kiitettävä K3	• käyttää monipuolisesti viestintävälineitä ja arvioi kriittisesti mediatekstejä • dokumentoi ja kuvaa oppimistaan ja osaamistaan eri medioiden avulla
Hyvä H2	• käyttää keskeisiä viestintävälineitä ja osaa arvioida mediatekstejä • tekee ammattiosaamistaan näkyväksi eri medioiden avulla
Tyydyttävä T1	• käyttää oman alansa ammattijulkaisuja ja mediatekstejä • käyttää ohjattuna eri medioita ammattitaitonsa esittelyyn

Alan kirjallisten töiden laatiminen	
Kiitettävä K3	• tuottaa ammattitaitoon liittyviä erilaisia tekstejä saamen kielellä sujuvasti ja luontevasti
Hyvä H2	• tuottaa ammattitaidon kannalta keskeisiä tekstejä käyttäen monipuolisesti saamen kielen oikeinkirjoituksen perussääntöjä
Tyydyttävä T1	• tuottaa ohjattuna ammattitaidon kannalta keskeisiä tekstejä saamen kielen oikeinkirjoituksen perussääntöjen mukaisesti

Luku- ja opiskelustrategioiden hyödyntäminen	
Kiitettävä K3	• arvioi omaa luku- ja opiskelustrategiaansa ja parantaa sitä palautteen pohjalta
Hyvä H2	• tekee muistiinpanoja, tiivistää hankkimaansa tietoa ja käyttää lähteitä omassa tekstissään
Tyydyttävä T1	• tekee muistiinpanoja ja tiivistää ydinasioita kuullun, luetun ja nähdyn pohjalta

Kielen ja kulttuurin ymmärtäminen	
Kiitettävä K3	• tuntee saamen kielen ja kulttuurin merkitystä ja osaa arvioida monipuolisesti sen merkitystä monimuotoisessa yhteiskunnassa
Hyvä H2	• tuntee saamen kielen ja kulttuurin merkitystä ja osaa arvioida sen merkitystä monimuotoisessa yhteiskunnassa
Tyydyttävä T1	• tuntee kielellisen ja kulttuurisen taustan merkitystä

Oman äidinkielen taidon arvioiminen	
Kiitettävä K3	arvioi realistisesti omaa kielenkäyttöään ja lukutaitoaan, tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan ja kehittää taitojaan palautteen pohjalta.
Hyvä H2	arvioi realistisesti omaa kielenkäyttöään ja lukutaitoaan, tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan.
Tyydyttävä T1	arvioi äidinkielen taitoaan ja lukutaitoaan saamansa palautteen pohjalta ja kertoo, mitä siinä voisi parantaa.

Valinnaiset osaamistavoitteet

Opiskelija

- osaa kehittää viestintä- ja vuorovaikutustaitojaan saamen kielellä
- osaa kehittää esiintymis- ja ryhmätöitä taitojaan
- osaa käyttää ja tulkita erilaisia tekstilajeja ja kehittää tekstin tuottamista saamen kielellä
- osaa toimia kielellisesti ja kulttuurisesti monimuotoisessa ympäristössä.

Arviointi

ARVIOINNIN KOHTEET

Viestintä- ja vuorovaikutustaitojen kehittäminen	
Kiitettävä K3	viestii monipuolisesti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa ottaen huomioon toisten näkemykset
Hyvä H2	viestii aktiivisesti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa ottaen huomioon toisten näkemykset
Tyydyttävä T1	toimii erilaisissa vuorovaikutustilanteissa huomioiden toisten näkemykset

Esiintymis- ja ryhmätöitä taitojen kehittäminen	
Kiitettävä K3	- esittää sekä spontaanin että itsenäisesti valmistellun esityksen haastavastakin aiheesta, havainnollistaa esitystään ja rakentaa sisällön loogiseksi - tunnistaa oman toimintansa vaikutukset ryhmän toimintaan ja kannustaa ryhmän muita jäseniä toimimaan
Hyvä H2	- saa puhuessaan kontaktin kuulijoihinsa ja osaa rakentaa puheenvuoronsa niin, että sitä on helppo seurata - vie ryhmän työskentelyä eteenpäin aktiivisesti ja arvostaa muiden näkökantoja
Tyydyttävä T1	- esittää sekä spontaanin että valmistellun puheenvuoron tai puheesityksen itselleen tutusta aiheesta - toimii ryhmätöitä tilanteessa yhteistyöhakuisesti osana ryhmää

Ammatillinen monilukutaito ja tekstien tuottaminen	
Kiitettävä K3	• soveltaa vaihdelleen eri ilmaisutapoja ja tekstilajeja omissa teksteissään ja erilaisissa kieliympäristöissä • tekee havaintoja ammatillisista tekstilajeista, muokkaa niitä ja arvioi kielellisten valintojen vaikutuksia • kirjoittaa ammattitaitoon liittyviä erilaisia tekstejä itsenäisesti saamen kielellä
Hyvä H2	• tarkastelee tekstilajien eri ilmaisutapoja kriittisesti • muokkaa tuottamiaan ammatillisia tekstejä palautteen perusteella • kirjoittaa ammattitaidon kannalta keskeisiä tekstejä saamen kielellä
Tyydyttävä T1	• tuntee työelämän tilanteenmukaisen tekstilajin käytön vaatimuksia • tuottaa mallin mukaan eri ammatillisia tekstilajeja • kirjoittaa ohjattuna ammattitaidon kannalta keskeisiä tekstejä saamen kielellä

Kielellisesti ja kulttuurisesti monimuotoisessa ympäristössä toimiminen	
Kiitettävä K3	• tuntee saamelaisen kulttuurin keskeiset ominaispiirteet ja toimii monikulttuurisessa ympäristössä itsenäisesti saamen kielen ja kulttuurin tuntemustaan hyödyntäen • hankkii monipuolisia lukukokemuksia saamen kielellä sekä arvioi kirjallisuuden ja muiden taidemuotojen merkitystä.
Hyvä H2	• tuntee saamelaisen kulttuurin keskeiset ominaispiirteet ja toimii monikulttuurisessa ympäristössä saamen kielen ja kulttuurin tuntemustaan hyödyntäen • arvioi lukemiaan kirjoja ja kokemiaan muita taidemuotoja.
Tyydyttävä T1	• tuntee saamelaisen kulttuurin ominaispiirteitä ja toimii monikulttuurisessa ympäristössä saamen kielen ja kulttuurin tuntemustaan hyödyntäen • tutustuu saamen kirjallisuuden eri lajeihin ja muihin taidemuotoihin.

Äidinkieli, viittomakieli

Pakolliset osaamistavoitteet, 5 osp

Opiskelija

- osaa viestiä viittomakielellä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa
- ymmärtää ja tulkitsee omaan alaansa liittyviä erilaisia viestilajeja
- osaa hakea tietoa eri tietolähteistä erilaisia medioita käyttäen
- osaa hyödyntää mediaa ja verkon tarjoamia viestintä- ja vuorovaikutusvälineitä opiskelussaan sekä tehdä ammattiosaamistaan näkyväksi
- osaa toimia sekä viittomakielisen että puhutun ja kirjoitetun kielen ympäristöissä
- osaa arvioida ja kehittää omaa äidinkiellentaitoaan.

ARVIOINNIN KOHTEET

Viestintä- ja vuorovaikutustilanteissa toimiminen	
Kiitettävä K3	• käyttää viittomakieltä aktiivisesti oman alansa viestintätilanteissa ottaen rakentavasti toiset huomioon • toimii joustavasti erilaisissa ympäristöissä viittomakielisten ja kuulevien kanssa • käyttää tulkkia sujuvasti eri tilanteissa • hallitsee kokous- ja neuvottelukäytännöt sekä kantaa osaltaan vastuuta viestintäilmapiiiristä
Hyvä H2	• käyttää viittomakieltä tarkoituksenmukaisella tavalla oman alansa viestintätilanteissa toiset huomioon ottaen • toimii ammatillisissa tilanteissa viittomakielisten ja kuulevien kanssa • käyttää tulkkia tarkoituksenmukaisesti eri tilanteissa • noudattaa kokous- ja neuvottelukäytäntöjä sekä perustelee monipuolisesti mielipiteensä ja väitteensä yhteistyö- ja ryhmätilanteissa
Tyydyttävä T1	• käyttää viittomakieltä tarkoituksenmukaisella tavalla oman alansa tutuissa viestintätilanteissa toiset huomioon ottaen • selviytyy viestintätilanteista myös kuulevien kanssa • tietää, miten tulkkia käytetään vuorovaikutustilanteissa • toimii sovittujen kokouskäytäntöjen mukaisesti sekä ilmaisee mielipiteensä yhteistyö- ja ryhmätilanteissa

Viestien ja tekstilajien ymmärtäminen	
Kiitettävä K3	• tuntee hyvin ammattiin liittyvän viittomiston ja viestii ammatillisesti viittomakielellä • ymmärtää viittomakielellä alansa viestien pääsisällön ja osaa tehdä sen perusteella vertailuja ja johtopäätöksiä
Hyvä H2	• hallitsee yleisviittomiston ja viestii alansa tilanteissa viittomakielellä • ymmärtää viittomakielellä alansa keskeisten viestien pääsisällön ja osaa suhteuttaa sitä omiin kokemuksiinsa
Tyydyttävä T1	• tuntee viittomakielen eri muotoja (yleiset ja ammatilliset tilanteet) ja käyttää ammattiin liittyviä viittomia ohjatusti • ymmärtää viittomakielellä ammattialansa keskeisten viestien ydinasiat

Tiedon hankkiminen	
Kiitettävä K3	• käyttää monipuolisesti erilaisia viestintävälineitä tiedon hankinnassa ja arvioi tekstien luotettavuutta • osaa viitata käyttämiinsä lähteisiin ja tarvittaessa pyytää niihin käyttöluvan
Hyvä H2	• hankkii ammattialansa liittyvää tietoa erilaisista lähteistä ja arvioi niiden luotetta-vuutta • tuntee tekijänoikeudet oikeutena ja velvoitteena, noudattaa tekijänoikeuksia mm. ilmoittamalla lähteensä
Tyydyttävä T1	• hakee ammattialansa kannalta keskeistä tietoa erilaisista lähteistä • noudattaa tekijänoikeuksia, mutta tarvitsee joskus ohjausta

Mediataidot ja verkkoviestinnän hyödyntäminen	
Kiitettävä K3	• käyttää monipuolisesti viestintävälineitä ja arvioi kriittisesti mediatekstejä • dokumentoi ja kuvaa oppimistaan ja osaamistaan eri medioiden avulla
Hyvä H2	• käyttää keskeisiä viestintävälineitä ja osaa arvioida mediatekstejä • tekee ammattiosaamistaan näkyväksi eri medioiden avulla
Tyydyttävä T1	• käyttää oman alansa ammattijulkaisuja ja mediatekstejä • käyttää ohjattuna eri medioita ammattitaitonsa esittelyyn

Kielellisesti ja kulttuurisesti monimuotoisessa ympäristössä toimiminen	
Kiitettävä K3	• tuntee suomalaisen viittomakielen monimuotoisuutta ja erityispiirteitä sekä käyttäjäryhmiä ja toimii monimuotoisessa ympäristössä joustavasti kielitaitoaan hyödyntäen
Hyvä H2	• tuntee suomalaisen viittomakielen monimuotoisuutta ja käyttäjäryhmiä ja toimii monimuotoisessa ympäristössä kielitaitoaan hyödyntäen
Tyydyttävä T1	• tuntee suomalaisen viittomakielen monimuotoisuutta ja toimii monimuotoisessa ympäristössä kielitaitoaan hyödyntäen

Oman äidinkielen taidon arvioiminen	
Kiitettävä K3	• arvioi realistisesti omaa kielenkäyttöään ja lukutaitoaan, tunnistaa vahvuutensa, kehittämiskohteita ja kehittää taitojaan palautteen pohjalta.
Hyvä H2	• arvioi realistisesti omaa kielenkäyttöään ja lukutaitoaan, tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämiskohteita.
Tyydyttävä T1	• arvioi äidinkielen taitoaan ja lukutaitoaan saamansa palautteen pohjalta ja kertoo, mitä siinä voisi parantaa.

Valinnaiset osaamistavoitteet

Opiskelija

- osaa kehittää viestintä- ja vuorovaikutustaitojaan ja viittomakielen ilmaisutapojaan erilaisissa tilanteissa
- osaa kehittää esiintymis- ja ryhmätyötaitojaan
- osaa käyttää ja tulkita erilaisia viestintätapoja
- tuntee kielellisen ja kulttuurisen monimuotoisuuden merkitystä yhteiskunnassa.

Arviointi

ARVIOINNIN KOHTEET

Viestintä- ja vuorovaikutustaitojen kehittäminen	
Kiitettävä K3	- ylläpitää puhuessaan vuorovaikutusta, havainnollistaa puheenvuoroaan ja rakentaa sen sisällön loogiseksi - käyttää rakenteeltaan sujuvaa ja ilmaisultaan rikasta viittomakieltä monipuolisesti
Hyvä H2	- viestii kohteliaasti ja joustavasti vuorovaikutustilanteissa erilaisissa ympäristöissä - käyttää yleisviittomistoa ja ammattiin liittyvää viittomistoa luontevasti
Tyydyttävä T1	- ilmaisee asiallisesti mielipiteensä ja perustelee ne vakuuttavasti - ottaa vuorovaikutuksessa toisten näkemykset huomioon

Esiintymis- ja ryhmäytötaitojen kehittäminen	
Kiitettävä K3	tuottaa erilaisia viittomakielisiä esityksiä ja hyödyntää monipuolisesti ilmaisutapoja
Hyvä H2	selittää alaan liittyviä seikkoja viittomakielisessä esityksessä tai muille suunnatuissa ohjeissa
Tyydyttävä T1	pitää sekä spontaanin että valmistellun esityksen viittomakielellä itselleen tutusta aiheesta

Viestintätapojen käyttäminen ja tulkitseminen	
Kiitettävä K3	- käyttää viittomakielisten kulttuurissa esiintyviä ilmaisu- ja esiintymistapoja - tuntee viittomakielen kielelliset ominaispiirteet
Hyvä H2	- toimii erilaisissa ympäristöissä viittomakielisten ja kuulevien kanssa - pohtii viittomakielisten tekstien (videoitujen) tavoitetta ja sisältöä
Tyydyttävä T1	- tuottaa mallin mukaan alaansa liittyvää viittomakieltä - tunnistaa viittomakielen eri muotoja

Kielen ja kulttuurin monimuotoisuuden ymmärtäminen	
Kiitettävä K3	- tuntee suomalaisen viittomakielen monimuotoisuutta ja käyttäjäryhmiä - tuntee hyvin viittomakielisen yhteisön taustan ja osaa edustaa kielellistä kulttuuriaan monikielisessä ympäristössä.
Hyvä H2	- tuntee suomalaisen viittomakielen monimuotoisuutta - vertailee viitottua ja puhuttua kieltä käyttävien kommunikaatiotapoja.
Tyydyttävä T1	- tuntee kielellisen ja kulttuurisen taustansa piirteitä - ymmärtää viittomakielisen yhteisön aseman suomalaisessa yhteiskunnassa.

Äidinkieli, opiskelijan oma äidinkieli

Pakolliset osaamistavoittet, 5 osp

Opiskelija

- osaa viestiä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa omalla äidinkielellä
- ymmärtää omaan alaan liittyvien tärkeimpien tekstien olennaisen sisällön ja tarkoituksen omalla kielellään
- osaa käyttää kielitaitoaan tiedon hankkimisessa ja kriittisessä arvioimisessa erilaisia medioita hyödyntäen
- kehittää oman äidinkielen kirjoittamisen taitoja ja osaa laatia omaan alaan liittyviä kirjallisia töitä
- osaa hyödyntää mediaa ja verkon tarjoamia viestintä- ja vuorovaikutusvälineitä opiskelussaan
- osaa toimia kielellisesti ja kulttuurisesti monimuotoisessa ympäristössä
- osaa arvioida ja kehittää omaa äidinkielen taitoaan.

Arviointi

ARVIOINNIN KOHTEET

Viestintä- ja vuorovaikutustilanteissa toimiminen	
Kiitettävä K3	• toimii aloitteellisesti ja joustavasti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa näkemyksiään perustellen ja toiset rakentavasti huomioon ottaen • käyttää eri tilanteissa omaa äidinkieltä yleiskielen mukaisesti sekä osaa alan termistöä
Hyvä H2	• toimii aktiivisesti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa toiset huomioon ottaen • käyttää eri tilanteissa omaa äidinkieltä yleiskielen mukaisesti sekä osaa jossakin määrin alan termistöä
Tyydyttävä T1	• toimii tarkoituksenmukaisella tavalla tutuissa vuorovaikutustilanteissa toiset huomioon ottaen • käyttää tilanteen vaatimaa kieltä oman äidinkielen yleiskielen mukaisesti

Tekstien ymmärtäminen	
Kiitettävä K3	• ymmärtää alansa tekstien pääsisällön ja tarkoituksen sekä osaa suhteuttaa sitä omiin kokemuksiinsa
Hyvä H2	• ymmärtää alansa keskeisten tekstien pääsisällön ja tarkoituksen
Tyydyttävä T1	• ymmärtää alansa keskeisten tekstien ydinasiat

Tiedon hankkiminen	
Kiitettävä K3	• hyödyntää monipuolisesti oman kielensä viestintävälineitä tiedon hankinnassa ja arvioi tekstien luotettavuutta
Hyvä H2	• hakee ammattialaansa liittyvää tietoa erilaisista lähteistä ja arvioi ohjattuna niiden luotettavuutta
Tyydyttävä T1	• hakee ammattialansa kannalta keskeistä tietoa erilaisista lähteistä

Tekstien tuottaminen	
Kiitettävä K3	• laatii itsenäisesti alaansa liittyviä tekstejä käyttäen oman äidinkielen oikein-kirjoitustapoja
Hyvä H2	• laatii alaansa liittyviä erilaisia tekstejä käyttäen oman äidinkielen oikeinkirjoitustapoja
Tyydyttävä T1	• laatii ohjattuna alaansa liittyviä tekstejä käyttäen oman äidinkielen keskeisiä oikeinkirjoitustapoja

Mediataidot ja verkkoviestinnän hyödyntäminen	
Kiitettävä K3	• hyödyntää monipuolisesti viestintävälineitä ja arvioi kriittisesti mediatekstejä
Hyvä H2	• hyödyntää keskeisiä viestintävälineitä ja arvioi mediatekstejä
Tyydyttävä T1	• hyödyntää oman alansa ammattijulkaisuja ja mediatekstejä

Kielellisesti ja kulttuurisesti monimuotoisessa ympäristössä toimiminen	
Kiitettävä K3	• tuntee kielellisen ja kulttuurisen taustansa keskeiset piirteet sekä toimii monimuotoisessa ympäristössä osaamistaan monipuolisesti hyödyntäen
Hyvä H2	• vertailee oman kielensä ja suomen kielen käyttöä sekä toimii monimuotoisessa ympäristössä osaamistaan melko monipuolisesti hyödyntäen
Tyydyttävä T1	• ymmärtää kaksikielisyyden merkityksen omalle työlleen ja käyttää omaa kieltään erilaisissa vuorovaikutustilanteissa ottaen toiset huomioon

Oman äidinkielen taidon arvioiminen	
Kiitettävä K3	• arvioi realistisesti omaa kielenkäyttöään ja lukutaitoaan, tunnistaa vahvuuksiaan, kehittämiskohteitaan ja kehittää taitojaan palautteen pohjalta.
Hyvä H2	• arvioi realistisesti omaa kielenkäyttöään ja lukutaitoaan, tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan.
Tyydyttävä T1	• arvioi äidinkielen taitoaan ja lukutaitoaan saamansa palautteen pohjalta ja kertoo, mitä siinä voisi parantaa.

Valinnaiset osaamistavoitteet

Opiskelija

- osaa kehittää viestintä- ja vuorovaikutustaitojaan omalla äidinkielellä
- osaa kehittää omaan alaan liittyvien tekstilajien ymmärtämis- ja tulkintataitoja
- osaa kehittää tekstien tuottamisen taitoja omalla äidinkielellä
- ymmärtää kielen ja kulttuurin moninaisuuden merkityksen yhteiskunnassa.

ARVIOINNIN KOHTEET

Viestintä- ja vuorovaikutustaitojen kehittäminen	
Kiitettävä K3	viestii aktiivisesti vuorovaikutustilanteissa perustellen näkemyksiään ja ottaen toiset rakentavasti huomioon
Hyvä H2	käyttää omalla kielellään ammattialansa keskeisiä käsitteitä ja ottaa osaa keskusteluun omalla kielialueellaan
Tyydyttävä T1	ilmaisee itseään suullisesti kulttuuripiirinsä yhteisössä tavallisimmissa vuorovaikutustilanteissa

Tekstien ymmärtäminen	
Kiitettävä K3	ymmärtää oman alansa omakielisten tekstien keskeisen sisällön ja laajentaa sanavarastoaan ammattialalla
Hyvä H2	ymmärtää omakielisten tekstien pääsisällön ja tuntee oman alansa termistöä
Tyydyttävä T1	ymmärtää tuttujen omakielisten tekstilajien keskeiset asiat

Tekstien tuottaminen	
Kiitettävä K3	laatii itsenäisesti omaan alaansa liittyviä tekstejä omalla äidinkielellä
Hyvä H2	laatii ohjatusti erilaisia tekstejä omalla äidinkielellä
Tyydyttävä T1	laatii mallin mukaan omakielisiä tekstejä

Kielen ja kulttuurin ymmärtäminen	
Kiitettävä K3	on kiinnostunut äidinkielestään ja omasta kielitaustastaan sekä hyödyntää aktiivisesti kielellistä ja kulttuurista osaamistaan ammattialallaan ja yhteiskunnassa.
Hyvä H2	tuntee äidinkielenensä käyttömahdollisuuksia ja vaihtelua omalla kielialueellaan sekä hyödyntää kielellistä ja kulttuurista osaamistaan ammattialallaan.
Tyydyttävä T1	tuntee kielellisen ja kulttuurisen taustansa piirteitä sekä hyödyntää kielen osaamistaan ammattialallaan.

Tunnustaminen

Osaamisen tunnustamisessa lukion kurssit *Oma äidinkieli ja sen käyttö* (ÄIM 1) ja *Kielialueen kulttuuri*, (ÄIM3), *Viestintä ja yhteiskunta* (ÄIM4), *Tiedon maailma* (ÄIM6) vastaavat tavoitteiltaan *Äidinkieli, opiskelijan oma äidinkieli* -osa-alueen valinnaisia osaamistavoitteita.

Äidinkieli, suomi toisena kielenä

Pakolliset osaamistavoitteet, 5 osp

Opiskelija

- osaa viestiä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa
- ymmärtää ja tulkitsee omaan alaan liittyviä erilaisia tekstilajeja ja laajentaa sana- ja ilmaisuvarantoaan
- osaa hyödyntää mediaa ja verkon tarjoamia viestintä- ja vuorovaikutusvälineitä

- osaa hakea tietoa eri tietolähteistä sekä noudattaa lähteiden käytön periaatteita
- osaa laatia *alaan* liittyviä kirjallisia töitä
- osaa toimia kielellisesti ja kulttuurisesti monimuotoisessa ympäristössä
- osaa arvioida ja kehittää suomi toisena kielenä -taitoaan.

Arviointi

ARVIOINNIN KOHTEET

Viestintä- ja vuorovaikutustilanteissa toimiminen	
Kiitettävä K3	• ymmärtää monipuolisesti alan puhetilanteisiin liittyvää viestintää • osallistuu keskusteluun aktiivisesti ja perustelee monipuolisesti näkemyksiään • hallitsee ammatin kannalta keskeiset kokous- ja neuvottelukäytännöt
Hyvä H2	• ymmärtää alan puhetilanteisiin liittyvää erilaista viestintää • osallistuu keskusteluun, käyttää puheenvuoroja ja perustelee näkemyksiään • noudattaa kokous- ja neuvottelukäytäntöjä
Tyydyttävä T1	• ymmärtää alan puhetilanteisiin liittyvää viestintää • osallistuu keskusteluun käyttämällä puheenvuoroja • toimii ryhmä- ja kokoustilanteissa sovitun käytännön mukaisesti, mutta tarvitsee ajoittain ohjausta

Tekstien ja tekstilajien ymmärtäminen	
Kiitettävä K3	• ymmärtää ammattitaidon kannalta keskeisten tekstien sisällön ja yksityiskohdat, tekee johtopäätöksiä sekä arvioi tekstien sisältöä ja ilmaisutapaa
Hyvä H2	• ymmärtää ammattitaidon kannalta keskeisten tekstien pääsisällön ja tarkoituksen sekä tulkitsee tekstien merkityksiä
Tyydyttävä T1	• ymmärtää ammattitaidon kannalta keskeisten tekstien pääsisällön ja tuntee eri tekstilajeja

Tiedon hankkiminen	
Kiitettävä K3	• hankkii itsenäisesti tietoa erilaisista lähteistä ja arvioi niiden luotettavuutta • osaa viitata käyttämiinsä lähteisiin ja tarvittaessa pyytää niihin käyttöluvan
Hyvä H2	• hankkii ammattialaansa liittyvää tietoa erilaisista lähteistä ja arvioi lähteiden luotettavuutta • tuntee tekijänoikeudet oikeutena ja velvoitteena, noudattaa tekijänoikeuksia mm. ilmoittamalla lähteensä
Tyydyttävä T1	• hakee ohjattuna ammattialansa kannalta keskeistä tietoa selkeistä teksteistä • noudattaa tekijänoikeuksia, mutta tarvitsee joskus ohjausta

Mediataidot ja verkkoviestinnän hyödyntäminen	
Kiitettävä K3	• käyttää viestintävälineitä ja arvioi kriittisesti mediatekstejä
Hyvä H2	• käyttää keskeisiä viestintävälineitä ja arvioi mediatekstejä
Tyydyttävä T1	• käyttää ohjattuna oman alansa ammattijulkaisuja ja mediatekstejä

Alan kirjallisten töiden laatiminen	
Kiitettävä K3	• kirjoittaa tavoitteellisesti ja työstää tekstejään palautteen pohjalta • käyttää itsenäisesti ja monipuolisesti kirjoitetun suomen kielen perussääntöjä sana- ja ilmaisuvarantoon laajentaen
Hyvä H2	• kirjoittaa ammattitaidon kannalta keskeisiä tekstejä • käyttää kirjoitetun suomen kielen perussääntöjä sana- ja ilmaisuvarantoon laajentaen
Tyydyttävä T1	• kirjoittaa ohjattuna ammattitaidon kannalta keskeisiä tekstejä • käyttää ohjattuna kirjoitetun suomen kielen perussääntöjä sanavarantoon laajentaen

Kielellisesti ja kulttuurisesti monimuotoisessa ympäristössä toimiminen	
Kiitettävä K3	• tuntee monipuolisesti omaa kielellistä ja kulttuurista taustaansa ja suomalaisen yhteiskunnan kielellistä ja kulttuurista monimuotoisuutta • hyödyntää aktiivisesti kielellistä ja kulttuurista osaamistaan ammattialan tehtävissä
Hyvä H2	• tuntee oman kielellisen ja kulttuurisen taustansa pääpiirteet sekä suomalaisen yhteiskunnan monimuotoisuutta • ottaa huomioon kulttuurien välisen viestinnän toimiessaan ammattialan tehtävissä
Tyydyttävä T1	• tuntee omaa kielellistä ja kulttuurista taustaansa ja suomalaisen yhteiskunnan monimuotoisuutta • toimii kielellistä ja kulttuurista osaamistaan hyödyntäen ammattialan eri tilanteissa

Oman suomi toisena kielenä taidon arvioiminen	
Kiitettävä K3	• arvioi realistisesti omaa kielenkäyttöään ja lukutaitoaan, tunnistaa vahvuuksiaan, kehittämiskohteitaan ja kehittää taitojaan palautteen pohjalta.
Hyvä H2	• arvioi realistisesti omaa kielenkäyttöään ja lukutaitoaan, tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan.
Tyydyttävä T1	• arvioi suomen kielen taitoaan ja lukutaitoaan saamansa palautteen pohjalta ja kertoo, mitä siinä voisi parantaa.

Valinnaiset osaamistavoitteet

Opiskelija

- osaa kehittää viestintä- ja vuorovaikutustaitojaan
- osaa kehittää esiintymis- ja ryhmätyötaitojaan
- osaa kehittää erilaisten tekstilajien ymmärtämis- ja tulkintataitojaan
- osaa kehittää tekstien tuottamisen taitoja

- syventää kielellisen ja kulttuurin identiteetin merkityksen ymmärtämistä monimuotoisessa yhteiskunnassa.

Arviointi

ARVIOINNIN KOHTEET

Viestintä- ja vuorovaikutustaitojen kehittäminen	
Kiitettävä K3	• viestii aktiivisesti ja monipuolisesti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa ottaen toiset huomioon
Hyvä H2	• viestii aktiivisesti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa ottaen toiset huomioon
Tyydyttävä T1	• toimii erilaisissa vuorovaikutustilanteissa ottaen toiset huomioon

Esiintymis- ja ryhmätyötaitojen kehittäminen	
Kiitettävä K3	• esittää sekä spontaanin että itsenäisesti valmistellun esityksen, havainnollistaa esitystään ja rakentaa sisällön loogiseksi • toimii joustavasti ammattialaan liittyvissä ryhmätilanteissa
Hyvä H2	• saa puhuessaan kontaktin kuulijoihinsa ja osaa rakentaa puheenvuoronsa niin, että sitä on helppo seurata • osallistuu ammattialaansa liittyvään keskusteluun ja hallitsee sanaston
Tyydyttävä T1	• esittää sekä spontaanin että valmistellun puheenvuoron tai puheesityksen itselleen tutusta aiheesta • viestii ammattialaansa liittyvissä ryhmätilanteissa

Tekstien ja tekstilajien ymmärtäminen	
Kiitettävä K3	• ymmärtää itsenäisesti tekstejä myös abstrakteista aiheista ja hahmottaa eri ammatillisten tekstilajien käyttötarkoituksen
Hyvä H2	• ymmärtää tekstien tarkoituksen ja pääsisällön sekä tekstilajin käyttö-kelpoisuuden eri tarkoituksiin
Tyydyttävä T1	• ymmärtää keskeisten tekstien päätarkoituksen ja arvioi tekstilajeja

Tekstien tuottaminen	
Kiitettävä K3	• kirjoittaa ammattitaitoon liittyviä tekstejä itsenäisesti sekä laajentaa sana- ja ilmaisuvarantoaan
Hyvä H2	• kirjoittaa ammattitaidon kannalta keskeisiä tekstejä sekä laajentaa sana- ja ilmaisuvarantoaan
Tyydyttävä T1	• kirjoittaa ohjattuna ammattitaidon kannalta keskeisiä tekstejä sekä laajentaa sana- ja ilmaisuvarantoaan

Kielen ja kulttuurin ymmärtäminen	
Kiitettävä K3	• tuntee monipuolisesti suomalaisen työelämän ja yhteiskunnan kielellistä ja kulttuurista monimuotoisuutta.
Hyvä H2	• tuntee suomalaisen työelämän ja yhteiskunnan kielellistä ja kulttuurista monimuotoisuutta.
Tyydyttävä T1	• tuntee kielellisen ja kulttuurisen monimuotoisuuden merkitystä.

Äidinkieli, suomi viittomakielisille

Pakolliset osaamistavoitteet, 5 osp

Opiskelija

- osaa viestiä ja toimia erilaisissa vuorovaikutustilanteissa
- ymmärtää *omaan alaan* liittyvien tärkeimpien tekstilajien käytänteet, olennaisen sisällön ja tarkoituksen
- osaa hakea tietoa eri tietolähteistä ja käyttää tietoa sekä noudattaa lähteiden käytön periaatteita
- osaa hyödyntää mediaa ja verkon tarjoamia viestintä- ja vuorovaikutusvälineitä opiskelussaan
- osaa laatia *alaan liittyviä* kirjallisia töitä
- osaa arvioida ja kehittää suomen kielen taitoaan.

Arviointi

ARVIOINNIN KOHTEET

Viestintä- ja vuorovaikutustilanteissa toimiminen	
Kiitettävä K3	• käyttää ammatillista suomen kieltä sekä muita kielellisiä valmiuksiaan ja osallistuu keskusteluun asiallisesti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa
Hyvä H2	• käyttää ammatillista suomen kieltä sekä muita kielellisiä valmiuksiaan toimiessaan kuulevien kanssa ja ymmärtää muiden puheenvuoroja
Tyydyttävä T1	• käyttää ohjattuna ammatillista suomen kieltä sekä muita kielellisiä valmiuksiaan toimiessaan kuulevien kanssa

Tekstien ymmärtäminen	
Kiitettävä K3	• ymmärtää vaivatta sekä yleisluontoisia että ammattiin liittyviä kirjoitettuja tekstejä
Hyvä H2	• ymmärtää yleisluontoisen tekstin sisällön ja tyylilajin sekä vertaa kirjakielistä, yleiskielistä ja puhekielistä tekstiä
Tyydyttävä T1	• ymmärtää yleisluontoisen ja ammattialan kirjoitetun tekstin keskeisen sisällön

Tiedon hankkiminen	
Kiitettävä K3	• hakee tietoa kirjallisista ja digitaalisista lähteistä sekä arvioi niiden luotettavuutta • osaa viitata käyttämiinsä lähteisiin ja tarvittaessa pyytää niihin käyttöluvan
Hyvä H2	• käyttää suomen kieltä ammattialansa tiedonhankinnassa • noudattaa tekijänoikeuksia mm. ilmoittamalla lähteensä
Tyydyttävä T1	• hakee ohjattuna ammattialansa kannalta keskeistä tietoa suomen kielellä • noudattaa tekijänoikeuksia, mutta tarvitsee joskus ohjausta

Mediataidot ja verkkoviestinnän hyödyntäminen	
Kiitettävä K3	hyödyntää monipuolisesti viestintävälineitä ja arvioi kriittisesti mediatekstejä
Hyvä H2	käyttää keskeisiä viestintävälineitä ja osaa arvioida mediatekstejä
Tyydyttävä T1	hyödyntää oman alansa ammattijulkaisuja ja mediaa

Alan kirjallisten töiden laatiminen	
Kiitettävä K3	- kirjoittaa sujuvasti ymmärrettävää ja selvää yleiskieltä oikeinkirjoitussääntöjen mukaisesti - laatii asianmukaisia asiakirjoja ja osaa soveltaa asiakirjamalleja
Hyvä H2	- kirjoittaa ammattitaidon kannalta keskeisiä tekstejä oikeinkirjoitussääntöjen mukaisesti - laatii asianmukaiset asiakirjat
Tyydyttävä T1	- kirjoittaa ohjattuna ammattitaidon kannalta keskeisiä tekstejä ja käyttää ymmärrettävää kieltä - laatii mallin mukaan asiakirjat

Oman suomen kielen taidon arvioiminen	
Kiitettävä K3	arvioi realistisesti omaa kielenkäyttöään ja lukutaitoaan, tunnistaa vahvuuksiaan, kehittämiskohteitaan ja kehittää taitojaan palautteen pohjalta.
Hyvä H2	arvioi realistisesti omaa kielenkäyttöään ja lukutaitoaan, tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan.
Tyydyttävä T1	arvioi suomen kielen taitoaan ja lukutaitoaan saamansa palautteen pohjalta ja kertoo, mitä siinä voisi parantaa.

Valinnaiset osaamistavoitteet

Opiskelija

- osaa kehittää viestintä- ja vuorovaikutustaitojaan
- osaa tulkita erilaisia tekstilajeja sekä tuntee kirjallisuutta
- kehittää ammatillisten tekstien tuottamista
- ymmärtää kielellistä identiteettiä ja osaa vertailla viitotun ja puhutun tai kirjoitetun kielen ilmaisukeinoja.

ARVIOINNIN KOHTEET

Viestintä- ja vuorovaikutustaitojen kehittäminen	
Kiitettävä K3	- ylläpitää puhuessaan vuorovaikutusta, havainnollistaa esitystään ja rakentaa sen sisällön loogiseksi - viestii ammattimaisesti ja vastuuntuntoisesti sekä kuulevien että kuurojen kanssa
Hyvä H2	- saa puhuessaan kontaktin kuulijoihinsa ja rakentaa puheenvuoronsa niin, että sitä on helppo seurata - toimii yhteistyökykyisesti tiimin jäsenenä ja välittää viestejä
Tyydyttävä T1	- ilmaisee mielipiteensä, perustelee ne vakuuttavasti - toimii yhteistyökykyisesti työtehtävissä tarvittaessa apuvälineitä käyttäen

Tekstilajien tulkitseminen ja kirjallisuuden tunteminen	
Kiitettävä K3	- toimii kielenkäytön perusnormien mukaisesti sekä selittää kirjoitettuja tekstejä viittomakielellä - hankkii monipuolisia lukukokemuksia ja arvioi kirjallisuuden merkitystä
Hyvä H2	- noudattaa tekstilajiin kuuluvia vaatimuksia oikein niissä ympäristöissä, joissa tekstit esiintyvät - arvioi lukemiaan kirjoja
Tyydyttävä T1	- käyttää mallin mukaan eri tekstilajeja ja tuntee niiden ympäristöjen vaatimuksia, missä tekstejä käytetään - tutustuu kirjallisuuden eri lajeihin ja saa lukukokemuksia

Ammatillisten tekstien tuottaminen	
Kiitettävä K3	tuottaa sujuvaa ja ymmärrettävää ammatillista tekstiä sekä kehittää taitoaan palautteen pohjalta
Hyvä H2	tuottaa ammatillisia tekstejä ja ottaa niissä huomioon työelämän vaatimukset
Tyydyttävä T1	tuottaa ammatillisia tekstejä ja käyttää asianmukaista kieltä

Kielellisen identiteetin ymmärtäminen sekä viitotun ja puhutun kielen vertaaminen	
Kiitettävä K3	- vertaa keskeisiä puhutulle kielelle ominaisia rakenteita viittomakielen vastaaviin - vertailee suomen kielen ja viittomakielen merkitystä monikielisessä yhteiskunnassa sekä työelämän että yksilön kannalta.
Hyvä H2	- tarkastelee kielenkäytön ilmaisutapoja kriittisesti - arvioi kirjoitetun kielen asemaa suhteessa viittomakieleen yhteiskunnassa ja työelämässä.
Tyydyttävä T1	- tuntee puhutun ja viitotun kielen keskeiset erot - arvioi kirjoitetun kielen merkitystä viittomakielisille ammatin harjoittamisen kannalta.

Äidinkieli, romani

Pakolliset osaamistavoitteet, 5 osp

Opiskelija

- osaa viestiä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa romanikielellä
- ymmärtää *oman alaan* liittyvien tekstien olennaisen sisällön ja tarkoituksen romanikielellä
- hankkii ja arvioi tietoa romanikielistä mediaa hyödyntäen
- tuottaa tekstiä romanikielellä
- tuntee romanikielen ja -kulttuurin merkitystä monimuotoisessa yhteiskunnassa
- osaa arvioida ja kehittää romanikielen taitoaan.

Arviointi

ARVIOINNIN KOHTEET

Viestintä- ja vuorovaikutustilanteissa toimiminen	
Kiitettävä K3	• viestii aktiivisesti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa toiset huomioon ottaen • käyttää romanikieltä erilaisissa tilanteissa monipuolisesti
Hyvä H2	• viestii erilaisissa vuorovaikutustilanteissa toiset huomioon ottaen • käyttää romanikieltä erilaisissa tilanteissa melko monipuolisesti
Tyydyttävä T1	• kuuntelee muita ja käyttää puheenvuoroja vuorovaikutustilanteissa • käyttää romanikieltä ymmärrettävästi tutuissa tilanteissa

Tekstien ymmärtäminen	
Kiitettävä K3	• ymmärtää tekstien pääsisällön ja yksityiskohtia sekä tuntee laajasti alaansa liittyviä käsitteitä romanikielellä
Hyvä H2	• ymmärtää tekstien olennaisen sisällön ja tuntee keskeisiä alaansa liittyviä käsitteitä romanikielellä
Tyydyttävä T1	• tuntee joitakin alaansa liittyviä käsitteitä romanikielellä

Tiedon hankkiminen	
Kiitettävä K3	• hyödyntää monipuolisesti erilaisia viestintävälineitä tiedon hankinnassa ja arvioi tekstien luotettavuutta • käyttää itsenäisesti romanikielistä mediaa
Hyvä H2	• hakee ammattialaansa liittyvää tietoa erilaisia viestintävälineitä hyödyntäen ja arvioi ohjattuna tekstien luotettavuutta • käyttää romanikielistä mediaa
Tyydyttävä T1	• hakee tietoa erilaisista lähteistä • tuntee romanikielistä mediaa

Tekstien tuottaminen	
Kiitettävä K3	• laatii itsenäisesti tekstejä käyttäen monipuolisesti romanikieltä
Hyvä H2	• laatii tekstejä romanikielellä
Tyydyttävä T1	• laatii ohjattuna tekstejä romanikielellä

Kielellisesti ja kulttuurisesti monimuotoisessa ympäristössä toimiminen	
Kiitettävä K3	tuntee romanien kielellisen ja kulttuurisen taustan perinteen ja sen merkityksen sekä toimii monimuotoisessa yhteiskunnassa joustavalla tavalla
Hyvä H2	tuntee romanien kielellisen ja kulttuurisen taustan keskeiset piirteet ja niiden merkityksen sekä toimii monimuotoisessa ympäristössä osaamistaan hyödyntäen
Tyydyttävä T1	tuntee romanien kielellisen ja kulttuurisen taustan keskeiset piirteet ja toimii monimuotoisessa ympäristössä osaamistaan hyödyntäen

Oman romanikielen taidon arvioiminen	
Kiitettävä K3	arvioi realistisesti omaa kielenkäyttöään ja lukutaitoaan, tunnistaa vahvuuksiaan, kehittämiskohteitaan ja kehittää taitojaan palautteen pohjalta.
Hyvä H2	arvioi realistisesti omaa kielenkäyttöään ja lukutaitoaan, tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan.
Tyydyttävä T1	arvioi romanikielen taitoaan ja lukutaitoaan saamansa palautteen pohjalta ja kertoo, mitä siinä voisi parantaa.

Valinnaiset osaamistavoitteet

Opiskelija

- osaa kehittää viestintä- ja vuorovaikutustaitojaan romanikielellä
- osaa kehittää omaan alaan liittyvien tekstilajien ymmärtämis- ja tulkintataitoja
- osaa kehittää tekstien kirjoittamisen taitoja romanikielellä
- osaa käyttää kielitaitoaan tiedon hankkimiseksi
- tuntee romanikielen ja -kulttuurin merkitystä monimuotoisessa yhteiskunnassa.

Arviointi

ARVIOINNIN KOHTEET

Viestintä- ja vuorovaikutustaitojen kehittäminen	
Kiitettävä K3	viestii aktiivisesti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa perustellen näkemyksiään ja ottaen toiset rakentavasti huomioon
Hyvä H2	viestii tarkoituksenmukaisella tavalla erilaisissa vuorovaikutustilanteissa ottaen toiset huomioon
Tyydyttävä T1	viestii erilaisissa vuorovaikutustilanteissa ottaen toiset huomioon

Tekstien ja tekstilajien ymmärtäminen	
Kiitettävä K3	ymmärtää erilaisten tekstien sisällön ja oman alansa tekstien ydinasioita sekä oman alansa käsitteitä romanikielellä
Hyvä H2	ymmärtää ammatillisten tekstien pääsisällön ja tuntee oman alansa käsitteitä romanikielellä
Tyydyttävä T1	ymmärtää tuttujen tekstilajien keskeiset asiat romanikielellä

Tekstien tuottaminen	
Kiitettävä K3	• tuottaa itsenäisesti omaan alaansa liittyviä tekstejä käyttäen sujuvaa romanikielen lause- ja virkerakennetta
Hyvä H2	• käyttää kielen muotoja joustavasti kirjallisessa viestinnässä
Tyydyttävä T1	• tuottaa ohjattuna ammatillisia tekstejä romanikielellä oikeata tekstilajia käyttäen

Tiedon hankkiminen	
Kiitettävä K3	• hyödyntää erilaisia viestintävälineitä tiedon hankinnassa ja arvioi tekstien luotettavuutta
Hyvä H2	• hakee ammattialaansa liittyvää tietoa erilaisista lähteistä viestintävälineitä hyödyntäen
Tyydyttävä T1	• hakee tietoa erilaisista lähteistä käyttäen romanikielistä mediaa

Kielen ja kulttuurin ymmärtäminen	
Kiitettävä K3	• hyödyntää monipuolisesti romanien kielellistä ja kulttuurista taustaa ja arvioi mahdollisuuksiaan romanikielen säilyttämisessä.
Hyvä H2	• hyödyntää alalla romanien kielellisen ja kulttuurisen taustan piirteitä ja kaksi- tai monikielisyttään.
Tyydyttävä T1	• arvioi romanien kielellisen ja kulttuurisen perinteen merkitystä ja vaikutuksia alalla.

Äidinkieli, ruotsi

Pakolliset osaamistavoitteet, 5 osp

Arviointi

ARVIOINNIN KOHTEET

Kiitettävä K3	
Hyvä H2	
Tyydyttävä T1	

Kiitettävä K3	
Hyvä H2	
Tyydyttävä T1	

Kiitettävä K3	
Hyvä H2	
Tyydyttävä T1	

Kiitettävä K3	
Hyvä H2	
Tyydyttävä T1	

Kiitettävä K3	
Hyvä H2	
Tyydyttävä T1	

Kiitettävä K3	
Hyvä H2	
Tyydyttävä T1	

Kiitettävä K3	
Hyvä H2	
Tyydyttävä T1	

Kiitettävä K3	
Hyvä H2	
Tyydyttävä T1	

Valinnaiset osaamistavoitteet, 2 osp

Arviointi

ARVIOINNIN KOHTEET

Kiitettävä K3	
Hyvä H2	
Tyydyttävä T1	

Kiitettävä K3	
Hyvä H2	
Tyydyttävä T1	

Kiitettävä K3	
Hyvä H2	
Tyydyttävä T1	

Kiitettävä K3	
Hyvä H2	
Tyydyttävä T1	

Toinen kotimainen kieli

Toinen kotimainen kieli, ruotsi

Pakolliset osaamistavoitteet, 1 osp

Opiskelija

- osaa käyttää toista kotimaista kieltä *työtehtävissään* ja työhön liittyvissä vuorovaikutustilanteissa
- ymmärtää molempien kansalliskielten ja kulttuurien merkityksen monikulttuurisessa Suomessa.

Arviointi

ARVIOINNIN KOHTEET

Työelämän kielenkäyttötilanteissa toimiminen	
Kiitettävä K3	• tulkitsee erityyppisiä työhön liittyviä tekstejä ja tuottaa ammatillisia viestejä, ohjeita tai tilauksia • toimii tavanomaisimmissa viestintätilanteissa sekä kasvotusten että puhelimesta ja tarvittaessa pyytää tarkennusta tai selvennystä
Hyvä H2	• tulkitsee työhön liittyviä perustekstejä, kuten työ- ja turvallisuusohjeita sekä tuottaa lyhyitä viestejä käyttäen alan ammattisanastoa • selviytyy rutiinimaisista päivittäiseen elämään liittyvistä puhetilanteista, jos puhekuppani puhuu hitaasti ja käyttää selkeää kieltä
Tyydyttävä T1	• ymmärtää lyhyiden omaan työhön ja työturvallisuuteen liittyvien kirjallisten viestien sisällön • kertoo suullisesti ja kirjallisesti lyhyesti itsestään ja tutuista asioista omassa työssään ja selviytyy tuttuihin aiheisiin liittyvistä vuorovaikutustilanteista

Kielen ja kulttuurin merkityksen ymmärtäminen	
Kiitettävä K3	• tuntee Suomen kansalliskieliin liittyvät oikeudet ja velvoitteet.
Hyvä H2	• ymmärtää ruotsin kielen ja kulttuurin merkityksen pohjoismaisessa yhteistyössä.
Tyydyttävä T1	• on tietoinen ruotsin kielen ja kulttuurin merkityksestä Suomessa.

Tunnustaminen

Arvosana hyvä H2 vastaa Kielten oppimisen, opettamisen ja arvioinnin yhteisen eurooppalaisen viitekehyksen kuvausasteikolla kuullun ja tekstin ymmärtämisessä kielitaidon taitotasoa A2.2 ja puhumisessa ja kirjoittamisessa taitotasoa A2.1.

Valinnaiset osaamistavoitteet, 3 osp

Opiskelija

- käyttää toista kotimaista kieltä *alaan liittyvissä* vuorovaikutustilanteissa ja työtehtävissä
- selviytyy arkipäivän tilanteissa toisella kotimaisella kielellä
- osaa kirjoittaa *työhönsä* liittyviä lyhyitä tekstejä (esim. muistiinpanoja, ohjeita, tilauksia ja sähköposteja)
- osaa hyödyntää kielenkäytössä erilaisia tietolähteitä
- hyödyntää omia kielenoppimisen strategioitaan.

Arviointi

ARVIOINNIN KOHTEET

Viestintä- ja vuorovaikutustilanteissa toimiminen	
Kiitettävä K3	• selviytyy hyvin alan vuorovaikutustilanteissa ja viestii kohteliaasti • käyttää keskustelussa kielelle ja kulttuurille ominaisia ilmaisuja
Hyvä H2	• käyttää kieltä melko luontevasti alan vuorovaikutustilanteissa • selviytyy jokapäiväiseen elämään liittyvistä tilanteista
Tyydyttävä T1	• selviytyy alan vuorovaikutustilanteissa hyödyntäen erilaisia apukeinoja • käyttää keskustelussa tuttua sanastoa ja yleiskielistä tekstiä ja saa selvää hitaasta puheesta

Tekstien tuottaminen	
Kiitettävä K3	• tuottaa sujuvasti työtehtäviin liittyviä tekstejä käyttäen keskeisintä sanastoa
Hyvä H2	• kirjoittaa keskeisistä työtehtäviin liittyvistä asioista käyttäen tavallisimpia kielelle ominaisia ilmauksia
Tyydyttävä T1	• kirjoittaa työhön liittyviä tekstejä käyttäen yksinkertaisia lauseita

Tietolähteiden hyödyntäminen	
Kiitettävä K3	• käyttää autenttista ruotsinkielistä aineistoa ja arvioi tekstien merkityksellisyyttä • käyttää joustavasti sähköisiä sanakirjoja ja muuta lähdeaineistoa oman alansa kysymysten selvittämiseen
Hyvä H2	• hyödyntää tuotettuja tekstejä ja julkaisuja • käyttää sanakirjoja ja sähköisiä tietolähteitä monipuolisesti
Tyydyttävä T1	• etsii yhdessä muiden kanssa tietoa erilaisista tietolähteistä toisella kotimaisella kielellä • käyttää sanakirjoja ja sähköisiä tietolähteitä

Kielenoppimisen strategioiden hyödyntäminen	
Kiitettävä K3	• osoittaa pitkäjänteisyyttä ja yhteistyökykyä kielen opiskelussaan.
Hyvä H2	• ottaa vastuuta kielen oppimisestaan ja hyödyntää vahvuuksiaan.
Tyydyttävä T1	• tunnistaa omat kielen oppimisstrategiansa.

Tunnustaminen

Arvosana hyvä H2 vastaa Kielten oppimisen, opettamisen ja arvioinnin yhteisen eurooppalaisen viitekehyksen kuvausasteikolla kuullun ja tekstin ymmärtämisessä kielitaidon taitotasoa A2.2 ja puhumisessa ja kirjoittamisessa taitotasoa A2.1.

Pakolliset osaamistavoittet, 2 osp**Arviointi****ARVIOINNIN KOHTEET**

Kiitettävä K3	
Hyvä H2	
Tyydyttävä T1	

Kiitettävä K3	
Hyvä H2	
Tyydyttävä T1	

Kiitettävä K3	
Hyvä H2	
Tyydyttävä T1	

Kiitettävä K3	
Hyvä H2	
Tyydyttävä T1	

Tunnustaminen**Valinnaiset osaamistavoittet, 2 osp****Arviointi****ARVIOINNIN KOHTEET**

Kiitettävä K3	
Hyvä H2	
Tyydyttävä T1	

Kiitettävä K3	
Hyvä H2	
Tyydyttävä T1	

Kiitettävä K3	
Hyvä H2	
Tyydyttävä T1	

Tunnustaminen

Vieraat kielet

Vieras kieli, A-kieli

Pakolliset osaamistavoitteet, 2 osp

Opiskelija

- osaa viestiä ja toimia vuorovaikutustilanteissa siten, että hän kykenee harjoittamaan *ammattiaan*
- osaa käyttää *oman alan* työtehtävissä tarvittavaa vierasta kieltä
- osaa hakea tietoa erilaisista vieraskielisistä lähteistä
- osaa toimia monikielisessä ja -kulttuurisessa ympäristössä.

Arviointi

ARVIOINNIN KOHTEET

Viestintä- ja vuorovaikutustilanteissa toimiminen	
Kiitettävä K3	• ymmärtää alansa liittyvää tavanomaista, normaalitempoista puhetta ja toimii vuorovaikutustilanteissa luontevasti kieltä käyttäen • kertoo tutuissa tilanteissa työpaikastaan ja työstään ja siihen liittyvistä normeista ja tavoista sekä hankkii kysymällä työhönsä liittyviä lisäohjeita
Hyvä H2	• ymmärtää työhönsä ja alansa tuotteisiin ja prosesseihin liittyvät suulliset viestit ja osaa toimia niiden mukaan • kertoo itsestään ja alan työtehtävistä siten, että tulee ymmärretyksi ja osallistuu keskusteluun, mikäli keskustelukumppani puhuu selkeästi
Tyydyttävä T1	• ymmärtää oman alansa työhön liittyviä suullisia ohjeita ja osaa toimia niiden mukaan • kertoo itsestään ja työtehtävistään vastaamalla hänelle esitettyihin kysymyksiin ennakoitavissa olevissa ja tutuissa työtilanteissa

Tekstien ymmärtäminen ja tuottaminen	
Kiitettävä K3	- ymmärtää työhönsä ja alansa tuotteisiin ja prosesseihin liittyviä tekstejä, kirjallisia ohjeita sekä työstä annettua palautetta - tuottaa sujuvasti tavanomaisia viestejä ja tekstejä sekä täyttää työhönsä liittyviä asiakirjoja
Hyvä H2	- ymmärtää työhönsä ja alansa tuotteisiin ja prosesseihin liittyviä tekstejä, kirjallisia ohjeita ja tekee tarkentavia kysymyksiä sekä osaa toimia niiden mukaan - tuottaa työhönsä liittyviä tekstejä ja tarkoituksenmukaista sanastoa
Tyydyttävä T1	- ymmärtää tavallista sanastoa ja oman alansa työhön liittyviä kirjallisia viestejä ja työ- ja turvallisuusohjeita - tuottaa työhönsä liittyviä lyhyitä tekstejä

Tiedon hankkiminen	
Kiitettävä K3	hakee itsenäisesti omaa alaa koskevaa tietoa, soveltaa tietojaan ja taitojaan sekä perustelee ratkaisunsa
Hyvä H2	hakee monipuolisesti omaa alaa koskevaa tietoa mukaan lukien sähköiset tietolähteet
Tyydyttävä T1	hakee tietoa ohjattuna työhönsä liittyvistä materiaaleista ja ohjeista myös sähköisiä tiedonlähteitä käyttäen

Monikielisessä ja -kulttuurisessa ympäristössä toimiminen	
Kiitettävä K3	soveltaa työssään vieraan kielen ja kulttuurin tietojaan ja taitojaan joustavasti.
Hyvä H2	käyttää kieltä monikielisessä tai -kulttuurisessa ympäristössä.
Tyydyttävä T1	on tietoinen opiskelemansa kielen ja sen edustaman kulttuurin merkityksestä.

Tunnustaminen

Arvosana hyvä H2 vastaa Kielten oppimisen, opettamisen ja arvioinnin yhteisen eurooppalaisen viitekehyksen kuvausasteikolla kuullun ja tekstin ymmärtämisessä kielitaidon taitotasoa B1.1. ja puhumisessa ja kirjoittamisessa taitotasoa B1.1.

Valinnaiset osaamistavoitteet

Opiskelija

- osaa viestiä vieraalla kielellä työelämän tilanteissa
- osaa toimia erilaisissa vuorovaikutustilanteissa vieraalla kielellä
- osaa toimia aktiivisena kansalaisena vieraskielisissä yhteyksissä
- ymmärtää kielen ja kulttuurin merkityksen
- osaa kehittää kielen oppimisen strategioitansa ja oppimistapojaan.

ARVIOINNIN KOHTEET

Viestintä- ja vuorovaikutustilanteissa toimiminen	
Kiitettävä K3	- kertoo työpaikastaan ja työstään ja siihen liittyvistä normeista ja tavoista melko laajaa sanavarastoa käyttäen sekä ottaa selvää muiden maiden vastaavista asioista - selviytyy luontevasti työhön liittyvistä vuorovaikutustilanteista, joissa käsitellään vaativampiakin aiheita
Hyvä H2	- osaa viestiä ymmärrettävästi itsestään ja alan työtehtävistä, osallistuu keskusteluun sekä hankkii kysymällä työhönsä liittyviä lisäohjeita - selviytyy monenlaisista työhön liittyvistä vuorovaikutustilanteista
Tyydyttävä T1	- kertoo itsestään ja työtehtävistään sekä vastaa luontevasti hänelle esitettyihin kysymyksiin - selviytyy yleiskielisistä vuorovaikutustilanteista, joissa käsitellään myös tavanomaisimpia työtehtäviin liittyviä aiheita

Aktiivisena kansalaisena toimiminen vieraskielisissä yhteyksissä	
Kiitettävä K3	seuraa ajankohtaista keskustelua vieraalla kielellä ja ottaa siihen kantaa
Hyvä H2	käyttää vierasta kieltä vaikuttamiseen ja hyödyntää siinä sosiaalista mediaa
Tyydyttävä T1	ymmärtää, miten vieraalla kielellä voi vaikuttaa ja miten siinä voi hyödyntää sosiaalista mediaa

Kielen ja kulttuurin merkityksen ymmärtäminen	
Kiitettävä K3	hyödyntää monipuolisesti omassa työssään eri kielten ja kulttuurien tarjoamia mahdollisuuksia
Hyvä H2	osoittaa työskentelyssä ymmärtävänsä kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta
Tyydyttävä T1	hankkii tietoa niiden maiden elämänmuodoista, joissa opiskeltavaa kieltä puhutaan

Kielen oppimisen kehittäminen	
Kiitettävä K3	- vahvistaa oppimistaan kokeilemalla uusia vieraan kielen oppimisen tapoja - hankkii perustietoja opiskelumahdollisuuksista vieraan kielen ympäristössä.
Hyvä H2	arvioi vieraan kielen oppimisen tapojaan, niiden vahvuuksia ja heikkouksia.
Tyydyttävä T1	tunnistaa omat vieraan kielen oppimisstrategiansa.

Tunnustaminen

Arvosana hyvä H2 vastaa Kielten oppimisen, opettamisen ja arvioinnin yhteisen eurooppalaisen viitekehyksen kuvausasteikolla kuullun ja tekstin ymmärtämisessä kielitaidon taitotasoa B1.1. ja puhumisessa ja kirjoittamisessa taitotasoa B1.1.

Vieras kieli, B-kieli

Pakolliset osaamistavoitteet, 2 osp

Opiskelija

- osaa viestiä ja toimia vuorovaikutustilanteissa siten, että kykenee harjoittamaan ammattiaan
- osaa käyttää *oman alan* työtehtävissä tarvittavaa vierasta kieltä
- osaa hakea tietoa erilaisista vieraskielisistä lähteistä.

Arviointi

ARVIOINNIN KOHTEET

Viestintä – ja vuorovaikutustilanteissa toimiminen	
Kiitettävä K3	• ymmärtää keskeiset ajatukset tavanomaisesta normaalitempoisesta puheesta ja toimii niiden mukaan • kertoo työpaikastaan ja työstään sekä hankkii kysymällä työhönsä liittyviä lisäohjeita
Hyvä H2	• ymmärtää tavanomaisimpia työhönsä ja alansa tuotteisiin ja prosesseihin liittyviä suullisia ohjeita ja osaa toimia niiden mukaan • kertoo itsestään ja alan työtehtävistä siten, että tulee ymmärretyksi ja osallistuu keskusteluun, mikäli keskustelukumppani käyttää yksikertaisia rakenteita
Tyydyttävä T1	• ymmärtää lyhyitä ja yksinkertaisia oman alansa työhön liittyviä suullisia viestejä ja osaa toimia niiden mukaan • kertoo lyhyesti itsestään ja työtehtävistään ennakoitavissa olevissa ja tutuissa työtilanteissa

Tekstien ymmärtäminen	
Kiitettävä K3	• ymmärtää työhönsä ja alansa tuotteisiin ja prosesseihin liittyviä kirjallisia ohjeita sekä työstä annettua palautetta • kirjoittaa tavanomaisia viestejä ja lyhyitä tekstejä sekä täyttää yksinkertaisia työhönsä liittyviä asiakirjoja
Hyvä H2	• ymmärtää työhönsä ja alansa tuotteisiin ja prosesseihin liittyviä kirjallisia ohjeita apuvälineitä käyttäen ja tekee tarkentavia kysymyksiä sekä osaa toimia niiden mukaan • kirjoittaa mallin mukaan työhönsä liittyviä yksinkertaisia ja lyhyitä tekstejä
Tyydyttävä T1	• ymmärtää lyhyitä ja yksinkertaisia oman alansa työhön liittyviä kirjallisia viestejä • kirjoittaa ohjattuna mallin mukaan työhönsä liittyviä yksinkertaisia ja lyhyitä tekstejä

Tiedon hankkiminen	
Kiitettävä K3	• hakee monipuolisesti omaa alaa koskevaa tietoa, soveltaa tietojaan ja taitojaan sekä perustelee ratkaisunsa.
Hyvä H2	• hakee monipuolisesti omaa alaa koskevaa tietoa mukaan lukien sähköiset tietolähteet.
Tyydyttävä T1	• hakee tietoa ohjattuna työhönsä liittyvistä materiaaleista ja ohjeista myös sähköisiä tiedonlähteitä käyttäen.

Tunnustaminen

Arvosana hyvä H2 vastaa Kielten oppimisen, opettamisen ja arvioinnin yhteisen eurooppalaisen viitekehysten kuvausasteikolla kuullun ja tekstin ymmärtämisessä kielitaidon taitotasoa A2.1 ja puhumisessa ja kirjoittamisessa taitotasoa A1.3.

Valinnaiset osaamistavoitteet

Opiskelija

- osaa viestiä vieraalla kielellä työelämän tilanteissa
- osaa toimia erilaisissa vuorovaikutustilanteissa vieraalla kielellä
- osaa kirjoittaa *alaan liittyviä* tekstejä vieraalla kielellä
- osaa tunnistaa kielen ja kulttuurin merkityksen
- osaa kehittää kielen oppimisen strategioitansa ja oppimistapojaan.

Arviointi

ARVIOINNIN KOHTEET

Viestintä- ja vuorovaikutustilanteissa toimiminen	
Kiitettävä K3	• esittää yksinkertaisia kysymyksiä ja vastaa käsiteltäessä omaa työympäristöä ja häntä itseään, kun puhekumppani puhuu selkeästi, sekä pyytää tarvittaessa selvennystä • selviytyy työelämän tavanomaisissa palvelutilanteissa
Hyvä H2	• vastaa yksinkertaisiin kysymyksiin käsiteltäessä omaa työympäristöä ja häntä itseään, kun puhekumppani puhuu hitaasti ja selkeästi • osallistuu keskusteluun, kun keskustelukumppani puhuu hitaasti ja käyttää selkeitä rakenteita
Tyydyttävä T1	• kertoo itsestään ja työstään, esim. tunnistaa työkaluja, ammattinimikkeitä ja työtehtäviä • viestii suullisesti esimerkiksi esittäytyessään arkipäivän ja työelämän tutuissa tilanteissa

Tekstien tuottaminen	
Kiitettävä K3	• kirjoittaa sujuvasti tavanomaisia viestejä ja työhönsä liittyviä tekstejä sekä täyttää työhönsä liittyviä asiakirjoja
Hyvä H2	• kirjoittaa työhönsä liittyviä lyhyitä tekstejä
Tyydyttävä T1	• kirjoittaa ohjattuna työhönsä liittyviä lyhyitä tekstejä

Monikielisessä ja -kulttuurisessa ympäristössä toimiminen	
Kiitettävä K3	• soveltaa työssään vieraan kielen ja kulttuurin tietojaan ja taitojaan
Hyvä H2	• käyttää kieltä monikielisessä tai -kulttuurisessa ympäristössä
Tyydyttävä T1	• on tietoinen opiskelemansa kielen ja sen edustaman kulttuurin merkityksestä

Kielen oppimisen kehittäminen	
Kiitettävä K3	vahvistaa oppimistaan kokeilemalla uusia kielen oppimisen tapoja.
Hyvä H2	arvioi kielen oppimisen tapojaan, niiden vahvuuksia ja heikkouksia.
Tyydyttävä T1	tunnistaa omat kielen oppimisstrategiansa.

Tunnustaminen

Arvosana hyvä H2 vastaa Kielten oppimisen, opettamisen ja arvioinnin yhteisen eurooppalaisen viitekehyksen kuvausasteikolla kuullun ja tekstin ymmärtämisessä kielitaidon taitotasoa A2.1 ja puhumisessa ja kirjoittamisessa taitotasoa A1.3.

2.34. Yhteiskunnassa ja työelämässä tarvittava osaaminen, 8 osp

Tutkinnon osan tulee sisältää kaikkien neljän osa-alueen pakolliset osaamistavoitteet (yhteensä 5 osaamispistettä). Lisäksi tutkinnon osan tulee sisältää valinnaisia osaamistavoitteita miltä tahansa osa-alueelta tai osa-alueilta siten, että opiskelijalle kertyy yhteensä 8 osaamispisteen edestä yhteiskunnassa ja työelämässä tarvittavaa osaamista.

Yhteiskuntataidot

Yhteiskuntataidot

Pakolliset osaamistavoitteet, 1 osp

Opiskelija

- osaa toimia kansalaisena ja osallistua yhteiskunnalliseen päätöksentekoon
- osaa toimia tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden periaatteita noudattaen
- osaa suunnitella ja hoitaa omaa talouttaan sekä arvioida siihen liittyviä riskejä
- hyödyntää sosiaalista mediaa aktiivisen osallistumisen keinona
- osaa käyttää yhteiskunnan tarjoamia palveluja ja toimia kuluttajana.

ARVIOINNIN KOHTEET

Kansalaisena toimiminen ja yhteiskunnalliseen päätöksentekoon osallistuminen	
Kiitettävä K3	- tuntee kansalaisen perusoikeudet ja velvollisuudet Suomessa ja arvioi niitä suhteessa muiden maiden vastaaviin - seuraa aktiivisesti yhteiskunnallista päätöksentekoa ja osallistuu siihen eri tavoin - osallistuu opiskelijakunnan tai muiden tahojen järjestämään toimintaan ja vaikuttaa aktiivisesti asioita koskevaan päätöksentekoon
Hyvä H2	- tietää kansalaisen perusoikeuksia ja velvollisuuksia Suomessa ja osaa kertoa niistä - seuraa yhteiskunnallista päätöksentekoa ja ilmaisee omia mielipiteitään tarpeelliseksi kokemistaan asioista - osallistuu opiskelijakunnan tai muiden tahojen järjestämään toimintaan ja vaikuttaa päätöksentekoon omalta osaltaan
Tyydyttävä T1	- tietää kansalaisen perusoikeuksia ja velvollisuuksia Suomessa ja osaa kertoa niistä - seuraa yhteiskunnallista päätöksentekoa - osallistuu opiskelijoiden tai muiden tahojen järjestämään toimintaan ja vaikuttaa yhteisölliseen toimintaan omalta osaltaan

Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden periaatteiden noudattaminen	
Kiitettävä K3	edistää omalta osaltaan työyhteisön hyväksyvää ilmapiiriä ja puuttuu asianmukaisesti mahdolliseen kiusaamiseen tai häirintään
Hyvä H2	toimii muita ihmisiä arvostavalla tavalla, kohtelee yhdenvertaisesti työtovereitaan ja asiakkaitaan mahdollisesta erilaisuudesta huolimatta
Tyydyttävä T1	toimii asianmukaisesti erilaisten ihmisten kanssa myös monikulttuurisissa työyhteisöissä

Oman talouden ja raha-asoiden suunnitteleminen ja hoitaminen	
Kiitettävä K3	tekee itsenäisesti ja vastuullisesti suunnitelman menoistaan ja tuloistaan ennakoiden tulevia tapahtumia sekä tietäen luoton ottamisen ehdot, seuraukset ja riskit
Hyvä H2	tekee suunnitelman menoistaan ja tuloistaan ennakoiden tulevia tapahtumia sekä tietäen luoton ottamisen ehdot, seuraukset ja riskit
Tyydyttävä T1	tekee ohjattuna suunnitelman menoistaan ja tuloistaan tietäen luoton ottamisen ehdot, seuraukset ja riskit

Sosiaalisen median hyödyntäminen	
Kiitettävä K3	• käyttää sosiaalista mediaa monipuolisesti oman ja /tai edustamansa yhteisön tai yrityksen asian edistämiseen
Hyvä H2	• käyttää sosiaalista mediaa oman ja /tai edustamansa yhteisön tai yrityksen asian edistämiseen
Tyydyttävä T1	• käyttää ohjattuna sosiaalista mediaa oman ja /tai edustamansa yhteisön tai yrityksen asian edistämiseen

Yhteiskunnan palvelujen käyttäminen ja kuluttajana toimiminen	
Kiitettävä K3	• käyttää itsenäisesti ja valintoja tehden opiskelijan tarvitsemia palveluja ja ymmärtää, miten palvelut yhteiskunnassa rahoitetaan • hakee tuotteista ja palveluista tutkittua tietoa eri lähteitä käyttämällä sekä osaa arvioida tiedonlähteiden luotettavuutta.
Hyvä H2	• käyttää monipuolisesti ja harkiten opiskelijan tarvitsemia palveluja ja ymmärtää, miten palvelut yhteiskunnassa rahoitetaan • hakee tuotteista ja palveluista tutkittua tietoa eri lähteitä käyttämällä sekä tietää, mistä saa tietoa ja apua kuluttaja-asioissa.
Tyydyttävä T1	• käyttää opiskelijan tarvitsemia palveluja ja ymmärtää, miten palvelut yhteiskunnassa rahoitetaan • tuntee kuluttajan oikeuksia ja velvollisuuksia sekä tietää, mistä saa apua kuluttaja-asioissa.

Valinnaiset osaamistavoitteet, 3 osp

Opiskelija

- osaa hakea tietoa yhteiskunnallisista vaikuttamismahdollisuuksista ja yhteiskunnallisesta päätöksenteosta myös Euroopan unionista
- tuntee *oman alan* yhteiskunnallisen merkityksen ja vaikuttavuuden
- osaa seurata yhteiskunnallista keskustelua ja taloutta koskevaa uutisointia
- osaa kuvata yhteiskunnallisen ja taloudellisen tilanteen heijastumista *oman alan* työpaikkoihin ja työllisyyteen
- osaa selvittää kansantalouden peruskäsitteitä ja sen keskeisimpiä toimijoita sekä arvioida niiden merkityksen kansantaloudelle.

Arviointi

ARVIOINNIN KOHTEET

Tiedon hakeminen yhteiskunnallisista vaikuttamismahdollisuuksista ja yhteiskunnallisesta päätöksenteosta Euroopan unionissa	
Kiitettävä K3	• hakee monipuolisesti ja aktiivisesti tietoa yhteiskunnallisista vaikuttamismahdollisuuksista ja yhteiskunnallisesta päätöksenteosta
Hyvä H2	• hakee tietoa yhteiskunnallisista vaikuttamismahdollisuuksista ja yhteiskunnallisesta päätöksenteosta
Tyydyttävä T1	• hakee ohjattuna tietoa yhteiskunnallisista vaikuttamismahdollisuuksista ja yhteiskunnallisesta päätöksenteosta

Oman alan yhteiskunnallisen merkityksen ja vaikuttavuuden tunteminen	
Kiitettävä K3	kuvaa laaja-alaisesti ja perustellen oman alan yhteiskunnallisen merkityksen ja vaikuttavuuden
Hyvä H2	kuvaa perustellen oman alan yhteiskunnallisen merkityksen ja vaikuttavuuden
Tyydyttävä T1	tuntee keskeisiltä osin oman alan yhteiskunnallisen merkityksen ja vaikuttavuuden

Yhteiskunnallisen keskustelun ja taloutta koskevan uutisoinnin seuraaminen	
Kiitettävä K3	- seuraa aktiivisesti eri tietolähteistä yhteiskunnallista ja taloutta koskevaa keskustelua - perustelee oman alan tilannetta monipuolisesti ja arvioi kriittisesti eri medioiden välittämää tietoa
Hyvä H2	- seuraa eri tietolähteistä yhteiskunnallista ja taloutta koskevaa keskustelua - tekee oman alan tilannekatsauksen, mutta tarvitsee ajoittain ohjausta
Tyydyttävä T1	- seuraa jonkin tietolähteen avulla yhteiskunnallista ja taloutta koskevaa keskustelua - tekee oman alan tilannekatsauksen, mutta tarvitsee ajoittain ohjausta

Yhteiskunnallisen ja taloudellisen tilanteen huomioiminen omalla alalla	
Kiitettävä K3	- selvittää havainnollisesti, miten ajankohtainen yhteiskunnallinen ja taloudellinen tilanne heijastuu oman alan työpaikkoihin ja työllisyyteen - perustelee selvitystään monipuolisesti ja kattavasti
Hyvä H2	selvittää havainnollisesti, ja perustellen miten ajankohtainen yhteiskunnallinen ja taloudellinen tilanne heijastuu oman alan työpaikkoihin ja työllisyyteen
Tyydyttävä T1	kertoo havainnollisesti, miten ajankohtainen yhteiskunnallinen ja taloudellinen tilanne heijastuu oman alan työpaikkoihin ja työllisyyteen

Kansantalouden peruskäsitteiden ja sen keskeisten toimijoiden selvittäminen	
Kiitettävä K3	selvittää kansantalouden peruskäsitteet ja keskeiset toimijat, niiden merkityksen sekä niiden välisiä riippuvuussuhteita.
Hyvä H2	selvittää kansantalouden peruskäsitteet ja keskeiset toimijat sekä arvioi niiden merkitystä kansantaloudelle.
Tyydyttävä T1	kertoo esimerkkejä kansantalouden peruskäsitteistä ja keskeisistä toimijoista.

Työelämätaidot

Työelämätaidot

Pakolliset osaamistavoitteet, 1 osp

Opiskelija

- osaa hakea itselleen työpaikkaa

- osaa kuvata työsopimusjärjestelmää ja työsopimuksen keskeiset asiat
- osaa perehtyä työpaikan toimintaan ja työtehtäviin sekä huolehtia työturvallisuudesta
- osaa työskennellä työpaikassa ja kehittää osaamistaan.

Arviointi

ARVIOINNIN KOHTEET

Työpaikan hakeminen	
Kiitettävä K3	• hakee aktiivisesti ja oma-aloitteisesti työpaikkoja tunnistaen omat vahvuutensa • laatii selkeän ja omaa osaamistaan kuvaavan työpaikkahakemuksen ja CV:n • toimii työhaastattelussa kohteliaasti ja asiallisesti • ottaa pukeutumisessa huomioon työpaikan ja toimialan erityispiirteet • perustelee omaa osaamistaan ja vahvuuksiaan laaja-alaisesti
Hyvä H2	• hakee itsenäisesti työpaikkoja sekä laatii selkeän työhakemuksen ja CV:n • toimii työhaastattelussa kohteliaasti ja asiallisesti • ottaa pukeutumisessa huomioon työpaikan ja toimialan luonteen • tuo selkeästi esille omat vahvuutensa esitellessään osaamistaan
Tyydyttävä T1	• hakee työpaikkaa ja tekee työhakemuksen sekä CV:n tarviten jonkin verran ohjausta • toimii työhaastattelussa asiallisesti • pukeutuu toimialan ja työpaikan mukaisesti • tuo esille omaa osaamistaan

Median käyttäminen työnhaussa	
Kiitettävä K3	• käyttää monipuolisesti mediaa työnhaussa hyödyntäen sosiaalisen median mahdollisuuksia
Hyvä H2	• tutustuu työpaikkoihin mediatietoja hyödyntäen
Tyydyttävä T1	• hakee työpaikkoja koskevia tietoja mediasta

Työsopimusjärjestelmän, työsopimuksen ja työlainsäädännön sisällön tunteminen	
Kiitettävä K3	• tuntee hyvin oman alan työehdot ja keskeisen työlainsäädännön mahdollisuudet työtä kehitettäessä • varmistaa, että oman työsopimuksen sisältö on sovitun mukainen • toimii työssään oikeuksiensa ja velvollisuuksiensa mukaisesti sekä perustelee vastuullisesti toimintaansa
Hyvä H2	• tuntee oman alan työehdot ja keskeisen työlainsäädännön • varmistaa, että oman työsopimuksen sisältö on sovitun mukainen • toimii työssään oikeuksiensa ja velvollisuuksiensa mukaisesti
Tyydyttävä T1	• tuntee keskeiset asiat alan työehdoista ja oman alansa työlainsäädännöstä • tuntee oman työsopimuksensa sisällön • ottaa toiminnassaan huomioon oikeutensa ja velvollisuutensa, mutta tarvitsee ajoittain ohjausta

Työpaikan toimintaan ja työhön perehtyminen	
Kiitettävä K3	• hakee itsenäisesti monipuolisesta tietoa työpaikan toiminnasta ja työtehtävistään • soveltaa ja kehittää työstä annettuja turvallisuusohjeita
Hyvä H2	• hakee monipuolisesti tietoa työpaikan toiminnasta ja työtehtävistään • noudattaa työstä annettuja turvallisuusohjeita
Tyydyttävä T1	• hakee tietoa työpaikan toiminnasta ja työtehtävistään • noudattaa työstä annettuja turvallisuusohjeita

Työyhteisössä toimiminen	
Kiitettävä K3	• noudattaa annettuja työaikoja ja sovittuja toimintatapoja ja toimii joustavasti työyhteisön erilaisissa muuttuvissa tilanteissa • huolehtii työssä vaaditusta suoja- ym. vaatetuksesta • työskentelee luontevasti osana työyhteisöään erilaisten ihmisten ja ryhmien kanssa ja esittää kehittämisideoita työyhteisön ja -ryhmän käyttöön.
Hyvä H2	• noudattaa annettuja työaikoja, sovittuja toimintatapoja ja toimii joustavasti erilaisissa työtilanteissa • huolehtii työssä vaaditusta suoja- ym. vaatetuksesta • työskentelee luontevasti osana työyhteisöään erilaisten ihmisten ja ryhmien kanssa.
Tyydyttävä T1	• noudattaa annettuja työaikoja ja sovittuja toimintatapoja • huolehtii työssä vaaditusta suoja- ym. vaatetuksesta • työskentelee osana työryhmää ja erilaisten ihmisten kanssa, mutta tarvitsee ajoittain ohjausta.

Valinnaiset osaamistavoitteet, 3 osp

Opiskelija

- osaa edistää työyhteisön ilmapiiriä ja henkilöstön osallisuutta
- osaa toimia *työpaikan* eri tehtävissä
- osaa osaltaan vastata *työpaikan* työtehtävien etenemisestä ja työn laadusta sekä näiden kehittämisestä
- osaa kehittää omaa osaamistaan
- osaa hakea työtä kansainvälisiltä työmarkkinoilta ja erityisesti EU-maista.

Arviointi

ARVIOINNIN KOHTEET

Työyhteisön ilmapiirin ja henkilöstön osallisuuden edistäminen	
Kiitettävä K3	• edistää aktiivisesti työyhteisön hyväksyvää ilmapiiriä ja kannustaa muita osallistumaan monipuolisesti yhteiseen toimintaan
Hyvä H2	• edistää osaltaan työyhteisön hyväksyvää ilmapiiriä ja kannustaa muita osallistumaan yhteiseen toimintaan
Tyydyttävä T1	• edistää osaltaan työyhteisön hyväksyvää ilmapiiriä ja kannustaa muita osallistumaan yhteiseen toimintaan, mutta tarvitsee ajoittain ohjausta

Työpaikan eri tehtävissä toimiminen	
Kiitettävä K3	ilmaisee halukkuutensa osallistua erilaisiin työpaikan tehtäviin oman osaamisen ja omien voimavarojensa mukaisesti
Hyvä H2	ilmaisee halukkuutensa osallistua uusiin työpaikan tehtäviin oman osaamisen ja omien voimavarojensa mukaisesti
Tyydyttävä T1	ilmaisee halukkuutensa osallistua joihinkin uusiin työpaikan tehtäviin oman osaamisen ja omien voimavarojensa mukaisesti

Työpaikan työtehtävien ja työprosessien etenemisestä ja työn laadusta huolehtiminen	
Kiitettävä K3	- toimii työnsä asetettujen laatu- ja kustannustavoitteiden mukaisesti ja kehittää omaa toimintaansa niiden saavuttamiseksi - toimii palveluhenkisesti ja varmistaa asiakastyytyväisyyden - toimii aloitteellisesti työnsä ja työympäristön laadun kehittämisessä
Hyvä H2	- toimii työnsä asetettujen laatu- ja kustannustavoitteiden mukaisesti ja arvioi omaa toimintaansa niiden saavuttamisessa - toimii palveluhenkisesti
Tyydyttävä T1	toimii työnsä asetettujen laatu- ja kustannustavoitteiden mukaisesti ja muuttaa omaa toimintaansa annetun palautteen perusteella, mutta tarvitsee ajoittain ohjausta

Oman osaamisen kehittäminen	
Kiitettävä K3	kehittää itseään ja osaamistaan suunnitelmallisesti ja monipuolisesti sekä arvioi omia kehittymistarpeitaan
Hyvä H2	kehittää itseään ja osaamistaan suunnitelmallisesti sekä arvioi omia kehittymistarpeitaan yhteistyössä muiden kanssa
Tyydyttävä T1	kehittää itseään ja osaamistaan, mutta tarvitsee siinä ajoittain ohjausta

Työn hakeminen kansainvälisiltä työmarkkinoilta	
Kiitettävä K3	- käyttää monipuolisesti mediaa työnhaussa hyödyntäen sosiaalisen median mahdollisuuksia - hakee aktiivisesti ja oma-aloitteisesti työpaikkoja tunnistuen omat vahvuutensa ja laatii selkeän ja omaa osaamistaan kuvaavan työpaikkahakemuksen - toimii työnhaussa käyttäen hyvää kielitaitoaan eri kulttuuritaustaisen ihmisten kanssa.
Hyvä H2	- hakee työpaikkoja koskevia tietoja mediasta ja tutustuu työpaikkoihin mediatietoja hyödyntäen - hakee itsenäisesti työpaikkoja ja laatii selkeän työhakemuksen - toimii työnhaussa eri kulttuuritaustaisen ihmisten kanssa hyödyntäen kielitaitoaan.
Tyydyttävä T1	- hakee kansainvälisiä työpaikkoja koskevia tietoja mediasta - hakee työpaikkaa ja tekee työhakemuksen, mutta tarvitsee ajoittain näihin ohjausta - toimii työnhaussa eri kulttuuritaustaisen ihmisten kanssa hyödyntäen kielitaitoaan, mutta tarvitsee ajoittain ohjausta.

Yrittäjyys ja yritystoiminta

Yrittäjyys ja yritystoiminta

Pakolliset osaamistavoitteet, 1 osp

Opiskelija

- osaa arvioida ja tunnistaa oman osaamisensa ja omat vahvuutensa
- osaa ideoida omaa liikeideaa ja sen kehittämismahdollisuuksia
- osaa arvioida mahdollisuuksiaan ryhtyä yrittäjäksi
- osaa selvittää *omia ammatillisia* verkostojaan
- osaa tunnistaa kannattavan liiketoiminnan periaatteet
- osaa arvioida oman yrittäjyyden ja yritystoiminnan merkitystä omalle hyvinvoinnilleen ja Suomen kansantaloudelle.

Arviointi

ARVIOINNIN KOHTEET

Oman osaamisen arvioiminen ja tunnistaminen	
Kiitettävä K3	• arvioi monipuolisesti ja perustellen omaa osaamistaan ja vahvuuksiaan oman alansa toimintaan liittyen
Hyvä H2	• arvioi monipuolisesti omaa osaamistaan ja vahvuuksiaan oman alansa toimintaan liittyen
Tyydyttävä T1	• arvioi osaamistaan ja selvittää vahvuuksiaan oman alansa toimintaan liittyen, mutta tarvitsee ajoittain ohjausta

Oman liikeidean ja sen kehittämismahdollisuuksien ideoiminen	
Kiitettävä K3	• selvittää monipuolisesti ja itsenäisesti yritystoimintaansa liittyviä mahdollisuuksia, yritysmuotoja, keskeisiä palveluja tai tuotteita • kehittää ja perustelee liikeidean
Hyvä H2	• selvittää ja ideoi yritystoimintaansa liittyviä mahdollisuuksia, yritysmuotoja, keskeisiä palveluja tai tuotteita • kehittää liikeideaa
Tyydyttävä T1	• selvittää ja ideoi yritystoimintaansa liittyviä mahdollisuuksia, yritysmuotoja, keskeisiä palveluja tai tuotteita, mutta tarvitsee ajoittain ohjausta

Yrittäjäksi ryhtymisen mahdollisuuksien arvioiminen	
Kiitettävä K3	• selvittää monipuolisesti ja perustellen, mitä toimenpiteitä oman yrityksen perustamisessa tarvitaan ja mitä tukipalveluita on käytettävissä
Hyvä H2	• selvittää monipuolisesti, mitä toimenpiteitä oman yrityksen perustamisessa tarvitaan ja mitä tukipalveluita on käytettävissä
Tyydyttävä T1	• hankkii tietoa, millä toimenpiteillä ja tukipalveluilla oma yritys voidaan perustaa, mutta tarvitsee ajoittain ohjausta

Omien ammatillisten verkostojen selvittäminen	
Kiitettävä K3	• selvittää monipuolisesti ja itsenäisesti oman alansa yhteistyökumppanit ja ammatilliset verkostot ja arvioi kriittisesti yhteistyön mahdollisuuksia eri tahojen kanssa
Hyvä H2	• selvittää kattavasti oman alansa yhteistyökumppanit ja ammatilliset verkostot ja arvioi yhteistyön mahdollisuuksia eri tahojen kanssa
Tyydyttävä T1	• selvittää oman alansa yhteistyökumppanit ja ammatilliset verkostot ja kuvaa yhteistyön mahdollisuuksia eri tahojen kanssa

Liiketoiminnan periaatteiden selvittäminen	
Kiitettävä K3	• selvittää kattavasti ja perustellen oman liikeidean pohjalta rahoituslähteet, tuotot ja kustannukset
Hyvä H2	• selvittää oman liikeidean pohjalta rahoituslähteet, tuotot ja kustannukset
Tyydyttävä T1	• selvittää oman liikeidean pohjalta rahoituslähteet, tuotot ja kustannukset, mutta tarvitsee ajoittain ohjausta

Oman alan yritystoiminnan merkityksen selvittäminen	
Kiitettävä K3	• selvittää yritystoiminnan riskit ja merkityksen omaan elämäänsä sekä • perustelee oman alan yritystoiminnan merkityksen elinkeinoelämässä ja ennakoii oman alan tulevia kehitysnäkymiä.
Hyvä H2	• selvittää monipuolisesti yritystoiminnan riskit ja merkityksen omaan elämäänsä sekä elinkeinoelämän kannalta.
Tyydyttävä T1	• selvittää yritystoiminnan riskit ja merkityksen omaan elämäänsä sekä elinkeinoelämän kannalta, mutta tarvitsee ajoittain ohjausta.

Valinnaiset osaamistavoitteet, 3 osp

Opiskelija

- osaa kartoittaa *oman alan* yritystoiminnan kehittämistarpeita
- osaa selvittää oman liiketoiminnan tuloksellisuuden ja oman työpanoksen vaikutuksen siihen toteuttamalla pienen projektin
- osaa tehdä kehittämis ehdotuksia uusista toimintatavoista ja muuttaa omaa toimintaansa
- osaa suunnitella omaa toimintaansa ja ajankäyttöään.

Arviointi

ARVIOINNIN KOHTEET

Alan yritystoiminnan kehittämistarpeiden kartoittaminen	
Kiitettävä K3	• kartoittaa itsenäisesti ja monipuolisesti asiakkaiden tarpeiden, kilpailun ja toimintaympäristön muutoksia • ennakoi tulevia kehitysnäkymiä
Hyvä H2	• kartoittaa monipuolisesti asiakkaiden tarpeiden, kilpailun ja toimintaympäristön muutoksia
Tyydyttävä T1	• kartoittaa asiakkaiden tarpeiden, kilpailun ja toimintaympäristön muutoksia, mutta tarvitsee ajoittain ohjausta

Liiketoiminnan tuloksellisuuden selvittäminen	
Kiitettävä K3	• selvittää monipuolisesti liikeideansa pohjalta, pienimuotoisessa projektissa, tuotot ja kustannukset sekä oman työpanoksensa vaikutuksen sekä perustelee toimintansa
Hyvä H2	• selvittää liikeideansa pohjalta, pienimuotoisessa projektissa, tuotot ja kustannukset sekä oman työpanoksensa vaikutuksen
Tyydyttävä T1	• selvittää liikeideansa pohjalta, pienimuotoisessa projektissa, tuotot ja kustannukset sekä oman työpanoksensa vaikutuksen, mutta tarvitsee ajoittain ohjausta

Uusien toimintatapojen kehittäminen	
Kiitettävä K3	• ennakoi tulevia kehitysnäkymiä ja tekee perusteltuja kehittämis ehdotuksia uusista toimintatavoista sekä muuttaa omaa toimintaansa
Hyvä H2	• tekee perusteltuja kehittämis ehdotuksia uusista toimintatavoista ja muuttaa omaa toimintaansa
Tyydyttävä T1	• tekee kehittämis ehdotuksia uusista toimintatavoista ja muuttaa omaa toimintaansa, mutta tarvitsee ajoittain ohjausta

Oman toiminnan ja ajankäytön suunnitteleminen	
Kiitettävä K3	• suunnittelee tehtävänsä ja niihin tarvittavan työajan itsenäisesti ottaen huomioon tulevat työvaiheet • reagoi muutostarpeisiin ja tekee työhönsä liittyviä kehittämis ehdotuksia.
Hyvä H2	• suunnittelee tehtävänsä ja niihin tarvittavan työajan itsenäisesti • reagoi muutostarpeisiin.
Tyydyttävä T1	• suunnittelee tehtävänsä ja niihin tarvittavan työajan pääosin itsenäisesti.

Työkyvyn ylläpitäminen, liikunta ja terveystieto

Työkyvyn ylläpitäminen, liikunta ja terveystieto

Pakolliset osaamistavoittet, 2 osp

Opiskelija

- osaa laatia itselleen terveellisiä elämäntapoja, työkykyä ja liikuntaa edistävän suunnitelman ja toimia sen mukaisesti
- osaa edistää ja ylläpitää opiskelu-, toiminta- ja työkykyään
- osaa ottaa huomioon ravitsemuksen merkityksen terveydelle sekä tupakoinnin ja päihteiden haittavaikutukset
- osaa kuvata mielenterveyden, seksuaaliterveyden ja ihmissuhteiden merkityksen ihmisen hyvinvoinnille
- osaa edistää oppilaitosyhteisön hyvinvointia
- osaa kehittää toimintatapojaan ja toimintaympäristönsä turvallisuutta ja terveellisyyttä
- osaa toimia turvallisesti ja ergonomisesti, ehkäistä tapaturmia, toimia ensiaputilanteissa sekä hakea apua.

Arviointi

ARVIOINNIN KOHTEET

Terveellisiä elämäntapoja, työkykyä ja liikuntaa edistävän suunnitelman laatiminen ja sen toteuttaminen	
Kiitettävä K3	• ottaa suunnitelmassaan monipuolisesti huomioon liikunnan, terveellisen ravinnon, levon, unen, virkistykseen, ihmissuhteiden ja terveyden väliset yhteydet omien liikuntatottumusten sekä oman opiskelu- ja työkyvyn ylläpitämisessä
Hyvä H2	• ottaa suunnitelmassaan huomioon liikunnan, terveellisen ravinnon, levon, unen, virkistykseen, ihmissuhteiden ja terveyden väliset yhteydet omien liikuntatottumusten sekä oman opiskelu- ja työkyvyn ylläpitämisessä
Tyydyttävä T1	• ottaa suunnitelmassaan huomioon liikunnan, terveellisen ravinnon, levon, unen, virkistykseen, ihmissuhteiden ja terveyden väliset yhteydet omien liikuntatottumusten sekä oman opiskelu- ja työkyvyn ylläpitämisessä

Ravitsemuksen merkityksen sekä tupakoinnin ja päihteiden haittavaikutusten huomioon ottaminen	
Kiitettävä K3	• hakee monipuolista tietoa terveyshaitoista sekä terveyttä ja opiskelu- ja työkykyä kuormittavista tekijöistä • hakee monipuolista tietoa terveellisestä ravitsemuksesta ja sen merkityksestä ihmisen terveydelle ja vertailee ruoka-aineiden ja -tuotteiden sisältöjä • ottaa tiedot kriittisesti huomioon suunnitelmassaan
Hyvä H2	• hakee tietoja terveyshaitoista sekä terveyttä ja opiskelu- ja työkykyä kuormittavista tekijöistä • hakee tietoa terveellisestä ravitsemuksesta ja sen merkityksestä ihmisen terveydelle • ottaa tiedot huomioon suunnitelmassaan
Tyydyttävä T1	• hakee tietoja tavallisimmista terveyshaitoista sekä tavallisimmista terveyttä ja opiskelu- ja työkykyä kuormittavista tekijöistä • hakee tietoa ravitsemuksesta ja sen merkityksestä ihmisen terveydelle • ottaa tiedot huomioon suunnitelmassaan, mutta tarvitsee ajoittain ohjausta terveyttä edistävän tiedon hankinnassa

Suunnitelman toteuttaminen	
Kiitettävä K3	• sitoutuu suunnitelmaan ja toteuttaa sitä, arvioi säännöllisesti ja kriittisesti suunnitelmaansa ja omaa toimintaansa, hyödyntää arvioinnissa muilta saamaansa palautetta, tekee suunnitelmaan päivityksiä ja arvioi omaa kehittymistään
Hyvä H2	• sitoutuu suunnitelmaan ja toteuttaa sitä, arvioi säännöllisesti suunnitelmaansa ja omaa toimintaansa, hyödyntää arvioinnissa muilta saamaansa palautetta, tekee suunnitelmaan päivityksiä ja arvioi omaa kehittymistään
Tyydyttävä T1	• sitoutuu suunnitelmaan ja toteuttaa sitä, arvioi säännöllisesti suunnitelmaansa ja omaa toimintaansa, tekee suunnitelmaan päivityksiä, mutta tarvitsee siinä ajoittain ohjausta

Opiskelu-, toiminta- ja työkyvyn edistäminen ja ylläpitäminen liikunnan avulla	
Kiitettävä K3	• käyttää liikunnan harrastamiseen tarvittavia motorisia perustaitoja ja liikunnan lajitaitoja monipuolisesti • seuraa, arvioi ja pitää yllä fyysistä toimintakykyään sekä osallistuu liikuntatilanteisiin aktiivisesti edistäen reilun pelin periaatteita • edistää toiminnallaan ryhmän turvallisuutta
Hyvä H2	• käyttää ja soveltaa liikunnan harrastamiseen tarvittavia motorisia perustaitoja monipuolisesti • pitää yllä fyysistä toimintakykyään ja osallistuu liikuntatilanteisiin aktiivisesti reilun pelin periaatteita noudattaen • toimii liikuntatilanteissa turvallisesti sekä itsenäisesti että ryhmässä
Tyydyttävä T1	• käyttää liikunnan harrastamiseen tarvittavia motorisia perustaitoja • pitää yllä fyysistä toimintakykyään ja osallistuu liikuntatilanteisiin annettujen ohjeiden mukaan ja noudattaa reilun pelin periaatteita • noudattaa turvallisuutta liikunnassa

Mielenterveyden, seksuaaliterveyden ja ihmissuhteiden merkityksen kuvaaminen	
Kiitettävä K3	• selvittää monipuolisesti mielenterveyden, seksuaaliterveyden ja ihmissuhteiden merkitystä ihmisen hyvinvoinnille • arvioi, minkälaisilla toimenpiteillä edellä mainittuja asioita voidaan edistää
Hyvä H2	• selvittää mielenterveyden, seksuaaliterveyden ja ihmissuhteiden merkitystä ihmisen hyvinvoinnille • tuo esille ja pohtii, minkälaisilla toimenpiteillä edellä mainittuja asioita voidaan edistää
Tyydyttävä T1	• selvittää mielenterveyden, seksuaaliterveyden ja ihmissuhteiden merkitystä ihmisen hyvinvoinnille • tuo esille, minkälaisilla toimenpiteillä edellä mainittuja asioita voidaan edistää, mutta tarvitsee ajoittain ohjausta

Oppilaitosyhteisön hyvinvoinnin ja osallisuuden edistäminen	
Kiitettävä K3	toimii aktiivisesti opiskelijaryhmän jäsenenä sekä suunnittelee ja osallistuu opiskelijoiden järjestämiin liikunta- ja muihin tapahtumiin ja tilaisuuksiin hyvinvointia edistävasti
Hyvä H2	toimii aktiivisesti opiskelijaryhmän jäsenenä hyvinvointia edistävasti sekä suunnittelee ja osallistuu opiskelijoiden järjestämiin liikunta- ja muihin tapahtumiin sekä tilaisuuksiin
Tyydyttävä T1	toimii opiskelijaryhmän jäsenenä hyvinvointia edistävasti ja osallistuu opiskelijoille järjestettyihin liikunta- ja muihin tapahtumiin sekä tilaisuuksiin

Terveiden, turvallisuuden ja työkyvyn huomioon ottaminen	
Kiitettävä K3	toimii sovittujen terveyttä ja turvallisuutta edistävien toimintaohjeiden mukaisesti yhteistyössä muiden kanssa ja arvioi toimintatapojen kehittämistarpeita
Hyvä H2	toimii sovittujen terveyttä ja turvallisuutta edistävien toimintaohjeiden mukaisesti yhteistyössä muiden kanssa
Tyydyttävä T1	toimii sovittujen terveyttä ja turvallisuutta edistävien toimintaohjeiden mukaisesti, mutta tarvitsee ajoittain ohjausta

Tapaturmien ehkäiseminen, ensiavun antaminen sekä ergonominen toimiminen	
Kiitettävä K3	- toimii huolellisesti ja ennaltaehkäisee liikuntatapaturmien syntymistä - osaa hakea ja antaa ensiapua - ottaa toiminnassaan huomioon oman ammatin kuormittavuustekijät ja työskentelee erilaisissa ympäristöissä ergonomisesti.
Hyvä H2	- ehkäisee toiminnallaan liikuntatapaturmien syntymistä - osaa hakea ja antaa ensiapua - ottaa toiminnassaan huomioon oman ammatin kuormittavuustekijät ja toimii ergonomisesti.
Tyydyttävä T1	- ennakoi mahdollisia tapaturmariskejä liikuntatilanteissa - osaa hakea ja antaa ensiapua tavallisimmissa ensiapua vaativissa tilanteissa - ottaa toiminnassaan huomioon oman ammatin kuormittavuustekijät ja toimii ergonomisesti.

Valinnaiset osaamistavoitteet, 3 osp

Opiskelija

- osaa kuvata väestön terveyseroja ja tavallisimpien kansansairauksien riskitekijöitä ja niiden ennaltaehkäisyä
- osaa arvioida fyysiseen, sosiaaliseen ja psyykkiseen toimintakykyyn vaikuttavia tekijöitä omassa elämäntavassaan ja toimintaympäristössään
- osaa tarvittaessa käyttää sosiaali- ja terveydenhuoltopalveluja
- osaa hyödyntää terveystietoa
- osaa edistää ryhmän jäsenenä ryhmän toimintaa ja osallistua työ- ja opiskelukyvyn sekä hyvinvoinnin edistämiseen.

ARVIOINNIN KOHTEET

Väestön terveyserojen ja tavallisimpien kansansairauksien riskitekijöiden huomioon ottaminen	
Kiitettävä K3	• hakee monipuolisesti tietoa terveyshaitoista, toimintakykyä kuormittavista tekijöistä ja kansansairauksista • arvioi kriittisesti saamaansa tietoa
Hyvä H2	• hakee tietoa terveyshaitoista, toimintakykyä kuormittavista tekijöistä ja kansansairauksista
Tyydyttävä T1	• hakee tietoa tavallisimmista terveyshaitoista, toimintakykyä kuormittavista tekijöistä ja kansansairauksista, mutta tarvitsee ajoittain ohjausta

Fyysiseen, sosiaaliseen ja psyykkiseen toimintakykyyn vaikuttavien tekijöiden huomioon ottaminen	
Kiitettävä K3	• hakee monipuolista tietoa fyysiseen, sosiaaliseen ja psyykkiseen toimintakykyyn vaikuttavista tekijöistä • arvioi kriittisesti tiedon merkitystä ja perustelee liikunta- ja hyvinvointi-suunnitelmansa ratkaisuja • toteuttaa suunnitelmaansa johdonmukaisesti
Hyvä H2	• hakee monipuolista tietoa fyysiseen, sosiaaliseen ja psyykkiseen toimintakykyyn vaikuttavista tekijöistä • arvioi tiedon merkitystä ja perustelee liikunta- ja hyvinvointi-suunnitelmansa ratkaisuja • toimii suunnitelmansa mukaisesti
Tyydyttävä T1	• hakee tietoa fyysiseen, sosiaaliseen ja psyykkiseen toimintakykyyn vaikuttavista tekijöistä • perustelee tiedolla liikunta- ja hyvinvointi-suunnitelmansa ratkaisuja • tarvitsee ajoittain ohjausta suunnitelman toteuttamisessa

Tiedon hakeminen sosiaali- ja terveydenhuoltopalveluista	
Kiitettävä K3	• hakee itsenäisesti tietoa sosiaali- ja terveydenhuoltopalvelujen tarjonnasta luotettavista tietolähteistä • ohjaa muita opiskelijoita hankkimaan tietoa palveluista
Hyvä H2	• hakee tietoa sosiaali- ja terveydenhuoltopalvelujen tarjonnasta luotettavista tietolähteistä
Tyydyttävä T1	• hakee tarvittaessa tietoa sosiaali- ja terveydenhuoltopalveluista, mutta tarvitsee ajoittain ohjausta sopivan palvelun löytämisessä

Terveysliikunnan hyödyntäminen	
Kiitettävä K3	• hyödyntää omassa toiminnassaan suunnitelmallisesti erilaisia kunto- ja terveystoimintamuotoja ja seuraa kriittisesti omaa edistymistään ja muuttaa tarvittaessa suunnitelmaansa
Hyvä H2	• hyödyntää omassa toiminnassaan erilaisia kunto- ja terveystoimintamuotoja ja seuraa omaa edistymistään
Tyydyttävä T1	• hyödyntää omassa toiminnassaan yleisimpiä kunto- ja terveystoimintamuotoja, mutta tarvitsee ajoittain yksilöllistä ohjausta

Ryhmän toiminnan ja hyvinvoinnin edistäminen	
Kiitettävä K3	- osallistuu aktiivisesti liikunta- ja muihin tapahtumiin - ottaa osallistuessaan huomioon muiden osallistujien erilaisuuden ja kiinnostuksen kohteet.
Hyvä H2	osallistuu aktiivisesti ryhmän jäsenenä liikunta- tai muuhun tapahtumaan ja kannustaa myös muita osallistumaan.
Tyydyttävä T1	osallistuu aktiivisesti ryhmän jäsenenä liikunta- tai muuhun tapahtumaan.

2.35. Yrityksessä toimiminen, 15 osp

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija osaa

- arvioida oman alan tarjontaa ja uusien asiakkaiden löytymistä tuotteistamisen lähtökohdista
- täsmentää taloudellisesti kannattavan liikeidean ja kehittää toiminta-ajatuksen
- suunnitella yrityksen toimintaa tavoitteellisesti ja asiakaslähtöisesti
- tehdä yrityksen toimintaan liittyviä työtehtäviä
- hankkia yhteistyökumppaneita ja rakentaa liiketoiminnan edellyttämiä verkostoja
- esitellä yrityksen toimintaa erilaisissa tilanteissa
- käyttää toiminnassaan apuna tieto- ja viestintätekniikkaa
- toimia yrityksessä osana ryhmää, mutta kykenee myös itsenäiseen toimintaan ja päätöksentekoon
- arvioida yrityksen kehittämistarpeita.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija osoittaa osaamisensa ammattiosaamisen näytössä toimimalla yhteistyössä ryhmän, yhteistyöyrityksen ja eri toimijoiden kanssa esim. omassa yrityksessä, harjoitusyrityksessä tai vastaavassa. Työtä tehdään siinä laajuudessa, että osoitettava ammattitaito vastaa kattavasti tutkinnon perusteissa määrättyjä ammattitaitovaatimuksia, arvioinnin kohteita ja kriteereitä.

Ammattiosaamisen näyttöä voidaan jatkaa toisessa työpaikassa/työkohteessa tai koulutuksen järjestäjän osoittamassa muussa paikassa niin, että osaamisen osoittamisen kattavuus varmistuu.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa osaamista ei voida työtä tekemällä ammattiosaamisen näytössä kattavasti osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla.

Arviointi

TYÖPROSESSIN HALLINTA

Oman työn suunnittelu	
Kiitettävä K3	suunnittelee yrityksen toimintaa innovatiivisesti ja toimii ryhmän jäsenenä oma-aloitteisesti, vastuullisesti ja kannustavasti vastaten omista töistään
Hyvä H2	suunnittelee yrityksen toimintaa ja toimii ryhmän jäsenenä oma-aloitteisesti ja vastuullisesti vastaten omista töistään
Tyydyttävä T1	osallistuu yrityksen toiminnan suunnitteluun ja toimii ryhmän jäsenenä vastaten omista töistään

Työn kokonaisuuden hallinta	
Kiitettävä K3	etenee työssään järjestelmällisesti ja sujuvasti sovittaen työnsä ryhmän toimintaan
Hyvä H2	etenee työssään järjestelmällisesti ja sujuvasti
Tyydyttävä T1	etenee opastettuna työssään järjestelmällisesti

Ajankäytön hallinta	
Kiitettävä K3	suunnittelee eri tehtäviin kuluvaan ajan ottaen huomioon tehokkaan ajanhallinnan ja seuraa omaa ajankäyttöään
Hyvä H2	suunnittelee eri tehtäviin kuluvaan aikaa ja seuraa omaa ajankäyttöään
Tyydyttävä T1	suunnittelee eri tehtäviin kuluvaan aikaa tarvitessa siihen jonkin verran ohjausta ja seuraa omaa ajankäyttöään

Laadukas ja kustannustietoinen toiminta	
Kiitettävä K3	- toimii yhdessä asetettujen laatu- ja kustannustavoitteiden mukaisesti ja kehittää omaa toimintaansa niiden saavuttamiseksi - toimii palveluhenkisesti ja varmistaen asiakastyytyväisyyden.
Hyvä H2	- toimii yhdessä asetettujen laatu- ja kustannustavoitteiden mukaisesti ja arvioi omaa toimintaansa niiden saavuttamisessa - toimii palveluhenkisesti ja asiakastyytyväisyyttä edistävästi
Tyydyttävä T1	- toimii työnsä asetettujen laatu- ja kustannustavoitteiden mukaisesti ja muuttaa omaa toimintaansa annetun palautteen perusteella - toimii palveluhenkisesti

TYÖMENETELMIEN, -VÄLINEIDEN JA MATERIAALIN HALLINTA

Tieto- ja viestintätekniikan käyttäminen	
Kiitettävä K3	käyttää itsenäisesti ja sujuvasti tieto- ja viestintätekniikkaa toimien tietoturvan periaatteiden mukaisesti
Hyvä H2	käyttää tieto- ja viestintätekniikkaa toimien tietoturvan periaatteiden mukaisesti
Tyydyttävä T1	käyttää ohjeistettuna tieto- ja viestintätekniikkaa toimien tietoturvan periaatteiden mukaisesti

Liiketoimintaympäristön selvittäminen	
Kiitettävä K3	arvioi ryhmän jäsenenä ja itsenäisesti sekä ennakkoluulottomasti hankkimansa tiedon pohjalta uudet asiakasryhmät ja näille toteutettavat tuotteet ja palvelut
Hyvä H2	arvioi ryhmän jäsenenä hankkimansa tiedon pohjalta uudet asiakasryhmät ja näille toteutettavat tuotteet ja palvelut
Tyydyttävä T1	arvioi ryhmän jäsenenä hankkimansa tiedon pohjalta uudet asiakasryhmät ja näille toteutettavat tuotteet ja palvelut tarvitessa ajoittain ohjausta

Liikeidean täsmentäminen	
Kiitettävä K3	määrittelee itsenäisesti ja ryhmän jäsenenä taloudellisesti kannattavan liikeidean ja toiminta-ajatuksen
Hyvä H2	määrittelee ryhmän jäsenenä taloudellisesti kannattavan liikeidean ja toiminta-ajatuksen
Tyydyttävä T1	määrittelee ryhmän jäsenenä taloudellisesti kannattavan liikeidean ja toiminta-ajatuksen taruiten jonkin verran ohjausta

Yrityksen toiminnan suunnittelu	
Kiitettävä K3	laatii itsenäisesti ja perustellen yrityksen perustoiminnoille tavoitteet ja niille asiakaslähtöisen suunnitelman, jossa kertoo, millaisilla toimenpiteillä tavoitteisiin päästään
Hyvä H2	laatii yrityksen perustoiminnoille tavoitteet ja niille asiakaslähtöisen suunnitelman, jossa kertoo, millaisilla toimenpiteillä tavoitteisiin päästään
Tyydyttävä T1	laatii ohjatusti yrityksen perustoiminnoille tavoitteet ja niille asiakaslähtöisen suunnitelman, jossa kertoo, millaisilla toimenpiteillä tavoitteisiin päästään

Yhteistyökumppaneiden hankkiminen	
Kiitettävä K3	määrittelee ryhmän jäsenenä innovatiivisesti ja laaja-alaisesti yhteistyökumppanit ja sopii yhteistyön muodosta sekä solmii tarvittaessa sopimuksia
Hyvä H2	määrittelee ryhmän jäsenenä yhteistyökumppanit ja sopii yhteistyön muodosta sekä solmii tarvittaessa sopimuksia
Tyydyttävä T1	määrittelee ryhmän jäsenenä yhteistyökumppanit ja sopii yhteistyön muodosta sekä solmii tarvittaessa sopimuksia taruiten sopimusten laatimisessa ohjausta

Yrityksen työtehtävien tekeminen	
Kiitettävä K3	hoitaa itsenäisesti ja ryhmän jäsenenä yrityksen toimintaan liittyviä työtehtäviä, kuten materiaalihankinnat, tuotteiden valmistaminen ja markkinointi, myynti ja jakelu osoittaen toiminnassa joustavuutta ja hyvää ajankäytön hallintaa
Hyvä H2	hoitaa itsenäisesti ja ryhmän jäsenenä yrityksen toimintaan liittyviä työtehtäviä, kuten materiaalihankinnat, tuotteiden valmistaminen ja markkinointi, myynti ja jakelu
Tyydyttävä T1	hoitaa itsenäisesti ja ryhmän jäsenenä joitakin yrityksen toimintaan liittyvistä työtehtävistä, kuten materiaalihankinnat, tuotteiden valmistaminen ja markkinointi, myynti ja jakelu

Yrityksen toiminnan esittely	
Kiitettävä K3	esittelee yritystä ja sen tuotteita tai palveluja vakuuttavasti erilaiset asiakasryhmät huomioiden (myynti- ja markkinointi, yhteistyökumppaneiden hankkiminen, kirjanpito- ja palveluiden hankkiminen, rahoittajatapaamiset, logistiikka)
Hyvä H2	esittelee yritystä ja sen tuotteita tai palveluja (myynti- ja markkinointi, yhteistyökumppaneiden hankkiminen, kirjanpito- ja palveluiden hankkiminen, rahoittajatapaamiset, logistiikka)
Tyydyttävä T1	osallistuu joihinkin yrityksen tuotteiden tai palvelujen esittelytilaisuuksiin (myynti- ja markkinointi, yhteistyökumppaneiden hankkiminen, kirjanpito- ja palveluiden hankkiminen, rahoittajatapaamiset, logistiikka)

Liiketoiminnan kehittäminen	
Kiitettävä K3	seuraa laaja-alaisesti liiketoimintaympäristön ja asiakastarpeiden muuttumista, jonka pohjalta arvioi liiketoiminnan kehittämistä ja toimii luovasti
Hyvä H2	seuraa liiketoimintaympäristön ja asiakastarpeiden muuttumista, jonka pohjalta arvioi liiketoiminnan kehittämistarpeita
Tyydyttävä T1	seuraa ohjatusti liiketoimintaympäristön ja asiakastarpeiden muuttumista, jonka pohjalta arvioi liiketoiminnan kehittämistarpeita

Yrityksen lopettaminen	
Kiitettävä K3	laatii yrityksen lopettamisasiakirjat ja on arvioinut yrityksen lopettamisen yhteydessä myös yrityksen myynnin mahdollisuuksia.
Hyvä H2	laatii yrityksen lopettamisasiakirjat
Tyydyttävä T1	laatii ohjatusti yrityksen lopettamisasiakirjat

TYÖN PERUSTANA OLEVAN TIEDON HALLINTA

Liiketoimintaympäristön selvittäminen	
Kiitettävä K3	hankkii tietoa itsenäisesti ja laaja-alaisesti alalla toimivien kilpailevien yritysten tarjonnasta ja asiakkaista
Hyvä H2	hankkii tietoa alalla toimivien kilpailevien yritysten tarjonnasta ja asiakkaista
Tyydyttävä T1	hankkii tietoa alalla toimivien kilpailevien yritysten tarjonnasta ja asiakkaista tarviten ajoittain ohjausta

Liikeidean täsmentäminen ja yrityksen toiminnan suunnittelu	
Kiitettävä K3	• hakee itsenäisesti ja laaja-alaisesti tietoa yrityksen perustamiseen ja valitulla toimialalla toimimiseen liittyvistä säädöksistä • hankkii itsenäisesti ja laaja-alaisesti yrityksensä liiketoiminnan eri osa-alueiden suunnittelussa tarvittavaa tietoa
Hyvä H2	• hakee tietoa yrityksen perustamiseen ja valitulla toimialalla toimimiseen liittyvistä säädöksistä • hankkii yrityksensä liiketoiminnan eri osa-alueiden suunnittelussa tarvittavaa tietoa
Tyydyttävä T1	• hakee ohjatusti tietoa yrityksen perustamiseen ja valitulla toimialalla toimimiseen liittyvistä säädöksistä • hankkii ohjatusti yrityksensä liiketoiminnan eri osa-alueiden suunnittelussa tarvittavaa tietoa

Yrityksen työtehtävien tekeminen	
Kiitettävä K3	• hankkii innovatiivisesti ja ennakkoluulottomasti tietoa erilaisista tarvittavista teknologisista tai muista tuotantoon liittyvistä ratkaisuksista sekä tukitehtävistä.
Hyvä H2	• hankkii tietoa erilaisista tarvittavista teknologisista tai muista tuotantoon liittyvistä ratkaisuksista sekä tukitehtävistä
Tyydyttävä T1	• hankkii ohjatusti tietoa erilaisista tarvittavista teknologisista tai muista tuotantoon liittyvistä ratkaisuksista sekä tukitehtävistä

ELINIKÄISEN OPPIMISEN AVAINTAIDOT

Oppiminen ja ongelmanratkaisu	
Kiitettävä K3	• ratkaisee asiakaslähtöisesti yrityksen toimintaa liittyviä ongelmatilanteita varmistaen aina asiakastyytyväisyyden
Hyvä H2	• ratkaisee asiakaslähtöisesti yrityksen toimintaa liittyviä ongelmatilanteita
Tyydyttävä T1	• ratkaisee asiakaslähtöisesti yrityksen toimintaa liittyviä ongelmatilanteita tarpeen jonkin verran tukea

Vuorovaikutus ja yhteistyö	
Kiitettävä K3	• tekee ryhmässä perusteltuja ehdotuksia, valintoja ja päätöksiä yrityksen toiminnan kehittämiseksi • arvioi omaa toimintaansa ja työnsä sekä yritystoiminnan etenemistä • neuvottelee yhteistyöstä ryhmän jäsenten ja sidosryhmien kanssa
Hyvä H2	• tekee ryhmässä ehdotuksia, valintoja ja päätöksiä • arvioi omaa toimintaansa ja työnsä etenemistä • neuvottelee yhteistyöstä ryhmän jäsenten kanssa ja osallistuu yhteistyöneuvotteluihin sidosryhmien kanssa
Tyydyttävä T1	• osallistuu ryhmän valintojen ja päätösten valmisteluun • arvioi ohjattuna omaa toimintaansa ja työnsä etenemistä • osallistuu yhteistyöneuvotteluihin ryhmän jäsenten ja sidosryhmien kanssa

Ammattietiikka	
Kiitettävä K3	noudattaa yritystoiminnassa kaikkia kestävän kehityksen osa-alueiden arvoja ja perustelee niiden merkityksen yritystoiminnalle
Hyvä H2	noudattaa yritystoiminnassa kaikkia kestävän kehityksen osa-alueiden arvoja
Tyydyttävä T1	noudattaa ohjattuna yritystoiminnassa kaikkia kestävän kehityksen osa-alueiden arvoja

Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	
Kiitettävä K3	- toimii työssään ja siihen liittyvissä asiakaspalvelutilanteissa alansa työturvallisuusohjeita noudattaen ja tekee realistisia esityksiä alansa työturvallisuuden kehittämiseksi - varmistaa oman, työtovereiden ja asiakkaiden turvallisuuden eri tilanteissa - opastaa muita toimimaan terveellisesti ja turvallisesti toimiessaan ryhmän jäsenenä.
Hyvä H2	- toimii työssään ja siihen liittyvissä asiakaspalvelutilanteissa alan työturvallisuusohjeita noudattaen ja ennakoi mahdollisia työturvallisuusriskejä ja vaaratilanteita - varmistaa ohjeiden mukaan oman, työtovereiden ja asiakkaiden turvallisuuden eri tilanteissa.
Tyydyttävä T1	- noudattaa alansa työturvallisuusohjeita omassa toiminnassaan ja huolehtii asiakkaiden turvallisuudesta annettujen ohjeiden mukaisesti - varmistaa opastettuna oman, työtovereiden ja asiakkaiden turvallisuuden tutuissa tilanteissa.

2.36. Yritystoiminnan suunnittelu, 15 osp

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osaa

- arvioida oman osaamisensa tuotteistamista tai markkinoilla olevaa liiketoimintamahdollisuutta
- selvittää perustettavan yrityksen liiketoimintaympäristöä ja kilpailutilannetta
- esittää liikeidean ja yritysmuodon
- laatia yritykselle liiketoimintasuunnitelman
- laatia yrityksen perustamiseen liittyvät asiakirjat.

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osoittaa osaamisensa ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa suunnittelemalla yrityksen perustamiseen ja toimintaan liittyvät tehtävät. Työtä tehdään siinä laajuudessa, että osoitettava osaaminen vastaa kattavasti tutkinnon perusteissa määrättyjä ammattitaitovaatimuksia, arvioinnin kohteita ja kriteereitä.

Ammattiosaamisen näyttöä tai tutkintotilaisuutta voidaan jatkaa toisessa työpaikassa/ työkohteessa tai ammatillisessa peruskoulutuksessa koulutuksen järjestäjän osoittamassa muussa paikassa niin, että osaamisen osoittamisen kattavuus varmistuu.

Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa osaamista ei voida työtä tekemällä ammattiosaamisen näytössä tai tutkintotilaisuudessa kattavasti osoittaa, sitä täydennetään muulla osaamisen arvioinnilla.

TYÖPROSESSIEN HALLINTA

Oman työn suunnittelu ja suunnitelmien tekeminen	
Kiitettävä K3	kartoittaa yritystoiminnan suunnittelun ja toteutuksen eri vaiheet innovatiivisesti ja toimii oma-aloitteisesti ja vastuullisesti
Hyvä H2	kartoittaa yritystoiminnan suunnittelun ja toteutuksen eri vaiheet ja toimii oma-aloitteisesti ja vastuullisesti
Tyydyttävä T1	kartoittaa opastettuna yritystoiminnan suunnittelun ja toteutuksen eri vaiheet

Työn kokonaisuuden hallinta	
Kiitettävä K3	etenee työssään järjestelmällisesti ja sujuvasti
Hyvä H2	etenee työssään järjestelmällisesti
Tyydyttävä T1	etenee opastettuna työssään järjestelmällisesti

Laadukas toiminta	
Kiitettävä K3	toimii asetettujen laatutavoitteiden mukaisesti ja kehittää omaa toimintaansa niiden saavuttamiseksi.
Hyvä H2	toimii asetettujen laatutavoitteiden mukaisesti ja arvioi omaa toimintaansa niiden saavuttamisessa
Tyydyttävä T1	toimii työnsä asetettujen laatutavoitteiden mukaisesti ja muuttaa omaa toimintaansa annetun palautteen perusteella

TYÖMENETELMIEN, -VÄLINEIDEN JA MATERIAALIN HALLINTA

Tieto- ja viestintätekniikan käyttäminen	
Kiitettävä K3	käyttää suunnittelussaan itsenäisesti ja sujuvasti tieto- ja viestintätekniikkaa toimien tietoturvan periaatteiden mukaisesti
Hyvä H2	käyttää suunnittelussaan tieto- ja viestintätekniikkaa toimien tietoturvan periaatteiden mukaisesti
Tyydyttävä T1	käyttää ohjeistettuna suunnittelussaan tieto- ja viestintätekniikkaa toimien tietoturvan periaatteiden mukaisesti

Liiketoimintaympäristön selvittäminen	
Kiitettävä K3	• arvioi itsenäisesti miten omaa osaamista voidaan tuotteistaa tai millaisia innovatiivisia liiketoimintamahdollisuuksia markkinoilta on löydettävissä • kartoittaa itsenäisesti ja laaja-alaisesti alalla toimivia yrityksiä • arvioi kriittisesti kartoituksen pohjalta oman suunnitelmansa toteutusmahdollisuuksia ottaen huomioon toimialan lainsäädännön ja kilpailulain pääsisällön • esittää tuotteen tai palvelun suunnittelemaalleen asiakasryhmälle kuvaamalla kattavasti sen tuottamia asiakashyötyjä
Hyvä H2	• arvioi miten omaa osaamista voidaan tuotteistaa tai millaisia liiketoimintamahdollisuuksia markkinoilta on löydettävissä • kartoittaa alalla toimivia yrityksiä ja asiakkaita • arvioi kartoituksen pohjalta oman suunnitelmansa toteutusmahdollisuuksia ottaen huomioon toimialan lainsäädännön ja kilpailulain pääsisällön • esittää tuotteen tai palvelun suunnittelemaalleen asiakasryhmälle kuvaamalla sen tuottamia asiakashyötyjä
Tyydyttävä T1	• arvioi miten omaa osaamista voidaan tuotteistaa tai millaisia liiketoimintamahdollisuuksia markkinoilta on löydettävissä, tarviten ajoittain tukea ja ohjausta • kartoittaa alalla toimivia yrityksiä ja asiakkaita tarviten ajoittain ohjausta • arvioi kartoituksen pohjalta oman suunnitelmansa toteutusmahdollisuuksia ottaen huomioon toimialan lainsäädännön ja kilpailulain pääsisällön tarviten ajoittain ohjausta • esittää suunnittelemaalleen asiakasryhmälle tuotteen tai palvelun kuvaamalla sen tuottamia asiakashyötyjä tarviten ajoittain ohjausta

Yrityksen perustaminen	
Kiitettävä K3	• valitsee itsenäisesti ja perustellen yritykselle yritysmuodon • laatii itsenäisesti yrityksen perustamisasiakirjat
Hyvä H2	• valitsee yritykselle yritysmuodon • laatii yrityksen perustamisasiakirjat
Tyydyttävä T1	• valitsee ohjeistettuna yritykselle yritysmuodon • laatii yrityksen perustamisasiakirjat tarviten jonkin verran ohjausta

Liiketoimintasuunnitelman laatiminen	
Kiitettävä K3	• selvittää itsenäisesti ja laaja-alaisesti markkinoiden ja kilpailutilanteen kehitysnäkymiä • esittää realistisen ja perustellun suunnitelman eri toimintojen (kuten myynti, markkinointi, tuotanto, ostot, logistiikka, teknologiset ratkaisut sisältäen tieto- ja viestintäteknologian, kirjanpito) hallinnoinnista ja resursoinnista • laatii budjetin ja rahoitussuunnitelman itsenäisesti tiedostaen yrittäjän vastuun • tekee itsenäisesti yrityksen riskienhallinta-analyysin ja turvallisuussuunnitelman.
Hyvä H2	• selvittää markkinoiden ja kilpailutilanteen kehitysnäkymiä • esittää suunnitelman eri toimintojen (kuten myynti, markkinointi, tuotanto, ostot, logistiikka, teknologiset ratkaisut sisältäen tieto- ja viestintäteknologian, kirjanpito) hallinnoinnista ja resursoinnista • laatii budjetin ja rahoitussuunnitelman tiedostaen yrittäjän vastuun • tekee yrityksen riskienhallinta-analyysin ja turvallisuussuunnitelman
Tyydyttävä T1	• selvittää markkinoiden ja kilpailutilanteen kehitysnäkymiä tarviten jonkin verran ohjausta • esittää suunnitelman eri toimintojen (kuten myynti, markkinointi, tuotanto, ostot, logistiikka, teknologiset ratkaisut sisältäen tieto- ja viestintäteknologian, kirjanpito) hallinnoinnista ja resursoinnista tarviten jonkin verran ohjausta • laatii budjetin ja rahoitussuunnitelman tarviten ajoittain ohjausta • tekee yrityksen riskienhallinta-analyysin ja turvallisuussuunnitelman tarviten jonkin verran ohjausta

TYÖN PERUSTANA OLEVAN TIEDON HALLINTA

Yritysmuodon valinta sekä tiedon hankinta liittyen yrityksen perustamiseen ja lopettamiseen	
Kiitettävä K3	• hakee itsenäisesti ja laaja-alaisesti tietoa yrityksen perustamiseen ja lopettamiseen sekä valitulla toimialalla toimimiseen liittyvistä säädöksistä ja asiakirjoista
Hyvä H2	• hakee tietoa yrityksen perustamiseen ja lopettamiseen sekä valitulla toimialalla toimimiseen liittyvistä säädöksistä ja asiakirjoista
Tyydyttävä T1	• hakee ohjattuna tietoa yrityksen perustamiseen ja lopettamiseen sekä valitulla toimialalla toimimiseen liittyvistä säädöksistä ja asiakirjoista

Liiketoimintasuunnitelman laatiminen	
Kiitettävä K3	• hankkii itsenäisesti ja laaja-alaisesti yrityksensä liiketoiminnan eri osa-alueiden suunnittelussa tarvittavaa tietoa • hankkii laaja-alaisesti tietoa yrityksensä perustamista ja toimintaa tukevista palveluista mm. tilitoimiston palvelut.
Hyvä H2	• hankkii yrityksensä liiketoiminnan eri osa-alueiden suunnittelussa tarvittavaa tietoa • hankkii tietoa yrityksensä perustamista ja toimintaa tukevista palveluista mm. tilitoimiston palvelut.
Tyydyttävä T1	• hankkii ohjattuna yrityksensä liiketoiminnan eri osa-alueiden suunnittelussa tarvittavaa tietoa • hankkii ohjattuna tietoa yrityksensä perustamista ja toimintaa tukevista palveluista mm. tilitoimiston palvelut.

ELINIKÄISEN OPPIMISEN AVAINTAIDOT

Oppiminen ja ongelmanratkaisu	
Kiitettävä K3	• tekee perusteltuja ehdotuksia, valintoja ja päätöksiä yrityksen toiminnan kehittämiseksi • arvioi oma-aloitteisesti omaa toimintaansa ja työnsä sekä yritystoiminnan etenemistä
Hyvä H2	• tekee valintoja ja päätöksiä • arvioi omaa toimintaansa ja työnsä etenemistä
Tyydyttävä T1	• tekee ohjattuna päätöksiä • arvioi opastettuna omaa toimintaansa ja työnsä etenemistä

Vuorovaikutus ja yhteistyö	
Kiitettävä K3	• neuvottelee innovatiivisesti yhteistyöstä sidosryhmien kanssa
Hyvä H2	• neuvottelee yhteistyöstä sidosryhmien kanssa
Tyydyttävä T1	• neuvottelee opastettuna yhteistyöstä sidosryhmien kanssa

Ammattietiikka	
Kiitettävä K3	• noudattaa yritystoiminnan suunnittelussa kaikkia kestävän kehityksen osa-alueiden arvoja ja perustelee niiden merkityksen yritystoiminnalle
Hyvä H2	• noudattaa yritystoiminnan suunnittelussa kaikkia kestävän kehityksen osa-alueiden arvoja
Tyydyttävä T1	• noudattaa ohjattuna yritystoiminnan suunnittelussa kaikkia kestävän kehityksen osa-alueiden arvoja

Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	
Kiitettävä K3	käyttää turvallisia, sopivasti kuormittavia ja vaihtelevia työmenetelmiä ottaen huomioon ergonomian. Toimii oma-aloitteisesti työturvallisuuden ja ergonomian parantamiseksi omassa työpisteessään.
Hyvä H2	käyttää turvallisia, sopivasti kuormittavia ja vaihtelevia työmenetelmiä ottaen huomioon ergonomian.
Tyydyttävä T1	käyttää pääsääntöisesti turvallisia, sopivasti kuormittavia ja vaihtelevia työmenetelmiä ottaen huomioon ergonomian.

3. Ammattialan kuvaus

Suomessa on puun mekaanista jalostamista harjoitettu niin kauan kuin täällä on ollut ihmisiä. Asunnot ja valtaosa tarvekaluista tehtiin aluksi puusta. Kotitalouteen liittyvän puun käytön rinnalle syntyi jo vuosisatoja sitten elinkeinotoimintaa ja teollisuutta, jolla on ollut suuri merkitys maamme talouselämän kehittämisessä. Nykyinen hyvinvointimme ja taloutemme pohjautuu yhä merkittävästi toista sataa vuotta sitten maahamme luodulle mekaaniselle puuteollisuudelle, joka edelleenkin voi antaa runsaasti lisää työtä ja hyvinvointia sekä elämisen laatua suomalaisille, kunhan vain puuhun perustuva osaaminen ja yritystoiminta jälleen nousevat siihen arvoonsa, joka sille maan omia, uudistuvia luonnonvaroja hyödyntävänä elinkeinotoimintana kuuluu.

Puu on jatkuvasti uusiutuva luonnonvara. Kasvava puu toimii erittäin hyvin myös hiilensitojana ja vähentää näin ollen kasvihuonepäästöjä. Suomessa metsät ovat lähes koko maassa maisemaa hallitsevassa asemassa. Puuta on Suomessa pidetty itsestään selvyytenä, eikä aina ole mietitty sen todellista merkitystä kulttuurissamme. Puuesineitä on aina käsiteltävä puun ehdoilla sekä valmistuksessa että varsinaisen tuotteen elinkaaren aikana. Puun rakenteesta ja kasvutapahtumasta johtuu, että puuesine on aina yksilöllinen tuote. Puu on aito luonnontuote, joten sen ominaisuudet ovat ihmiselle miellyttäviä lähinnä lämpimyiden ja ulkonäön suhteen. Oikein käsiteltynä ja kunnollisesti ratkaistuissa rakenteissa puu on myös pitkäikäistä ja säänkestävää.

4. Ammattialan arvoperusta

Puualan ammattitaidon perusta on puumateriaalien ominaisuuksien tuntemus jopa puulajeittain. Tärkeää on hallita myös oheismateriaalien ja tarvikkeiden ominaisuudet ja niiden käyttö. Ammattitaidon tärkeä alue on tunnistaa tuotteen loppukäyttäjän tarpeet ja osata toimia niiden mukaisesti. Kaikissa työvaiheissa on oltava selkeästi laatu-tietoinen ja toimittava sen mukaisesti.

On asenteellisesti pyrittävä kokonaisuuden kannalta parhaaseen lopputulokseen. Ryhmässä toimittaessa on otettava vastuu sekä ryhmän sisällä omasta osuudestaan että ryhmän toiminnan kokonaisuudesta ulospäin. Yritystoiminnan kannattavuuden perusteet on ymmärrettävä ja tiedettävä, että pitkällä tähtäimellä vain kannattava yritys takaa työpaikat. Teknisesti on hallittava valmistusprosessi kokonaisuudessaan ja sen eri osa-alueiden riippuvuus toisistaan. On oltava myös valmiudet työskennellä alalla itsenäisesti muissakin tehtävissä kuin omassa ammatissaan. Yrittämisen aloituskynnys on puusepänteollisuudessa alhainen, koska suuria investointeja ei välttämättä tarvita, jos on sopiva yritysidea.

5. Tutkinnon tavoitteet

Puualan perustutkinnon teollisuuspuusepän koulutusohjelma antaa laaja-alaiset perusvalmiudet puutuote- ja puusepänteollisuuden erilaisiin työtehtäviin. Lisäksi hänellä on osaaminen ja työelämän edellyttämä ammattitaito ainakin yhdessä puualan erikoistumisalassa siten, että hän voi sijoittua työelämään, suoriutua ammattialansa tehtävistä muuttuvassa toimintaympäristössä sekä kehittää ammattitaitoaan.

Puualan perustutkinnon suorittaneella on monipuolinen ammattitaito ja hän kehittää sitä jatkuvasti. Hänellä on luovuutta, rohkeutta ja oma-aloitteisuutta tehdä itsenäisiä ratkaisuja toimiessaan työntekijänä tai yrittäjänä. Hän on yhteistyökykyinen ja pystyy näkemään työnsä osana suurempia tehtäväkokonaisuuksia ja ottamaan huomioon lähialojen, joista tärkeimpänä uuden prosessiteollisuuden sekä käsi- ja taideteollisuuden ammattilaisten tehtävät omassa työssään.

Puualan perustutkinto tuottaa opiskelijalle laaja-alaiset valmiudet toimia puusepän työtehtävissä Suomen puutuoteteollisuudessa ja puuteollisuudessa tai itsenäisenä yrittäjänä. Tutkinnon suorittanut osaa toimia erilaisissa puusepänteollisuuden tuotteiden valmistusprosesseissa sekä niihin liittyvästä prosessinohjauksessa ja kunnossapitotöissä. Hän toimii yrityksen laatu- ja ympäristöjärjestelmän mukaisesti. Puuseppä ottaa toiminnassaan huomioon kestävän kehityksen vaatimukset ja tavoitteet.

Puualan perustutkinnon suorittanut puusepällä on ongelmanratkaisutaidot selvittää uudet tilanteet ja lisäksi hän osaa toimia innovatiivisesti. Hän seuraa jatkuvasti puualan monipuolista kehittymistä sekä kotimaassa että ulkomailla. Kansainvälisessä toimintaympäristössä toimiva puuseppä osaa kommunikoida vieraalla kielellä ja hänellä on taito mukautua erilaisiin olosuhteisiin ja kulttuureihin sekä toimia suvaitsevasti erilaisten ihmisten kanssa. Hän osaa luoda kansainvälisiä kontakteja ja hänellä on ajantasainen käsitys kansainvälisen puualan tilasta ja sen tarjoamista työmahdollisuuksista.

Lisäksi ammatillisen peruskoulutuksen tavoitteena on antaa opiskelijalle valmiuksia yrittäjyyteen. Koulutuksen tavoitteena on myös tukea opiskelijoiden kehitystä hyviksi ja tasapainoisiksi ihmisiksi ja yhteiskunnan jäseniksi sekä antaa opiskelijoille jatko-opintovalmiuksien, ammatillisen kehittymisen, harrastusten sekä persoonallisuuden monipuolisen kehittämisen kannalta tarpeellisia tietoja ja taitoja. (L630/1998, 5 § (muutos 787/2014)).

Elinikäisen oppimisen avaintaidot sisältyvät ammatillisten tutkinnon osien ammattitaitovaatimuksiin ja yhteisten tutkinnon osien osaamistavoitteisiin sekä niiden arviointikriteereihin. Avaintaitojen tavoitteena tukea sellaisen osaamisen kehittymistä, jota tarvitaan jatkuvassa oppimisessa, työelämän tilanteissa selviytymisessä ja tulevaisuuden uusissa haasteissa.

6. Elinikäisen oppimisen avaintaitojen kuvaus

Elinikäisen oppimisen avaintaidot sisältyvät ammatillisten tutkinnon osien ammattitaitovaatimuksiin ja yhteisten tutkinnon osien osaamistavoitteisiin sekä niiden arviointikriteereihin. Avaintaitojen tavoitteena tukea sellaisen osaamisen kehittymistä, jota tarvitaan jatkuvassa oppimisessa, työelämän tilanteissa selviytymisessä ja tulevaisuuden uusissa haasteissa.

Oppiminen ja ongelmanratkaisu

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja suunnittelee toimintaansa sekä kehittää itseään ja työtään. Hän arvioi omaa osaamistaan. Hän ratkaisee työssään ongelmia sekä tekee valintoja ja päätöksiä. Hän toimii työssään joustavasti, innovatiivisesti ja uutta luovasti. Hän hankkii tietoa, jäsentää, arvioi ja soveltaa sitä.

Vuorovaikutus ja yhteistyö

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja toimii tilanteen vaatimalla tavalla erilaisissa vuorovaikutustilanteissa sekä ilmaisee erilaisia näkökantoja selkeästi, rakentavasti ja luottamusta herättäen. Hän toimii yhteistyökykyisesti erilaisten ihmisten kanssa ja työryhmän jäsenenä sekä kohtelee erilaisia ihmisiä tasavertaisesti. Hän noudattaa yleisesti hyväksyttyjä käyttäytymissääntöjä ja toimintatapoja. Hän hyödyntää saamaansa palautetta toiminnassaan.

Ammattietiikka

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja toimii työssään ammatin arvoperustan mukaisesti. Hän sitoutuu työhönsä ja toimii vastuullisesti noudattaen tehtyjä sopimuksia ja ammattiinsa kuuluvaa etiikkaa.

Terveys, turvallisuus ja toimintakyky

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja toimii turvallisesti ja vastuullisesti työ- ja vapaa-aikana sekä liikenteessä ja ylläpitää terveellisiä elintapoja sekä toiminta- ja työkykyään. Hän työskentelee ergonomisesti ja hyödyntää alallaan tarvittavan terveysliikunnan sekä ehkäisee työhön ja työympäristöön liittyviä vaaroja ja terveyshaittoja.

Aloitekyky ja yrittäjyys

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja edistää toiminnallaan tavoitteiden saavuttamista. Hän toimii aloitteellisesti ja asiakaslähtöisesti työntekijänä ja/tai yrittäjänä. Hän suunnittelee toimintaansa ja työskentelee tavoitteiden saavuttamiseksi. Hän toimii taloudellisesti ja tuloksellisesti ja johtaa itseään. Hän mitoittaa oman työnsä tavoitteiden mukaan.

Kestävä kehitys

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja toimii ammattinsa kestävän kehityksen ekologisten, taloudellisten, sosiaalisten sekä kulttuuristen periaatteiden mukaisesti. Hän noudattaa alan työtehtävissä keskeisiä kestävän kehityksen säädöksiä, määräyksiä ja sopimuksia.

Estetiikka

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja ottaa toiminnassaan huomioon oman alansa esteettiset tekijät. Hän edistää tai ylläpitää työympäristönsä viihtyisyyttä ja muuta esteettisyyttä.

Viestintä ja mediaosaaminen

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja viestii monimuotoisesti ja vuorovaikutteisesti tilanteeseen sopivalla tavalla hyödyntäen kielitaitoaan. Hän havainnoi, tulkitsee sekä arvioi kriittisesti erilaisia mediatuotteita, käyttää mediaa ja viestintäteknologiaa sekä tuottaa media-aineistoa.

Matematiikka ja luonnontieteet

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja käyttää peruslaskutoimituksia työssä vaadittavien ja arkipäivän laskutehtävien ratkaisemisessa. Hän käyttää esim. kaavoja, kuvaajia, kuvioita ja tilastoja ammattitehtävien ja -ongelmien ratkaisemisessa ja hän soveltaa fysiikan ja kemian lainalaisuuksiin perustuvia menetelmiä ja toimintatapoja työssään.

Teknologia ja tietotekniikka

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja hyödyntää ammatissa käytettäviä teknologioita monipuolisesti. Hän ottaa työssään huomioon tekniikan hyödyt, rajoitukset ja riskit. Hän käyttää tietotekniikkaa monipuolisesti ammatissaan ja kansalaisena.

Aktiivinen kansalaisuus ja eri kulttuurit

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja käyttää hyödykseen tietoa yhteiskunnan perusrakenteista ja toimintavoista sekä osallistuu rakentavalla tavalla yhteisön toimintaan ja päätöksentekoon. Hän toimii oikeuksiensa ja velvollisuuksiensa mukaisesti sekä työssä että arkielämässä. Hän pyrkii aktiivisella toiminnalla vaikuttamaan epäkohtien poistamiseen. Hän noudattaa tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuslakeja. Hän toimii asiallisesti ja työelämän vaatimusten mukaisesti eri kulttuuri- ja omaavien ihmisten kanssa kotimaassa ja kansainvälisissä toiminnoissa.